APHORISMI DE COGNOSCENDIS ET CURANDIS MORBIS IN USUM DOCTRINAE...

Herman Boerhaave

r:

APHORISMI
DE
COGNOSCENDIS
ET
CURANDIS
MORBIS
IN USUM DOCTRINAE DOMESTICAE
DIGESTI
AB
HERMANNO BOERHAAVE.
Editio Leydenſis quinta auctior.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud THEODORUM HAAK. SAMUELEM LUCHTMANS. JOH. ET HERM. VERBEEK. ET ROTTERODAMI, JOH. DAN. BEMAN. 1737.

Google

AUCTOR non agnoſcit legitima hujus quintae editionis ulla exempla, praeter ea, quae adſcriptis ſuis nominibus notarunt Typographi in inſcriptione libelli memorati.

D. Haak

J. Luchtmans.

Lectori Auctor.

En libellum, mole parvum, gravem materie, nec ſine labore natum. Auctior ille quinto Leydae prodit, & locis quibuſdam paulo explicatior. Regulas vero promittit, quae cauſas morborum expedire, atque eventus ſecundare, poſſint. Experimenta huic quidem neceſſaria operae Graecorum induſtria, diligentia Arabum, & Paucorum inter Recentes accuratio, ſuppeditavit. Anatome vero, & Mechanice, Noſtris cultior, ratiocinio filum & fundamenta dedit. Utraque fida! quidquid ignari clament, aut invidioſi obſtrepant. Oderunt quippe & calumniantur iſti, quae nec attingere valent: non ergo, niſi ſibimet, vocali ignorantia nocent. Ubi autem, dum affectibus indulgent, inania Paradoxorum & damnoſae novitatis crimina obtentui ſumunt, riſum mehercle rerum gnaris excitant! Qui antiqua ſcrutati, nova non ignorant, videbunt quid praeſtitum ſit. Et hos ego ſolos idoneos operis judices ag-

noſco. Sciant autem Hi, quos equidem veneror, in privatos haec exarata uſus; aſſequentur ita & ordinis ſimul, & brevitatis, cauſas. Auctores non citavi, quum nimii, vel nulli, nominandi eſſent. Nec ſpecioſos Medicamentorum titulos morbis addidi. Cur? nihil Arti exitiale magis novi; neque vero ipſe ullum cognoſco, quin ſolo tempeſtivo uſu tale fiat; hunc vero ubique indicare annifus ſum non perfunctorie. Poſtremo omnia haec ſtylo ſcripta in Arte recepto magis, quam ad puritatem Auguſtaei ſeculi expolito; facilius enim ille capitur, huic forte Interprete foret opus; ſaltem plus exegiſſet, quam quo fruor, otii. Vale!

Digitized by Google

INDEX CAPITUM.

PROLEGOMENA. Pag. 1.

Morbi Fibrae ſolidae ſimplicis. Pag. 4

—— —— debilis & laxae. 5

—— —— —— rigidae, & Elaſticae. 7

—— Vaſorum minimorum, & majorum. 9

—— Viſcerum debilium & laxorum. 10

—— —— fortium & rigidorum. 12

De ſimpliciſſimis Humorum vitiis & ſpontaneis 15

Morbi ſpontanei ex acido Humore. ibid.

Morbi a glutinoſo ſpontaneo. 18

—— ex Alcaline ſpontaneo. 20

De Morbis oriundis ab exceſſu motus circulatorii ſolo. 25

De Morbis, ex defectu circulationis, & Plethora. 28

Morbi compoſiti ſimpliciſſimi Obſtructio & Vulnus. Obſtructio. 30

De Vulnere in genere. 37

Haemorrhagia. 55

Dolor. 56

Convulſio, &c. 57

Vulnera Capitis. 59

—— Thoracis. 69

—— Abdominis. 72

Contuſa. 74

Oſſa fracta. 78

Oſſa luxata. Pag. 82
Inflammatio. 83
Abſceſſus. 91
Fiſtulae. 94
Gangraena. 95
Sphacelus. 102
De Combuſtione. 107
Scirrhus. 108
Cancer. 110
De Morbis oſſium. 114
De Morbis Internis, & de Febribus in ge-nere. 122
Frigus febrile. 136
Tremor febrilis. 137
Anxietas febrilis. 138
Sitis febrilis. 141
Nauſea febrilis. 142
Ructus & Flatus. 144
Vomitus febrilis. 145
Debilitas febrilis. 147
Calor febrilis. 149
Delirium febrile. 153
Coma febrile. 154
Pervigilium febrile. 155
Convulſio febrilis. 156
Sudor febrilis. 157
Diarrhoea febrilis. 158
Exanthemata febrilia. 159
Febris Continua. 160
Febris continua putrida. 161

CAPITUM.

Febris ardens.	Pag. 163
Febris Intermittens.	166
Morbi acuti febriles.	172
Phrenitis.	173
Angina.	177
—— *aquoſa.*	179
—— *ſcirrhoſa.*	180
—— *Inflammatoria.*	181
—— *Suppuratoria.*	186
—— *Gangraenoſa.*	187
—— *Convulſiva.*	ibid.
Peripneumonia Vera.	189
—— —— *Notha.*	202
Pleuritis.	204
Paraphrenitis.	216
Hepatitis, & Icterus multiplex.	217
Ventriculi Inflammatio.	228
Inteſtinorum Inflammatio.	229
Aphthae.	236
Nephritis.	241
Apoplexia.	245
Catalepſis.	255
Carus.	257
De Morbis Chronicis.	258
Paralyſis.	260
Epilepſia.	266
Melancholia.	271
Mania.	283
Rabies Canina.	285
Scorbutus.	294

Ca-

INDEX CAPITUM.

Cachexia. Pag. 302
Empyema. 304
Phthiſis Pulmonalis. 307
Phthiſes aliae. 314
Hydrops. 315
Podagra. 325
Morbi Virginum. 333
—— *Gravidarum.* 335
Partus Difficilis. 337
Morbi Puerperii. 339
—— *Infantum.* 342
Variolae. 346
Morbi Epidemici. 355
Calculus. 357
Lues Venerea. 360
Rachitis. 365
Rheumatiſmus. 368

HER-

HERMANNI BOERHAAVE
APHORISMI
DE
GOGNOSCENDIS ET CURANDIS MORBIS.

PROLEGOMENA.

1. Omnis humani corporis conditio, quae actiones vitales, naturales, vel & animales, laedit, Morbus vocatur.

2. Quae vero diſciplinae Medicae pars docet Morbum in ipſo aegroto praeſentem detegere, & curare, Praxis appellatur Medica. Sanitatem aegris Medicina promittit. Celſ. 1.

3. Qui ergo actionum vitalium, naturalium, atque animalium exercendarum requiſita ignorat, adeoque Vitae cauſas neſcit, & ſanitatis, ille defuctum illarum, id eſt morbos, cognoſcere non poterit.

4. Sanatio porro eſt morbi (1) in ſanitatem (2) mutatio: ponit ergo & haec eadem cognita (3): quare cognitio & curatio morborum Scientiam Dogmatum, quae explicant quae Vita, Sanitaſque ſit hominis, id eſt Inſtituta Phyſiologica Medica, requirunt.

5. Illa mutatio (4) motum excitat, ſopit, vel dirigit, per applicationem inſtrumentorum, quae Artifex noſſe debet, & regere: hinc ponitur perſpecta victus, medicamentorum, & Chirurgiae, materia, praeparatio, uſus.

6. Dirigitur illa applicatio (5) a mente praeſcia futuri effectus: quo exigitur Scientia generalis legum, juxta quas actiones illae exercentur; unde itaque doctrina Signorum, & Methodi Medendi, neceſſaria eſt. Adeoque tradituro Praxin (2) omnes partes Inſtitutionum Medicarum ſcitu neceſſariae prius ſunt: Eas ideo ponemus notas, & demonſtratas alibi.

7. Morbus (1), quum corpori inhaereat, erit effectus corporeus ſingularis determinatae cauſae,

8. Cujus accurata ablatio ſanat.

9. Aufertur correcto malo ſingulari, vel per remedium in illud ſolummodo agens; vel auxilio in omnia ſimul aequa vi agente. Hanc univerſalem, illam propriam, Medelam vocabimus.

10. Utraque (9) reperitur obſervatione, ſimilitudine, vel ratiocinio ex hiſce binis.

11. Obſervatio habetur: 1. ex accurata hiſtoria morbi, enarrante cauſas, naturam, effectuſque mali. 2. ex enumeratio-

ratione exquiſita eorum, quae proſunt vel nocent, dum caſu, vel arte, morbo ſubminiſtrata ſunt. 3. ex introſpectis cadaveribus inciſis eorum, quorum morbi obſervati fuerant prius.

12. Ex ſimilitudine concludit, qui obſervatis jam (11), adeoque cognitis, caſum praeſentem, hactenus ignotum, comparans de indole & curatione mali incogniti argumentatur, a praeteritis ad futura arguens.

13. Qui denique omnia, quae aegro accidunt, obſervando cognita (11), adamuſſim ponderat ſeorſum ſingula, comparat deinde inter ſe univerſa, confert iis, quae in ſanitate contingunt, hincque tandem ſeveritate ratiocinii ſubacti aſſurgit in intellectum cauſae proximae, & auxiliorum ei tollendae aptorum, verum Medici nomen meretur.

14. Ordo itaque optimus deſcribendae hiſtoriae & curationi morborum erit, qui

1. Uniuſcujuſque mali phaenomena individua, propria, communia, conſiderate cognita, juſto ordine, vera fide, proponit.
2. Cuncta, quae acciderunt aegro ab iis, quae geſſit, ingeſſit, retinuit, excrevit, vel ſibi applicuit, dum morbus adfuit, enarrat.

3. Auxilia victus, manus, medicamentorum, una cum vera methodo applicandi, prout caſus, vel ars, obtulit, exponit.

4. Ea, quae ex hiſce tribus, ut ex datis, juxta (13) dictam legem effectu rationis veriſſime deduci queunt ita, ut pro regulis Praxios accipi tuto poſſint, concludendo elicit.

15. Multitudo quidem morborum his ordinandis officit.

16. Sed ordinem dictat: 1. clarior morbi notitia. 2. ſimplicior ejus natura. 3. facillima ſanatio. 4. ejus requiſita ad alium intelligendum cognitio.

17. Ex quo fundamento (16) omnes ſequenti ſerie tractabimus.

18. *Morborum itaque ſimpliciſſimorum ſpecies, & curatio* praemittenda reliquis.

19. *Solidarum ergo partium morbi explicandi & ſanandi* primum locum poſtulant.

20. *Fibrae ſimpliciſſimae ſolidae morbi explicati, ſanati*, inter hos (19) denique primi ſunt.

MORBI FIBRAE SOLIDAE SIMPLICIS.

21. Illae partes, quae ex fluido vaſis contento ſecretae, ſibi mutuo vi vitae,

Google

tae, & ope glutinis tenuiſſimi, aquoſi, pinguive, applicatae, Fibram minimam faciunt, ſunt minimae, ſimpliciſſimae, terreſtres, vixque mutabiles per eas cauſas, quae in nobis viventibus deprehenduntur.

22. Quare in his (21), ſeparatim ſpectatis, nullus occurrit morbus, qui Medicis obſervatus, ſanatuſque deſcribitur.

23. Sed in fibra minima, ex adunatis his (21) concreta, morbi ſimpliciſſimi ſequentes, (24. ad 38.) conſiderari merentur: ſunt enim frequentes, & fundamenta jaciunt intellectui aliorum, licet praetervisi, vel non bene cogniti.

MORBI FIBRAE DEBILIS ET LAXAE.

24 Fibrae (23) *debilitas* vocatur adunatio partium minimarum (21.) cum niſu in cohaeſionem tam parvo, ut vel illo levi motu ſolvi queat, qui Sanitatis effectu fit, vel non multum majori.

25. Hanc (24) antecedunt: 1. impedita ingeſtorum aſſimilatio in naturam liquidi vitalis ſani; quae debetur jacturae nimiae humoris boni, & inertiae virium ſolidorum in liquida; vel alimentis magis tenacibus ſua indole, quam virium permutantium in corpore virtus eſt. 2. debi-

 lis

lis nimium applicatio partis unius (21) ad aliam, quae oritur a nimis debili motu liquorum, iiſque ut plurimum a defectu motus muſculorum. 3. nimia diſtractio fibrae rupturae proxima.

26. Producit autem facilem vaſculorum ex his (24) conſtitutorum extenſionem, rupturam, in ſua liquida contenta inertiam; unde Tumores ab diſtendentibus, Putrefactiones ab ſtagnantibus vel extravaſatis liquidis, tum ea, quae ex binis hiſce ſequuntur, infinita.

27. Ex hiſce (24. 25. 26.) praeſens, futura, praeteritave noſcitur; effectus praevidetur; & Curationis requiſita perſpiciuntur.

28. Haec enim obtinebitur: 1. nutrimento, in quo materies (21) abundet, quodque jam fere ita praeparatum ſit, ac in corpore ſano & forti fit. Lac, Ova, Jura carnium, decocta panis bene fermentati, vina auſtera, primaria ſunt. Quae parva copia ſaepe repetita ſumenda. 2. aucto motu ſolidi & fluidi per frictiones; vectiones in equo, rheda, navi; ambulationes, curſus, exercitia corporis. 3. leni compreſſione vaſorum liquidorumque repulſu. 4. medicamentis acido auſteris, aut & ſpirituoſis fermentatis, prudenter, leniterque uſurpatis. 5. omni modo, quo nimia diſtractio tollitur.

29. *Laxitas Fibrae* vocatur ea cohaeſio partium (21) inter ſe, quae parva vi poteſt mutari ita, ut fiat ſe ipſa longior; unde patet, hanc eſſe debilitatis (24) ſpeciem, *& flexilitatem* inde pendere; adeoque haec omnia clare ex dictis (21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28) intelligi, ut & *imminutam Elaſticitatem.* Namque vitrum corpus fragiliſſimum, arte ductum in filamenta ſubtiliora araneae filo, cohaeret, eſtque flexile quaquaverſum minima vi in omnes ſpiras, abſque ruptura. Creſcit pro ſubtilitate flexilitas. Ac. reg. ſc. 1713. hiſt. 11.

30. Quin ex iiſdem etiam reſpondetur ad haec quaeſita: Cur aquoſa, & pinguia alimenta dant fibras debiles? Cur frigidis, junioribus, quieſcentibus, creſcentibuſque debiles? Cur terreſtria, auſteraque dant fibras fortes? Cur calidis, exercitatiſque fortes? Cur elaſticitas robur concomitatur?

MORBI FIBRAE RIGIDAE, ET ELASTICAE.

31. R*igiditas fibrae nimia* eſt illa adunatio partium minimarum (21), quae tam valide faciat eas cohaerere, ut non cedant illi actioni fluidorum, quae ſuperare debet hanc reſiſtentiam, ut maneat Sanitas.

32. Haec (31) ſequitur eas cauſas, quas requirit ſanatio fibrae debilis (28), ſi diu, & nimis perſeverant.

33. Nata (31) vero facit vaſa, quae ex his ſiunt, minus flexibilia, anguſtiora, breviora, liquidorum motui nimis reſiſtentia, & quae hinc ſequuntur; vid. (50. 51. 52. 53.)

34. Ex quibus (31. 32. 33.) ipſis internoſcitur id malum (31), ſimulque praevidentur inde ſecuturi effectus (33), neque latet Curatio.

35. Haec enim efficitur 1. cibo & potu aquoſis, lenibuſque, ſero lactis imprimis, oleribus molliſſimis, farinoſis dilutis, nec fermentatis. 2. quiete in aere humido frigidiuſculo, cum ſomno pleniore. 3 remediis aquoſis externis, interniſque, tepide applicatis vel aſſumtis, inſulſis, leviſſimis & blandiſſimis oleoſis, ſimiliter adhibitis.

36. Hinc elaſticitas nimia intelligitur, curaturque, quippe rigiditatis (31) ut plurimum comes, & effectus.

37. Cur pueris, foeminis, otioſis laxitas? contra vero adultis, viris, exercitatis, fibrarum, adeoque omnium ſolidarum partium rigiditas? & ſolutarum valida contractio?

MOR-

MORBI VASORUM MINIMORUM, ET MAJORUM.

38. Vaſorum minimorum, ex fibris ſimplicibus (21. 23.), applicatu, intertextu, vel intortu, adunatis, factorum morbi ex iiſdem cauſis eandem indolem, effectum, & curationem habent; ergo ex dictis (ab 21. ad 38) intelliguntur.

39. Vaſa majora, ex minimis (38), applicatu, intertextu, vel intortu, unitis, conflata habent duo diverſa morborum genera. Horum prius pendet ex morbis minimi canalis (38), majorem hunc componentis, adeoque origo, natura, efficacia, curatio ejus inde (38) peti debet. Poſterius vero pendet 1, a vi, qua fluidum, per majorem hunc canalem fluens, ejus latera extendendo premit: quae latera, ex aliis minoribus canalibus conſtantia, hac preſſione orbantur ſuo liquido, uniuntur quoad latera, concreſcunt in fibrae (21. 23) ſolidae, ſed craſſioris, ſpeciem: poteſtque idem & vicinis communicari vaſculis. 2. a liquido cum vaſculo proprio concreſcente.

40. Inde vaſorum debilitas, laxitas, robur: rigiditas, elaſticitas, de quibus

multa imperitis memorantur, clare intelligi poſſunt. Et meretur dignitas horum pertractationem.

MORBI VISCERUM DEBILIUM ET LAXORUM.

41. Vaſorum, & viſcerum debilitas vocatur illa partium (23. 38. 39), haec conſtituentium, cohaeſio, quae tam levi motu tolli poteſt, ut imparia ſint iis efficiundis, quae Sanitatis & Vitae ratio ab his poſtulat.

42. Quae alia aetate, atque ſexu, alia ſunt.

43. Haec debilitas oritur. 1. ab debilitate fibrae (24), ejuſque cauſis. (25.) 2 a debilitate canalium minimorum (28), atque cauſis hujus (38.) 3. ab inertia liquidi per vaſa majora (39) fluentis, quae pendet a minuta copia, fluiditate aquoſa aucta, motu muſculari torpeſcente. 4 A numero magno canalium minimorum, pro ratione aetatis, nimis diu remanentium.

44. Ab hac debilitate (41), per ſuas cauſas (43) producta, oriuntur multi morbi, qui falſo Temperici, vel Congeniti, habentur; primarii ſunt: facilis vaſorum dilatatio, tumor; facilis horum compreſſio, inanitas; liquidi ſtagnatio;
Cordi

Cordi aucta reſiſtentia; liquidorum cruditas; ſpontanea corruptio; ad actiones vitales, animales, naturales exercendas ineptitudo; & illa omnia, quae ex his ſequi ſolent, quae ut infinita numero, ita difficillima curatu, & foecundiſſima novis morbis producendis ſunt; maxime καχεξία, & κακοχυμία. 2. Facilis vaſorum diſſolutio ab internis, externiſve cauſis, acribus vel motis; effuſio, ſtagnatio, corruptio, evacuatio liquidi ad vitam ſanitatemque neceſſarii; interceptio motus fluidi per vaſa rupta; corruptio eorum, quae hoc motu vigebant; qui rurſum varii ſunt, maxime φθίσις, ἐμπύημα, ὕδρωψ, ἀτροφία.

45. Quae (41. 42. 43 44.) ſi quis accurate obſervat, ille, non hujus modo (41), ſed infinitorum & obſcuriſſimorum morborum originem, praeſentiam, eventum internoſcet, & ſolus auxilia impetrandae ſanationi valida & tuta inveniet.

46. In applicatione vero horum, praeſens debilitas tarditatem jubet; nec enim alibi pernicioſior mutatio ſubita.

47. Ergo remedia (28) lente, caute, a primo in ultimum gradum, adhibenda ſunt. Quorum uſu roboratis vaſis, motus validus muſculorum adhibeatur, donec omni effectu conſtet, ſatis compacta, ſolida-

lidata, & calloſa evaſiſſe Vaſa & Viſcera.

48. Hinc patet, omnia, quae de facultate nutrimentorum traduntur, alias vera, alias falſa eſſe; Exercitia muſculorum roborare fibras; Exercitia vectionis reſolvere coacta, roborare laxa, nec diſpergere vires; ipſum ſanguinem & cruorem in robuſtiſſimis eſſe maxime denſum, lentum, blandum; in tenerrimis diſſolutum, levem, acrem; infinitos morbos, facie diverſiſſimos, una ſaepe radice haerere poſſe, eaque ſucciſa tolli.

49. Ex iiſdem cognitio & curatio laxitatis Vaſorum & Viſcerum habetur.

MORBI VISCERUM FORTIUM ET RIGIDORUM.

50. Rigiditas nimia Vaſorum & Viſcerum nominatur illa partium (23. 38. 39.) haec componentium cohaeſio, quae non cedat illi motui, qui illa mutare & movere debebat, ut fierent ea, quae Sanitatis & Vitae tempore ab hac mutabilitate fluebant.

51. Oritur, 1. ab omni cauſa fibrae nimis rigidae (32.) 2. maxime a fibris, valida vi propulſi liquidi vitalis admodum compactis ad ſe mutuo. 3. ab adunatione canalium minorum orbatorum ſuo liquido per

per violentam preſſionem, qua vitale liquidum arterioſum canalium majorum latera premit, cujus maxima effectrix cauſa eſt valde exercitatus muſcularis motus. 4. ab concreto vaſe in unum ſolidum cum proprio liquido ſtagnante, exſiccato, coagulato.

52. Ubi obtinet in vaſis, producit effectus: 1. ſimiles, vel eoſdem iis, qui a fibra nimis rigida (33). 2. facit in vaſis validum nixum, quo fibrae conantur ſe applicare ad axin ſui canalis; arctare cava ſua; premere, comprimere, repellere, expellere ſua liquida; hinc eorum motui a corde, adeoque & cordi reſiſtere; vix dilatari, hinc interrumpere aequabilem ſanguinis motum, adeoque omnium ſecretionum; minuere copiam ſanguinis aliter uno ictu ex corde expellendi; impedire cordis evacuationem perfectam; polypos ſanguinis producere; fluidum comprimendo, & a fluidiſſimis ſpoliando, id condenſare, ſuffocationes, mortem creare. 3. vulneratis vaſis magnos hiatus creat per vim magnam, qua trahuntur in ſua ſuſtentacula partes vaſorum; diſciſſis integre cavitates minuit extremas, vel claudit.

53. Ex his (31. 32. 33. 34. 35. 36 37. 50. 51. 52.) accurate perſpectis clara habetur

betur doctrina, qua noſcitur praeterita, praeſens, futura, agens, & actura vaſorum rigiditas, elaſticitas, vis, curatio.

54. Eam enim efficiunt 1. remedia curandae rigiditati fibrae propria (35.) 2. illa maxime, quae liquidi vitalis copiam, denſitatem, preſſionem minuunt. 3. quae motum muſcularem ſuſpendunt. 4. ea, quae humectant, leniunt, emolliunt, diluunt, reſolvunt, abſtergunt.

55. Ex hiſce omnibus (ab 21. ad 55.) morbi Partium Solidarum proprii intelliguntur, curantur; & ex iiſdem clareſcit, quid reſpondendum his quaeſtionibus: Quae diverſitas ſtructuræ partium ſolidarum in aetate diverſa? Cur homo creſcit, perſtat, decreſcit? cur in utero materno omnium ocyſſime augeatur? Cur laxus, fortis, rigidus fit? Cur humidus, plenus, ſiccus? Cur morte naturali, vel fato ſenili, moritur? & quo tum morbo? quinam morbi plerumque ſingulae aetati proprii? quis victus, quae vita, quae medicamenta, cuique tempori vitae commoda? quaenam fides, quae utilitas, doctrinae de ſtricto & laxo in ſolidis? Unde deſumenda nota certiſſima juſtae menſurae laxi, & Stricti, in homine? &c.

56. Vulnus hinc (16) jam primo pertractandum, poſt morbos ſolidi ſimpliciſſimos.

ſimos. Sed, quum vitia liquorum ſpontanea ſemper trahat ſecum, de hiſce ante vulnera agendum erit, quae noſci debent ante hiſtoriam vulnerum abſolvendam.

57. Unde agetur primo de his Humorum morbis, qui in illis naſcuntur ſponte; dum vel ſibi ipſis permittuntur, nulla habita ratione vaſorum, vel vitio incitati, torpentiſve nimium, vitalis motus.

DE SIMPLICISSIMIS HUMORUM VITIIS, ET SPONTANEIS.

58. Humores in homine vivo reperiundi, vel crudi aſſumtorum naturam retinent hactenus, vel vi actionum naturalium, & miſcela fluidorum humanorum, indolem acquiſiverunt noſtris liquoribus ſimilem.

59. Priores (58) vel ex plantis, vel ex aliis ſunt hauſti animalibus.

MORBI SPONTANEI EX ACIDO HUMORE.

60. Liquida noſtra, confecta ex plantis fariноſis, vel ex horacis fructibus, crudis, fermentatiſve, ſi vires vitae noſtrae vincunt, eam in nobis indolem acqui-

Google

acquirunt, quam ſuae naturae per calorem ſotae debent. Acrimonia acida, & glutinoſum pingue hinc oriuntur maxime. Prior ex fermentatis imprimis & non fermentatis: poſterius ex farinoſis cerealibus, vel leguminoſis, non fermentatis, neque coctis naſcitur; quo ſpectant etiam illa, quae auſteri adſtrictu tenacitatem humorum creant.

61. Acida haec acrimonia (60) cauſas habet antecedentes 1. alimenta ex farinoſis, ſucculentis acidis, recentibus, crudis, ferventibus jam, vel fermentatis, vegetabilium partibus. 2. Inopiam boni ſanguinis in corpore haec alimenta aſſumente. 3. debilitatem fibroſae compagis (14. 29. 41.) vaſorum & viſcerum. 4. defectum animalis motus.

62. Sedem habet jam nata maxime primae digeſtionis officinas, inde tardius ſanguinem, denique omnes humores inficit.

63. Producit ructus acidos, famem, morſum ventriculi, dolores iliacos, flatus, ſpaſmos, inertiam bilis, mutationem ejus variam, chylum acidum, foeces alvi acidum ſpirantes Haec ejus effecta in ſtomacho, & inteſtinis.

64. In ſanguine pallorem, ſerum chyloſum acidum; hinc foeminis lac acidum, aut

aut potius nimium aceſcens, ſucorem acidum ; ſalivam acidam, producit ; inde pruritus, obſtructiones, puſtulae, ulcera, lactis prompta nimis, quin & forte ipſius quoque ſanguinis coagula, & ad circuitum ineptitudo exſurgunt, tum irritamenta cerebri, nervorumque ; unde convulſio, turbata circulatio, mors.

65. Ex his (60. 61. 62. 63. 64. 65) recitatis praeſens, futura, praeterita cognoſcitur acida temperies ; hinc praenoſcuntur ejus effecta ; hinc curatio ſcitur.

66. Quae perficitur : 1. alimentis acido oppoſitis ex animalibus, vegetabilibusque. 2. ſuccis bono ſanguini ſimilibus ex avibus rapacibus. 3. roborantibus. 4. motu valido. 5. medicamentis acidum abſorbentibus, diluentibus, obtundentibus, immutantibus.

67. Quorum electio, praeparatio, doſis, applicatio tempeſtiva, innoteſcunt Medico ex cognito malo, ejus ſede, aegrotante, &c.

68. Hinc patet cur pueris, pigris, virginibus, pauperibus, & certis artificibus, hic morbus familiaris ſit ?

MORBI A GLUTINOSO SPONTANEO.

69. Glutinoſum pingue ex vegetabilibus habet cauſas antecedentes, 1. farinoſa cruda, auſtera immatura. 2. inopiam boni ſanguinis. 3. debilitatem vaſorum, viſcerum, bilis. 4. imminutum motum animalem. 5. diſſipationem liquidioris per laxata vaſa ſecernentia. 6. retentionem craſſioris debilitate inſtrumentorum excernentium.

70. Naſcitur primo in prima officina digeſtionis, hinc in ſanguine, dein in reliquis, inde derivandis, liquidis.

71. In primis viis facit proſtratum appetitum; repletionis ſenſum; nauſeam, vomitum; ingeſti cruditatem; bilis inertiam, ejus inviſcationem & conſumtionem; pituitae ſtomachicae & inteſtinalis ortum; alvum tardam & tumentem, impedimenta chyli parandi, perficiendi, ſecernendi.

72. In ſanguine viſciditatem, pallorem, immeabilitatem; in vaſis obſtructiones, concretiones, urinam pallidam vix olentem; ſalivam lentam; tumorem album; impeditas ſecretiones; defectum ſubtiliorum; ſic minimorum canalium coalitum

73. Hinc coctiones, circuitus, ſecretiones, excretiones, motus vitales, naturales, animales, omnes perturbantur, unde ſuffocatio. mors.

74. Ex his (69. 70. 71. 72. 73.) diagnoſis, prognoſis, anamneſis mali hujus patet, nec vero, ſanatio quid indicet, obſcurum eſt.

75. Quae obtinebitur. 1. uſu cibi potuſque bene fermentati, ſale, & aromate conditi. 2. Juſculis volatilium animalium. 3. roboratione vaſorum & viſcerum. 4. aucto motu 5 medicamentis diluentibus, reſolventibus, ſtimulantibus, bilioſis, ſaponaceis. 6. frictu, calore, balneo, veſicatoriis. Caeterum interiora corporis obſidentur glutinoſis, vel ſpiſſis, caſeoſis, mucoſis, mucilaginoſis, lemoſis, ceraceis, pultaceis, amurcoſis, calculoſis, tartareis, ſetoſis inflammatis, polypoſis, meliceratis, ſteatomatoſis, atheromatoſis denſis, ſcirrhoſis concretis. Cavendum religioſe, ne perturbetur glutinoſum beneficum, naturale, lubricans, inungens, defendens, quod oculis, palpebris, naſo, ori, faucibus, gulae, ventriculo, inteſtinis, pelvi, ureteribus, veſicae, urethrae, vaginis mucilaginoſis tendinum, articulorum commiſſuris, laryngi, arteriae aſperae, bronchiis, datum

in uſus neceſſarios, cum glutinoſo morboſo. Quod fatali idiotarum, & medicaſtrorum, errore nimis crebrum.

MORBI EX ALCALINO SPONTANEO.

76. Nonnullae plantae ſcatent materia, quae ſponte corrupta non aceſcit, nec coït, ſed reſolvitur in foetidum volatile, pingue Alcali: tales omnes fere Aromaticae valde acres. Has vero raro aſſumunt tanta copia, ut morbum erkent ex ſuo ingenio. Sin autem id contigerit, pertinebit ad acre alcali oleoſum.

77. Ex animalium partibus confecta noſtra liquida varia ſunt: 1. pro varietate alimenti, quo ſe ſuſtinent. 2. pro varietate partis, quae aſſumitur.

78. Animalia enim, quae herbis & aquis aluntur, chylum acidum, vel facile aceſcentem, adeoque & tale lac, habent; quod in nobis ſuam ſequens indolem vegetabili nutrimento ſimillima patrat. Vid. (61. ad 76.) & lentam materiem caſeo preſſo ſimilem in primis viis creat; quae ſingularis hic viſcidi ſpecies.

79. Quae aliis nutriuntur animalibus, omnes ſuccos facile alcaleſcentes habent.

80. Si alimenta, vi noſtri corporis (58.)

(78) eo ſunt redacta, ut jam liquores fecerint, quales in corpore ſano & robuſto inveniuntur, poſt abſtinentiam a cibo potuque per viginti horas; tum, ſi ſibi relinquuntur in quiete, & calore, vel etiam ſi moventur valide, naturam adipiſcuntur ubique eandem putredinis incipientis.

81. In alimentis vero ex aliis animalibus, jam ſtatim, ante mutationem corpori noſtro adſcribendam, illa in putredinem vergens indoles ſponte adeſt.

82. Putredo haec (80. 81.) ſignificat eam conditionem humorum, cujus praeſentia aqua multum exhalat; Salina materies attenuata, acido orbata, vel & mutata, a terra, oleoque ſuo, ſeparata, fit acris volatilis, alcalina; Oleoſa pariter, una parte tenuior, terra orba, ſali illi acri permiſta, acris, volatilis, foetens evadit; altera autem olei pars, terrae aqua, ſale, & oleo priori orbae permiſta tenaciſſime, abit in atram, denſam, immeabilem, foecem.

83. Inſecta, piſces, amphibia, animalia volatilia, repentia, gradientia, natantia, homines denique, ex propria ſua natura, in hanc putredinem (82) ſponte vergunt ſemper; aceſcunt nunquam.

84. Hujus putredinis (82) anteceden-

tes cauſae ſunt: 1. cibi ex aliis animalibus comeſtis, excepto lacte herbaceo (78), maxime ex inſectis, piſcibus, avibus rapacibus, ex vegetabilibus alcaleſcentibus. 2. abundantia boni ſanguinis, vel ſi jam putredini ille proximus. 3. virtus magna vaſorum, viſcerum, (50. ad 54.) bilis. 4. Stagnatio, vel nimia agitatio, torpente, vel incitato animali motu. 5. Calor ingens diu & multum concitatus corpori.

85. In primis viis facit ſitim, proſtratum appetitum, ructus nidoroſos, graveolentiam tabidi, corruptique, ſordes ori, linguae, palato, faucibus, amareſcentes putridas, nauſeam, vomitum putrefactae bilioſae materiei, horrorem adverſus omnia, niſi aquoſa, vel acida, cruditatem putridam, diarrhoeam bilioſam, dolores Iliacos inflammatorios, caloris moleſti ſenſum.

86. In ſanguine producit diſſolutionem ejus putridam; acrimoniam alcalinam oleoſam volatilem; ineptitudinem ad nutriendum; aptitudinem ad conſumendum; minimorum vaſculorum deſtructionem; hinc omnes actiones ſolidarum & liquidarum partium turbat, depravat, deſtruit; unde circulatio, ſecretio, excretio variat; tum febres ardentes, urinae & omnia ſecreta putrida, inflammationes, ſuppurationes,

tiones, gangraenae, ſphaceli, mors.

87. Ex his (76. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86.) denuo diagnoſis & prognoſis aeque, ac Curatio morbi liquido conſpicitur.

88. Quae perficitur 1. alimentis, potibuſque, cito aceſcentibus, vel jam acidis, quo farinoſa in aqua cocta, vel ad initium corruptionis digeſta, lac ejuſque producta herbacea, fructus horaei, horum acidi crudi, vel fermentati vinoſi, acetoſive, ſucci. 2. acidis medicamentis ex vegetabilibus crudis, vel fermentatis, aut ſalibus & ſulphure vi ignis in acida converſis. 3. Salinis alcali abſorbentibus, ut eſt ſal gemmae, marinus, & nitroſus. 4. Aquoſis diluentibus. 5. lenibus obtundentibus, qualia farinoſa vegetabilia emulcta, vel decocta, ſunt; & laudatiſſimae boli, acidulo balſamico fecto, & demulcentiſſimo viſcido, conſtantes. 6. Saponaceis abſtergentibus acidis ſuboleoſis, oxymelle, ſapis acetoſis. 7. quiete, ſomno, balneo vaporis, fomentiſve.

89. Unde patet ubi, & cur acidus ructus nidoroſum ſequens bonus? cur, & quibus convaleſcentibus ſalis ammoniaci ſapor moleſtus? cur ſudor acidum ſpirans acutis ſalutaris? quae acrimonia acida, alcalina, bilioſa, oleoſa ſit? Qui morbi

propria ſignificatione putridi dici queant? Cur illi fortiſſimis, plethoricis, praecipue? an unquam in homine vivente ulli humores jam vere alcalini reperti ſint? rariſſime: expertus loquor. Urina in veſica, diu retenta, aut in calculo rariore abſorpta, forte, aliquando, eo pervenire queat. Aliter mors ante fit, tabefactis per acria, necdum alcalina, pulpoſis vitalium extremis.

90. Hinc tandem ſcitur, quid mali faciat nimius vel minor liquorum circulantium motus, & quantum ejus effectus variet pro varietate loci, ubi haerent, & humorum, in quos agit? quae a ſtagnante, vel ab extravaſato, nocumenta? imo neque obſcura hinc ratio ortus viſcoſi glutinis, quo lenteſcunt humores noſtri; dum ſpiſſa decocta ex animalibus diuturna elixatione parata, nimia ingeruntur copia; aut etiam, dum tegumenta animalium, horumque lentae, tenaceſque, partes extremae, avidius aſſumuntur, aut diutius: etenim alia hinc pituitoſi indoles, & diſtincta ab illa, quae jam expoſita in fine (75.)

91 Pertractatis morbis Solidi, & Fluidi ſimpliciſſimis ſeorſim, agendum ſequitur de iis, qui in Solido & Fluido conjunctim occurrunt ſimplices quam maxime.

DE

DE MORBIS ORIUNDIS AB EXCESSU MOTUS CIRCULATORII SOLO.

92. Omnia fluida, quae in ullo vaſe, ab Arteria magna orto, continentur, ex ſolo ſanguine ſunt ſecreta, qui paulo ante in corde dextro & ſiniſtro miſtus erat, & referebat ſpeciem unius liquidi.

93. Habet tamen & ibi, & tunc, globos majores, determinatae molis, figurae mutabilis, coloris rubri; ſphaeras flavas, rubris ſextuplo minores, ſeroſas; tum laticem pellucidum in igne concreſcentem; & aquam pellucidam, leviorem, tenuiorem, partibus minoribus, ſed ob pelluciditatem non cernendis, conſtantem. Priorum congeries ſanguis ruber, poſterior Serum appellatur. Microſcopia utrumque demonſtrant.

94. Rubrum concretum, & a ſero ſeorſum collectum, ſola quiete, & laxitate ſuarum partium cito reſolvitur in ſerum ita, ut in id omnis fere eruor abeat.

95. Serum diu retentum in aere moderate calido & humido ſola quiete & laxitate partium reſolvitur in tenuius, pellucidius, levius liquidum, quod putreſcit

B 5 ſen-

ſenſim, totumque fere avolat volatile. Quae creſcunt pro ratione temporis.

96. Sanguis omnis (92.) recens, levi calore, parum ſuperante ſalubrem, & cum pauco exhalantis diſpendio, coit in maſſam ſolidam, ſciſſilem, tenacem, non ſolubilem per aquam, ſalem, oleum, ſpiritus. Atque idem fit calore per humida conciliato, ſingulari concretionis, & ſimili prioris, genere.

97, Origo rubedinis (93. 94.), ſeri concreſcentis, lymphae concreſcentis, (95. 96.) debetur vaſorum actioni, circulationis efficaciae; ut chyli, lactis, cruoris, & ſanguinis, mutata indoles docet, atque microſcopia confirmant.

98. Auctus ſanguinis per vaſa motus oritur Corde ſaepius, & fortius, contracto.

99. Cor ſaepius & fortius contrahitur: 1. Cerebro & cerebello in nimiam expreſſionem liquidi nervoſi agente, ut in affectibus animi, & dolore: 2. irritato Corde per accelerationem motus ſanguinis venoſi, frictione, vel muſculis agentibus, pulſi; aut per acre ſanguini inhaerens aromaticum, ſalinum, acidum, alcalinum, purulentum, ichoroſum, putrefactum, & quandoque ſpecie contagii, peſtis, veneni, nondum definiendum mali genus.

100.

100. Auctus motus ſanguinis per vaſa efficit majorem vim pulſi ſanguinis in vaſa excipientia; majorem renixum vaſorum in ſanguinem; ſanguinis fortem compreſſionem; vaſorum ſanguiniſque attritum validum ad ſe mutuo; partium Sanguinis attritum validum inter ſe; calorem majorem totius; ſanguinis exſiccationem diſflato aquoſo; ejuſdem viſcoſitatem inflammatoriam facile concreſcentem; ſanguinis reſolutionem in ſales, oleaque volatiliora & acria; vaſorum auctam ad initia amplitudinem; liquidorum craſſiorum in tenuiora vaſa impulſum, horum obſtructiones deſtructioneſque, inflammationes, ſuppurationes, gangraenas, ſphacelos, ſcirrhos; & quae ex his infinita ſequi poſſunt.

101. Cognoſcitur ergo aucta circulatio notis ejus cauſis (99), & effectis (100); ſed inprimis pulſu celeri, duroque; reſpiratione veloce & laborioſa; calore ingenti.

102. Remedia ergo nimio motui compeſcendo valida ſunt, quae frequentiam, & vim contractionis Cordis imminuunt.

103. Quorum illa Mentem, haec Corpus, ſpectant.

104. Priora ſunt, quae magnos affectus, ratiocinio, excitamento contrarii affe-

affectus, vel divertendo, ſopiunt.

105. Poſteriora agunt quiete muſculorum, laxatione venarum (54), mitificatione acris cujuſcunque, diluendo, vel obtundendo (66. 67. 88.), doloris cauſas tollendo.

DE MORBIS, EX DEFECTU CIRCULATIONIS, ET PLETHORA.

106. Defectu motus circulatorii morbi fiunt in humoribus illi, qui proxime accedunt ad hos, qui quieſcentibus ſpontanei naſcuntur. Modo bene conſideretur aer, qui admiſſus corruptiones ſpontaneas accelerat, quae aliter, eo ſecluſo, lentiores. (58. ad 80.) adeoque intellectus, & curatio horum inde peti debet. Atque ex his omnibus plethorae indoles, cauſa, effectus, ſigna, remedia intelliguntur, ſi ad ſequentia animus advertitur.

α. Plethora eſt copia boni ſanguinis major, quam quae ferre poſſit eas mutationes, quae vitae inevitabiles accidunt, niſi inducantur morbi.

β. Hanc generat omnis cauſa, quae multum laudabilis Chyli, & Sanguinis conficit, ſimulque horum attenuationem,

onem, conſumtionem, perſpirationem, impedit.

γ. Quo ſpectat vis contractilis viſcerum Chylopoeorum magna, ut & in Corde & arteriis; ſimulque laxior venarum, & caeterorum vaſculorum compages; cibi blandi facile in chylum reſolvendi; ſomnus multus, animus ſedatus; quies muſculoſa, conſuetudo mittendi ſanguinis, naturalis, artificialis.

δ. Effectus Plethorae omnes pendent a rarefactione, quae majori velocitati, atque inde nato calori, aut cauſis aliis, per ſolam obſervationem cognoſcendis, adſcribenda: hinc arteriarum dilatatio tam Sanguiferarum, quam Lymphaticarum; mutata ſecretio; compreſſio generis venoſi Sanguiferi & Lymphatici; ſuffocatio circulaturi; inflammatio; vaſorum rupturae ſuppuratio; gangraena; mors.

ε. Itaque facile cognoſcitur praeſens; praevidentur futuri effectus.

ζ. Curatio abſolvitur miſſu ſanguinis; labore; vigiliis; cibo acriori poſt evacuationes; omiſſione evacuationum ſenſim introducta.

MOR-

MORBI COMPOSITI SIMPLICISSIMI, OBSTRUCTIO, ET VULNUS.

OBSTRUCTIO.

107. Obſtructio eſt obturatio canalis, tranſitum tollens liquido, per eum tranſjiciundo, vitali, ſano, vel morboſo, orta ex exceſſu molis tranſiturae ſupra capacitatem vaſis tranſmiſſuri.

108. Quae oriuntur ex anguſtia vaſis, magnitudine molis fluxurae vel utriſque concurrentibus.

109. Anguſtia vaſis fit compreſſu externo, contractione propria, vel augmento craſſitiei in ipſis canalium membranis.

110. Molecularum moles augetur viſcoſitate fluidi, vel errore loci.

111. Ex utriſque vero a concurſu cauſarum utriuſque. (109. 110.)

112. Vaſa externe comprimuntur.

1 a tumore vicino plethorico, inflammato, purulento, ſcirrhoſo, cancroſo, oedematoſo, ampulloſo, ſteatomatode, atheromatode, meliceride, hydatidico, aneuriſmatico, varicoſo, tophoſo, pituitoſo, calculoſo, calloſo.

2. a fractis, luxatis, diſtortis, diſtractiſve partibus duris, comprimentibus vaſa flexilia.

3 Ab omni cauſa, quae vaſa nimis trahit, & elongat ſive tumore, ſive preſſione partis extra debitum locum poſitae, ſive vi externa trahente.

4 Ab externis comprimentibus, quo veſtes arctae, faſciae, pondus incumbentis corporis quieti in unam partem, ligaturae &c. pertinent, motus, attritus, amplexus partis ad alia corpora.

113 Contractio vaſi propria aucta, maxime ſpiralium fibrarum, tum quoque longarum, cavitatem arctat, oriturque. 1. ab omni cauſa augente vim elaſticam fibrae, canalis, viſceris. (31. 36 40. 50. 51.) 2. ab tumore vaſculorum minorum, quorum contextu majorum latera & cava fiunt, nimis impletorum. 3. ab imminuta cauſa vaſa extendente, ſive inanitio, ſive inertia fuerit: unde diſſecti canales liquida propria coercent brevi.

114 Augetur craſſities in ipſa membrana vaſis 1. ab omni tumore (112 N. 1.) orto in iis vaſis, quae unita & contexta membranam efficiunt. 2. ab callis ibidem factis, cartilagineis, membranoſis, oſſeis (51.)

115. Partium fluentium moles augetur, ut

ut immeabilis fiat, vel 1. mutatione figurae ſphaericae in aliam majori ſuperficie incurrentem in aperturam vaſculi; vel 2. adunatis pluribus prius ſejunctis in unam maſſulam.

116. Mutatur figura inprimis, deſinente aequabili, & undique ſimul, atque aequaliter, premente preſſione moleculae, proprio elateri jam commiſſae, hoc eſt, languente motu, vel laxato vaſe, vel minuta copia liquidi.

117. Adunantur moleculae, quiete, frigore, gelu, exſiccatione, calore, motu circulari violento, & vaſe forti comprimente, coagulo acido, auſtero, ſpirituoſo, abſorbente, viſcoſitate, oleoſitate.

118. Errore loci partes fluidi fiunt non meabiles, ſi in os dilatatum ad baſin canalis conici ruit corpuſculum finem longe anguſtiorem tranare non potens. Plethora, motus auctus, rarefactio liquidi, laxatio vaſis, dilatationem hanc prae caeteris creant; maxime ſi his praegreſſis, ſtatim contraria horum ſequuntur.

119. Unde cauſae, & natura obſtructionis cujuſcunque patent.

120. Quae nata in corpore vivo impedit tranſitum fluxurae materiae; reliqua impingentia ſiſtit; horum actionem excipit, ſub-

ſubtiliora exprimit; adunat craſſiora; vas extendit, dilatat, attenuat, ſolvit; fluidum ſtagnans condenſat; functionem integro fluore oriundam tollit; vaſa inde irriganda deplet, ſiccat; capacitatem vaſorum tranſmittendis liquidis minuit; copiam liquidi, velocitatemque per libera vaſa auget; adeoque omnia, quae inde pendere poſſunt, mala producit.

121. Quare pro diverſitate vaſis obſtructi, & materiae obſtruentis, illi effectus (120.) variatis apparent phaenomenis.

122. In vaſis Sanguiferis arterioſis rubris inflammatio primi generis fit, in arterioſis ſeroſis flavis rubra inflammatio errore loci, vel flava propria illi vaſi, calida flava, in Lymphaticis arterioſis dilatatis inflammatio ſecundi generis flava, errore loci, vel pellucida, calida, propria illi vaſi; in arterioſis vaſis Lymphaticis, majoribus, oedema calidum; in minoribus dolores ſine apparente tumore; in pinguiferis, oſſeis, medulloſis, nervoſis, bilioſis alia.

123. Qui vero ſedem, naturam, materiem, cauſas, effectus obſtructionum, hucuſque (107. ad 123.) tradita novit; illi ſigna, quibus futura, praeſenſque obſtructio, ut & ejus effecta, ſciuntur, ignota non erunt.

124. Et cognita hac ejus diverſitate, difficile non erit, propriam cuique curationem tradere.

125. Nam illa, quae a compreſſu externo (112), indicat ablationem cauſae prementis, quae, ubi poſſibilis, petenda ex ſecutura ejus deſcriptione.

126. Ea vero, quae ab aucta fibrarum contractione oritur, cognoſcitur per ſigna, quibus viſceris, vaſis, fibrae nimia contractio ſcitur; (34. 36. 40. 50. 53.) tum quoque illa, ubi haec contractio a ſecunda cauſa (113. No. 2.) per ſuae cauſae ſigna clara; ut altera, quam inanitioni praegreſſae adſcripſimus. (ibidem. N. 3.)

127. Sanatur haec obſtructio (113. 126) 1. per remedia contractionem nimiam fibrae, vaſis, viſceris emendantia (35. 36. 38. 54. 55.) 2. maxime, ſi ipſi affecto loco applicari poſſit eorum virtus, quod halitus, fomenta, balnea, litus, fomenta efficiunt inprimis. 3. per auxilia, quae vaſcula, membranas componentia, nimis impleta deplent. Quo evacuantia in genere, ſed praeprimis illis vaſculis applicata, ſpectant, quae ſunt laxantia, diluentia, reſolventia, attenuantia, deterſiva, evacuantia. 4. per illa, quae calloſitatem factam reſolvunt.

128. Verum illa obſtructionis ſpecies, quae ab hac cauſa, raro, ſi unquam, curari poteſt. Emollientia, & laxantia praecipua ſunt. Unde mortis patet inevitabilis neceſſitas, & magna vitae longae per medicamenta parandae difficultas.

129. Illa fluidi ineptitudo ad transeundum per vaſa, quae a figura ſphaerica amiſſa pendet, cognoſcitur perſpectis ejus cauſis (116), quippe ſenſibiles plerumque ſunt.

130. Sanatur vero remediis, quibus illa figura redditur. Qualia ſunt, quae motum augent per vaſa & viſcera. Ut ſtimulantia omnia, & roborantia; tum motus animalis citatior.

131. Liquidi ſpiſſior concreta moles, quum oriatur a tam variis & diverſis cauſis (117), etiam pro re nata varia remedii, variam ſanandi methodum, requirit: quae diverſitas in ſingulis dein morbis indagata ipſa auxilia, & applicandi modum, dabit.

132. At moles concreta in genere tollitur 1. motu vaſis reciproco. 2. dilutione. 3. attenuante fluido advecto, permiſto, moto. 4. Coagulante cauſa educta.

133. Reciprocum vaſi motum conciliant 1. quae diſtendentes cauſas temperant. Ut eſt venae ſectio. 2. quae vaſa robo-

 rant.

rant. (28. 29. 45. 46. 47. 49.) 3. frictio, & muſcularis motus. 4. ſtimulantia.

134. Diluit aqua, calida inprimis, ſi hauſta, injecta, exhalans, applicata; atque, dein ad loca, ubi ſolvendum haeret, pulſa ſit. Quo derivantia, attrahentia, propellentia ſpectant.

135. Attenuant 1. aqua, ſal mar. gemm. ammon. nitr. borax, fixus alcalinus, volatilis. 3 Sapones ex alcali & oleo nativi, compoſiti, fuliginoſi, volatiles, fixi, bilis. 4. praeparata Mercurialia. Quae ipſa perducuntur ad loca debita per derivantia, attrahentia, propellentia.

136. Cauſa coagulans educitur attractione alterius fortius trahentis. Sic acida in alcalia, olea in alcalia, &c. trahuntur, quae experimentis Chemicis in primis inveniuntur.

137. Verum quum liquidum, in loca aliena pulſum, non penetrabile ſit, hincque obſtructiones creat, producuntur multi, malignique morbi, unde meretur id malum attente perpendi.

138. Scimus id factum, ſi novimus 1. cauſas ejus (118.), quae ut plurimum ſatis obſervabiles, praegreſſas fuiſſe. 2. His dein ſucceſſiſſe contrarias. 3. ubi effectus ejus clare cernimus. (120. 121. 122.)

139.

139. Facile quoque eſt praevidere, quid fiat ex hoc malo poſito per ea, quae expoſita, ſunt (120. 121. 122 123.)

140. Curatio fit 1. impactum retropellendo motu retrogrado in vaſa majora. 2. id reſolvendo. 3. vaſa laxando. 4. ſuppurando.

141. Impactum retrofertur. 1. Evacuando liquorem, qui impactum urget, magna, ſubita S. M. unde nixu contracti vaſis retro agitur. 2. frictione ab extremis vaſis ad baſin.

142. Impactum reſolvitur remediis (133. 134 135. 136. 137.) ante poſitis.

143. Vaſa laxantur remediis (35. 36. 54.) propoſitis.

144. De Suppuratione dicetur in hiſtoria Inflammationis.

DE VULNERE IN GENERE.

145. Vulnus eſt ſoluta cohaeſio recens, cruenta, partis mollis, a corpore duro acuto, moto, preſſo, vel reſiſtente.

146. Cauſa ergo ſenſibilis ejus eſt durities, acuties, motus, reſiſtentia inſtrumenti vulnerantis.

147. Subjectum pars mollis, adeoque, textura vaſorum ſanguiferorum, ſeroſo-

rum, lymphaticorum, adipoſorum, nervoſorum, membranoſorum, tendinoſorum; tum veſicularum, quae ex his conſtantur.

148. In quo ſubjecto (147.) cauſa (146.) producit cohaerentis ſeparationem, liquidi contenti effuſionem.

149. Inde laedit actiones, quae pendent ab integritate partium, & ab determinato fluxu liquorum per vaſa.

150. Quae vulnera proinde occupant eas partes, quarum integritas vitae inſeparabilis, Lethalia ſunt.

151. Horum (150) autem alia inevitabili neceſſitate mortem ferunt.

152. Alia, ſibi relicta, mortem inferunt, ſed artis auxilio ita emendari poſſunt, ut mortis periculum abſit.

153. Tandem ex non lethalibus, neglectus, vel error lethalia poteſt facere.

154. Pro varietate alterius cujuſdam actionis, a parte integra prius exercitae, etiam alia vulnerum effecta, atque inde variae appellationes oriuntur, vix ignotae perito actionum Sanitatis.

155. Nec minor nominum, formarum, & effectuum varietas in vulneribus, a diverſitate cauſae vulnerantis (146) quoad figuram, modum adigendi, pungendo, ſecando, caedendo, agitando, illatum, vim

vim impingendi, ablationem ex vulnere, relictionem in eo, infectionem venenatam.

156. Tum etiam omnia eadem (155) variant pro differentia partis vulnus excipientis (147), quoad ejus duritiem, mollitiem, nexum, ſitum, effectum, liquida contenta, faciem mutatam.

157. Hujus multiplicitatis originem noſſe ut opus, ita nomina ſubtiliter diſtinguere non juvat.

158 Si in corpore ſano, robuſtoque factum vulnus in loco viſibili, non irrigato magna quadam arteria, nec nimis tendinoſo, haec oriuntur phaenomena; ſi modo a frigore, aëre, ſiccatione, vulneris hiatus defenditur.

1. Partes, inter quas cauſa vulnerans adacta, ſenſim magis magiſque a ſe mutuo recedunt, licet cauſa ablata ſit, niſi punctura fuerit parva.
2. Cruor primo cum impetu effluit, dein ſenſim ſponte ſiſtitur.
3. Tum cruſta ſanguinea cavo vulneris innaſcitur.
4. Et liquor dilutus, rubellus, tenuis effluit.
5. Tum vero labia vulneris incipiunt rubere, calere, dolere, tumere, retorqueri, fundo interim tumido aſſurgente,

 prac-

praecipue aſſurgente adipe in aperturam vulneris, ibidemque cito degenerafcente.

6. Atque eodem tempore febricula cum calore & ſiti adeſt.

7. Hinc tertio, quartove die ſerius, vel ocyus, vulneri adeſt liquor tenax, albus, pinguis, aequalis, pus.

8. Simul rubor, calor, dolor, tumor, retorſio labiorum, febricula, ceſſant, vel minuuntur.

9. Et ſenſim cavum vulneris a fundo furſum, & ab ambitu verſus centrum creſcente nova, rubra, viva, materie, carne dicta, impletur, cocunte margine albo, ſubcaeruleſcente, molli, aequali.

10. Poſtremo ſiccatur vulnus, & obducitur cicatrice.

159. Si arteria non nimis magna, nec Cordi admodum propinqua, omnino tranſverſim diſſecatur, retroſiliens, atque inter ſolida vicina ſe recondens, ſibimet obturaculo eſt; & caetera ut (158) prius.

160. Si eadem (159) vulneratur tranſverſim non tota diſſecta, retrotractis fibris vulnus ampliatur; hinc Haemorrhagia perpetua; &, ea ſedata, a tenuitate cicatricis cedente Aneuriſma.

161. Si arteria major tota diſſecta, oritur

ritur perpetua, uſque ad defectum animi, vel vitae, Haemorrhagia; inferius poſita tabeſcunt, & putri exceduntur, ſed lenta gangraena; aut areſacta penitus contrahuntur.

162. Nervi majores, tenſique, toti diſſecti retroſiliunt, ſe recondunt, ramulos vulnere paulo ſuperiores trahunt, tendunt, vicinis dolorem, obſtructionemque creant, parti vero infra Vulnus poſitae ſtuporem, immobilitatem, marcoremque, aut, & gangraenam.

163. Nervi tenſi, tendinoſi, puncti, vel dimidiato diſciſſi dolores, aliquando primo obtuſos, nonnunquam vivos excitant, primo loco vulneris, poſt per omnes nervos nexos, vicinoſque; hinc calores, tumores, rubores late ſparſos, febres, deliria, ſpaſmos, inflammationem, inflammati aperturam cum evacuatione acris, tenuis, & copioſiſſimi ſaepe ſeri; poſtea inſenſilitatem, rigiditatem, exſiccationem, immobilitatem producunt, vel gangraenam, & mortem: atque haec quidem omnia eo violentiora accidunt, quo nervus eſt fortius tenſus ſupra partes firmas, hiſque annexus, aut & involucris magis tenacibus indutus.

164. Quae eadem (162. 163.), parum mutata, etiam in tendinibus diver-

ſimodo laeſis obtinent, atque ſaeviſſima quidem.

165. Et Membranae, tendinum, nervorumque ſaepe producta quum ſint, iisdem afficiuntur morbis (162. 163.)

166. Quid lymphatica, adipoſa, venoſa vaſa, & veſiculae patiantur in vulneribus, quid efficiant, ex lege circulationis, & conſideratione vicinorum facile intelligitur.

167. Si vulnus oculo patet, ejus praeſentia, & natura ſcitur 1. Senſu ipſo, abſterſo impedimento conſpectus, & ſuppreſſo cruoris fluxu. 2. Scientia anatomica vicinorum.

168. Vulneris autem abſconditi praeſentia, & natura noſcitur, 1. ex Scientia anatomica, ſitu vulnerandi, modo & vi inflictus. 2. ex laeſa actione ſequente vulnus. 3. ab excretis, intra vel extra corpus expulſis. 4. ab effectis ſupervenientibus, dolore, ſingultu, ſpaſmo, tumore &c.

169. Ex cognitis (167. 168.) determinatur praeviſus vulnerum eventus.

1. Mors, vel Vita vulnerati.
2. Sanatio poſſibilis, impoſſibilis, integra, pro parte.
3. Curatio facilis, difficilis, brevis, longa.

4. Ef-

4. Effectus a vulnere, peracta ſanatione, ſuperſtes futurus; ut tabes, inſenſilitas, immobilitas, figura laeſa, &c.

170. Mors inevitabilis a vulnere ex quinque effectis ſequitur, adeoque neceſſario Lethalia vulnera (151.) Haec ſunt.

1. Quae influxum nervoſi liquidi a Cerebello in Cor intercipiunt. α. Cerebelli vulnera, & Cerebri profunda adeo, ut medullam oblongatam laedant multum. β. vaſa ſanguifera intra cranium ſoluta cum effuſo cruore, quì preſſione, vel concepta putredine vitam tollit, nec terebra levari poteſt ob conditionem loci, ut inferiora orbitae Oculi, & oſſis Temporum, oſſis Ethmoidis, baſios cranii, &c. γ. Medullae Spinalis ſuperioris profunda vulnera. δ. tum ea, quae nervos cardiacos diſſecant.

2. Quae ſanguinem Cordis effundunt ex ejus cavis vulneratis: unde vulnera Cordis profunda, in cava penetrantia, lethalia.

3. Quae cruorem a corde, & a cerebro, cerebelloque derivant vel in cava corporis, vel extra illud, neque medelam capere poſſunt ob ſitum loci. Ut magna vulnera Pulmonis, Hepatis, Lienis, Renum, Pancreatis, Meſenterii,

Stomachi, Inteſtinorum, Uteri in gravidis, Veſicae circa arterias ejus majores, Aortae, Carotidum, Vertebralium & ſimilium arteriarum, venarumque.

4. Quae Reſpirationem integre tollunt; ut abſciſſio laryngis cum ſubductione fiſtulae ſciſſae, vulnera magna bronchiorum, Vulnera lata, utramque cavitatem thoracis, cum admiſſu aeris, perforantia, vulnera diaphragma ab utraque parte mediaſtini thoracis penetrantia, vel ejus nervoſa diſſecantia.

5. Quae motum Chyli in cor tollunt; abſciſſio oeſophagi, magna vulnera ventriculi, inteſtini tenuioris, ſuperioris integra diſſectio, vulnus ductus thoracici, vel alvei chyloſi.

171. Vulnera ſua natura lethalia, arte vero curabilia (152) ſunt, praedicuntur:

1. Vulnera Encephali terebra levanda.
2. Vulnera arteriae, venaeve majoris in loco, ad quem manus Chirurgi pervenire poteſt.
3. Viſcerum, ad quae manus & medicamenta cum effectu ſanationis pervenire poſſunt.
4. Quae mortem inferunt emiſſo ſuo liquido in cava illa, unde id educi ſine diſcri-

crimine vitae poteſt, ut thoracis, abdominis, ureteium, veſicae, inteſtinorum quaedam vulnera.

172. Praedicitur lethale fore ex non lethali (153) per has cauſas.

1. Omiſſione purgationis effuſi puris, unde tabes purulenta; vel effuſi ſanguinis, hinc putrefacti.
2. Commiſſo vitio in ſex rebus non naturalibus.
3. Neglectu, vel errore Chirurgi.
4. Temperie naturali aut morboſa aegri, vel manifeſta juxta hiſtoriam ejus aegri, vel aliquando adeo ſingulari, ut non niſi hoc eventu ſe manifeſtet, quam intentus obſervet ſemper in ſuo reſcripto ad judices conſultus Medicus.

173. Hinc renunciatio de Vulneribus, definitio temporis, intra quod lethalitas determinatur, peti poſſunt.

174. Ex hiſtoria pariter Vulnerum (ab 145. huculque.) facilis erit praedictio eventuum aliorum, quae (169) praeſagienda habentur.

175. Phaenomenon autem (158. 159.) cauſa patet perito actionum vitalium, & animalium. Vid. Morb. Solid. & fluid. in genere praemiſſos.

176. Tunicae arteriarum exteriores, illaeſa interiori, punctae, ſectae, tuſae, diſtra-

diſtractae, eroſae, impetu ſanguinis dilatantur, ſaccum formant, qui ad ovi ſaepe magnitudinem creſcit; calloſos parietes accipit; pulſat; colore rubello ſplendet; compreſſus evaneſcit; laxatus redit; ſuam arteriam ampliat; vicina vaſa comprimendo anguſtat. Aneuriſma verum vocatur (160), cujus cauſa, ſigna, effectus ſponte cernuntur. Atque eo quoque refertur cordis aneuriſma, ejus ortus, ſigna, & effectus.

177. Si ab iiſdem cauſis, ſimiliter vulnerata arteria, curata debilius firmatur, eadem fiunt. (176)

178. Ubi ab iiſdem cauſis (176) omnes tunicae ſimul ruptae liquorem effuderint in partes vicinas diſtentas, nec exeuntem, fit collectio extravaſati cruoris, continenter aucta, & ſine menſura, mollis, vix pulſans, livida, compreſſu vix evaneſcens, brevi putreſcens, hinc gangraenam vicinorum creans. Aneuriſma ſpurium eſt, (160) cujus cauſa, ſigna, effectus ex ipſa hac deſcriptione cognoſcuntur.

179. Alii effectus arteriae diſſectae majoris (161) ex phyſiologia ſponte intelliguntur, ut & phaenomena (162) primo nervi diſſecti.

180. Ut vero clara cauſa habeatur mirabi-

rabilium effectuum, qui in nervis punctis, vel partim diffectis apparent, juxta dicta (163. 164. 165.) ſequentia conſideranda ex Anatomicis, & Theoreticis.

181. Nervus omnis viſibilis eſt faſciculus minorum nervorum, membranulis nexorum, arteriolis, venulis, lymphaticis intertextis, una dein communi membrana veſtitus.

Per omnia haec vaſcula, nervum componentia, perpetuo fluit liquor ſuis canalibus proprius a corde, cerebro, cerebello, & medulla ſpinali. His omnibus vis contractilis ſatis magna ſemper adeſt.

182. Ergo partes nervi integre diſſecti a loco vulneris verſus firmas partes, quibus nectuntur, retroſiliunt, ſub ſolidis ambientibus ſe recondunt, eorum vi comprimuntur, oriſicia claudunt ſua, & ſuorum vaſculorum, adeoque praeter dicta (162) nihil damni.

183. Si ſectus, vel punctus ita ſit, ut nonnulli nervulorum diſſoluti ſint, qui uniti majorem componunt, partes ſolutae retrocedentes (182) trahent minimas fibrillas, quae nectebant nervulos inter ſe & vaſcula (181), unde fiet in his perpetua, lenta laceratio; adeoque dolor ingens, acutus, continuus. Partes vero adhuc cohaerentes ſuſtinebunt nunc ſolae omnem

omnem vim, quam ante ſimul, ergo plus diſtrahentur, & lacerabuntur, adeoque acutiſſime dolebunt, & diſtractae comprimentur; ut tranſitus impediatur. Dum una pars ſoluta, altera cohaerens, ita afficiuntur, vaſcula intermedia comprimuntur, ergo ſanguis, lympha, ſpiritus ſiſtuntur, urgentur, accumulantur, unde circa partes inflammatio cruenta, lymphatica, & ſpirituoſa.

Inde nervi vicini, tendines, horum & nervorum vaginae, muſculi, vaſa, tenduntur, ſtringuntur, convelluntur, hinc cerebri, cerebelli, medullae ſpinalis meninges trahuntur, vellicantur, cerebri actio turbatur.

Ex quibus ſequitur ſeries omnium phaenomenon (163. 164. 165.) naturali neceſſitate.

184. Et intelligitur, quae, & cur punctura, laceratio, vulnus nervi adeo funeſta? Item cur membranis, tendinibus, vaſiſque multis eadem fiant.

185. Ut vulnus Sanetur, opus erit:

1. Auferre ex eo illa, quae, vel a liquidis & ſolidis corruptis, vel ab inſtrumento vulnerante, aut aliunde, ibi relicta adunationem impediunt.
2. Supplere perdita nova regeneratione ablati.

3.

5. Unire ſeparata, & in adunatione retinere.

4. Cicatricem naturali cuti ſimillimam obducere.

186. Fragmenta impacta metallorum, lapidum, ligni, vitri, globi tormentorum, thrombi cruenti, caro mortua, vel membranae, oſſa fracta, primo tollenda, ſi proderit.

187. Conſiderata natura vulneris, partis vulneratae, materiae impactae, roboris aegrotantis, ſymptomatum ſecuturorum, tolli, an relinqui debeant, judicatur.

188. Ex iiſdem (187.) definitur inſtrumentum, & modus, quibus tolli queant. (186)

189. Depurato ſic (186. 187. 188.) vulnere, ſi ablatum quid fuerit de corpore, id repleri debet, generata iterum materia ſimili perditae. Id fit, ſi 1. vaſcula arterioſa, lymphatica, nervoſa, &c. ita ſe habent, ut ſua liquida bona excipiant; tranſmittant. 2. ſi liquidum bonum naturale debita copia, & apto impetu fertur in illa vaſa.

190. His enim (189) fiet canalium vulneratorum, retrotractorum, obturatorum, compreſſorum, fere exſuccorum (158), impletio, humectatio, extenſio, elon-

gatio, implicatio cum vicinis, applicatio ad alia, quae ex reticularibus plexibus propinqua, & ope boni liquidi conglutinatio.

191. Et, dum haec (190) ab omni puncto fundi praecipue, & laterum, aequa vi ſimul fiunt, impletur ab omni parte ad centrum cavitas vulneris materie ſolida & liquida, amiſſis ſimili.

192. Ergo huc (189) requiritur 1. victus debitus, ut chylus, ſerum ſanguinis, & materia nutritia blanda, glutinoſa, nec facile putreſcens ſit, ſed facilis digeſtionis, & aſſimilationis. Decocta farinoſa cruda, fermentata, Emulſiones, lac, Jura, fructus maturi cocti, olera leniſſima, primaria ſunt ſaepe, at pauca copia ſimul, exhibita; repletionem, famem, ſitim, cavendo.

193. Cognita temperies aegri, tempeſtatis ratio, conſuetudo, & natura comitantis morbi, docet quale, & quo modo praeparatum ex his (192) cuilibet proſit.

194. Acre, impetum nimis augens, vitandum. Salſum, Aromaticum, Acidum, olus acre, vinum, ergo vulneri mala.

195. Item quae facile putreſcunt. Jura nimis ſpiſſa, herbae alcaleſcentes, ergo

go obſunt; raphani, naſturtia, braſſica, & ſimilia.

196. Tum quae difficulter in chylum, & ſanguinem mutantur. Qualia ſunt quae ſale, fumo, aere indurruerunt; vel quae pingui multo ſcatent, ut lardum, piſces pingues, item anſeres, anates, ſimiles aves piſcibus paſtae, &c.; denique viſcida: ut legumina craſſa, farinoſa cruda, ova.

197. Ad eundem ſcopum (189) conducunt medicamenta: quae tollunt impedimenta nata conſolidationi (190. 191.), & plerunque Decocti forma exhibentur. Illa ergo erunt varia pro varietate ejus impedimenti, quod tollendum erit: nec ullum utile omnibus habetur.

198. Hinc pro re nata ſumuntur ex attenuantibus, inſpiſſantibus, mitigantibus, excitantibus, virtute ſingulari contrarium vitium emendantibus, aperientibus, laxantibus, adſtringentibus, adeoque ſaepe ex oppoſitis.

199. Quorum quid eligendum, docet cognita natura vitii in aegro, & tituli horum Medicamentorum (197. 198.)

200. Aeris puri ſemper, ab exhalante putri liberi, ſaepe renovati, temperies ſicca cum calore temperato optima.

201. Alvus ſervetur laxa uſu emolli-

entium, laxantium, ἐκκοπρωτικῶν.

202. Somnus conciliandus anodynis, victu humido, narcoticis.

203. Animus ſit hilaris. Venus vitanda, quies commendanda eſt.

204. Ut canales in debita conditione (199.) maneant, nec liquida in vulnere corrumpantur, ſicque laedant actionem (189. 190. 191.) deſcriptam, aer arcendus, vulnus totum ſovendum balſamicis vulnerariis lenibus, implendum carptis, ad aequabilem preſſionem nervíſque amicis medicamentis.

205. Quibus (204.) in vulnere retinendis Emplaſtra proſunt, vix aliud huic ſcopo praeſtantia, quam tenacitatem, non laedentem,

206. Liquida ad vulnus allata, in vulnus effuſa, fibrae ſemimortuae, canales obſtructi, tumefactique, creant in vulnere pus, ichorem, ſordes, carnes ſpongioſas.

207. Quae (206.) digerente, abſtergente, corrodente, exſiccante auxilio tolli ſolent, ſaepe & comprimendo.

208. Illa (207.) adhibenda, donec pus album, blandum, viſcidum, laeve, aequale, inodorum, adſit; ſub quo ſordes abſtergentur, contuſa & tumida conſumuntur, corrupta ab aere ſeparantur, ca-

Digitized by Google

lava implentur, conglutinantur ſeparata.

209. Tum ea, quae carnem generare dicuntur, applicanda, quae ſunt digerentia leniora.

210. Si autem, peractis, quae primo ſcopo (185) ſatisfaciunt (186. 187. 188.), nihil ex ſubſtantia corporis ablatum deprehenditur, labia unienda ita ſunt, ut partes naturaliter unitae iterum ſibi mutuo applicentur, atque ita retineantur.

211. Horum prius abſolvitur 1. ſitu conciliato parti illo, qui quieſcenti aderat: 2. leni & aequabili partium ad ſe invicem compreſſu, ut in omni ſuperficie contiguae ſint, & quieſcant.

212. Retinentur in adunatione 1. Emplaſtris tenacibus, digitatis, proceſſibus, ad fines anſatis, utrimque a latere vulneris appoſitis. & per fila adducendis. Quae locum habent in longis ſciſſuris tranſverſis cutis, vel partium laxarum.

213. 2. Circumductu Faſciarum, & appoſitu Spleniorum, ut partes dehiſcentes (14. 1.) aequabiliter appreſſae maneant, & coeant; quod determinato preſſionis modo facile fit. Convenit vulneribus inflictis juxta longitudinem partis vulneratae.

214. 3. Suturis per acus chalybeas, rectas in minori, curvas in majori profun-

ditate vulneris, acuta acie, cauda cava filum cera obductum abſcondente, ad ſufficientem a vulnere diſtantiam infixas, ad fundum uſque adactas, ſic pariter in altero labio eductas, quarum filo adſtricto unita prius labia retineantur, dein levi ſplenio ſuperductum filum colligetur: id repetitur a medio, vel ab angulo vulneris, ad fines ejus, pro neceſſitate. Hinc balſamo labia linenda, ſuperpoſitiſque levibus ſpleniis ſupra nodos, Emplaſtro tegendum eſt vulnus.

215. Conveniunt (214.) recenti, cruento, a magna tamen haemorrhagia libero, ſimplici, pleno, puro, tranſverſo, obliquo, anguloſo vulneri.

Nocent (214.) copioſum cruorem ſtillanti, antiquo, ſanioſo, purulento, ſordido, contuſo, ſubſtantia propria orbato, cruſtis obducto, vaſis magnis laeſis periculoſo, nimis profundo, valde inflammato, venenis infecto, in parte neceſſario mobili haerenti vulneri.

216. 4. Acu manente vulneri per labia ejus tranſfixa, filoque ei ita circumducto, ut horum retroitum impediat, ſed retineat unita. Convenit magnis, hiulcis, pendularum partium vulneribus.

217. Ultimus ſcopus (40.) attingitur, curando ut pars parti ſic reſpondeat, quem-

quemadmodum olim in ſanitate, ſicque retineantur, ut nimis nec premantur, nec laxentur; adurentia, ſtiptica, adſtringentia vitando; inprimis vero curando; ut in omni parte aequabiliter prematur vulnus. Quae omnia obtinentur peractis, quae deſcripta ab (41. ad 72.), & dein impoſito leni deſiccante medicamento; denique cicatricem ſpirituoſis abluendo.

HAEMORRHAGIA.

218. Si cruor manat ex vulnere multus per ſuas (159. 160.) cauſas, ſiſtitur 1. Cauſticis ignitis. 2. Corroſivis. 3. Adſtringentibus. 4. Circumſtricta filo. 5. Diſſectione integra. 6. Faſciis & ſplenio pyramidali comprimentibus.

219. Revulſio hic (218.) nihil juvat, niſi vaſcula laeſa (159.) parva, & plethora adſit. Eadem de victu, potu, & internis medicamentis vera ſunt: quae autem de haemorrhagia dicta, eadem & fluxui ichoris, applicari queunt; licet auxilium hic ſummum in balſamicis craſſioribus.

DOLOR.

220. Si fibra nervoſa, cerebro orta, ita extenditur, vel alio modo diſponitur, ut diſſolutionem minitetur, fit Doloris idea.

221. Qui eo acrior, quo fibra rupturae propior: eo autem mitior, quo naturali eſt tenſioni propior.

222. Unde Dolor ſummus in eadem parte brevis, mitior diuturnus eſſe, & intendi poteſt, & remitti.

223. Cauſa Doloris ergo omne id eſt, quod talem extenſionem, vel diſpoſitionem, (220.) facit.

224. Quo refertur 1. vis naturalis contractionis paucioribus fibris ſuſtentata, dum quaedam ſolutae ſunt (183) 2. quod vas fibris nervoſis contextum nimis replendo diſtendit; eo obſtructio, plethora, cacochymia abundans, auctuſque motus circularis, ſpectant. 3. quod vi diſtrahit, ut luxatio, tumor, vis externa. 4. omne vulnerans, & rodens.

225. Inde Doloris (220) in vulnere (145.) cauſa multiplex (224) cognoſcitur.

226. Et effectus, inquies, jactatio, vigilia, febris, calor, ſitis, ſiccitas, convulſio, gangraena, intelliguntur.

227.

Digitized by G

227. Tum Anodyni diverſitas, pro varietate cauſae, ſcitur.

228. Doloris cauſa tollitur ergo 1. laxata diſtenta fibra. 2. reſolutione concreti. 3. minuto motu & materia diſtendente. 4. ablata tractione inaequali, & violenta. 5. lenito acti. 6. diſcuſſo eodem. 7. educto eo, quod ſolvit fibras.

229. Doloris ſenſus tollitur, manente ejus cauſa (224.) 1. nervo inepto ad ſenſum reddito compreſſu, diſſectione, vel exuſtione. 2. Senſorio communi obtuſo per vim narcoticam: atque his tolluntur nonnulli effectus (226.) ex Doloris ſenſu oriundi.

CONVULSIO, &c.

230. Violenta, invita, & alterne repetens, contractio muſculi Convulſio vocatur.

231. Cujus cauſa id, quod liquidum nervoſum vi alterna in muſculos convulſos pellit.

232. Adeoque in ipſo vulnere haerere poteſt, ſive ſit materies aliena irritans, ſive ipſa nervi laeſi (163. 164. 165. 183. 184) conditio, ſive evacuatio cruoris nimia praegreſſa.

233. Quin & effectus ejus, perturbatio

VULNERA CAPITIS.

239. Vulnera Capitis laedunt vel ſola externa communia; vel perioſteum; vel cranium; vel duram Matrem; vel piam ſimul; vel Cerebri vaſa, ſubſtantiam, corticem, medullam, ventriculos.

240. Sola externa laeſa, ſcitur. 1. ex cauſa vulnerante, ejus figura laedente. 2. vi ejus parva. 3 loci vulnerati conditione, quoad figuram inprimis. 4. levitate ſymptomatum. 5. conſpectu. 6. ſpecillo.

241. Haec (240.) licet levia videantur, ſaepe ex propinquitate muſculorum, tendinum, ſuturarum, perioſtei, cranii, nervorum, vaſorum, cerebri, periculoſa fiunt; tum quoque a vi contractili partis laeſae.

242. Maxime, ſi contuſio ſimul adeſt.

243. Aut, ſi ſub parva apertura lata laeſio ſordes colligit.

244 Collecta enim materies (242. 243.) miros tumores, eryſipelas, oedema, dolores, convulſiones, oſſis & perioſtei putredines, febres, mortem, creat. aër cava alluens, incaute appoſitu emplaſtrorum ibi coercitus, impreſſus, mira emphyſemata facit.

245.

251. Effectus vero, augmentum malorum (249.)

252. Curatio fit. 1. os leviter parva terebra diverſis, viciniſque, locis, uſque ad medium perforando, unde exfoliatio cavetur, perioſteum inde renaſcitur. 2. inde arcendo pus, ſaniem, pinguia, aquea, aerem, applicatis plumaceolis ſp vin. Maſtichino imbutis. 3. raro, & citiſſime deligando.

253. Qua arte ex punctis fodicatis (252.) & undique, emergit nova ſubſtantia quaſi carnea cito, tumque reliqua (249.) ſanantur, ut dictum, (245. 246. 247. 248.)

254. Si Calvaria læſa eſt, pro varietate cauſæ, fiſſa, fracta, contuſa, intropreſſa, vel evulſo fragmento ſpoliata erit, atque hæc vel in una, vel in utraque ejus tabula.

255. Sic affecta (254.) ſcitur 1. cauſa vulneris forti. 2. vulneris magnitudine collata figuræ loci vulnerati. 3. ſpecillo. 4. atramento affuſo. 5 ſtrepitu inter mordendum. 6. viſu fracti, contuſi, vel punctis pallidis colorati cranii. 7. tactu ipſo. 8. ſymptomatibus integumentorum; carne circa ſeptimam diem abſcedente, dolore, natura puris tenui, & graveolente, vulneris malignitate aliena.

256. Effectus hujus mali (254.) 1. partis

tis oſſeae ſeparatae mors. (249. 250. 251.) 2. infectio vicinorum. 3. hinc ſaepe totius oſſis infecti putrefactio. 4. Caries diploës. 5. Integumentorum cranii & cerebri corruptio. 6. inde mala affecti cerebri, convulſio, ſopor, paralyſis, apoplexia, mors.

257. Ex quibus (254. 255. 256.) & cognitio, & praedictio hujus morbi noſcuntur.

258. Et indicatur ad curationem. 1. loci laeſi detectio. 2. mundatio. 3. terebratio oſſis. 4. Ejus perioſtei regeneratio. 5. reliqui vulneris ſanatio.

259. Locus detegitur. 1. incidendo tegumenta laeſa per ſcalpellum recta, anguloſa, perpendiculari, decuſſata ſectione, in os uſque impreſſa, caute in fractis & vacillantibus fragmentis, varia electa pro varietate loci, & mali. 2. ſeparando ſecta a cranio exacte per ſcalpium. 3. infarctu carpti lintei.

260. Cruor, pus, ſanies, ſordes, ſpongiolis abſorbentur; fragmenta, feſtucae, ſquamae oſſis, ſi parva, libera ab omni membrana, oculo mox patentia, ſunt, eximuntur volſella; vel ſolvuntur forfice; quae mundatio artificialis.

261. Eadem nimis magna, haerentia vivis, abſcondita, relinquuntur, nam vel ſponte

ſponte ſeparantur, vel recreſcunt ad viva. Haec mundatio naturalis.

262. Si os contuſum, album, fuſcum, lividum, fiſſumve apparet, minutis hinc inde foraminulis perterebrandum, ut praeſcriptum (252.), ita enim viva exeunt, & mortua expellunt cito.

263. Quo ipſo (262) perioſtei regeneratio cita. (252.)

264. Sanatio tum reliqui deſcripta eſt (245. 246. 247. 248. 253.)

265. Inde patet, cur anguſta fiſſura periculoſior ſaepe, quam ingens cranii contuſio (256.)

266. Et patet, hanc methodum (252. 262) praeferendam uſtioni, ſcalpris, trepanis Veterum in his malis (249. 254. 256. 262)

267. Cranium in junioribus intropreſſum, in adultioribus poſt fracturam intropulſum, Cerebrum premit; pro varietate loci preſſi, pro varia magnitudine, profunditate, acutie, punctura prementis, producit hebetudines, ſopores, vertigines, tinnitus, caligines, deliria, vomitum bilis, dolores capitis, convulſiones, paralyſes, lotii foecumque ſpontaneum exitum, apoplexias, febres, mortem.

268. Quin & ipſum Cerebrum ita laeſum, corruptum hinc inflammatione ſup-

ſuppuratione, gangraena, fungo, haemorrhagia, ſimilia mala (267) parit.

269. Id vitii (267.) noſcitur tactu, viſu, ablatis integumentis (259)

270. Ablatio pungentis, reſtitutio prementis in ſtatum naturalem, conſervatio hujus ſtatus, ſufficiunt curationi.

271. Ergo detectum cranium (259.) molle in pueris, emplaſtro tenaci elevatur; in adultis, ſi firmum, elevatorio attollitur; ſi vacillans terebram non ſuſtinet, perforanda juxta fracturam calvaria, ut vecti poſſit attolli impreſſum vacillans; juvat ſternutatio, & animae retentio.

272. In ſitu tenetur cavendo preſſionem externam apta deligatione.

273. Fiſſo, fracto, contuſove cranio, ſi arteriae, venae, lymphatica vaſa ſub cranio rupta effuderint ſuos humores, hi premendo cerebrum producunt mala (267), tum putreſcendo in pus, ichoremve, inficiunt tenerrima vicina cerebri, unde rurſum ſimilia. Haec vaſa ex cranio in duram, ex hac in piam, inde in cerebrum, ſinus, ventriculos decurrentia variis locis varia periculo & ſanatione damna producunt.

274. Concuſſus validus capitis, integro ſaepe cranio, eadem (273) facit rumpendo, comprimendo,

275. Cognoſcuntur mala haec (273. 274) ex nota cauſa; ejus impetu; loco excipiente; vomitu billoſo; viſu, auditu, olfactu, guſtu, tactu minutis, depravatis, ſublatis; vertigine, caligine, lapſu; ſopore, ſtertore, reſolutione; convulſione; delirio; lethargo; apoplexia; horripulatione; febre geminata; cruore per os, nares, aures effluente; rubore faciei & oculorum.

276. Quis vero locus intra cranium ſit laeſus ſcitur. 1. ex ſenſibilibus externis (249. 254 255. 256. 262. 267. 269), ſi adſunt. 2. invento loco cranii laeſo (255) per artem. 3. ex tumore & rubore cutis capillis orbae ad applicationem emplaſtri. 4. ex motu ſpontaneo manus ad certam capitis partem. 5. ex ſymptomatibus lateris unius paralytici, alterius convulſi.

277. Tum 1 cruor effuſus ilico tollendus. 2. loca infecta depuranda. 3. oſſicula forte infixa cerebro evellenda.

278 Extravaſatus ſanguis aufertur. 1. reſorbendo. 2. diſſipando. 3. perforando cranium.

279. Reſorbetur, ſi in venas, largo miſſu ſanguinis, & ſuccenturiata purgatione alvi, evacuatas, vi vitae repellitur.

280. Hinc ſtatim ad maximam copiam, aegro tolerabilem, utraque haec evacuatio

E inſti-

Digitized by Google

inſtituenda (279), &, ſi juvat, pro re nata repetenda, iterumque, ſi poſt has adminiſtratas minuuntur ſymptomata. (273. 274.)

281. Diſſipatio attenuati perficitur. 1. reſorbendo (279. 280.) partem diſſipandi. 2. attenuando per diluentia aquoſa, & reſolventia calide pota 3. parti affectae raſae imponendo emplaſtra, cataplaſmata, fomenta, ex diſcutientibus nervinis, cephaliciſque. 4. auribus, naribuſque eadem applicando.

282. Quae (279. 280. 281.) ſi ſtatim non tollunt, minuuntve valde ſymptomata (273. 274.), ſed haec vel perſiſtunt, vel augentur, ilico perforandum cranium, ut exitus detur humoribus (273. 277. 1°), & facultas depurationi (277. 2°.), & evulſioni fragmentorum (277. 3°.)

283. Locus, ubi terebra applicanda, cognoſcitur. 1. ex loco laeſionis noto (276.) ubi optime ſit, ſi nihil vetat.

284. Vetat 1. ſutura. 2. muſculi plurimi. 3. cavitates oſſis frontis. 4. arteria major oſſi inſerta. 5. inferior ſitus loci. 6. vacillatio fracti, contuſi, carioſi oſſis. 7. Inaequalitas eminentis & excavati iterum cranii.

285. Tum, qui laeſo cognito (276.) proximus, applicandae terebrae locus optimus eſt.

286.

286. Quin, urgentibus ſymptomatibus (273. 275.), licet nullus locus certo inveniri queat (276.), tamen trepanum applicandum & ab una, & ab altera, parte cranii in finem deſcriptum. (277.)

287. Invento loco (276. 283. 284. 285. 286.), abraſo capillitio, inciduntur integumenta (259.), ſeparantur a cranio, elevantur labia, ſiccatur os, tegitur carptis linteis, ſiſtitur cruor (218.), lenitur dolor (227. 228. 229.), prohibetur inflammatio (235.), &, ſi non urget valde malum, rite facta deligatione in diem ſequentem relinquitur apparatus.

288. Tum capite firmato, auribus obturatis, aere calefacto, deterſo oſſi terebra cum ſtylo applicatur, aequabili, aequaliter & modice acta, fronti ſuppoſita, terebratione agitur, donec veſtigium rite ſit impreſſum.

289. Exemto tunc ſtylo pergitur, terebra lente adacta, ſcobe aſſiduo raſa, donec cruor erumpens, oſſis mollities, mutatio ſoni diploën attactam doceat; quae ſaepe non praeſens fruſtra exſpectatur.

290. Eloto tum cruore, & per alcohol calidum compreſſo, exemta accurate ſcobe, ſumma cum cautela, lente, patienter, uno alterove gyro tantum agendus modiolus, aſſiduo everrenda ſcobs, per-

petuo inſpiciendum, an color in circulo exarato mutetur, aſſiduo exploranda fundi aequabilitas, tum variata preſſione terebrae, pro vario colore apparente, os ſolvitur eo uſque, ut parum adhaereſcat & aequabiliter.

291. Ubi color caeruleſcens; ejus per totum ambitum aequalitas, ſegmenti vacillatio docent, fere perforatum eſſe cranium, ſegmentum vecte, cochlea, vel cochleari eximendum

292. Dein aſperitas lateralis oſſis radenda lenticulari cultello, ſcobs demenda, via paranda cruori & ſordibus exituris per ſternutationem, animae retentionem, & depreſſorium prudentiſſime & raro, foramen implendum tegendumque tenui, molli linteo imbuto medela membranis amica, & apta lamella plumbi anſata.

293. Curatur dein ut vulnus membranae (185. ad 239)

294 Ita enim intra 40 & 50 dies ſeparati ſunt margines oſſei foraminis; quotidie enaſcitur caro cavum replens, quae ſenſim durior, tandem calli oſſei, cavati, vel eminentis formam adipiſcitur: ubi debilitas & dolor aliquis remanent.

295. Inflammatio, ſuppuratio, gangraena, fungus excreſcens raro membranarum, & ipſius etiam corticis inprimis cere-

cerebri, tolluntur remediis, quae his malis propria, tum applicatione antiphlogiſticorum, detergentium, antiſepticorum, filo, & lamella plumbea (292), Caeterum malignitas vulnerum capitis cenſetur. 1. loco. in occipite, vertice, pariete, ſuturis, peſſima. 2. ſymptomatibus. febris poſt ſeptimam cum frigore, tremore, vulnere pallido, arido, livido, oſſe aſpero, flavo, hemiplegia, convulſione. 3. aetate. 4. temperie. 5. tempeſtate anni. 6. malignitate impuri, putriſque aeris.

296. Si cruor, pus, ſordes ſub membrana latentes deprehenduntur poſt perforatum cranium, audacter incidenda, pertundendave erit membrana coercens.

VULNERA THORACIS.

297. Vulnera Thoraci inflicta, nec in cava penetrantia, cognoſcuntur adſpectu, ſtylo, aere nulla arte exiliente, injectae tepidae repulſu, corporis ſitu, ut in accepto vulnere, eodem, ſignis certis adnati pulmonis ad illum locum pleurae, quem tranſit ictus.

298. Si obliqua deſcendunt illa (297.) ſupra, vel intra coſtas, ſaepe dein pleura eroſa in cava Thoracis pus deponunt, maxime, ſi puri ad externa egreſſuro via

Google

quacunque arte impeditur. Tumque Empyema fit, & inde multa mala.

299. Quare in curatione abſtinendum ab omni turunda, emplaſticis, comprimentibus; contra depurantibus, balſamicis, plumaceolis, levi ligatura utendum, & ſitu corporis apto.

300. In cava Pectoris adire ſcimus 1. conſiderata cauſa cum amplitudine vulneris. 2. Specillo corpori, in ſitum vulnerandi repoſito, applicato. 3. Aëris in pulmonem inſpiratu forti, dum clauſum vulnus, mox naribus & ore clauſis nixu expirantis edito, tumque detecto ſubito vulnere, exſpiratione, & ſaepe ſono ejus agitati in cavo pectoris. 4 Injectione. 5. Emphyſemate. quando aer thoracis cavo contentus; pertuſi pulmonis actione aſſidue auctus; calefactus; rareſcens; preſſus inſpiratu; exire impeditus libere ex vulnere; in labiis vulneris actus per membranam celluloſam; auctus; facit ut ſaepe totus homo, hinc inde ad 11. pollices, tumore pellucido, levi tumeat; ſolis plantis pedum, manuumque volis exceptis. Ac reg. Sc. 1713. hiſt. p. 15. 18. Item. 4. 14. & 119. 126. ubi emphyſema lethale a coſtis fractis illaeſa cute. 6. Cruoris ſpumoſi exitu.

301. Effectus talis vulneris ſaepe. 1. aëris

ris ingreſſi preſſio in pulmonem, reſpirationi hinc, & circulationi ineptum. 2. Effuſus cruor in Thoracem, & accumulatus. 3. ejus extravaſati, calefacti, moti, clauſi undique, putrefactio. 4. hinc pleurae, pulmonum, mediaſtini, diaphragmatis pericardii maceratio, eroſio, corruptio; foetor. 5. infiniti ex his oriundi morbi. 6. cruoſis excreatio.

302. Effuſi hic cruoris ſigna. 1. orthopnoea 2. decubitus in dorſum commodior, in latus laeſum difficilis, in ſanum impoſſibilis. 3. ſequelae deſcripta (301.) 4. pondus in Septo. 5. fluctuatio materiae. 6. natura, & ſitus, vulneris inflicti. 7. debilitas ingens, cum pallore, ſudore frigido. 8. omnium fere ſymptomatum incrementum perpetuum.

303. Eſtque tum illico educendus. 1. ſitu, motu, nixuque corporis. 2. ſuctu per tubum flexilem, ad latera perforatum, obtuſum ad finem. 3. injectu liquoris diluentis, reſolventis, depurantis. 4. dilatatione vulneris. 5. alia apertura inter ſecundam & tertiam coſtam veram inferiorem; ad diſtantiam quatuor digitorum a vertebris; & ab angulo inferiori omoplatae; facta inſtrumento ſecante; ſectione coſtis parallela, inter has media; deorſum directa acie.

304. Si nullis diſtenduntur turundis, raro deteguntur, aer arcetur, ſuctu artificioſo, & nixu reſpirationis debito expellitur aer admiſſus, frigus caute vitatur, brevi & optime ſanatur, ſi curabilia ſunt.

305. Tumque praecaventur omnia illa & ſaeva ſymptomata. (301.)

VULNERA ABDOMINIS.

306. Abdominis vulnera non penetrantia in cavitatem noſcuntur. 1. ſtylo, & ſitu. 2. injectu. 3. cauſa vulnerante cognita, & natura vulneris.

307. Si profunda fere uſque ad peritonaeum penetraverint, debilitatis ibi tegumentis, herniae occaſionem praebent in corpore robuſto; Pejus nihil, quam, ſi oblique decurrentia inter integumenta abdominis fiſtuloſa vulnera effecerint.

308. Quare ſutura, ligaturaque his proſpiciendum: in caeteris curatio communis vulnerum ſufficit.

309. At eadem in cavitatem Abdominis ire liquet. 1. Stylo, & ſitu. 2. Injectu. 3. Cauſa vulnerante cognita, & natura vulneris. 4. egreſſu contentorum.

310 Si tum omnia Symptomata levia, dolor, febris, inflammatio abſunt, poſito in vulnus aegro cruor non exit, injectus liquor

liquor immutatus redit, interiora illaeſa ſcimus.

311. Ilico arcendus aër, ingreſſus ſuctu & exſpirationis nixu excludendus; gaſtroraphia conſuenda integumenta, turundae auferendae; balſami illitu, decubitu in vulnus, quiete corporis, victu leni, humido, parco, rara deligatione percurabitur.

312. Si acutus dolor, febris, inflammationis ſigna, cruor, ichor, potus, cibus, chylus; bilis, pus, urina, ſtercus, foetor, ex vulnere exeuntia, cauſa vulnerans, ſitus & natura vulneris, pallor, ſudor frigidus, inquietudo, animi deliquia, pulſus defectus, praeſentia conſiderantur, docebunt, laeſa vaſa vel viſcera abdominalia, & quae.

313. Tum infinita mala ſequuntur, partim 1. a natura viſcerum, tenui vaſculoſa, non muſculoſa, difficillimae circulationis, nec niſi clauſo abdomine abſolvendae. 2. a functione laeſa viſceris. 3. ab effuſi cruoris copia, corruptione. 4. ab aëris ingreſſi, rarefacti, prementis, actione.

314. Unde lethalia faepe ſunt. At inteſtina laeſa, & pertractationi oblata, conſuenda, ſi magnis; ſibi linquenda, ſi parvis vulneribus laeſa ſunt, & reliqua peragenda, ut (311.) dictum eſt.

315. Si per latum vulnus illaeſum inte-

ſtinum exit; fovetur animalibus vivis diſſectis applicatis, vel fomento idoneo; reponatur; fiant reliqua, ut (311.)

316. Si per parvum exeuns foramen; tumens flatu, inflammatu, focce, reduci non poſſit; fotu, punctu, dilatatu vulneris, reponitur.

317. Si vulnere, ſuppuratione, gangraena, fiſtulae inteſtinalis pars ablata eſt, pars ſuperior ſe offerens, vel prudenter adducta; aſſuenda foramini vulneris.

318. Si omentum exierit; & humidum calidum, rutilo, ſanguine rubeſcens adhuc eſt, reponendum, ut (316.)

319. Si ſiccum, frigidum, lividum, ligatura, ſectione, fotu, curatum reponendum eſt.

320. Miſſio ſanguinis largior, Clyſmata in initio injecta ſi craſſa illaeſa, diaeta; blanda reſpiratio; quies, ſitus, palmaria hic remedia.

CONTUSA.

321. Si durum, obtuſum, corpus motu, reſiſtentia, morſu vel preſſu, multa vaſcula ſimul confregit, laeſio haec Contuſio vocatur.

322. Cujus idea, accumulatio vulmafculorum cum attritu ſolidorum, & vaſculorum.

323. Effectus ergo, ſolutio continui lacerans, deſtructio plurium conterens, effuſio liquoris in inania vicina; vel facta, & infinita mala, quae ex his ſequi poſſunt: Contuſis, fractiſque coſtis emphyſema lethale! mem. ac. r. ſc. 1713. 119.

324. Peſſimum vero ex his (323.), ſi, integumentis cohaerentibus, interiora ſic affecta (321. 322. 323.), ut liquida ſtagnent, coeant, putreſcant, unde ecchymoſis, aneuriſma ſpurium; ſugillatio, ulcus, gangraena, caries, in glandulis ſcirrhus; cancer.

325. Laedit ſaepe oſſa, tumque ſequuntur deſcripta (249. 250. 251. 254. 256. 257.); & medullae laeſio, unde ulcera, fiſtulae, caries, putredines; habet ſe enim medulla in oſſibus, ut Cerebrum in cranio (273. 274.)

326. Tum aliquando muſculos, unde validae ſuppurationes, gangraenae, paralyſes, contracturae. Si autem magnos nervos, qui multos emittunt ramos, corrumpit contuſio. tum paralyſis, atrophia, inſenſilitas, atque certa fiet, nec curabilis ulla arte, gangraena inferiorum, quae inprimis vera de ſpina dorſi, ejusque contenta medulla.

327. Imo ſaepe ipſa viſcera corrumpit; tumque horum inflammatio, ſuppuratio, gangrae-

gangraena, ſcirrhus, functio laeſa.

328. Ex quibus (322. 323. 324. 325 326. 327.) facilis eſt explicatio tot mirabilium & miſerabilium malorum, quae ex contuſione (321.) ſequi ſolent, praedici poſſunt, tam Acuta, quam Chronica, certe infinita.

329. Cognoſcitur praeſens, ſimulque detegitur affecta pars 1. conſpectu, tactuque. 2. Effectu doloris, ſtuporis, gravitatis, coloris mutati in rubrum, fuſcum, plumbeum, nigrum, flavum, viridem, haemorrhagiae, gangraenae, (323. 324. 325. 326 327. 3. Comparatione cauſae motae, figuratae, cum parte laeſa.

330. Et bene ſcitur 1. internam, magnam nobilium viſcerum contuſionem curatu impoſſibilem, morborum cauſam & mortis eſſe. 2. oſſium valde periculoſam, curatu difficilem, inprimis circa juncturas, & medullam. 3. Cranii peſſimam, ut hiſtoria praemiſſa docuit, ob viciniam Cerebri. 4. Glandularum majorum, ad aures, axillas, mammas, pancreas, inguina, uterum, minitari ſcirrhos, cancros; & mala inde ſequentia.

331. In curatione contuſi ſemper tentanda reſolutio, cavenda ſuppuratio, magis vero gangraena.

332. Reſolutio fit, dum extravaſatum auferr-

auffertur ſine ulteriori vaſorum laeſione.

333. Id autem contingit 1. id reddendo fluidum 2. laxando vaſa vicina 3. agendo fluidum in vaſa, ea evacuando, vel fricando.

334. Hinc larga miſſio ſanguinis; mox data purgatio fortis, nec inflammans; fomentum penetrans, laxans, reſolvens parti impoſitum; frictio calida ad partem; interna reſolventia, ſudorifera, diuretica, proſunt.

335. Quorum ordo, repetendi neceſſitas, magnitudo requiſita noſcuntur ex (334.), & ſummo periculo.

336. Simul victus tenuiſſimus, minimeque putreſcens, requiritur.

337. Si vero ob magnitudinem reſolvi non poteſt, & manibus acceſſus datur, ſcarificatio, apertura, ſuppuratio ſuccedunt, ſimul actis, quae dicta (334) Si magnitudine mali pars jam mortua integre, atra & talis, ut inde certo praevideantur dolores intolerabiles, inflammationes, ſuppurationes, atrophiae, febres, mors, extirpandi, ſi fieri poteſt (464. ad 475)

338. Plura tamen methodus dicta (331. 332 333 334 335) praeſtat, quam credi fere poſſit, quum natura egregie ſeparet ſponte, attenuet, reſolvat, diſſipet, & expellat.

O S-

Digitized by Google

OSSA FRACTA.

339. Si unius Oſſis partes vi a cohæſione ſolvuntur in magna fragmenta Fractura dicitur.

340. Quae ſi ſola, & una, ſimplex; ubi multiplex, compoſita; ſi ſtipata vulnere, contuſione, inflammatione, ulcere, pluribus fracturis, complicata vocatur.

341. Quin etiam pro vario ſitu fracturae tranſverſa, obliqua, longitudinalis audit; & ratione fragmentorum ſibi innitentium, aut juxta latera ſibi mutuo applicatorum, vel eminente ſpina emergentium, varia nomina, naturam, medelam accipit.

342. Effectus ejus varii, pro varia indole oſſis fracti, pro modo fracturae vario, pro varietate fragmentorum quoad ſitum, figuram, numerum, magnitudinem, pro varietate denique loci, in quo, vicinorum, circa quae, fit.

343. Primarii ergo ſunt deſtructio muneris fulciendi, ſuſtinendi muſculos & dirigendi eoſdem; muſculorum contractio, membri accuratio, muſculorum ex debito loco deturbatio, membri intorſio, ejusdem deformatio; perioſtei externi, vaſculorum cellulas occupantium, perioſtei interni, membranae medulloſae, medullae ipſius

ipſius laceratio, contuſio, corruptio; luxuries vaſculorum oſſeorum, unde calli inaequalitas, tumor, membrique deformatio; membranarum, tendinum, nervorum diſtractio, laceratio, irritatio, compreſſio, convulſio; Vaſorum vicinorum mutatio, deſtructio, obſtructio, inflammatio, dolor, ecchymoſis, marcor, ſuppuratio, gangraena, mors partis & ſaepe totius; conſuſio fere ſemper.

344. Quae expenſa (342. 343.) praeſens malum, ejuſque ſtatum docent, ſi tactus fragmenta; auris crepitationem; oculus laeſam figuram, immobilitatem; intellectus cauſam, ejus impetum, modum impulſus, ſenii decrepiti, temperici morboſae, hyberaeque frigoris efficaciam ſimul conſideraverit, clarior eſt diagnoſis.

345. Verum oblongae fracturae difficilior detectio, niſi ſero. dolor, tumor, craſſities partis, inaequalitas, pus foedum, cauſa fortis cognita, aliquid luminis dabunt.

346. Facilem, difficilem, tardam, celerem, integram, vel deficientem forecurationem praedicit figura, ſimplicitas, compoſitio, duratio fracturae, numerus, figura, magnitudo fragmentorum; locus oſſis laeſi; vicina laeſa; tempus anni; aetas aegri & temperies.

quacunque arte impeditur. Tumque Empyema fit, & inde multa mala.

299. Quare in curatione abſtinendum ab omni turunda, emplaſtricis, comprimentibus; contra depurantibus, balſamicis, plumaceolis, levi ligatura utendum, & ſitu corporis apto.

300. In cava Pectoris adire ſcimus 1. conſiderata cauſa cum amplitudine vulneris. 2. Specillo corpori, in ſitum vulnerandi repoſito, applicato. 3. Aëris in pulmonem inſpiratu forti, dum clauſum vulnus, mox naribus & ore clauſis nixu expirantis edito, tumque detecto ſubito vulnere, exſpiratione, & ſaepe ſono ejus agitati in cavo pectoris. 4 Injectione. 5. Emphyſemate. quando aer thoracis cavo contentus; pertuſi pulmonis actione aſſidue auctus; calefactus; rareſcens; preſſus inſpiratu; exire impeditus libere ex vulnere; in labiis vulneris actus per membranam celluloſam; auctus; facit ut ſaepe totus homo, hinc inde ad 11: pollices, tumore pellucido, levi tumeat; ſolis plantis pedum, manuumque volis exceptis. Ac reg. Sc. 1713. hiſt. p. 15. 18. Item. 4. 14. & 119. 120. ubi emphyſema lethale a coſtis fractis illaeſa cute. 6. cruoris ſpumoſi exitu.

301. Effectus talis vulneris ſaepe. 1. aëris

ris ingreſſi preſſio in pulmonem, reſpirationi hinc, & circulationi ineptum. 2. Effuſus cruor in Thoracem, & accumulatus. 3. ejus extravaſati, calefacti, moti, clauſi undique, putrefactio. 4. hinc pleurae, pulmonum, mediaſtini, diaphragmatis pericardii maceratio, eroſio, corruptio, foetor. 5. infiniti ex his oriundi morbi. 6. cruoris excreatio.

301. Effuſi hic cruoris ſigna. 1. orthopnoea. 2. decubitus in dorſum commodior, in latus laeſum difficilis, in ſanum impoſſibilis. 3. ſequelae deſcriptae (301.) 4. pondus in Septo. 5. fluctuatio materiae. 6. natura, & ſitus, vulneris inflicti. 7. debilitas ingens, cum pallore, ſudore frigido. 8. omnium fere ſymptomatum incrementum perpetuum.

303. Eſtque tum illico educendus. 1. ſitu, motu, nixuque corporis. 2. ſuctu per tubum flexilem, ad latera perforatum, obtuſum ad finem. 3. injectu liquoris diluentis, reſolventis, depurantis. 4. dilatatione vulneris. 5. alia apertura inter ſecundam & tertiam coſtam veram inferiorem; ad diſtantiam quatuor digitorum a vertebris, & ab angulo inferiori omoplatae; facta inſtrumento ſecante; ſectione coſtis parallela, inter has media, deorſum directa acie.

304. Si nullis diſtenduntur turundis, raro deteguntur, & aer arcetur, ſuctu artificioſo, & nixu reſpirationis debito expellitur aer admiſſus, frigus caute vitatur, brevi & optime ſanatur, ſi curabilia ſunt.

305. Tumque praecaventur omnia illa & ſaeva ſymptomata. (301.)

VULNERA ABDOMINIS.

306. Abdominis vulnera non penetrantia in cavitatem noſcuntur. 1. ſtylo, & ſitu. 2. injectu. 3. cauſa vulnerante cognita, & natura vulneris.

307. Si profunde fere uſque ad peritonaeum penetraverint, debilitatis ibi tegumentis, herniae occaſionem praebent in corpore robuſto; Pejus nihil, quam, ſi oblique decurrentia inter integumenta abdominis fiſtuloſa vulnera effecerint.

308. Quare futura, ligaturaque his proſpiciendum: in caeteris curatio communis vulnerum ſufficit.

309. At eadem in cavitatem Abdominis ire liquet. 1. Stylo, & ſitu. 2. Injectu. 3. Cauſa vulnerante cognita, & natura vulneris. 4. egreſſu contentorum.

310. Si tum omnia Symptomata levia, dolor, febris, inflammatio abſunt, poſito in vulnus aegro cruor non exit, injectus liquor

Digitized by Google

liquor immutatus redit, interiora illaeſa ſcimus.

311. Ilico arcendus aër, ingreſſus ſuctu & exſpirationis nixu excludendus; gaſtroraphia conſuenda integumenta, turundae auferendae; balſami illitu, decubitu in vulnus, quiete corporis, victu leni, humido, parco, rara deligatione percurabitur.

312. Si acutus dolor, febris, inflammationis ſigna, cruor, ichor, potus, cibus, chylus; bilis, pus, urina, ſtercus, foetor, ex vulnere exeuntia; cauſa vulnerans, ſitus & natura vulneris, pallor, ſudor frigidus, inquietudo, animi deliquia, pulſus defectus, praeſentia conſiderantur, docebunt, laeſa vaſa vel viſcera abdominalia, & quae.

313. Tum infinita mala ſequuntur, partim 1. a natura viſcerum, tenui vaſculoſa, non muſculoſa, difficillimae circulationis, nec niſi clauſo abdomine abſolvendae. 2. a functione laeſa viſceris. 3. ab effuſi cruoris copia, corruptione. 4. ab aëris ingreſſi, rarefacti, prementis, actione.

314. Unde lethalia ſaepe ſunt. At inteſtina laeſa, & pertractationi oblata, conſuenda, ſi magnis; ſibi linquenda, ſi parvis vulneribus laeſa ſunt, & reliqua peragenda, ut (311.) dictum eſt.

315. Si per latum vulnus illaeſum inte-

ſtinum exit; fovetur animalibus vivis diſſectis applicatis, vel fomento idoneo, reponatur; fiant reliqua, ut (311.)

316. Si per parvum exeuns foramen, tumens flatu, inflammatu, foece, reduci non poſſit; fotu, punctu, dilatatu vulneris, reponitur.

317. Si vulnere, ſuppuratione, gangraena, fiſtulae inteſtinalis pars ablata eſt, pars ſuperior ſe offerens, vel prudenter adducta, aſſuenda foramini vulneris.

318. Si omentum exierit, & humidum calidum, rutilo, ſanguine rubeſcens adhuc eſt, reponendum, ut (316.)

319. Si ſiccum, frigidum, lividum, ligatura, ſectione, fotu, curatum reponendum eſt.

320. Miſſio ſanguinis largior, clyſmata in initio injecta ſi craſſa illaeſa, diaeta, blanda reſpiratio, quies, ſitus, palmaria hic remedia.

CONTUSA.

321. Si durum, obtuſum, corpus motu, reſiſtentia, morſu vel preſſu, multa vaſcula ſimul confregit, laeſio haec Contuſio vocatur.

322. Cujus idea, accumulatio vulnuſculorum cum attritu ſolidorum, & vaſculorum.

323. Effectus ergo, ſolutio continui lacerans, deſtructio plurium conterens, effuſio liquoris in inania vicina; vel facta, & infinita mala, quae ex his ſequi poſſunt: Contuſis, fractiſque coſtis emphyſema lethale! mem. ac. r. ſc. 1713. 119.

324. Peſſimum vero ex his (323.), ſi, integumentis cohaerentibus, interiora ſic affecta (321. 322. 323.), ut liquida ſtagnent, coeant, putreſcant, unde ecchymoſis, aneuriſma ſpurium, ſugillatio, ulcus, gangraena, caries, in glandulis ſcirrhus, cancer.

325. Laedit ſaepe oſſa, tumque ſequuntur deſcripta (249. 250. 251. 254. 256. 257.); & medullae laeſio, unde ulcera, fiſtulae, caries, putredines; habet ſe enim medulla in oſſibus, ut Cerebrum in cranio (273. 274.)

326. Tum aliquando muſculos, unde validae ſuppurationes, gangraenae, paralyſes, contracturae. Si autem magnos nervos, qui multos emittunt ramos, corrumpit contuſio, tum paralyſis, atrophia, inſenſilitas, atque certa fiet, nec curabilis ulla arte, gangraena inferiorum, quae inprimis vera de ſpina dorſi, ejuſque contenta medulla.

327. Imo ſaepe ipſa viſcera corrumpit; tumque horum inflammatio, ſuppuratio, gangrae-

gangraena, ſcirrhus, functio laeſa.

328. Ex quibus (322. 323. 324. 325 326. 327.) facilis eſt explicatio tot mirabilium & miſerabilium malorum, quae ex contuſione (321.) ſequi ſolent, praedici poſſunt, tam Acuta, quam Chronica, certe infinita.

329. Cognoſcitur praeſens, ſimulque detegitur affecta pars 1. conſpectu, tactuque. 2. Effectu doloris, ſtuporis, gravitatis, coloris mutati in rubrum, fuſcum, plumbeum, nigrum, flavum, viridem, haemorrhagiae, gangraenae, (323. 324. 325. 326 327. 3. Comparatione cauſae motae, figuratae, cum parte laeſa.

330. Et bene ſcitur 1. internam, magnam nobilium viſcerum contuſionem curatu impoſſibilem, morborum cauſam & mortis eſſe. 2. oſſium valde periculoſam, curatu difficilem, inprimis circa juncturas, & medullam. 3. Cranii peſſimam, ut hiſtoria præmiſſa docuit, ob viciniam Cerebri. 4. Glandularum majorum, ad aures, axillas, mammas, pancreas, inguina, uterum, minitari ſcirrhos, cancros; & mala inde ſequentia.

331. In curatione contuſi ſemper tentanda reſolutio, cavenda ſuppuratio, magis vero gangraena.

332. Reſolutio fit, dum extravaſatum aufer-

aufertur ſine ulteriori vaſorum laeſione.

333. Id autem contingit 1. id reddendo fluidum. 2. laxando vaſa vicina 3. agendo fluidum in vaſa, ea evacuando, vel fricando

334. Hinc larga miſſio ſanguinis; mox data purgatio fortis, nec inflammans; fomentum penetrans, laxans, reſolvens parti impoſitum; frictio calida ad partem; interna reſolventia, ſudorifera, diuretica, proſunt.

335. Quorum ordo, repetendi neceſſitas, magnitudo requiſita noſcuntur ex (334.), & ſummo periculo.

336. Simul victus tenuiſſimus, minimeque putreſcens, requiritur.

337. Si vero ob magnitudinem reſolvi non poteſt, & manibus acceſſus datur, ſcarificatio, apertura, ſuppuratio ſuccedunt, ſimul actis, quae dicta (324.) Si magnitudine mali pars jam mortua integre, aut & talis, ut inde certo praevideantur dolores intolerabiles, inflammationes, ſuppurationes, atrophiae, febres, mors, exſtirpandi, ſi fieri poteſt (464. ad 475.)

338. Plura tamen methodus dicta (331. 332 333. 334 335.) praeſtat, quam credi fere poſſit, quum natura egregie ſeparet ſponte, attenuet, reſolvat, diſſipet, & expellat.

O S-

petuo inſpiciendum, an color in circulo exarato mutetur, aſſiduo exploranda fundi aequabilitas, tum variata preſſione terebrae, pro vario colore apparente, os ſolvitur eo uſque, ut parum adhaereſcat & aequabiliter.

291. Ubi color caeruleſcens; ejus per totum ambitum aequalitas, ſegmenti vacillatio docent, fere perforatum eſſe cranium, ſegmentum vecte, cochlea, vel cochleari eximendum

292. Dein aſperitas lateralis oſſis radenda lenticulari cultello, ſcobs demenda, via paranda cruori & ſordibus exituris per ſternutationem, animae retentionem, & depreſſorium prudentiſſime & raro, foramen implendum tegendumque tenui, molli linteo imbuto medela membranis amica, & apta lamella plumbi anſata.

293. Curatur dein ut vulnus membranae (185. ad 239)

294. Ita enim intra 40 & 50 dies ſeparati ſunt margines oſſei foraminis; quotidie enaſcitur caro cavum replens, quae ſenſim durior, tandem calli oſſei, cavati, vel eminentis formam adipiſcitur: ubi debilitas & dolor aliquis remanent.

295. Inflammatio, ſuppuratio, gangraena, fungus excreſcens raro membranarum, & ipſius etiam corticis inprimis cere-

Digitized by Google

cerebri, tolluntur remediis, quae his malis propria, tum applicatione antiphlogiſticorum, detergentium, antiſepticorum, filo, & lamella plumbea (292). Caeterum malignitas vulnerum capitis cenſetur. 1. loco, in occipite, vertice, pariete, ſuturis, peſſima. 2. ſymptomatibus, febris poſt ſeptimam cum frigore, tremore, vulnere pallido, arido, livido, oſſe aſpero, flavo, hemiplegia, convulſione. 3. aetate. 4. temperie. 5. tempeſtate anni. 6. malignitate impuri, putriſque aëris.

296. Si cruor, pus, ſordes ſub membrana latentes deprehenduntur poſt perforatum cranium, audacter incidenda, pertundendave erit membrana coërcens.

VULNERA THORACIS.

297. Vulnera Thoraci inflicta, nec in cava penetrantia, cognoſcuntur adſpectu, ſtylo, acre nulla arte exiliente, injectae tepidae repulſu, corporis ſitu, ut in accepto vulnere, eodem, ſignis certis adnati pulmonis ad illum locum pleurae, quem tranſit ictus.

298. Si obliqua deſcendunt illa (297.) ſupra, vel intra coſtas, ſaepe dein pleura eroſa in cava Thoracis pus deponunt, maxime, ſi puri ad externa egreſſuro via

quacunque arte impeditur. Tumque Empyema fit, & inde multa mala.

299. Quare in curatione abſtinendum ab omni turunda, emplaſtricis, comprimentibus; contra depurantibus, balſamicis, plumaceolis, levi ligatura utendum, & ſitu corporis apto.

300. In cava Pectoris adire ſcimus 1. conſiderata cauſa cum amplitudine vulneris. 2. Specillo corpori, in ſitum vulnerandi repoſito, applicato. 3. Aëris in pulmonem inſpiratu forti, dum elauſum vulnus, mox naribus & ore clauſis nixu expirantis edito, tumque detecto ſubito vulnere, exſpiratione, & ſaepe ſono ejus agitati in cavo pectoris. 4 Injectione. 5. Emphyſemate. quando aër thoracis cavo contentus; pertuſi pulmonis actione aſſidue auctus; calefactus; rareſcens; preſſus inſpiratu; exire impeditus libere ex vulnere; in labiis vulneris actus per membranam cellulóſam; auctus; facit ut ſaepe totus homo, hinc inde ad 11: pollices, tumore pellucido, levi tumeat; ſolis plantis pedum, manuumque volis exceptis. Ac reg. Sc. 1713. hiſt. p. 15. 18. Item. 4. 14. & 119. 126. ubi emphyſema lethale a coſtis fractis illaeſa cute. 6. cruoris ſpumoſi exitu.

301. Effectus talis vulneris ſaepe. 1. aëris

ris ingreſſi preſſio in pulmonem, reſpirationi hinc, & circulationi ineptum. 2. Effuſus cruor in Thoracem, & accumulatus. 3. ejus extravaſati, calefacti, moti, clauſi undique, putrefactio. 4. hinc pleurae, pulmonum, mediaſtini, diaphragmatis pericardii maceratio, eroſio, corruptio; foetor. 5. infiniti ex his oriundi morbi. 6. cruoſis exercatio.

302. Effuſi hic cruoris ſigna. 1. orthopnoea 2. decabitus in dorſum commodior; in latus laeſum difficilis, in ſanum impoſſibilis. 3. ſequelae deſcripta (301.) 4. pondus in Septo. 5. fluctuatio materiae. 6. natura, & ſitus, vulneris inflicti. 7. debilitas ingens, cum pallore, ſudore frigido. 8. omnium fere ſymptomatum incrementum perpetuum.

303. Eſtque tum illico educendus. 1. ſitu, motu, nixuque corporis. 2. ſuctu per tubum flexilem, ad latera perforatum, obtuſum ad finem. 3. injectu liquoris diluentis, reſolventis, depurantis. 4. dilatatione vulneris. 5. alia apertura inter ſecundam & tertiam coſtam veram inferiorem; ad diſtantiam quatuor digitorum a vertebris, & ab angulo inferiori omoplatae; facta inſtrumento ſecante, ſectione coſtis parallela, inter has media, deorſum directa acie.

 304.

304. Si nullis diſtenduntur turundis, raro deteguntur, aer arcetur, ſuctu artificioſo, & nixu reſpirationis debito expellitur aer admiſſus, frigus caute vitatur, brevi & optime ſanatur, ſi curabilia ſunt.

305. Tumque praecaventur omnia illa & ſaeva ſymptomata. (301.)

VULNERA ABDOMINIS.

306. Abdominis vulnera non penetrantia in cavitatem noſcuntur. 1. ſtylo, & ſitu. 2. injectu. 3. cauſa vulnerante cognita, & natura vulneris.

307. Si profunde fere uſque ad peritonacum penetraverint, debilitatis ibi tegumentis, herniae occaſionem praebent in corpore robuſto; Pejus nihil, quam, ſi oblique decurrentia inter integumenta abdominis fiſtuloſa vulnera effecerint.

308. Quare ſutura, ligaturaque his proſpiciendum: in caeteris curatio communis vulnerum ſufficit.

309. At eadem in cavitatem Abdominis ire liquet. 1. Stylo, & ſitu. 2. Injectu. 3. Cauſa vulnerante cognita, & natura vulneris. 4. egreſſu contentorum.

310 Si tum omnia Symptomata levia; dolor, febris, inflammatio abſunt, poſito in vulnus aegro cruor non exit, injectus liquor

liquor immutatus redit, interiora illaeſa ſcimus.

311. Ilico arcendus aër, ingreſſus ſuctu & exſpirationis nixu excludendus; gaſtroraphia conſuenda integumenta, turundae auferendae; balſami illitu, decubitu in vulnus, quiete corporis, victu leni, humido, parco, rara deligatione percurabitur.

312. Si acutus dolor, febris, inflammationis ſigna, cruor, ichor, potus, cibus, chylus; bilis, pus, urina, ſtercus, foetor, ex vulnere exeuntia; cauſa vulnerans, ſitus & natura vulneris, pallor, ſudor frigidus, inquietudo, animi deliquia, pulſus defectus, praeſentia conſiderantur, docebunt, laeſa vaſa vel viſcera abdominalia, & quae.

313. Tum infinita mala ſequuntur, partim 1. a natura viſcerum, tenui vaſculoſa, non muſculoſa, difficillimae circulationis, nec niſi clauſo abdomine abſolvendae. 2. a functione laeſa viſceris. 3. ab effuſi cruoris copia, corruptione. 4. ab aëris ingreſſi, rarefacti, prementis, actione.

314. Unde lethalia ſaepe ſunt. At inteſtina laeſa, & pertractationi oblata, conſuenda, ſi magnis; ſibi linquenda, ſi parvis vulneribus laeſa ſunt, & reliqua peragenda, ut (311.) dictum eſt.

315. Si per latum vulnus illaeſum inteſtinum

ſtinum exit; fovetur animalibus vivis diſſectis applicatis, vel fomento idoneo; reponatur; fiant reliqua, ut (311.)

316. Si per parvum exeuns foramen, tumens flatu, inflammatu, faece, reduci non poſſit; fotu, punctu, dilatatu vulneris, reponitur.

317. Si vulnere, ſuppuratione, gangraena, fiſtulae inteſtinalis pars ablata eſt, pars ſuperior ſe offerens, vel prudenter adducta, aſſuenda foramini vulneris.

318. Si omentum exierit, & humidum calidum, rutilo, ſanguine rubeſcens adhuc eſt, reponendum, ut (316.)

319. Si ſiccum, frigidum, lividum, ligatura, ſectione, fotu, curatum reponendum eſt.

320. Miſſio ſanguinis largior, clyſmata in initio injecta ſi craſſa illaeſa, diaeta, blanda reſpiratio, quies, ſitus, palmaria hic remedia.

CONTUSA.

321. Si durum, obtuſum, corpus motu, reſiſtentia, morſu vel preſſu, multa vaſcula ſimul confregit, laeſio haec Contuſio vocatur.

322. Cujus idea, accumulatio vulnuſculorum cum attritu ſolidorum, & vaſculorum.

323. Effectus ergo, ſolutio continui lacerans, deſtructio plurium contextus, effuſio liquoris in inania vicina; vel facta, & infinita mala, quae ex his ſequi poſſunt: Contuſis, fractiſque coſtis emphyſema lethale! mem. ac. r. ſc. 1713. 119.

324. Peſſimum vero ex his (323.), ſi, integumentis cohaerentibus, interiora ſic affecta (321. 322. 323.), ut liquida ſtagnent, coeant, putreſcant, unde ecchymoſis, aneuriſma ſpurium; ſugillatio, ulcus; gangraena, caries, in glandulis ſcirrhus; cancer.

325. Laedit ſaepe oſſa, tumque ſequuntur deſcripta (249. 250. 251. 254. 256. 257.); & medullae laeſio, unde ulcera, fiſtulae, caries, putredines; habet ſe enim medulla in oſſibus, ut Cerebrum in cranio (273. 274.)

326. Tum aliquando muſculos, unde validae ſuppurationes, gangraenae, paralyſes, contracturae. Si autem magnos nervos, qui multos emittunt ramos, corrumpit contuſio. tum paralyſis, atrophia, inſenſilitas, atque certa fiet, nec curabilis ulla arte, gangraena inferiorum, quae inprimis vera de ſpina dorſi, ejusque contenta medulla.

327. Imo ſaepe ipſa viſcera corrumpit; tumque horum inflammatio, ſuppuratio, gangrae-

gangraena, ſcirrhus, functio laeſa.

328. Ex quibus (322. 323. 324. 325 326. 327.) facilis eſt explicatio tot mirabilium & miſerabilium malorum, quae ex contuſione (321.) ſequi ſolent, praedici poſſunt, tam Acuta, quam Chronica, certe infinita.

329. Cognoſcitur praeſens, ſimulque detegitur affecta pars 1. conſpectu, tactuque. 2. Effectu doloris, ſtuporis, gravitatis, coloris mutati in rubrum, fuſcum, plumbeum, nigrum, flavum, viridem, haemorrhagiae, gangraenae, (323. 324. 325. 326 327. 3. Comparatione cauſae motae, figuratae, cum parte laeſa.

330. Et bene ſcitur 1. internam, magnam nobilium viſcerum contuſionem curatu impoſſibilem, morborum cauſam & mortis eſſe. 2. oſſium valde periculoſam, curatu difficilem, inprimis circa juncturas, & medullam. 3. Cranii peſſimam, ut hiſtoria præmiſſa docuit, ob viciniam Cerebri. 4. Glandularum majorum, ad aures, axillas, mammas, pancreas, inguina, uterum, minitari ſcirrhos, cancros; & mala inde ſequentia.

331. In curatione contuſi ſemper tentanda reſolutio, cavenda ſuppuratio, magis vero gangraena.

332. Reſolutio fit, dum extravaſatum aufer-

auſertur ſine ulteriori vaſorum laeſione.

333. Id autem contingit 1. id reddendo fluidum 2. laxando vaſa vicini 3. agendo fluidum in vaſa, ea evacuando, vel fricando.

334. Hinc larga miſſio ſanguinis; mox data purgatio fortis, nec inflammans; fomentum penetrans, laxans, reſolvens parti impoſitum; frictio calida ad partem; interna reſolventia, ſudorifera, diuretica, proſunt.

335. Quorum ordo, repetendi neceſſitas, magnitudo requiſita noſcuntur ex (334), & ſummo periculo.

336. Simul victus tenuiſſimus, minimeque putreſcens, requiritur.

337. Si vero ob magnitudinem reſolvi non poteſt, & manibus acceſſus datur, ſcarificatio, apertura, ſuppuratio ſuccedunt, ſimul actis, quae dicta (334) Si magnitudine mali pars jam mortua integre, aut & talis, ut inde certo praevideantur dolores intolerabiles, inflammationes, ſuppurationes, atrophiae, febres, mors, extirpandi, ſi fieri poteſt (464. ad 475)

338. Plura tamen methodus dicta (331. 332 333. 334 335) praeſtat, quam credi fere poſſit, quum natura egregie ſeparet ſponte, attenuet, reſolvat, diſſipet, & expellat.

O S-

OSSA FRACTA.

339. Si unius Oſſis partes vi a cohæſione ſolvuntur in magna fragmenta Fractura dicitur.

340. Quae ſi ſola, & una, ſimplex; ubi multiplex, compoſita; ſi ſtipata vulnere, contuſione, inflammatione, ulcere, pluribus fracturis, complicata vocatur.

341. Quin etiam pro vario ſitu fracturae tranſverſa, obliqua, longitudinalis audit; & ratione fragmentorum ſibi innitentium, aut juxta latera ſibi mutuo applicatorum, vel eminente ſpina emergentium, varia nomina, naturam, medelam accipit.

342. Effectus ejus varii, pro varia indole oſſis fracti, pro modo fracturae vario, pro varietate fragmentorum quoad ſitum, figuram, numerum, magnitudinem, pro varietate denique loci, in quo, vicinorum, circa quae, fit.

343. Primarii ergo ſunt deſtructio muneris fulciendi, ſuſtinendi muſculos & dirigendi eoſdem; muſculorum contractio, membri accuratio, muſculorum ex debito loco deturbatio, membri intorſio, ejusdem deformatio; perioſtei externi, vaſculorum cellulas occupantium, perioſtei interni, membranae medulloſae, medullae ipſius

ipſius laceratio, contuſio, corruptio ; luxuries vaſculorum oſſeorum, unde calli inaequalitas, tumor, membrique deformatio ; membranarum, tendinum, nervorum diſtractio, laceratio, irritatio, compreſſio, convulſio ; Vaſorum vicinorum mutatio, deſtructio, obſtructio, inflammatio, dolor, ecchymoſis, marcor, ſuppuratio, gangraena, mors partis & ſaepe totius; contuſio fere ſemper.

344. Quae expenſa (342. 343.) praeſens malum, ejuſque ſtatum docent, ſi tactus fragmenta ; auris crepitationem ; oculus laeſam figuram, immobilitatem ; intellectus cauſam, ejus impetum, modum impulſus, ſenii decrepiti, temperiei morboſae, hybernique frigoris efficaciam ſimul conſideraverit, clarior eſt diagnoſis.

345. Verum oblongae fracturae difficilior detectio, niſi fero : dolor, tumor, craſſities partis, inaequalitas, pus foedum, cauſa fortis cognita, aliquid luminis dabunt.

346. Facilem, difficilem, tardam, celerem, integram, vel deficientem forecurationem praedicit figura, ſimplicitas, compoſitio, duratio fracturae, numerus, figura, magnitudo fragmentorum, locus oſſis laeſi ; vicina laeſa ; tempus anni ; aetas aegri & temperies.

347. Sanatio requirit:

1. Reſtitutionem in ſitum naturalem, extendendo, reponendo.
2. Retentionem in eo ſitu per faſcias & machinas.
3. Unitorum, retentorumque conſolidationem, enato callo.

348 Si fracta ſitum proprium retinent prima indicatio ceſſat.

Si parum divergunt in latera, requiritur extenſio parva.

Si omnino juxta mutua latera pertracta ſunt, requiritur ingens extenſio, ut intercepta removeantur, & ut debita longitudo & adaptatio fiant.

349. Extenſio fit 1. apprehenſo oſſe prope fracturam manu, vel laqueis. 2. firmato aegro. 3. diſpoſita parte in ſitu naturali. 4. diſtractione lenta, recta, partium fractarum ea vi, eouſque, prout vis contractorum muſculorum requirit. 5. vi & applicatu inſtrumentorum mechanicorum, ſi robur manus deficit.

350. Quae (348. 349.) quum fine vi & dolore ſaepe vix fieri queant, ubi partes jam inflammatae, ſaepe omitti debent, donec ſedata inflammatio. Aliter convulſi moriuntur, vel gangraena correpti.

351 Si fragmenta libera, eximenda, ſi facile fieri queat. Si acumina eminentia exten-

extenſionem plane prohibent, & patent, exſcindenda; ſi latent, inciſione detegenda prius. Si fractura compoſita valde & complicata, inprimis cum ingenti ſimul contuſione, oſſium contritu, vaſorum magnorum deſtructione, requiritur ilico, ſi nihil vetat, exſtirpatio.

352. Reſtitutio fit partem rite extenſam (349.), & paratam (351.), caute, lente, leniter ita intorquendo, donec os oſſi debito in loco occurrat, muſculi vero revulſi ſuo in ſitu ſint repoſiti, nihilque intercipiatur.

353. Id noteſcit ex anatomicis, comparatione partis ſanae, dolore ſublato, longitudine & figura naturali reddita.

354. Retentio in ſitu fit faſciis, ſplenüs, ferulis, canalibus quietem conciliando, tum impediendo & dirigendo actionem muſculorum.

355. Faſciae adſtrictae tumorem, ſuffocationem, gangraenam producunt; unde infinita mala: ergo leviter attrahendae, ut firmare, & vaſcula leniter compeſcere, queant.

356. Si vulnera adſunt, curanda ex arte, (185. ad 239) ſed rara deligatione. idem de inflammatione, dolore, tumore, & reliquis ſymptomatibus intelligendum.

357. Tum fit concretio, calluſque, ci-

tior, tardior pro aetate, oſſis craſſitie, pondere incubituro, vario tempore, intra 20 & 70 dies.

L U X A T A.

358. Luxatio eſt receſſus extremi oſſis mobilis ex cavo, in quo naturaliter movetur, cum motus impedimento.

359. Qui integer, vel pro parte; unde luxatio, & diſtorſio.

360. Peſſima, quae epiphyſi ab corpore oſſis ſoluta accidit.

361. Cauſa vis externa extendens, intorquens, expellens.

362. Aut interna, cavo innata, extrudens.

363. Hae cauſae (361. 362.) juvantur extenſis, laxatis, ruptis ligamentis, ſive id ab externa, ſive ab interna cauſa.

364 Hinc figurae in parte mutatio, tumor, cavitas, elongatio, accurtatio membri, immobilitas, diſtractio muſculorum, torpor ſubjacentium, paralyſis, vaſorum vicinorum compreſſio, dolor, pervigilium inflammatio, oedema, ancyloſis, convulſio, marcor, mors partis, vel & totius.

365. Ex quibus notis ſigna evidentia habentur luxationis.

366.

366. Et expenſis magnitudine, figura, ſitu, parte preſſa & intercepta, tempore durationis, concretione luxatorum, dolore, inflammatione, convulſione, & reliquis ſymptomatibus, partibus ambientibus tenuioribus, craſſioribus, ligamentis deſtructis, vel modo elongatis, muſculis, annexis, & ſimilibus, prognoſis habetur, quae doceat, an integra, an deficiens, celeris, tarda, facilis, vel difficilis futura ſit ſanatio.

367. Ad quam requiritur 1. luxatorum repoſitio. 2. repoſitorum in ſuo loco ad ſanationis finem retentio.

368. Repoſitio fit 1. firmando corpus aegri. 2. movendo partem, ut directe reſpondeat ſuae cavitati. 3. introducendo per intorſionem, truſionem, pulſationem.

369. Repoſita in quiete retinentur quiete, faſciis, ſitu partis naturali.

INFLAMMATIO.

370. Inflammatio, Ignis, Phlegmone, ob cauſae, & effectuum ſimilitudinem, ab igne nomen habet.

371. Eſtque ſanguinis rubri arterioſi in minimis canalibus ſtagnantis preſſio & attritus a motu reliqui ſanguinis moti, & per febrim fortius acti.

372. Quod ergo fieri poteſt vel in finibus arterioſis, vel in vaſis ſeroſis lymphaticis aliiſve minoribus, arterioſis, dilatatis oſculis admiſſos globos rubros, aut alia fluidi elementa craſſa, per fines tranſmittere non potentibus. Si ſanguis transfunditur in eas venas, quae ſpiritibus accommodatae, inflammationem, excitat. Celſ. 5.

373. Ergo ejus ſedes omnis pars corporis, in qua reticulares arteriarum diſtributiones, vel Lymphaticorum arterioſorum ortus.

374. Hinc Arteriae ipſae, venae, nervi, membranae, muſculi, glandulae, oſſa, cartilagines, tendines, viſcera omnia, adeoque totum fere corpus, ſed nuſquam frequentius & tenacius, quam in adipe.

375. Hanc Stagnationem (371.) efficit in arteriis minimis 1. quidquid premendo, diſtrahendo, intorquendo, rumpendo, contundendo, urendo, erodendo, criſpando, vaſorum fines ita arctat in conicis, cylindricisve, ut diameter aperturae fiat diametro ſphaerae ſanguinis minor. Calor, motus vehemens, infixa, ligaturae, pondera incumbentia, acria ingeſta vel applicata, frigus acre, frictio nimia, omnes cauſae vulnerum, contuſionum, eroſionum, fracturarum, luxationum, obſtructionum, huc pertinent.

376.

376. Eandem producit. 2. quidquid meatus obturat, aeriaque applicat ſimul, ſive intus, ſive extus; ut oleoſa ſalina, acria.

377. 3. Omnia, quae ſanguinem cogunt, ut coëat; motus nimius, derivatio tenuioris partis ex ſanguine per ſudores, urinas, ſalivas, diarrhoeas; coagulantia.

378 Efficiunt eam in vaſis lymphaticis arterioſis 1. omnes cauſae, quae initia horum latiora ampliant, ita ut in ea intrent partes ſanguinis craſſiores, quae propulſae ulterius occurrunt anguſtiis conniventibus, ubi tum patiuntur eadem, quae expoſita (377.); talis eſt laxitas vaſculi in ſuo principio, motus violentus liquidi arterioſi. 2. omnes cauſae alteri inflammationi communes (375. 376)

379. Unde & ſimilis morbus in omni vaſe conico, ubi fluit ex lato in anguſta liquor, obtinere poteſt; ut enim in ſanguine rubra, ſic in Lympha alia eſt forte pars craſſior reliquis.

380. Ex quibus vera diverſitas phlegmones, eryſipelatis, oedematis, ſcirrhi, cum inflammatione liquet.

381. Quoties autem cauſae hae (375. 376 377. 378. 379) produxere ſtagnationem hanc (371. 372. 379.) in vaſis (372. 373. 374. 378. 379.), tum vis acti ſanguinis a vita ſuperſtite producit effectus

 quoſ-

Digitized by Google

quoſdam, qui ſimul ſigna Inflammationis.

382. 1. Arteriae minutae vixque viſibiles obſtructae jam a ſanguine diſtendente augentur: inde tumor ruber. 2. vaſa Lymphatica arterioſa, ante pellucida, & inviſibilia, eadem patiuntur; inde augmentum rubedinis praecipue, dum vaſa tenerrima, & veſiculae, in panniculo adipoſo, plena ſanguine intruſo, craſſo, liquidiore parte orbato. 3. diſtenta vaſcula rupturae propinquant in fibris minimis; inde dolor punctorius. 4 compinguntur valde liquida & ſolida; hinc durities, renixuſque partis. 5. a rubro accumulato, & valido impulſu, rubedo ſplendens. 6 a renixu, pulſu, compactu, vaſorumque adhuc meabilium anguſtatione a tumore obſtructorum, attritus fit ingens partium liquidi inter ſe, in ſolidum, ſolidi in illas; inde calor, & aeſtus. 7. & quia pulſi a corde ſanguinis impetus exceptus finibus vaſis obſtructi latera dilatat, fit Pulſatio. 8. a fibris irritatis, & ſanguine celerius per aperta acto, quia venis revehitur, ſed arteriis in multis prohibetur, acceleratur Pulſus; fit febris, ſitis, calor, vigiliae, debilitas, moleſtia.

383. Haec ſpecies (382.) eſt morbi nondum adulti.

384. Tum eruor emiſſus pleno ſaltu ex vena late aperta pelvi exceptus, frigeſcens for-

format albam, duram, craſſam, rigidam pellem inſtar corii fere porcini.

385. Increſcente malo, eadem adhuc (382. 383. 384.), ſed aucta; ſeparatur expreſſa lympha, denſatur ſanguis ruber.

386. Si humor fluens blandus, motus ejus ſedatus, cauſa obſtruens non nimis ſolidata, obſtructio parva, eaque inprimis in arteriis, vel in initiis lymphaticorum, canales mobiles, diluens vehiculum, reducto fluore concreti, motu ſtagnantis, ſolvitur inflammatio *reſolvendo*.

387. Si humor fluens blandus, motus citatus, obſtructio magna, nec reſolvi (386.) potens, actus ſymptomatibus (382. 384. 385.), vaſcula diſtenta rupta cum dolore, calore, pulſu, tumore, liquores ſuos effundunt, ſolvunt, putrefaciunt leviter, ſolida tenera atterunt, ſolvunt, fluidis miſcent in unum ſimilem album, ſpiſſum, glutinoſum, pinguem humorem, Pus dictum; haec *Suppuratio*, alter modus, quo terminatur inflammatio.

388. Si humor acer, valde motus, obſtructio magna, vaſa rigida, omnia ſymptomata (382. 386. 387.) magna, tum vaſcula ſubito rumpuntur, liquida putreſcunt; ichor effuſus ſub epidermide in bullas colligitur inſtar loturae carnis, vel ſaniei flavae, cineritiis, pallidus, fuſcus, ater fit

 color,

Digitized by Google

color; rubor, dolor, calor, pulſatio, tumor in loco affecto deſinit, in vicinis obtinet; fit mors partis affectae: vocatur *Gangraena*; tertius modus, quo exit inflammatio

389. Ubi ſic affecto (388.) loco compreſſio externa accidit, vel calor ingens humida diſſipat, pars mortua inſtar areſacti corii dureſcit, inferiora ſuffocat, & corrumpit.

390. Frigida actu vel potentia, adſtringentia, coagulantia, repellentia, pinguia acria, emplaſtica, narcotica, ligaturae fortes, compreſſio externa, hanc mutationem inflammationis in gangraenam (388.) cito promovent.

391. Tumque in Sphacelum augent.

392. Si pars inflammata glanduloſa, calor internus externusve magnus, materies impacta inertior, craſſior, emunctoria obſtructa glandularum, folliculi vero harum & latera diſtenta, fit tumor durus, indolens, glanduloſus: vocatur *Scirrhus*; quartus finis abeuntis inflammationis.

393. Cauſa, pars affecta, magnitudo, profunditas, velocitas, natura aegri, ſymptomata inflammationis, collata cum ſignis, effectibuſque, prognoſin abſolvunt

394. Perſpicuum quoque pro vario ſtatu mali varias eſſe curaturo indicationes.

395.

395. Si enim aliqua cauſarum (375. 376. 377. 378. 379.) in parte quacunque (372. 373. 374. 379.) inflammationem (371.) produxit, ut adſint ſymptomata (383. 384.) & conditiones primae (386.), oriuntur hae indicationes:

1. Impedire ulteriorem vaſculorum laeſionem.
2. Eam, quae jam facta, tollere.
3. Materiae obſtruenti fluiditatem, lenitatemque conciliare, conſervare.
4. Vel, ſi id obtineri non poteſt, retropulſum in vaſa majora agere.

396. Laeſio ulterior impeditur:

1. Cauſas (375. 376. 377. 378. 379.) notas tollendo, corrigendo.
2. Impetum arterioſi ſanguinis minuendo, per eductionem ſanguinis, purgationem alvi.
3. Copiam liquorum minuendo per eadem.
4. Revellendo impetum ſanguinis in partes alias, ſuctu, frictu, epiſpaſticis, veſicantibus, fomentis, balneis, fonticulis, ſetaceis, forti alvi ſubductione.
5. Aere ſubfrigido, ſicco; affectibus animi nullis, vel ſedatis; quiete naturali, vel artificiali, victu tenui, liquido, antiphlogiſtico, potu ſimili; medicamentis diluentibus & refrigerantibus ſimul.
6. Sedando impetum in ipſo loco, applica-

tis refrigerantibus, repellentibus, adſtringentibus externe, admiſtis anodynis, tum aperientibus, variis, pro re nata, miſtura.

397. Laeſio facta tollitur uſu eorundem (396.): nam diſtractione nimia laxata, propria fibrae vis priſcam formam reſtituet, & nutritio vires reddet.

398. Materiae obſtruenti conciliatur fluiditas, ſi illa attenuatur, ſi diluitur:

1. Vaſis oſcillationes elaſticas reſtituendo per imminutionem diſtendentis liquidi, miſſo ſanguine, purgatione multa; per ſtimulum additum fibris ope liquidi tenuis, aromatici, calide epoti; fomentis, frictionibus, cucurbitis, ſcarificationibus.
2. Nova liquida tenuia, aquoſa, calida potando, impacta diluendo.
3. Utendo attenuantibus, reſolventibus, & oppoſitis genio obſtruentis, interne, externe, forma decocti, balnei, fotus, vaporis, cataplaſmatis, emplaſtri, unguenti ſpecie.

399. Lenitas procuratur potu aquoſo, victu blando, medicina blanda diluente, & obtundente, vel ſingulari dote acri ſpecifico oppoſita.

400. Retropulſus fit:

1. Evacuatione magna liquidi arterioſi, venoſique, miſſione ſanguinis. 2.

2. Laxatione fibrarum.
3. Frictione artificiali.

401. Hinc intelligitur, quaenam ſit in omni morbo inflammatorio, interno, externo, illa, ſemper quaerenda, Reſolutio; quae ſanatio perfecta; quae ſine criſi (386.)

ABSCEESSUS.

402. Si, his (395. 396. 397. 398. 399. 400.) fruſtra, non, aut ſero, paratis, inflammatio in ſuppurationem (387.) vergit, idque per ſigna, ibi (387.) poſita, noteſcit, indicationes erunt:

1. Crudum ocyus maturare in unum humorem.
2. Idem, ut & vicina, emollire.
3. Ad exteriora ducere.
4. Puri cocto exitum conciliare.
5. Mundare locum.
6. Reliquum inſtar vulneris porcurare.

403. Maturatio fit applicatione horum, quae.

1. Motum in parte augent, fovendo, ſtimulando, calefaciendo per ea, quae re ipſa, vel & virtute calefaciunt; in toto ſimilia praeſtant, excitata febricula.
2. Excitatum motum, & calorem ad eum locum coercent, impediendo nimiam exhalationem & diſſipationem per obturantia

tia glutinoſa, lenimen acrimoniae nimiae.

3. Moderando motum totius fluidi vitalis, ejuſque temperiem ita, ut nec torpeat, nec excitetur, nimis.

4. Relinquendo locum clauſum, donec omne inflammatum irreſolubile ſuppuratum ſit. His enim cauſis bonum fiet Pus in parte.

404. Niſi materies inflammata ſic mutata, cum periculo, & ſine profectu, aperitur abſceſſus.

405. Mollities partis, fluctuatio preſſi tumoris, albitudo, remiſſio doloris, caloris, ruboris, tenſionis, pulſus, febris, vertex mucronatus tumoris, gravitas dolori ſuccedens, docent pus jam factum, atque exitui aptum eſſe.

406 Si tum relinquitur diu in loco clauſo, attenuatur, acre fit, putreſcit, augetur, vicina conſumit, erodit, mole, pondere, & motu ſinus, fiſtulaſque, creat variis locis varias, peſſimas in inteſtino recto. Aut diſſipata parte tenuiori, reliquum dureſcens tumores duros, maxime circa glandulas, creat. Vel denique venis lymphaticis, aut ſanguiferis per eroſa oſcula impreſſum abſorbetur, ſanguini miſcetur, hunc inquinat, & collectum in viſceribus peſſimis collectionibus ea corrumpit, horum functiones turbat, atque ita infinitos, eoſque graviſſimos, morbos efficit.

407.

407. Iiſdem auxiliis (403.) integumenta loci ſuppurati inferne & ſuperne emolliuntur, attenuantur, lavantur, ut & vicina.

408. Quin & hac ope (407.) minuta reſiſtentia horum, per auxilia maturantia (403.) pus factum extra pellitur, vel attrahitur foras.

409. Tum modice acria, emollientia, ſubpinguia miſta ſimul applicentur, ut & mortua tegumenta facilius, & ſine dolore aperiri queant.

410. Dein, preſſo rite pure in aſſurgentem tumorem, parti albiſſimae, molliſſimae, eminentiori, inferiori, intrudatur ſcalpellum, donec exeuns pus ſatis penetratum doceat, dein elevetur aequabili ſectione ſurſum lata plaga, aut per oppoſitam plagam cuſpide acta, media integumenta diſſecentur, vitatis fibris, vaſiſque: leniter mox exprimatur, & ſucceſſive, pus abundans; nec aere, nec turundis, vexetur.

411 Denique curetur mundantibus, ſuppurantibus, digeſtivis, balſamicis, deterſivis, exſiccantibus pro re nata, variatis, juxta doctrinam vulnerum (192. ad 220.)

412. Si inanis metus ferrum repudiat, applicetur cauſticum parti (410.); eſchara butyro ſeparetur mollita; curatio fiat ut prius (410. 411.)

FI-

FISTULAE.

413. Hinc Sinuum, Fiſtularumque origo, cauſa, natura, locus, effectus, intelliguntur (406.)

414. Aperti (413.) facile cognoſcuntur; clauſi cavitatis mollis attactu deteguntur.

415. Curantur diſſecta parte inferiori, impletione cavi per liquefacta digeſtiva pro re nata, injectu deterſivorum, ligatura ſenſim premente a fonte ad aperturam: ſed citiſſime integumentis artificioſe ſupra cannulam foſſatam, filum argenteum, vel per ſyringotomon, diſſectis.

416. Bubo, parotis, furunculus, anthrax, carbunculus, phyma, eryſipelas, morbilli, variolae, maculae rubrae, hinc quoad cognitionem, praedictionem, curationem, ſciuntur.

417. Nec difficulter hinc ſcitur eventus ſuppurationis internae, ad quam artificis manui acceſſus non datur, magna quippe & multa mala (406. 413.), & collectiones puris in cava corporis.

418. Si tum neceſſitas partis affectae ad vitam, ſanitatemve ſcitur, facile praevidentur futura, & curationis difficultas.

GAN-

GANGRAENA.

419. Si inflammationi (371. 372.) Gangraena (388.) ſuccedit, alia curatio requiritur: vocatur autem Gangraena ea partis mollis affectio, quae, abolito influxu vitalis humoris in arterias, effluxu per venas, in mortem tendit; ſed Sphacelus ea, quae jam in tota parte omnem vitalem actionem perfecta morte deſtruit, ſuperſtite vita in reliquis.

420. Gangraena ergo ut plurimum panniculum adipoſum, Sphacelus cuncta ad oſſa uſque inficit; illa praecedit, hic ut plurimum ſequitur; niſi ab oſſis corruptione, medullae, vel perioſtei originem duxerit: unde & apparet, ſingularis gangraenae ſpecies, quae ſine febre, inflammatione, aut jactura caloris nativi, fit in partibus ſub contuſa medulla dorſi poſitis. (320.)

421. Ergo Gangraenae & Sphaceli cauſa eadem, ſed vi, duratione, loco diverſa.

422. Ideo 1°. omnia quae inflammationem faciunt (375. 376. 377. 378. 379.), ſi liquida ſtagnent, & niſus in ea vivi ſanguinis magnus: eo pertinent α. ligatura venarum. β. compreſſio earum ab cauſa quacunque, ut tumore, &c. γ. frigus ingens. δ. prohibita perſpiratio in phlegmone per adſtrin-

adſtringentia, emplaſtica, frigida, repercutientia, ſtupefacientia, maxime ſi interna acria, vel acria ſimul externis applicatis permiſta. ε. inflammatio interna, externa. ζ vulnerata, contuſa, luxata, fracta, maxime ſi arcte conſtricta. η oleoſa acria ſanis applicata, vel aegris. θ. decubitus. ι. herniae ſuffocatae, & clauſae.

423. 2°. Quae liquida acuunt, ut vaſcula excedant, deſtruantque, ut α ſtagnatio clauſi & calidi humoris diuturna, unde acrimonia (80.), corroſio, hinc cruor in aneuriſmate, pus in abſceſſu, aqua in cranio, thorace, abdomine, ſcroto &c. contuſa & effuſa in laeſis. β. mala, morboſa, acris temperies in toto peccans, & locum alluens; ut lympha diu fluens circa loca tendinoſa, ichor cancri, fluor dyſentericus, fluor hydropicus, materiae febrilis, peſtilentis, varioloſae, ſcorbuticae fluxus ad carnem, inprimis ad gingivas.

424. 3°. Quae mortem extremorum creant defectu vitalis influentiae, ut quies ſenilis, debilitas ſumma, contuſiones ingentes magnorum nervorum, ſpinae dorſi, medullae ſpinalis, magnorum gangliorum. (326. 421.)

425. 4°. Venena mirabilia.

426. Gangraenae futurae ſigna ſunt cauſae ejus (422. 423. 424. 425.) praecognitae.

427.

427. At vero praeſentis haec: 1. phaenomena inflammationis ſubito ablata ſine correctione cauſae, (confer 382. 383. 385. cum 422. 423. 424. 425.) 2. ſenſus hebes 3. color pallidior, cinereus, fuſcus, lividus, niger. 4. mollities, flacciditas, ad tactus veſtigia non reſurgens. 5. puſtulae ichore lymphatico ſubflavo, vel rubello plenae in loco inflammato. 6. ubi a frigore, pruritus & punctura ingens, una cum rubore intenſo, quem brevi nigritudo mortifera ſequitur.

428. Sphacelus futurus ſcitur ex ſignis Gangraenae praeſentis (427) aſſiduo auctis.

429. Praeſentis autem ſigna ſunt. 1. Gangraena exquiſita praegreſſa. 2. ſenſus, motuſque integre ſublati, ut pars ſciſſa, puncta, uſta, uſque ad ipſa oſſa, nihil ſentiat, ſed gravis modo ſit. 3. color lividus, fuſcus, niger. 4. mollities, flacciditas, frigus, cutis ſeparabilis, tandem ſiccitas, durities. 5. foetor cadaveroſus. 6. corruptio mortifera, profunda, omnia vicina depaſcens in oſſa uſque.

430. Ingens in hoc morbo & velox diſcrimen praeſagia vera exigit.

431. Quam veritatem dabit. 1. juſta conſideratio aetatis, temperiei, morbi, virium. 2. Velocitas mali. 3. cauſa interna vel externa cognita. 4. anni tempeſtas. 5. locus

Google

affectus, ut vitae magis, minuſve neceſſarius, vel prout humida, ſinuoſa, aut ſicca temperie donatur.

432. Hinc regulae:

A Gangraena ſphacelus.

A Sphacelo mors partis, & vicinorum cita infectio.

Gangraenae ilico ſuccurrendum.

Sphacelus ilico extirpandus.

Gangraena cerebri, viſcerum, veſicae, lethalis, & in acutis cita mortis, partibus majoribus vix apparentibus laeſis, cauſa.

Gangraena oris interni, labiorum, narium, genitalium, curatu difficilis.

Sphacelus extremorum, tendinoſorum, lethalis in ſenio.

Gangraena hydropicis, phthiſicis, ſcorbuticis peſſima, mortis nuncia.

Sphacelus ſuperiora petens, vigilias, deliria, ſyncopen, ructus, ſingultus, ſpaſmos, dolores, ſudorem frigidum, ſoporem creans, praenunciat mortem.

Lividitas, nigritudo, ariditas circa ulcera, gangraenam, ſphacelum, mortem, adeſſe nunciant.

433. Indicatio in Gangraenae curatione: 1. vires firmare. 2. putridi ingreſſum in venas impedire. 3. putredinem conceptam arcere, coercere.

434. Firmantur vires dando: 1. quae cauſae

ſae internae (422. 423. 424. 425.) debellandae proſint, ſpiritus excitent, liquidis motum circularem conſervent, habita ſimul ratione aetatis, ſexus, temperiei, tempeſtatis. Illa ergo ex claſſe refrigerantium, vel calefacientium petuntur pro re nata. 3. cibos potuſque analepticos. 4. Epithemata ex pane toſto cum praeſcriptis (N°. 1. hujus) applicata venis, vel circa nares.

435. Impeditur putrefacti in venas introitus. 1. firmando vires (434.), adeoque augendo motum ad exteriora. 2. curando exitum ad exteriora; fomenta, cataplaſmata ex diaphoreticis, emollientibus, laxantibus, facta, ſcarificationes, cucurbitae, hirudines id agunt, cum calore externo.

436. Putredo incipiens corrigitur: 1. tollendo ejus cauſas ſenſibiles (422. 423. 424. 425.)

437. 2. Corrigendo ejus cauſam proximam, ſtagnationem, & calorem. α. condiendo ſtagnantia contra putredinem. β. muniendo ſolida contra eandem. γ. ſtagnantibus correctis per vaſa munita conciliando motum.

438. Condiuntur liquida applicatione ſalis, aceti, vini, ſpirituum vini, aromatum.

439. Iiſdem (438.) ſervantur ſolida intacta.

440. Stagnantia deducuntur in motum:

α. diluendo aquoſis affatim hauſtis & applicatis. β. ſtimulando arterias per ea, quae malo oppoſita. γ. movendo liquida calore, frictione, cardiacis. δ. ſublata copia nimis diſtendente per miſſionem ſanguinis.

441. His (434. 435. 436. 437. 438. 439. 440.) cito applicatis, ſaepe renovatis, multoties incipiens gangraena felici correctione & diaphoreſi benigne tollitur.

442. Si autem liquida jam putrefacta, horumque mobiliſſimae partes exhalaverint, tum & canales deſtructi fuerint, malum non cedet his remediis, neque reddetur corruptae parti ſanitas, ſed vicina multum deſtruentur motis, neque tamen exhalare potentibus, vivis.

443. Ideo totus ſcopus hoc caſu (442) ſeparare mortuum a vivo.

444. Separatio haec fit ſemper vi vitalis liquidi ruentis ad fines gangraenoſae eſcharae, ibidem ſuffocati, ſicque in ſuppurationem (387) acti, unde ſolvuntur fibrae nectentes gangraenam parti ſanae.

445. Adeoque patet, in eo haerere artem, ut 1°. fiant ea, quae dicta (433 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440.)
2°. Ut acceleretur ſuppuratio.
3°. Ut emolliatur eſchara.

446. Ut ſuppuratio acceleretur, conducit ſcarificatio putrefacti uſque ad vivi omnimi-
tia:

tia: ſic enim, ſuffocatione nimia imminuta, loco ſerpentis gangraenae fit abſceſſus, quo cutis & adeps gangraenoſa plerumque a ſubjectis adhuc vivis ſeparantur.

447. Quo autem ſanguis plus in hoſce fines ruat, hirudines, cucurbitae, & ſimilia attrahentia ſaepe applicata proſunt.

448. Inciſa (446) pars calidis liquoribus, corruptioni reſiſtentibus (438.), & duritiem eſcharae (389.) emollientibus (403), fovenda.

449. Partes pendulae, emortuae, ſolutae, emollitae eſcharae tollendae tenaculis, forfice.

450. Toti parti affectae aſſiduo applicanda cataplaſmata calida, & cum calore continuo ſuſtentato agentia, quae ex Emollientibus, Diaphoreticis, Anodynis, conſtent.

451. Huc etiam plurimum facit rarior partis detectio, quam vulgo fieri ſolet.

452. Ubi, his (446. 447. 448. 449. 450. 451.) factis, eſchara contrahi, ſcarificata humeſcere, margo ſana tumere, rubere, ſuppurari, mortuum vacillare incipit, ſignum eſt, ſeparationem fieri, ſubſiſtere ſerpens malum, brevi purum futurum locum

453. Tum lenia, anodyna, balſamica, digeſtiva applicanda ſunt, raro detegendum

dum ulcus eſt; omnia, quae fibris rigiditatem dant, vitanda; quies parti danda; & porro inſtar ulceris malum pertractandum erit (411.)

454. Si ab impacto acri Gelu gangraena (427. N°. 5), pars, nive impoſita, vel impoſitis linteis aqua gelida humectatis, operienda erit, donec, ſpiculis frigoris in nivem vel aquam receptis, iterum ſolvi incipiat, redeunte vita.

455. Aliter enim caloris applicatu pars putreſcit, actis, nec eductis ſpiculis.

456. Eo autem peracto (454.), calidis refocillandus cardiacis, & in ſudorem uſque calefaciundus aeger eſt.

SPHACELUS.

457. Si gangraena jam in ſphacelum conversa, infectum auferendum.

458. Quae ablatio diverſa, prout pars vel tota, vel pro parte affecta, vel prout tota tolli non poteſt ob ſitum; ut nates &c.

459. Si ergo pars non uſque in fundum corrupta, aut extirpari nequit, conamur: 1. progreſſum impedire. 2. corruptum auferre.

460. Progreſſus tollitur, ſi communicatio mortui cum vivo aufertur.

461. Id ſit, ſi in vicinia ſani & mali limes ponitur ſecando, urendo, rodendo; iſque undequaque ſatis profundus.

462. Infectum ſeparatur, ſi, impedito progreſſu (461.) prius, vel ſimul dum id ſit, tota pars uſque in fundum ſanum uritur, ſecatur, dein acri lixivio calide applicato croditur, donec in eſcharas, aſſiduo emolliendas (403.), & tollendas, uſque ad viva conſumatur, eximatur. Vitatis ſumma cum cura vivis.

463. Ubi dein ſanitatis & vitae indicia redeunt, curandum ut ulcus, vulnusve.

464. Si vero pars extrema in os uſque ſphacelata tolli poteſt, ſalva vita, una cum oſſe ipſo extirpanda erit; quia nudum vaſis nutriri nequit, neque vivere poteſt.

465 Illa extirpatio in digitis, metacarpo, vel metatarſo, cuneo peragitur, & malleo.

466 In majoribus vero, ut femore, crure, humero, brachio, eget operoſiore molimine, quod intelligitur ex ſequentibus.

467. Definitur locus, ubi extirpatio inſtituenda ex hiſce:

1. Sanum maxime conſervandum.
2. Corruptum accuratiſſime ſimul & ſemel tollendum.

3. Uſus commodiſſimus parti ſuperſtit procurandus.

468. Ergo in caeteris ſectio fiat in ſano prope aegrum (ob 467. N°. 1. 2.); in crure autem ſub genu ſemper (ob 467. N. 3.)

469. Ad amputationis adminiſtrationem, & felicem ſucceſſum intelligendum, attenditur:

1. Ad praeparationem.
2. Actionem ipſam.
3. Curationem ſymptomatum.
4. Conſolidationem.
5. Supplementum amiſſorum.

Praeparatio fit:

1. Compreſſu vaſorum magnorum ſanguiferorum arterioſorum per ſplenia applicata pyramidalia, & ligaturam tornando adigendam ſuper his in parte ſana prope aegram.
2. Tractu valido & aequabili partium incidendarum ope ligaturae ex corio fibulatae cum loris.
3. Firmatione cauta aegri, & partis amputandae.
4. Moderato inflexu partis, ne nimis extenſa ſecetur.
5. Narcotico cardiaco ipſi aegro exhibito.

470. Actio fit in parte praeparata (469)

1. Cultro acuto, forti, curvo, in dorſo obtuſo, bene temperato, fortiter per omnia

omnia ad os uſque adacto, aequabiliter & fortiſſimo applicatu ad os in orbem circumacto, ut una celeri ſectione totum perioſteum accurate diſciſſum ſit.

2. Si duplex in amputanda parte os, interſtitia ſimiliter minori, utrimque acuto, cultello quam exactiſſime diſſecando.
3. Diſſecta (1. 2. hujus) per miniſtros fortiter diſtrahendo, ut hiatus ſit inter margines ſectionis.
4. Serra acuta, ſubtili, forti, tenſa, os ſecando, quae agenda perpendiculari, forti, aequabili motu; incipiendo ab tenuioris diſſectione, deſinendo in craſſisſimum, ſi os duplex; ne vi ſerrae in feſtucas fiſſum diſſiliat debilius.
5. Oſſa inter ſecandum per miniſtros artificioſe flectendo, ut liber ſit ſerrae meatus.

471. Symptomatum, extirpationem ſequentium, primarium Haemorrhagia ſemper ilico ſiſtenda:

1. Vaſis, jactu ſanguinis deprehenſis, apprehenſis per tenacula e latere compreſſa, eductis, filo trajecto & circumducto arcte conſtrictis, ſi majora ſunt. Aut vas conſtringendo per filum acubus binis incurvis utrimque ad latera vaſis infixum.
2. Cauteriis ignitis applicatis.

3. Plumaceolis vitriolo imbutis ad vaſa, abſorbentibus alia ad loca applicatis.
4. Partes vivas, retrotractas (469. N°. 2.), laxatas reducendo.
5. Veſicam circumponendo trunco, pulvere adſtringente refertam.
6. Ligatura firmante.
7. Somno, quiete, victu ſollicite procuratis.

472. Conſolidatio fit in oſſe, ſi citò curetur exfoliatio, & caveatur caries, quod fit, ſi ilico ei applicetur ſpleniolum ſp. vin. maſtichino madidum.

473. In carne vero, ut in hiſtoria vulnerum dictum fuit (ab 189. 192. ad 210.).

474. Si aegro, ſic truncato magnam partem (466. ad 471.), viſcera chylopoea & haematopoea valida ſunt, plethorae effectus ſaepe ſequuntur (106.), quibus ut auferatur cauſa, miſſio ſanguinis aliquoties, pro re nata, inſtituenda, & victus moderatus.

475. Amiſſi damnum ſarcit imitatio artificialis perditi, per fabricatas machinulas. Vid. Aquapendentem, Hildanum, Solingen, Paraeum.

DE

DE COMBUSTIONE.

476. Si ignis ardens, vel in fervido corpore latens, corpori noſtro applicatur, oritur deſtructio vaſculorum, extravaſatio humorum, pro varietate cauſae, durationis, partis affectae, varia.

477. Hujus (476) varietatis gradus varii ſimiles ſunt his, qui decurrunt a prima & leviſſima inflammatione, (370. ad 464.) uſque in ſaeviſſimum ſphacelum.

478. Hinc phaenomena, diagnoſis, prognoſis eadem.

479. Quin Curatio nihil differt: potus antiphlogiſticus ſemper neceſſarius.

480. Uſtio intra limites reſolvendae inflammationis ſubſiſtens (386) curanda his, quae liquida condiant, moveant, vaſa expediant, conſervent: id fit igne moderato, fotu, cataplaſmate, (395. ad 402.) bútyro loto, ſpiritu vini cum pauco vitriolo.

481. Uſtio itura in gangraenam, criſpata jam & eroſa cute, elevatis bullis, curanda ut inflammatio talis, fotu, cataplaſmate, emollientibus, digeſtivis (402. ad 454.).

482. Uſtio jam in cruſtas gangraenoſas, vel ſphacelatas acta, curanda ut illi morbi (419. ad 476.)

by Google

483. Nuſquam plus proſpiciendum pulchritudini cicatricis, quam hic: vid. (217)

SCIRRHUS.

484. Scirrhus (392.) pro cauſa habet quidquid ſuccum in glandulis coagulare, inſpiſſare ſiccare, poteſt. Ejus ergo ſedes omnis glandula; ſed inprimis quae liquorem facilius inſpiſſandum habet, vel ratione loci ſtagnare plus cogit. Unde in oculis, naribus, ore, mammis, axillis, inguinibus, pancreate, meſenterio, utero, ſaepius obtinet.

485. Hinc inflammatio (392.); lac ſtagnans, caſeoſum, dureſcens, coagulatum; contuſio (322); attritus validus; anthrax; bubo; ulcus praemature clauſum; materies atrabiliaria ſanguinis, bilisve, maxime ceſſante conſueto menſtruo, vel haemorrhoidali fluxu; lapideſcens, craſſa, auſtera, gypſea materies; vita triſtis; victus durus; haereditaria labes, ſcirrhum creare poſſunt.

486. Effectus ſcirrhi nati, occupare aucta mole vicina, ea premere, comprimere; laedere functionem ſcirrhoſi, & vicini; hinc inflammationes, ſuppurationes, gangraenas, paralyſes, atrophias, ſphacelos,

los, ſterilitatem, partum difficilem, volvulum, & multa ſimilia mala producere, quae ex natura & officio laeſi, & comprimentis, facile deduci queunt.

487. Praeſentia ſcitur, cauſa (484. 485), effectu (486), phaenomenis (392.), loco affecto (484), tempere aegri, cognitis.

488. Ex iiſdem (487.) eventus praeſagitur, conſiderando durationem mali, & effectus (486). Sunt per ſe innocui, evadunt motu incitato maligni.

489. Qui ſaepe vitari impos aeternum metum parit.

490. Unde Curaturus notet:

1. Scirrhum, ſi recens, benignus, loco idoneo ſitus, nondum perfecte durus, in homine euchymo, tentandum emolliente, reſolvente medela; quo fumi acidi, & vis mercurii inprimis ſpectant.
2. Si non cedit his, ſi locus, ſitus, vicina mobilitas, conditio mali, robur & valetudo aegri permittunt, ocyus ferro integre eximendus eſt.
3. Si vetus, colore, duritie, ſcabritie, pruritu, inchoato dolore malignus, loco vel vicinia timendus, adhaereſcens, in corpore cacochymo, extirpatu impoſſibilis; tum omnia vitanda, quae motum augent, ne carcinoma fiat. Ideo emol-

emollientia, ſuppurantia, rodentia, cauſtica, diſſipantia, mala ſunt.

4. Sed ſola tum (490. 3.) anodyna, ſedantia motum, Saturnina, Mercurialia blanda conveniunt.

491. Si ſimul temperies peccat, haec corrigenda prae caeteris.

CANCER.

492. Scirrhus (392.), aetate, augmento, motu vicinorum, ſi movetur ita, ut vaſa vicina ad margines ſcirrhi inflammari incipiant, evadit malignus, & vocatur jam Cancer a ſimilitudine, vel Carcinoma.

493. In quo (492.) gradus inflammationis vicinae; acrimoniae putridae exceſſus in loco affecto; dignitas partis; glandularum nexarum numerus & conditio; temperies totius, diverſos malignitatis primae ſtatus docet.

494. Si ſuis continetur pellibus, Occultus, his ulcere ruptis, Manifeſtus vel Ulceroſus dicetur; poſterior primi ſoboles.

495. Cauſa eſt quidquid ſcirrhum facit (484. 485.), acre ſcirrho miſtum; mutatio in circulantibus, a menſtruis, haemorrhoïdibus, haemorrhagia qualibet, retentia; ſterilitas, coelibatus, effoeta aetas

a 45 ad 50 annos; victus auſterus, acer, calidus; affectus animi triſtes & biliofi, irritatio externa quaelibet, motu, calore, acrimonia, emolliente, ſuppurante, cauſtica, veſicante medela externa, vel interna ſimilia peragente.

496. Locus ut Scirrhi (484).

497. Cognoſcitur Occultus ex ſignis ſcirrhi (487.) praegreſſi, accedente titillatione, pruritu, calore, rubore, dolore lancinante, urente, pungente, colore rubello, rubro, purpureo, caeruleo, livido, atro; duritie ſumma, praerupta, ſcabra, cum eminente apice; tumoris augmento; vaſis ſanguiferis vicinis tumentibus, nodoſis, varicoſis, craſſis, atris.

498. Ulceratus noſcitur ex praegreſſo occulto prius cognito (497.), ſi aperitur: pellis tum quaſi excoriando denudatur, & tenuis, acer, ichor, quaſi tranſſudando exprimitur.

499. Ejus hic progreſſus: vaſa ſana circa margines cancri duri vi fluentis vitalis liquidi attrita, & aſſurgente tumore diſtracta rumpuntur, hinc putredo, tum ſanies ſubtilis, acris, foetida, cadaveroſa, ambientia rodens, vicina exedens, progreſſus in ambitum, & in profundum ad partes vicinas, emittendo undique radices malignas, quibus tenet fortiter, labia tumida, retor-

retorrida, horrenda, dolor intolerabilis, urens, pungens, rodens, color cineritius, lividus, niger, cancri occulti ad glandulas communicantes, haemorrhagiae, convulſiones, febris lenta, extenuatio totius, ἀνοσμίας, indolenres in aure calli, lipothymiae, inde periſis & conſumtis mors.

500. In Euchymis occulti cancri quieſcentis facilis toleratio, moti rabies (499) praedicitur.

501. Cancer parvus, incipiens, liber, loco apto ſitus, vaſis magnis non adcretus, a cauſa externa ortus, in juvenili, ſanoque corpore, ſolus in toto corpore, ilico ferro extirpandus, vel abſcindendus eſt.

502. Emollientia, emplaſtica, ſuppurantia, acria, excoriantia, veſicatoria, cauſtica, ei applicata convertunt in cancrum ulceratum; ergo vitanda.

503. Cancer magnus, vetus, adhaerens, locis extirpationi ineptis firus, vaſis magnis adcretus vel incumbens, a cauſa interna ortus, in corpore ſenili, cacochymico, ad cancerum compoſito, aliis jam cancris in eodem corpore ſociatus, nec ferro (501.), nec medicamentis (502.) tangendus eſt.

504. Ni enim cum radice & ſemine integre extirpari queat, aſperabitur, ad interiora recurrit, alios generat, factos auget.

505.

505. Cauſa caneri tollenda cum cancro, vel antequam tollatur ille.

Niſi integre auferri queat, relinquendus eſt.

Uteri, faucium, palati, axillarum, inguinum inſanabilis; labiorum curatu difficilis.

506. Ergo in ſtatu (503.) adſpiramus ad duo: 1. quietem mali. 2. lenimen ſymptomatum.

507. Quies impetratur: 1 locum defendendo ab omni externo per plumbata, & narcotica. 2. cauſam (495.) cognitam minuendo, corrigendo, avertendo: quo lenia purgantia ex blandis vegetabilibus, mercurialibuſque faciunt, parva & ſaepe geminata doſi data. 3 diluentibus, aperientibus blandis, ſubalcalicis 4. vitando, quae ſumta, vel applicata vicem cauſae gerunt.

508 Symptomata iiſdem (507.) leniuntur; dolor opiata exigit.

509. Exulceratus (498. 499), ni tolli queat, lenitur ſaepe mundando, plumbata leniſſima applicando, tum dicta (507. 508.) adhibendo.

510. Extirpatio fit: 1. Corpus victu, medicamentiſque refocillantibus, & cauſae adverſis praeparando. 2. totum ſimul & ſemel cum omni radice filo trajecto, vel fur-

Google

cilla ſuffixa elevatum exſcindendo, vel dectum inciſis integumentis, filo trajecto attollendo, & deinde prudenter ſeparando. 3. vulnus rara, blandaque obligatione curando, vicino cruore prudenter prius evacuato.

ſ11. His actis (ſ10.), diu pergendum in victu & medela cancro adhuc praeſenti propria, quin & patet, quae mala a cancro in loco extirpationem renuente prodire queant.

DE MORBIS OSSIUM.

ſ12. Ipſa Oſſa morbos patiuntur ſimiles iis, quos hactenus in mollioribus partibus deſcripſimus.

ſ13. Nam interſtitia horum veſtiuntur membranula eodem vaſorum genere inſtructa, iiſdem liquoribus perpetuo allatis humectata, ac illae.

ſ14. Et prout haec ſpatiola (ſ13.) majora, eo os ibi propius accedit ſtructurae partis mollis.

ſ15. Ideoque aptius ibi (ſ14.) pati cos morbos, qui aliter molles partes occupare dicuntur.

ſ16. Talis eſt latior circa juncturas pars, quum denſior, minuſque vaſculoſa ſit in oſſe medio.

ſ17.

Digitized by Google

517. Hinc (514. 515. 516.) prima morborum in oſſibus diſtinctio.

518. Oſſa, praeter vaſa mollibus communia (513.) partibus, in ſuis cellulis latioribus (516.) habent veſiculas oleo ſubtili medulloſo, ibi ſecreto, & in ſuos uſus aſſervato, plenas; hae veſiculae, majores circa juncturas, circa denſitatem oſſis ſenſim abolentur, & in canales pingue vehentes tenuiſſimos verſae, evaneſcunt fere.

519. Hinc (518.) altera morborum in oſſibus claſſis.

520. Habent oſſa, perioſteum externum convexa ambiens, tegens, vaſa arterioſa in cellulas, inque medullam ferens, venoſa excipiens, magna, parva, numero infinita.

521. Hinc (520.) iterum morborum tertia ſeries in oſſibus.

522. Habent oſſa perioſteum internum cava medullae receptacula ambiens, tegens, vaſa arterioſa in veſiculas medulloſas diſtribuens, venoſa excipiens, magna, parva, numero infinita.

523. Hinc (522.) quarta morborum in oſſibus diviſio.

524. Habent oſſa in ſuis cavis infinitas veſiculas oleo ſubtili medulloſo plenas, id aſſervantes, diſtribuentes & inter ſe mutuo, & inter lamellarum interſtitia, & in cava

H 2 jun-

juncturarum, & per poros rectos. Hae veſiculae arterias, venas, lymphaeductus, adipoſos ductus, nervulos, membranulas, habent.

525. Hinc (524.) quinta & ultima, ex hac diviſione, morborum in oſſibus differentia.

526. Si medulloſum (518 524.) oleum in ſuis veſiculis, emiſſariis, vel in oſſium interſtitiis ſtagnat, calore & motu vitali acre, putridum ſanioſum fit; ſecretionem novam impediet; vaſa adferentia, ſecernentia obturabit; veſiculam ſuam inflammabit; dein ſuppurabit; vel gangraenoſa putredine corrumpet liquida & vaſcula; hinc oſſea ipſa ſubſtantia vaſis orba, liquido vitali privata, acribus eroſa, in cineritiam quaſi calcem vertitur, ubi tenuiſſima, id eſt in cellulis apophyſium; ſic dolor, calor, pulſatio, tumor, abſceſſus, caries contingit peſſima. Stagnatio haec ab omni obſtructione oriri poteſt (vid. cap. de Obſtr.) Si autem ex interno malo, tum fere Spina Ventoſa audit.

527. Liquet ſigna hujus mali, & ſtatus (526), eſſe ſigna inflammationis profundae, nec ad tactum externum ſaevientis.

528. Prognoſis ex difficili ſeparatione, abſterſione, emundatione, mala multa, & difficillimam curationem praevidet.

529. Curatio optima tentatur: 1. omnia vaſa

vaſa largiſſime implendo decoctis ex his, quae valide penetrant, multum abſtergent, putredini reſiſtunt. 2. dein valide movendo cuncta per methodum ſudorum exprimendi vapore calido artificioſe ad corpus applicato 3. ſimul tum, dum ſudor fluit, motum determinando ad locum affectum per topica fomenta, & applicatione determinata vaporis calidi ad partem illam.

530. Hoc modo (529.) ſi diu continuetur, ſaepe multum boni fit maxime ſi diaeta ſimul tenuis, & putredini oleoſae adverſa, inſtituitur.

531. Si textura arterioſa, vel venoſa, ut & lymphatica, (513. 516. 520. 522.) obſtructa fuerit, defectu novi, vel ſtagnatione allati liquidi, iterum in iis partibus oriuntur ſimiles omnino morbi ordine tantum mutato (526.).

532. Quorum (531.) ergo diagnoſis, prognoſis, curatio, eaedem (529. 530.).

533. Patetque, maximum periculi diſcrimen haerere in diverſitate loci (518. 524. 520. 522.), ubi prima mali cauſa ortum ſedemque habet. Quibus primo praemiſſis clarior doctrina.

534. 1. Inflammatio oſſis benignior a perioſteo externo inflammato oritur, cujus infinitae cauſae, (vid. totam hiſtor. Inflammat.) notique effectus.

2. Cognoſcitur per ſigna inflammationis profundæ ad tactum auctæ.

3 Praevidentur plurima mala (531. 526.), ni ocyus ſanetur.

4. Curatur ut inflammatio, maxime id agendo, ut totum avertatur ab oſſe extrorſum; quod fomentis, & aliquando facta inciſione fit.

535. Talem inflammationem vergere in abſceſſum docent: 1. ſigna valida inflammationis praegreſſæ. (534. 2.) 2. pulſatio, febris, horripulatio vaga. 3. abſentia ſignorum reſolutionis (386).

536. Re autem ipſa adeſſe docent ſigna ſuppurati profunda (387. 405.).

537. Tum pus, exeſo perioſteo, os nudabit, vaſis privabit, corrumpet (531.) brevi, confer (406.).

538. Quare ilico abſceſſus aperiendus, pus eliciendum, ulcus mundandum, (403. 404. 409. 410. 411.); dein ſimul os tractandum iiſdem cautelis, ac in vulneribus Capitis cum cranio detecto dictum. (252. 253. 259. 260. 262. 266)

539. Vergere autem illam inflammationem (534.) in gangraenam partis, docent: 1. ſigna ſummae inflammationis (388.422.) 2. indolentia partis ſine bona cauſa. 3. Tumor denſus, lentus, nec multum dolens incumbentium,

540.

540. Adeſſe jam, ſcimus ex iiſdem (539), tum ex colore incumbentium pallido, cinerıtio, livido.

541. Tum os nudum, vaſis, ſuccoque vitali orbum, acri putrefacta materie gangraenoſa exeditur in cariem (526.); ſerpit cito contagio creſcente.

542. Ergo ſtatim locus affectus ad os uſque incidendus, mundandus, os vero curandum ut ſupra dictum (248. 249. 252. 258. 259. 260. 261. 262. 266.).

543. Si perioſteum internum (522.) inflammatur, cauſas agnoſcit eaſdem (534.); effectuſque habet, quoad os internum, eoſdem, exitum in abſceſſum, aut gangraenam eundem (535. 539.); ſed ob denegatam exhalationem, pejorem; unde medulla tota, totum inde os, foetidiſſima putredine, & carie pereunt.

544 Unde etiam liquet, ſive membrana haec (522.) primo ipſa inflammetur, ſive a corrupta prius medulla contagio ſuſcepto laeſa ſit, eundem brevi oriri morbum oſſis carioſi a medulla putrefacta, vix unquam curabilem.

545. Cognoſcitur id malum, quando in inflammatione ſubſiſtit bactenus: 1. a ſignis inflammationis generalibus (382.), 2. a loco profundo. 3. a dolore obtuſo, fixo, diuturno, nulli remedio externo cedente,

nec ad attactum aucto. 4. ſed poſt motus muſculares increſcente.

546. Sanatur tum: 1. curatione ad inflammationem generali (a 395. ad 401.). deinde, ſimulac apparuerint reſolutionis incipientis ſigna (386). 2 methodo propoſita (520.), ſtricte ſatis obſervata.

547. Si vero ſuppuratio hic, vel gangraena acciderit, & per praegreſſae inflammationis internae ſigna (545) valida, tum ex dolore fixo, profundo, obtuſo noſcitur, vel methodus (529.), vel nihil ſanat.

548. Tum enim putrefacta tota mole offi interna, tumefacto, inflammato, carioſo interno oſſe, perioſteum externum inflammatur, diſtrahitur a tumore, eroditur ab acri, incumbentia, lento contagio corrupta, ſpongioſa fiunt, tument, dolent, totum membrum perit: ſola Extirpatio ſanat.

549. Qualitas venerea, ſcorbutica, rachitica, eſt cauſa frequens: inde intelligitur, quid ſit gummi, tophus, nodus, exoſtoſis, abſceſſus, caries, ſpina ventoſa in oſſe?

550. Hinc novimus, cur os carioſum colorem ſuum tam varie mutet ex ſubcaeruleo candido in album pinguem, flavum, cineritium, lividum, nigrum? & quem corruptelae gradum ſinguli denotent?

551.

551. Ex iiſdem liquet, cur os carioſum inaequale, aſperum, ſpongioſum, friabile, molle, fragile evadat? arteriae externae, & internae, lamellas oſſis non plus comprimunt.

552. Item, cur foetorem ſingularem rancidi lardi exhalet?

553. Nec non cur in loco ulceroſo a ſubjecta carie caro ſuperincumbens mollis, flaccida, fungoſa, inflata, tumens; labia ulceris inverſa; ſanies clara, ſubtilis, vix glutinoſa, foetida, parvis ſquamulis nigris referta; recrudeſcentia ſine cauſa; pertinax rebellio contra medicamenta optima ad alia omnia ulcera?

554. Ut &, cur caries a cauſa externa facile; ab interna difficulter; a lue Gallica difficilius; a ſpina ventoſa difficillime ſanetur?

555. Denique, cur in parte ſolidiore oſſis mala; in ſpongioſa pejor; in juncturis peſſima, prima lenta, altera velox, ultima velociſſima ſit; cur in pueris velox, & curatu difficilis; cur ſpina ventoſa plerumque pluribus locis ſimul, vel ſucceſſive?

556. Qui his (ab 512. ad 556.) dicta de contuſione (249. 250. 251. 254. 256. 257. 325.), luxatione (ab 358. ad 370.), fracturiſque (ab 339. ad 358) oſſium adjunxerit, tum ea, quae de vulneribus Capitis

oſſa laedentibus (ab 249. ad 297.), habebit hiſtoriam, & curationem morborum praecipuorum in oſſibus. Inprimis ſi ἀγκύλωσις additur. Quae immobilitas articulationis cum tumore duriori. Callo fracti ad articulum oſſis, inſpiſſato linimento Haverſiano, ligamentis rigeſcentibus, exoſtoſi ad juncturas, inprimis originem debet. Difficillima curatio petenda ex diverſitate cauſae.

557. Qui vero omnes morbos, hucuſque deſcriptos, oculiſque ſubjectos intellexit ita, ut horum enarratas cauſas, naturam, effectus, curationem cum cura expenderit; dein autem internis tectiſque corporis partibus eadem omnia applicuerit; cum actione integrarum comparaverit; atque deinde cum ipſis internorum morborum phaenomenis compoſuerit; videbit interna externis reapſe congruere; externos chirurgicos primo pertractandos; nec aliter ordinati quid, vel veri, in Praxi Medica fieri poſſe, aut doceri.

DE MORBIS INTERNIS ET DE FEBRIBUS IN GENERE.

558. Febris, frequentiſſimus morbus, inflammationi individuus comes, plurium morborum, mortis, & ſaepe ſanationis, optima cauſa, nunc explicanda.

559. Cujus quia abdita habetur natura, ſumma ope cavendum ab omni errore, in illa indaganda.

560. Errori tamen facilem hic occaſionem praebet ingens numerus ſymptomatum, quo plerumque ſtipatur, & ſine quibus tamen febris eſſe poteſt.

561. Ut ille vitetur, opus erit ex infinitis (560.) illa phaenomena ſola eligere, quae omni febri ſemper adſunt; quorumque cognita praeſentia omnes Medicos docet, febrim adeſſe, quorum abſentia judicant hominem a febre immunem eſſe.

562. Dein ex his detectis (561.), riteque expenſis, natura febris individua invenienda erit.

563. In omni Febre a cauſis internis orta horripulatio, pulſus velox, calor, vario febris tempore vario gradu, adſunt.

564. In qua febre haec tria (563.) velociter, & cum periculo decurrunt, illa Acuta dicitur.

565. Ubi tarde, idque cum periculo, vel ſine eo, Lenta vocatur.

566. Utraque (564. 565.) Communis ſive Epidemica, vel huic illive homini Singularis.

567. Acuti febriles morbi vocantur, quos dicta febris (564.) comitatur, Chronici febriles autem, in quibus adeſt febris (565.).

568.

568. Hinc illorum omnium (567.) explanatio pendet a cognita prius febris natura.

569. Quae petenda ex conſideratione trium communium ſymptomatum (563.)

570. Quae (563) quidem in omni febre adſunt, ſed ſola velocitas pulſus adeſt ex his omni febris tempore, ab initio ad finem, eaque ſola Medicus praeſentem febrim judicat.

571. Adeoque quidquid de febre ſic novit Medicus, id vero omne velocitate pulſuum ſola cognoſcitur, a morte ceſſat omnis febris.

572. Cauſa ergo velocitatis hujus (571.) proxima eſt pariter cauſa febris, ſic cognitae, proxima.

573. Ergo velocior Cordis contractio. Igitur affectio vitae conantis mortem avertere, tam in frigore, quam in calore.

574. Ergo velocior reciprocus influxus liquidi nervoſi, & cerebelloſi in muſculos, & ſanguinis in vaſa, & cava Cordis.

575. Omnis fere febris, hactenus obſervata, quae a cauſa interna oritur, incipit primo cum ſenſu Frigoris, concuſſionis, horripulationis, majori, minori, brevi, diuturno, interno, externo, pro varietate ſubjecti, cauſae, febris ipſius.

576. Quo tempore (575.) velox, parvus,

vus, ſaepe intermittens pulſus, pallor ſaepe extremorum, frigus, rigor, tremor, inſenſilitas.

577. Unde liquet, ſtagnare tum humores ſanguineos in extremis vaſculis, & ſimul tamen cauſam cor irritantem (574) adeſſe.

578 Ex quibus (577) cauſa omnium phaenomenon (575. 576.), tum apparentium, intelligitur.

579. In omni febre, his (575. 576. 577) praegreſſis, oritur Calor, major, minor, brevis, diuturnus, internus, externus, univerſalis, vel loci, pro varietate febris.

580. Qui (579) quum ſequatur febrim jam natam, patet magis ejus effectum, quam cauſam, vel naturam eſſe.

581. Adeoque velocior Cordis contractio, cum aucta reſiſtentia ad capillaria, febris omnis acutae ideam abſolvit.

582. Horum vero (581.) utrumque in animali vivo produci poteſt ab cauſis numero & varietate infinitis; tumque vel ſimul, vel ſeorſum fieri; unoque nato, facile alterum ſequetur.

583. Quare febris cauſa proxima (581.) infinitas cauſas pro ſuis proximis agnoſcit.

584 Quae tamen dividuntur, quod vel ſingulares ſint cuique; vel univerſales, pluribuſque communes, quae plerumque aer,

aëri, victui, vitae eidem debentur.

585. Ergo ſebris cauſae Singulares ſunt, vel Epidemicae.

586. Propiores ſingulares cauſae (583.) referri poſſunt ad quaedam capita: α. Ingeſta acria, cibi, potus, condimenti, medicamenti, vel veneni titulo, eadem donata hac proprietate, ut digeri, moveri, excerni nequeant; aut ea copia aſſumta, ut irritent, ſuffocent, obſtruant, putreſcant. β. Retenta intra corpus, quae excerni ſolebant, ob frigus, unctiones, animi affectus triſtes, cibos, potus, medicamenta, venena, aërem nebuloſum pinguem, quietem, exercitia ſolita remiſſa, obſtructiones, compreſſiones a contentis, vel ambientibus. γ. Geſta, ut motus nimius animi, vel corporis, calor, aeſtus. δ. Applicata externa, acria, pungentia, rodentia, lacerantia urentia, inflammantia. ε. Quae humores, horumque motus valde immutant, ut multa externa, vel interna, fames, evacuatio, pus, aqua, ichor, hydropicorum, Empyicorum, ſerum acre alicubi collectum, bilis accenſa, inflammatio, ſuppuratio, gangraena, cancer, vigiliae nimiae, acriora cujuſcunque rei ſtudia, venus nimium culta. &c.

587. Febris effectus, celerior liquorum expulſio, propulſio, ſtagnantium agitatio,

tio, omnium permiſtio, reſiſtentis ſubactio, coctio, ſecretio cocti, criſis ejus, quod ſtimulo & coagulo febrim produxerat; ſanorum mutatio in morboſam indolem; ſanorum mutatio in indolem aptam ferre ea, quibus minus adſuetus erat aeger; liquidiſſimi expreſſio; reliqui inraſſatio; ſitis, caloris, doloris, anxietatis, debilitatis, laſſitudinis, gravitatis, ἀνορεξίας productio.

588. Quo lentor citius ſolvendus (577), & irritatio brevius ſopienda (574), eo febris levior, brevior, magis ſalutifera, & contra. Quin etiam pro vario utriuſque gradu, & concurſu, varia erit.

589. Atque hinc febris ſaepe medicamenti virtutem exercet ratione aliorum morborum.

590. Hinc initia, incrementa, ſtatus, decrementum, criſis, mutatio, ſanatio febris, varia ſunt in ipſis acutis & ſingularibus.

591. Febris deſinit in mortem, alium morbum, inque ſanitatem.

592. In mortem, vitio deſtructi per nimiam vim ſolidi; aut peccato liquidi ita depravati, ut vaſa obſtruat vitalia, aut ea, per quae nova liquida in locum perditorum ingeri debent. Hinc inflammationes, ſuppurationes, gangraenae febriles in viſce-

Digitized

ſceribus vitalibus, corde, pulmonibus, cerebello; vel ulcera aphthoſa in primis viis cauſa frequens mortis ex febre.

593. In alium morbum deſinit, dum vel agitatione nimia vaſa laedit, & liquidiora diſſipans reliqua inſpiſſat; vel nimis debili actione impar eſt reſolvendo ſua vi coagulato; vel deponendo materiem criticam in vaſa quaedam obſtructa, dilatata, vel rupta; hinc maculae rubrae, puſtulae, eryſipelas, morbilli, variolae, phlegmonae, bubones, parotides, abſceſſus, gangraenae, ſphaceli, ſcirrhi &c.

594. Terminatur in ſanitatem, 1°. quoties materialem febris cauſam ſua vi ſubigit, ſolvit, mobilem reddit, inſenſibilis perſpirati ſpecie expellit, ſimulque impetum ſuum, aequabili circulatione reddita, ſopit. Haec eſt reſolutionis via, ſimilis fere in toto, ut prius dictum de parte. (386) Aut etiam 2°., ſi materies mali ejuſdem vi febris ſubacta, ſoluta, mobilis reddita, tamen aliquam retinet dotem, qua aequabili circulationi repugnat, vaſa ſtimulat, hinc excitata ſenſibili quadam evacuatione expellitur; hinc ſudor, ſaliva, vomitus, diarrhoea, urina, poſt coctionem, & ſtatum, fere intra quatuordecim dies facta criſi.

595. Tandem, ſi materies mali ejuſdem vi

vi febris ſubacta, ſoluta, mobilis reddita, ſanis iterum aſſimilata humoribus, fluit ſine ulla criſi, aliove morbo.

596. Genius, diſcrimen, duratio febris acutae, ſi obſervantur ab initio, per adſcenſum, uſque ad ſtatum, docent ejus exitum, mutationem, finem.

597. Ideoque ex omnibus his (ab 558. ad 597.) enarratis generalia diagnoſios & prognoſios dogmata in febribus facile elici queunt.

598. Curatio optima febrium generalis obtinetur, ſi 1. Vitae, ejusque viribus conſulitur. 2. Acre irritans corrigitur, expellitur. (574.) 3. Lentor diſſolvitur, expellitur. (577.) 4. Symptomata mitigantur (587.).

599. Vitae & viribus conſulitur, cibis & potibus fluidis, facile digerendis, putredini adverſis, ſiti contrariis, appetitui citando idoneis, cauſae morbi cognitae oppoſitis.

600. Cibus dandus eo tempore, quo abeſt febris, aut quo ejus impetus ſaltem erit lenior.

601. Et quidem copia parca, ſaepe repetita: ne nimis laborare cogantur viſcera, mutenturve.

602. Copia determinatur, & vis cibi 1 ex praeviſa duratione febris (588. 589.

 590.

590. 596 597.) ad dies, 1, 4, 7, 9, 11, 14, 21, 30, 40, 60; debet enim tantum dari, quo vires ſuſtineri queant, ut ſufficiant coctioni, & criſi. Quo brevior morbus, eo minus & debilius offerendum, & contra. 2. ex aetate aegri cognita; quo enim origini propiora, vel ſenectuti ſummae, eo difficilius inediam ferunt animalia. 3. Status & vehementia morbi ſi cognoſcuntur, varium copia & virtute cibum poſtulant: in ἀκμῇ tenuiſſima, & pauca; in adſcenſu & deſcenſu eo plus, & meracius dandum, quo magis ab ea diſtat morbus. 4. a loco quem aeger incolit, qui enim aequatori vicini tenuem victum facile, polis autem propiores difficulter eum ferunt. 5. ab anni tempeſtate, quum aeſtas tenuiſſima, hyems validiora petat. 6. a conſuetudine aegri, & temperie ejuſdem naturali; qui enim ſanus lautiſſimis uſus ea facile difflat, aeger pluribus eget ob vaſa & viſcera his aſſueta. 7. a ſenſu levi, vel gravi, aſſumta ſequente.

603. Acre irritans externe haerens, (ut vitri, metalli, ligni, lapidis, oſſis, fragmenta acuta; aut ſtimulantium, rubefacientium, rodentium, veſicantium, cauſticorum, ſepticorum, venenatorum applicata), cognitum, quantocyus auferendum; dein ille locus, cui inhaeſerunt, & laeſus

laeſus inde eſt, fovendus erit lentis, mucoſis, oleoſis blandis, anodynis, leniter aperientibus.

604. Acre irritans interne haerens, (ut inflammationis, ſuppurationis, gangraenae, ſphaceli, cancri, oſſis, ichoris, puris, lymphae acris & ſtagnantis acrimonia) tolli, vel corrigi debet juxta leges ante datas in hiſtoria horum morborum praemiſſa. ſi acre Epidemicum, vel venenatum, corpore receptum, vitam irritat, id ex lege epidemicis praeſcripta tractari debet, (1407 ad 1412.).

605. Acre irritans in ipſa liquida inductum uſu ſex rerum non naturalium tolli, vel corrigi poteſt, & debet, pro ſua indole varia cognita, variis auxiliis.

1. A motu nimio; quiete corporis & animi, humectantibus, diluentibus, blandis lenientibus.
2. A nimio calore aëris; temperando illum exhalatione frigidae, maxime plantis nonnullis, huic propriis negotio; potu aquae ſubacidae leviter nitroſae, cum vini ſubaciduli pauxillo; cibo ſubacido, leviter demulcente, parum ſalito; medicamentis vero ſimilibus.
3. A nimis humido aere; largo foco ex aromaticis reſinoſiſque lignis; exhalatione aromatum.

4. Ab aere acri putrefaciente; hunc emendando accenſo nitro, pulvere pyrio, vapore aceti, ſale prunis inſperſo.
5. Ab animi affectibus; hos ſedando ratione, contrariis affectibus, varietate objectorum, anodynis, opiatis.
6. A cibis acribus acidis; id acre diluendo, demulcendo, abſorbendo, immutando in ſalem compoſitum; aquoſa, gelatinoſa animalium, oleoſa, cretacea, oſtracodermata, lapides animalium, terrae pingues, ſales alcalini fixi, volatiles, ſimplices, compoſiti, id efficiunt. Vid. (60. ad 69.)
7. A cibis acribus ſalinis, eam acrimoniam diluendo per aquoſa, tumque evacuando ſimul; demulcendo per lenta, oleoſa; corrigendo per lixivioſa ex calce viva.
8. A cibis acribus aromaticis calefacientibus; diluendo per aquoſa; corrigendo per acida; reſolvendo & detergendo per ſaponacea acida; demulcendo per blanda gelatinoſa. Quum alcaleſcentia acria huc ſpectent, & illa hinc intelliguntur.
9. A cibis animalium ex partibus alcaleſcentibus; per ea, quae deſcripta (76. ad 91.)
10. A cibis copia peccantibus, ſtomachum conſtringentibus; dilutione, inedia, vomitu, ſolutione alvi. 11.

11. A potu acri fermentato, vel fermentante, acido, oleoſo, aromatico, deſtillato vel ſimplici inducta acrimonia tollitur iiſdem remediis (N°. 5. 6 8. hujus.).

12. A nimia vigilia; curatur iiſdem, ac (N°. 1. 2. 5. hujus.).

13. Si a retentis intra corpus excrementis acrimonia alcalina, acida, oleoſa, ſaponacea putrida; haec reddenda fluxilia; viae lubricandae, emiſſaria aperienda; vires expellentes ſtimulandae, augendae; haec facienda per externa, interna.

606. Emiſſaria aperiuntur ſolvendo impactum; laxando obſtructum; id balneo, fotu, frictu, abraſione pilorum, mundatione cutis fit. Vid. (107. ad 144.)

607. Id quod ad extrema vaſorum conicorum ſtagnat ex nimia ſanguinis copia, qua vaſa comprimuntur, reducitur in fluorem imminuta ſanguinis copia per ſectionem venae; id docent ſigna plethorae. (106. ad 107.)

608. Quod ibi haeret, ad extrema capillaria, ob fibras horum ſpaſmo contractas, & hinc arctatas, ſolvitur laxatis fibris (53. ad 55.); & acri contractionis cauſa ablata (35. 36. 54. 66 67. 88. 102. 103. 104. 105. 127. 128.), unde peti debet, quod hic requiritur.

609. Quod haeret ob viſciditatem &

 len-

lentorem proprium ſolvetur variis remediis, quorum primarium vis ipſius febris ita moderata, ut valeat coagulum hoc ſolvere (587. 589 593. 594); adeoque huc requiritur, ut ſic temperetur impetus, *α.* ne inflammationes, ſuppurationes, gangraenas, ſphaceloſve queat producere (592.): cujus periculum imminere docet vehementia ſymptomatum, maxime caloris, comparata cum virtute vaſculorum. *β.* neve nimio motu diſſipentur liquida: id vero denunciat ſiccitas narium, oculorum, gutturis, linguae, raucedo, arida cutis, urina parcior, pulſus parvus, celer, inaequalis. *γ.* neque ut ante coctionem torpeat nimis, ita ut materiem morbi non valeat ſubigere, movere, ſecernere, excernere: id cognoſcitur, ſi languent actiones vitales omnino, necdum apparente ſigno pepaſmi.

610. Si itaque exorbitare deprehenditur (101.), moderamen fit abſtinentia, victu tenui, potu aquae, aere frigidiuſculo, animi affectu leni, venae ſectione, clyſmate refrigerante, medicamentis blandis, aquoſis, glutinoſis, refrigerantibus, anodynis, opiatis: confer (92. ad 106.).

611. Si ſegnior apparet, excitabitur ope Cardiacorum deſumtorum ex cibo, potuque meracioribus, aere paululum calidiore, animi affectu magis excitato, medicamentis acri-

acrioribus, volatilibus, aromaticis, fermentatis, frictione, calore, motu muſculari, balneis, fomentis.

612. Alterum poſt primum (609.) remedium, quo viſciditas tollitur, eſt elateris in vaſis reſtitutio, minuto liquido per miſſionem largam, citam, ex magno vulnere, ſanguinis, aucto dein, vel ſimul, motu per ſtimulantia.

613. Tertio idem viſcidum fluidum redditur diluendo potu, balneo, fotu, clyſmate, aquoſis, tum ſimul frieando.

614. Agunt ea optime, ſi calida, aquoſa ſalita, aromatica amara lacteſcentia frigida ſumuntur.

615. Quae (613.614.) ut bene, cito, tuto, valide agant, miſſio ſanguinis praemiſſa prodeſt, nam parat ingreſſum, miſcelam, actionem.

616. Simulac viſcidum his (609 610.611. 612.613.614.615.) ſolutum, iiſdem continuaris, vel auctis, pellitur, & expellitur: ſed & ſaepe jam emendatum expulſu non egebit (594. N°. 1.).

617. Symptomata ex febre acuta ſingulari orta inprimis haec ſunt: frigus, tremor, anxietas, ſitis, nauſea, ructus, vomitus, debilitas, calor, aeſtus, ſiccitas, delirium, coma, pervigilium, convulſio, ſudor, diarrhoea, puſtulae inflammatoriae.

618. Quae omnia (617.) orta ex febre (581. 587), ut ſua cauſa, hac ablata (594. 595. 598. ad 617.) ceſſabunt; adeoque, ſi ferri queunt tam diu ſine periculo vitae, ſingularem curationem vix requirunt.

619. Quin ſaepe oriuntur ex conatu vitae ſe diſponentis ad criſin, vel ad materiae criticae excretionem, tum hanc praecedunt, comitantur, ſequuntur, nec turbari debent.

620. Si vero intempeſtiva, nimis ſaeva, quam ut ferri a vita poſſint, aut ab aegri patientia, vel aliud gravius malum productura ſunt, tum ſingula ſunt lenienda ſuis remediis propriis, habita ſemper ratione cauſae (586.), & ſtatus (590.) morbi ipſius.

FRIGUS FEBRILE.

621. Frigus in febrium acutarum initiis ponit attritum liquorum in ſe mutuo, & in vaſa, minorem; motum circulatorium imminutum; liquidum ad extrema ſtagnans, cor minus contractum; minus evacuatum: ſpiritus cerebelli minus influentes.

622. Efficit, ſi diu manet validum, polypoſas in vaſis majoribus, circa cor, concretiones; in minoribus vero, expreſſo ſuo liquido, evacuationes; hinc multa, & gravia mala in utriſque.

623.

Digitized by Google

623. Hinc patet, quid deſignet, quid praeſagiat? & cur, quo majus initio frigus, eo periculoſior febris? in peſte incipiente frigus ſummum, progreſſa calor maximus?

624. Id frigus omni eo, quod valide ſtimulat, quocunque demum titulo, tentatum dedit ſaepe inſanabilem poſtea inflammationem. Hinc ſalina acria, aromatica, oleoſa, veſicantia, & ſimilia, damnoſa ſunt.

625. Optime autem curatur potu aquae calidae nitroſae cum pauxillo mellis & vini; balneo, vapore, fotu, lotione per ſimilem liquorem; frictione blanda.

626. Quibus (625.) ſtatim applicatis ſaepe maxima mala ilico curantur (622.).

TREMOR FEBRILIS.

627. Tremor ponit muſculorum vacillationem inter tonum, & laxationem, cauſas tendentes & laxantes brevi, & involuntarie, ſibi mutuo ſuccedentes; influxus arterioſos & nervoſos nunc contingentes, nunc abſcntes; adeoque initio morbi quietem utriuſque liquidi; in fine ſaepe nimiam horum abſentiam, poſt diſpendia nimis magna.

628. Efficit diu perſeverans impedimen-

ta circulationi humorum, & vitia inde pendentia.

629. Inde diagnoſis, & prognoſis ejus habetur: & liquet cur tremor cum frigore (621)? cur ingens tremor adeo malus? cur in animi affectibus majoribus tremor? cur circa mortem? cur ab evacuatione omni nimis magna? cur a nimio potu quocunque?

630. Curatur reſtituto aequabili fluore & preſſione liquidi arterioſi in arterias, cerebroſi & cerebelloſi in fibras motrices: id obtinet in morbi initio uſu eorum, quae lentorem ſolvunt, vires reddunt (606. ad 617.); in fine autem per ea, quae liquida perdita ſubito reſtituunt, fibras roborant, & viſcera (46. 47. 48. 49.).

ANXIETAS FEBRILIS.

631. Anxietas pro cauſa habet ſanguinis ex corde egreſſum impeditum; adeoque per fines pulmonales, aut Aortae impoſſibilem tranſitum; hinc ſpaſmum vaſculorum contractorum, aut materiem inflammatam tranſire ineptam; ſimilia orta vidimus ex impedito trajectu cruoris per Venam Portarum ex iiſdem cauſis; unde, quum omnis ſanguis venoſus, a coe-

a coeliacis & meſentericis arteriis allatus, redire non poſſit, ſtagnet, vaſa extendat, arterioſo fluxui reſiſtat, & omnia hinc nata & naſcitura mala producat, liquet ambas has anxietatis cauſas in omni acuto morbo quam ſeveriſſime obſervandas, & curandas eſſe.

632 Si anxietas ergo talis (631.) diu perſtat, circa vitalia producet polypoſas concretiones, inflammationes, gangraenas ſubitaneas, cum intolerabili anguſtia, & morte cito ſubſequente; ſi autem haeſit in hypochondriis, tum maximum ſenſum aegritudinis circa ſtomachum pariet, reliquis viſceribus minus acute ſentientibus; dein putrefactiones ſubitaneas ſanguinis in vaſis his amplis, minuſque validis; unde gangraenae, hepatis putredo, dyſenteria a putrefacto lethalis.

633. Inde optime novit Medicus, quid anxietas talis (631. 632.) pro ſua cauſa, & natura ponit, quidque inde praeſagiendum ſit, ſimulque diſtinguet inter anxietatem ab uno affecto genere nervoſo, abſente febre antegreſſa, & inter eam, quae ab inflammatione acuta, quae tum per ſua ſigna prius ſe prodidit; inde comparans hæc cum vehementia, duratione, loco hujus mali, cuncta prudenter detegere poterit: Cur in omni fere morbo circa mortis

tis articulum anxietas ultimo tragoediam claudit? Cur ſpaſmodica anxietas parum, inflammatoria maxime, periculoſa? Cur inquies, jactatio, ſuſpiria, anhelatio, pervigilium in morbis inflammatoriis, ſuppuratoriiſque, mortis praenuncia.

634. Inde etiam patet, quam varia requiratur medela ad ſaevitiem hujus mali leniendam; quae tamen omnis cognoſcitur, & applicatur, cognita prius indole ipſius ſymptomatis. Ubi ergo advertitur affectio ſpaſmodica cauſſa eſſe, haec tollitur leniendo acre irritans (603. 604. 605.); id expellendo per vomitoria, purgantia, ſudorifera, diuretica, abſterſiva, diluendo aquoſis calidis; ſedando animi affectum; laxando fibras, vaſa, viſcera (35. 36. 54. 55.); compeſcendo vim liquidi nervoſi per anodyna, & narcotica. Si ab inflammatorio viſcido, id ſolvendo, diluendo, ejuſque vaſa laxando, impetum denique liquidi vitalis refraenando; huc maxime faciunt potus largus, calidus, aquae mulſae farinoſae nitroſae ſubacidae leviſſime aromaticae; fotus, cataplaſma, epithema, emplaſtra applicata locis affectis, quae fiant ex diluentibus, laxantibus, emollientibus, anodynis; clyſmatibus ſaepe, parva copia ſimul injectis, diu, ſi fieri queat, retentis, quae facta ſint ex iiſdem; vapore aquae ca-

calidae, emollientibus miſtae, per nares, oſque, in pulmones aſſidue ducto.

635. Si vero uſquam, hic profecto mali atrocitas citam, tutamque medelam efflagitat.

SITIS FEBRILIS.

636. Sitis ſiccitatem, liquorum immeabilitatem, acrimoniam ſalſam, alcalinam, bilioſam oleoſam, putrida excrementa viae primae, pro cauſa ſua habet.

637. Hinc ſemper fere praeſentiam alicujus horum (633.) indicat.

638. Adeoque ſignat, illa denunciari mala futura, quae produci poſſunt ex iis cauſis, quas praeſentes eſſe ſignificat (636. 637.).

639. Quare ei ſemper, maxime in acutis, ſuccurrendum ilico eſt.

640. Quod fit: 1. bibendo aquoſa, ſubacida, nitroſa, demulcentia, calida, ſaepe, parva copia ſimul. 2. nares, os, fauces, ſimili potu fovendo, colluendo, gargariſando. 3. fotus, epithemata, & cataplaſmata ex ſimilibus, hypochondriis circumvolvendo. 4. Clyſmatibus ſimilibus injectis, & retentis.

641. Si vero valida ſitis una comitetur ſum-

ſummam debilitatem, tum vinoſa, imo & ſaepe ſpiritibus ditiora, prioribus (640.) miſcenda, propinanda tuto erunt.

NAUSEA FEBRILIS.

642. Nauſea irritum conatum vomendi ſignificat cum idea horroris; cauſam ergo habet proximam fibrarum muſcularium faucium, oeſophagi, ventriculi, inteſtinorum, muſculorum abdominalium leviorem convulſionem; haec fit 1°. ab acri, putri bilioſo, in vacuum ſtomachum pulſo, in fauces adſcendente, utraque vellicante, & irritante, unde reliqua eoſdem ſequuntur motus; cognoſcitur ex inedia, halitu putri, ore, lingua, faucibus ſordidis; vel 2°. oritur a lenta, viſcida, fluctuante materie, quae in iiſdem locis natando vellicat; cognoſcitur ex ſignis glutinoſi praegreſſi (69. ad 75.); aut 3°. a ventriculo, oeſophago, inteſtinis, & viſceribus vicinis leviter inflammatis; quod ſcitur ex ſignis horum propriis 4°. tandem etiam a memoria rei, quae olim aſſumta ſimiles nauſeas creaverat; 5°. denique & ab inordinato liquidi nervoſi motu, undecunque excitato; cognoſcitur delirio, ſpaſmo, vertigine, tremore.

643. Si diu manet, producit inediam, abſti-

ſtinentiam a potu, & a medicamentis, dein vomitus, & quae hinc produci poſſunt mala quam plurima, quorum praecipua debilitas, acrimonia alcalina putrida, ſiccitas.

644. Siſtitur ex prima cauſa orta (642. N°. 1.) uſu acidi, ſalſi, aquoſi potus, cibi, medicamenti; tum ſimili leni purgante exhibito; & acido-auſteris roborantibus fibras; aut, ſi his non ceſſerit, vomitorio dato. Quae vero ex ſecunda cauſa (642 N°. 2. fit, illa tollitur, diluendo, attenuando, purgando, vomitum excitando. At, ſi ex tertia ortum duxerit (642. N°. 3.), tum non cedit, niſi illis morbis curatis, juxta deſcriptionem poſtea in his ſecuturam. Quarta ſpecies oblivione; & vitatione ſimilium aboletur. Quinta autem per auſtera, quietem, narcotica, aquam frigidam.

645. Hinc intelligitur, cur in acutis, ubi nauſea, purgatio initio data, ut & emeticum, adeo proſit, & in quo acutorum genere? Cur aegri acutis cum febribus conflictati adeo horreant pinguia, carnoſa, ova, piſces, & contra appetant aquam, acida, fructus horaeos, frigida? Cur, niſi nauſea ſuperetur, nihil aegro proſint medicamina? Cur ſaepe hoc ſymptoma incurabile ſit? Cur tales morbi tandem fere cum ſubito, inſolito, mirabili appetitu, ſecedant? RU-

RUCTUS ET FLATUS.

646. Ructus pro cauſa habet elaſticam, calore, effervefcentia, fermentatione, dilatabilem materiem, quae uno momento coërcetur, altero, laxato clauſtro coercente, exploditur cum ſono, & impetu.

647. Hinc aër, ſales oppoſiti, fructus horaei, humores putreſcentes, vegetabilia fermentantia dant ructui, & flatibus materiem, cujus impetus, foetorque pro varietate ejus indolis varius eſt.

648. Nec tamen omnia haec (647), ſi libere exhalare queant, ullum dabunt impetum; unde liquet, ſpaſmos ſphincteris oeſophagaei, oeſophagi, oris ſuperioris & inferioris ventriculi, atque inteſtinorum ſemper concurrere ſimul, iterumque laxari; inde ructus, flatus, crepitus, borborygmi clauſi.

649. Si concurrunt hae duae cauſae ſimul (647. 648), valide agunt, & diu perſtant; tum elaſtica materies calore, motu, propria vi, excitata in dilatationem, conſtricta in cavo, cujus fibrae convulſione conſtrictae, membranas claudentes dilatat, tendit, dolere facit, vicina comprimit, unde dolores, anxietateſque oriuntur intolera-

tolerabiles, mox ad emiſſos flatus ceſſantes. Vid. (220 ad 227. & 631. 634) Ad haec autem vis febris accedens inexplicabilia certe tormenta facit.

•650. Curatio hujus mali fit 1. auferendo materiem (647) per diluentia; calida aquoſa leviter aromatica diſſipantia; ſalium aequilibrium tollentia in requiſitum praepondium; putredinem corrigentia; fermentationem ſedantia. 2. Convulſiones ſedantia; lenientia acrium, compeſcentia ſpiritus, huc revocanda. Quorum princeps opium, & lenia antihyſterica. 3. Clyſmatibus, fomentis, epithematibus, calidis laxantibus, anodynis, leniter aromaticis, ut & cucurbitis, ſine ſcarificatu abdomini impoſitis

651. Ex his ipſis (646. ad 651.) reſpondetur ad haec, aliter obſcura, quaeſita: qui cibi, potus, venena, medicamenta flatulenta ſint? Cur vacuis viſceribus primis accidunt? Cur vulneratis? Cur arcte conſtricto abdomine? Cur hypochondriacis, hyſtericis, convulſis, coliciſque accidunt?

VOMITUS FEBRILIS.

652. Vomitus, expulſio violenta contentorum ventriculo primo,

dein etiam inteſtinis, tandem viſceribus eo ſe evacuantibus, agnoſcit convulſionem fibrarum muſcularium faucium, oeſophagi, ſtomachi, inteſtinorum, diaphragmatis, muſculorum abdominalium, pro cauſa proxima; pro remota omne id, quod irritando fibras deſcriptas, vel facile convellenda viſcera, ſtimulat.

653. Ergo vitio ſtomachi convulſi, inflammati, ſuppurantis, ſcirrhoſi, cartilaginoſi, accedente febre acuta, aliquando accidit, pertinax eſt, ex idea ejus mali cognoſcitur, eoque ſublato demum tollitur: de quibus poſtea.

654. Vitio viſcerum, & partium circumjacentium, ſimiliter affectorum, diſtento per ingeſta ſtomacho irritatorum idem toties incognita cauſa pertinaciſſimus accidit, accedente febre.

655. Vitio omnis cauſae majoris nauſeae (642); unde cognoſcitur, dirigitur, curatur.

656. Si permanet, producit atrophiam, ileum, convulſiones, & effecta nauſeae majoris, & pertinacis (643).

657. Si vitio cauſae (653. 655) acciderit, curatio ex hiſtoria illorum morborum petenda.

658. Si a cauſa (642. 655.) oritur, remedia eadem (644.) huc in uſum revocanda

da diligenter, maxime opiata, & epithemata corroborantia, attrahentia, diſſipantia.

659. Hinc liquet ratio difficultatis ſiſtendi vomitus in multis febribus acutis: tum falſitas & periculum regulae, *vomitus vomitu curatur*: Cur ſaepe ſudorifera vomitum tollant, ut in peſte; cur ſaepe ſiſtatur ille facta criſi, ut in variolis? Cur ſaepe miſſu ſanguinis, ut in acutis inflammatoriis? Cur, quibus initio febris acutae vomitus perpetuus ſine cauſa inflammatoria, diarrhoea pro criſi, ut ſaepe caveatur dato in principio morbi emetico? Cur vomitus omnis ingeſti, ſtatim ac receptum eſt, peſſimus in acutis ſit? ex iisdem Singultus naſci, & ſanari poteſt.

DEBILITAS FEBRILIS.

660. Debilitas ingens ſequitur impeditum influxum & preſſionem liquidi nervoſi in muſculos.

661. Quod impedimentum ab inanitate vaſorum, exhauſto liquido, ab immeabilitate liquidi, obſtructione canalis, compreſſione hujus, maxime circa originem ſuam in cerebro & cerebello, debilitate cordis.

622. Priorem cauſam demonſtrant ſym-

 ptoma-

ptomata magnarum evacuationum praegreſſa, & praeſentia, ut eſt diuturnitas morbi; haemorrhagiae morboſae, artificialeſve; ſudor; diabetes, ſalivatio, diarrhoea; defectus cibi aſſumti, retenti, digeſti, intropulſi; pallor; macies; pulſus parvus; vaſa collapſa; muſculi flaccidi.

663. Immeabilitas liquidi glutinoſi, vel inflammati, cognoſcitur ex ſignis datis (69. 70. 71. 72. 73 74.).

664. Canalis autem obſtructio ex (107. ad 144.).

665. Cerebri & cerebelli compreſſio cauſa debilitatis perſpicitur ex obſervatis iis functionibus ſimul laeſis, quas ab iis integris pendere certo novimus; ut ſi deliria, ſopor, tremor, vertigo, tinnitus ſimul adſint.

666. Sed a debilitate cordis ſcimus ex ſignis deficientis circulationis (106.).

667. Cibi liquidi, ſanguini ſimiles, arte digeſti, gelatinoſi, blandi, ex animalibus, vegetabilibuſque, vinoſis, & aromaticis, ſecundum artem miſti, ſaepe, parva doſi dati, cum leni frictione externorum, repletionem efficiunt commodam; inprimis ſi ſumuntur ex idonea, contra morbi ingenium, materie.

668. Si ex immeabilitate liquidi (663) reme-

remedia adhibenda (75.) & (132 ad 137), aliter enim nil contra hanc ſpeciem prodeſt.

669. Ut & (664.) curatio petenda ex (124. ad 144.).

670. Illa autem, quae ex (665.) oritur, ut plurimum tollitur his, quae illi loco applicata, deobſtruere poſſint impactum (124. ad 144), & impetum avertere in alia loca. Id fit humectando nares, caput, faciem, os, collum, ſomentis blandis; applicando pedibus epiſpaſtica.

671. Debile cor raro, niſi lente, juvatur; generalia vero dicta (667. ad 671.) prodeſſe poſſunt.

672. Inde (660 ad 672.) nobis conſtat, quam rarus ſit Cardiacorum in acutis intellectus; quam ſit debilitas in febribus malum ſaepe inſuperabile.

CALOR FEBRILIS.

673. Calor febrilis thermoſcopio externus, ſenſu aegri, & rubore urinae internus cognoſcitur.

674. Semper requirit majorem ignis copiam in illo loco, quem plus calefacit.

675. Quae ortum debet violentiori partium fluidarum in ſe mutuo, in vaſa, horum in illas attritui.

676. Illa violentia a magno motu partium ex corde, & magna reſiſtentia vaſorum contra cor, oritur.

677. Magnus motus ex corde pulſi ſanguinis aeſtimatur a denſitate liquidi pulſi, & velocitate ejus per vaſa.

678. Denſitas ſcitur ipſo conſpectu extravaſati, diſſipatione praegreſſa rarioris, duritie pulſus.

679. Velocitas ſupputatur ex ictuum cordis numero. collato cum magnitudine pulſuum.

680. Magna reſiſtentia cognoſcitur ex mole movendorum inertium, & paucitate, vel anguſtia, vel immobilitate canalium tranſmiſſurorum.

681. Moles movendorum ingens percipitur ex ſignis plethorae (106.), cacochymiae, vel ſolutorum jam cito liquidorum, quae antea ſtagnabant; ut in obeſis: maxime inflatus venarum cum arteria veloce & magna ſimul ejus praeſentiam docet.

682. Vaſorum paucitas ex hiſtoria obſtructionis (107. ad 124), vel vulnerum (145. ad 331.), colligitur.

683. Anguſtia vaſorum intelligitur conſpectu, tactu, cognita temperie ſicca, ad parva motus augmenta magno augmento caloris.

684. Immobilitas canalium, qua ſuae dila-

latationi valde reſiſtunt, cognoſcitur o-mni ſigno rigidarum fibrarum, vaſorum, viſcerum (31. 33. 34 50 51. 52 53).

685. A tot cauſis proximis (674 ad 685) pendet origo caloris febrilis; quarum iterum infinitae numero & varietate aliae remotiores eſſe poſſunt.

686. Poteſt vero increſcere ex incremento unius harum cauſarum ſolitario, tumque ſe habet augmentum caloris, ut augmentum cauſae.

687. Si rurſum duae cauſae increſcunt ſimul, habebit ſe auctus calor, ut productum incrementorum cauſarum, ſi multiplicentur per ſe mutuo.

688. Qui idem calculus in caeteris obtinere poteſt.

689. Calor auctus liquidiſſima diſſipat ex noſtro cruore, id eſt aquam, ſpiritus, ſales, olea ſubtiliſſima; reliquam maſſam ſiccat, denſat, concreſcere cogit in immeabilem, irreſolubilem materiem; ſales, oleaque expedit, attenuat, acriora reddit, exhalat, movet; hinc minima vaſa atterit, rumpit; fibras ſiccat, rigidas, contractaſque reddit; hinc ſubito multos, celeres, periculoſos, lethales morbos producit; qui a priori facile deduci poſſunt

690. Ex his demum intelligi bene poteſt, quid requiratur ad mitigandum calorem, &c

Digitized by Google

quam varia eo remedia ſpectent.

691. Si ſola velocitas aucta calorem facit, remedio erit quidquid eam minuit. Quies muſcularis, & animi, miſſio ſanguinis; levis brevisque compreſſio venarum in artubus, frigidorum lenta & blanda applicatio interna atque externa, diacodiata prudenter aſſumta, primaria.

692. Si a denſitate (678.), curatur iis, quae velocitatem minuunt (691.); tum aquae potu; & oxymelle; itaque, quae vaſa laxant.

693. Moles movendorum in plethora facile ſuperatur (106. ζ.); in cacochymia lente, & per vices evacuando, corrigendo; in ſolutis pinguibus, prius ſtagnantibus, maxima difficultas: tum aquoſa, acida, mellita, vitelli ovorum, ſaccharina ſummi uſus ſunt, una cum evacuantibus aſſiduo uſurpatis.

694. Obſtructio calorem pariens (682.) ex curatione obſtructionis (125. ad 144.), & ablatis vaſis in vulnere ſupervenientium malorum ſanatione, intelligitur.

695. Ab anguſtia vaſorum ſi pendet (683.), requiritur horum dilatatio per laxantia (54.).

696. Quibus iiſdem (54.) tollitur calor ex nimia vaſorum rigiditate ortus.

697. Quoties autem exceſſus caloris ex com-

combinatis oritur cauſis, toties remedia, hucuſque deſcripta, (690. ad 697.) combinata inter ſe valebunt.

698. Ex tota hac doctrina Caloris (673. ad 698.) intelligi poteſt, cur febris calidiſſima ſit acuta, celeris, putrida; & in calore ſummo peſtifera? Cur lecti, aëris clauſi, victus, medicamentorum calor adeo his noceant? Cur aeſtus circa cor, & hypochondria, tam malus? Calor putrefacit, putredo facta ex ſe non calefacit.

699. Quin ex eadem perſpicitur origo, natura, efficacia ſiccitatis; & curatio inde dirigitur, quae potu, fotu, balneo, clyſmate, gargariſmate, ex aquoſis, ſubacidis, mellitis, laxantibus fit.

DELIRIUM FEBRILE.

700. Delirium eſt idearum ortus non reſpondens externis cauſis, ſed internae cerebri diſpoſitioni, una cum judicio ex his ſequente, & animi affectu, motuque corporis inde ſequente: atque his quidem per gradus auctis, ſolitariis, vel combinatis, varia deliriorum genera fiunt.

701 Ponit ergo ſemper cerebri medulloſi affectionem morboſam; quae ab obſtructione quacunque, impedito influxu, transfluxu, effluxu per cerebrum; vio-

lentiori velocitate; ſtagnatione; & plurimis ſane cauſis oriri poteſt; ad quas inveſtigandas ſerio incumbendum, ut fiat curatio.

702. Nam pro varietate illarum (701.). diverſa remedia, & medendi methodus debent eligi: pediluvia, epiſpaſtica pedum & poplitum; frictiones harum partium; clyſmata diluentia ſaepe applicata; victus tenuis; potus ſedans, deobſtruens, diluens; medicamenta ad caput emollientia; emetica quandoque; purgantia; levia anodyna; cruoris ex pede emiſſio; haemorrhoïdum ſolutio; menſtruorum laxatio, primaria habentur.

COMA FEBRILE.

703. Coma eſt in febre aſſidua ſomnolentia cum effectu, vel ſine eo; ponit ubique eum in cerebro ſtatum, unde impeditur ſenſuum, motuumque animalium exercitatio; qui oriri poteſt a defectu appellendi liquidi arterioſi ad cerebrum; aut ab impedito ejus circulo per cerebrum, aut ab impedita ſecretione ſpirituum a ſanguine in nervos; aut ab denegato horum per nervos fluxu, & refluxu.

704. Hinc plurimae, diverſae, & ſaepe contrariae cauſae hunc affectum in febre pro-

producunt, quales ſunt omnes vehementes evacuationes, aut repletiones; omnes nimiae ſanguinis inſpiſſationes glutinoſae, pingues, inflammatoriae; omnes cauſae cerebrum ipſum comprimentea, qualeſcunque fuerint; quae eaedem in nervos, ſi agunt, eadem fere efficiunt.

705. Unde iterum patet, a Medico per ſigna prius indagandam cauſam illam ſingularem eſſe, antequam definire queat, quid applicandum ſit, & quomodo: nam ſaepe contraria exiguntur; & ſaepe coma diu pertinax, irrito tentatis omnibus, ſponte tandem ceſſat, pepaſmo febris abſoluto.

706. Illa autem, quae delirio, hic apta (702.), inprimis fomenta capiti, colloque applicata.

707. Si autem magnae inflammationis ſigna adſint, curandum ut morbus princepa, de quo poſtea.

PERVIGILIUM FEBRILE.

708. Contrarium illi malo (703.) eſt Pervigilium; unde intelligitur: & pro cauſa habet plerumque leviſſimae inflammationis cerebri prima initia, quibua auctia in coma mutatur ſaepe.

709. Curatur quiete muſculari corporis; pace

pace mentis; abſentia objectorum ſenſuum; frigore modico; aëre humido; victu blando emolliente; potu farinoſo, leni, emolliente; ſuſurro leni, aſſiduo, grato, blande tinnulo; medicamentis farinoſis, ſuboleoſis, humectantibus, demulcentibus; odore vegetabilium ſoporiferorum; uſu anodynorum, paregoricorum, ſoporiferorum, narcoticorum; praemiſſis ſemper, quae inflammationi curandae, & compeſcendo ejus incremento, valent.

CONVULSIO FEBRILIS.

710. Convulſio prius deſcripta (230 ad 239.) hic ſemper a vitio cerebri, quod vel ab inferioribus per nervos. (617. 631. 632. 633. 642. 648. 649. 652. 653. 654.) cerebrum vellicantibus afficitur; vel ex inordinato appulſu, tranſfluxu, egreſſu liquidi cerebroſi, quod oriri poteſt ex omni illa cauſa, quae deliria, comata, pervigilia creare poteſt (701. 702. 703. 704. 708.), quare iterum magna hic varietas in aetiologia, & curatione.

711. Si diu perſeverat, commercio nervorum facile totum genus nervolum afficit, unde triſtia mala.

712. Si inflammationis cerebri ſigna praegreſſa ſubſequitur convulſio, fere lethalis.

thalis. Si poſt urinam craſſam prius emiſſam mox aquoſa, pellucida, exit, dein convulſio fit, peſſima eſt: ſi in febre poſt magnas evacuationes oritur convulſio, & haec fere lethalis: ut & quae cum delirio perpetuo.

713. In curationem prius perveſtiganda eſt cauſa ſingularis (710.), & locus primario affectus, unde convulſio ortum habet 710.), dein ocyus medicamenta applicanda illa, quibus acre leniri, impactum reſolvi, contractum laxari poſſit. Unde diluere, laxare, revellere, lenire, fere ſanare ſolent convulſiones haſce; nec unquam ſpecioſo antiſpaſticorum titulo fides adhiberi debet.

714. Si autem caput primario affectum deprehenditur, debet curatio fieri dicta (706).

SUDOR FEBRILIS.

715. Sudor in initio acutae febris, cujus cauſa paulo pertinacior, procauſa habet vaſorum extremorum laxam debilitatem, cruoris circulationem vehementem, facilem aquae ex reliquis ſanguinis principiis expeditionem.

716. Si perennat, orbat ſanguinem liquido diluente, reliquum inſpiſſat, obſtructio-

ſtructiones facit lethales, ſanguine poſteà vix diluentibus vel reſolventibus auſcultante; unde omne fere morborum acutorum genus produci poteſt.

717. Ergo initio ſemper cohibendus, niſi conſtet, materiem morbi adeo tenuem eſſe, ut cum primo ſudore diſſlari poſſit.

718. Prohibetur ſurgendo ex lecto; ſedendo; corpus a nimiis integumentis liberando; aërem frigidiuſculum admittendo; calidis, calefacientibuſque abſtinendo; potu plurimo leni, blando, frigidiuſculo ſaepe utendo, ut amiſſi damnum reſarciatur cito, circulationem nimis velocem refraenando (102. ad 106.).

DIARRHOEA FEBRILIS.

719. Diarrhoea pro materie habet mucum, lympham, gluten, pus, ſaniem ſanguinem, narium, oris faucium, oeſophagi, ventriculi, hepatis, veſiculae fellis, pancreatis, inteſtinorum, meſenterii; pro cauſa vires in inteſtina expellentes validas, dum in ipſis inteſtinis contrahentes vires debiles, vel in vaſis inteſtinorum abſorbentibus impedimenta, ne admittant.

720. Quare liquet, fluorem alvi in febribus multiplicem eſſe quoad materiem; cau-

cauſam; effectus, eventum; adeoque ſaepe omnino incurabilem eſſe; & raro colliquativum, eumque vix unquam medicabilem.

721. Si continuatur diu, viſcera abdominalia magis magiſque in eundem morbum diſponit; eadem labefactat; excoriat; inflammat; reliqua autem vaſa & viſcera emungit, exhaurit; hinc atrophia, macies, debilitas, dyſenteria, inſpiſſatio fluidorum per totum habitum corporis; ſolidorum laxitas; fluidorum jactura; leucophlegmatia; hydrops; tabes.

722. Sanatio abſolvitur acris irritantis lenimine; expulſu per emetica, purgantia, clyſmata; corroboratione laxi; pacatione impetus per narcotica; determinatione aliorſum per ſudores, urinasve; ſubductione materiae morboſae, correcto ejus fonte primo.

EXANTHEMATA FEBRILIA.

723. Puſtulae inflammatoriae habent ut plurimum pro materie aliquid, quod minima vaſcula cutanea tranſire non poteſt, ſed ibidem haeret; pro cauſa autem vim vitae circulatoriam, ſecretoriam, excretoriam; unde pro variis hiſce cauſis valde multiplices ſunt, unde febres nomen dein accipiunt, eryſipelatoſae, ſcarlatinae,

pete-

petechiales rubrae, petechiales purpureae, morbilloſae, varioloſae.

724. De tribus poſterioribus ſeorſum tractari ſolet: de tribus primis autem facile diagnoſis & prognoſis formari queunt.

725 Curatio difficilis non eſt, quum raro quidquam requirant, niſi ut ſatis larga levis liquidi copia mobilis ſervetur materies, atque vis vitae in juſto moderamine perſeveret aſſiduo; tum enim brevi cum deſquamatione epidermidis abeunt.

726. Reliqua febris ſymptomata his ſimilia & agnata, vel ut morbi ipſi curari poſtulant.

727. Hinc patet, quid ſentiendum de febrium acutarum varietate; nam quae motum febrilem ſemel excitatum uno impetu ad finem perducunt, Continuas vocamus; quae per vices impetum remittunt, & denuo excitant, ut ſemper duret febris, Continuas Remittentes; quae per vices impetum remittunt, ut plena ἀπυρεξία inter duos quoſque paroxyſmos intercedat, vocantur Intermittentes.

FEBRIS CONTINUA.

728. Continuarum ſimpliciſſima Ephemera, ſeu diaria, ſpatio 24 horarum initia, incrementa, ſtatum, declinatio-

rationem abſolvens. Cauſas agnoſcit ſolum motum vehementiorem, peccato ſex rerum non naturalium ortum; vix ullam materiam. Cognoſcitur; a cauſa levi; corpore puro, ſymptomatibus levibus; criſi cita; pulſu mox a febris exitu plane reſtituto. Curatio facilis, abſtinentia, quiete, dilutione.

729. Si protrahitur dicta febris (728.) per plures dies, vocatur Continua non putris; cauſae, ſigna, medela eadem; maxime venae ſectione larga, & refrigerantibus, eget.

FEBRIS CONTINUA PUTRIDA.

730. Synochus putris dicta fuit, quae debetur cauſis inflammatione ſimplici majoribus, viſcerum obſtructioni, cutis oppilationi, & capillarium fere omnium, acrimoniae vero acutiori, ſaepe prorſus ſingulari.

731. Cognoſcitur calore digitum tangentem quaſi pungente, pulſu febrili, ſed inaequali, & non ordinato, urina craſſa, rubra, turbida, cruda ſine ſedimento, temperie, aetate, habitu, calidis, ſanguinolentiſque.

732. Haec Homotonos, Epacmaſtica, ſeu Anabatica, vel Paracmaſtica.

733. Ex quibus prior ſalutaris: peſſima ſecunda: melior tertia.

734. Pulſus quo debilior, frequentior, inaequalior robore, inordinatior tempore, intermittentior ictu; reſpiratio quo difficilior, frequentior, anheloſior, cum narium pinnis magis motis, quo magis dolens circa vitalia, quo inordinatior; laſſitudo quo vehementior, debilitas major, jactatio corporis frequentior, decubitus in dorſum, extenſis membris, frequentior; rationis, affectuum, quo uſus perturbatior; appetitus magis proſtratus, digeſtio moleſtior, urina rubicundior, craſſior, turbidior, cum ſedimento minori, vel & tenuior, magiſque aquoſa, parcior, minus retinenda; motus quo magis tremuli, tactum refugientes, ludentes, carpentes; oculi, quo luctuoſiores, involuntariis lachrymis humidiores, eo morbus hic (730) pejor, lethalior.

735. Sed ubi ſomnus difficilis & male cedens, puſtulae purpureae, vel lividae corpus deturpant, hypochondria tenſa & inflata, fere moritur.

736. Curatio ante tradita pro indicantium varietate, ſymptomatum vehementia, aegri conditione, ſtatuque morbi variata nihil ſingularis requirit.

737. Has dixit συνόχας Vetuſtas, Continentes Schola, quia nulla in his fervoris remiſſio:

miſſio: συνεχεῖς vero, ſive continuas (727.), quae Continuae remittentes.

FEBRIS ARDENS.

738. Quas inter Cauſos, ſive Ardens dicta febris meretur ſingulatim diſcuti ob frequentiam, diſcrimen, ſanandi laborem.

739. Hujus ſymptomata primaria, Calor ad tactum fere urens, inaequalis diverſis locis, ad vitalia ardentiſſimus, (in extremis ſaepe remiſſior, imo aliquando frigus), ipſum aerem exſpiratum incendens; ſiccitas in cute tota, naribus, ore, lingua; Reſpiratio denſa, anheloſa, cita; Lingua ſicca, flava, nigra, exuſta, aſpera; ſitis inexplebilis, ſaepe ſubito ſublata; faſtidia cibi, nauſea, vomitus; anxietas, inquietudo, laſſitudo ſumma; Tuſſicula, vox clangoſa; delirium, phrenitis, pervigilium, coma, convulſio, diebus imparibus exacerbationes.

740. Cauſa labor nimius, iter longum, aeſtus ſolis, ſitis diu tolerata, uſus calefacientium, fermentatorum, aromaticorum acrium, Veneris nimiae, delaſſatio immodica, maxime aeſtate &c.

741. Decurſus talis, tertio & quarto die ſaepe lethalis, ſeptimum raro tranſit ſi

perfecta; ſolvitur ſaepe haemorrhagia, quae ſi tertio vel quarto die parca, lethalis); haec praenunciatur cervicis dolore, temporum gravitate, tenebricoſa caligine, praecordiorum contentione ſine doloris ſenſu, invitis lachrymis ſine lethali ſigno alio, rubore faciei, pruritu narium, optima fit die decretorio; ſolvitur & die decretorio, vomitu, alvo, ſudore, urina, ſputo craſſo; acceſſio die pari peſſima, ſi id ante diem ſextum; urina nigra, pauca, tenuis huic lethalis; lethale ſanguinis ſputum; lethalis ſanguinis mictus; deglutitio laeſa mala; extremorum refrigeratio peſſima; facies rubra & ſudans mala; parotis non ſuppurans exitialis; alvus nimis fluxa lethalis; cum tremore abit in delirium, inde in mortem, tranſit in peripneumoniam ſaepe cum delirio; poſt ingentia alvi tormina quae oritur peſſima; ſolvitur critice [illegible] rigore.

742. Quibus explanatis haud difficulter morbus praeſens cognoſcitur: neque de ejus cauſâ propiori, & proximâ ambigetur; eſt enim, à cruore orbato parte blandiore, liquidiore, inflammatione per univerſum corpus, viribus validioribus: Quin praeſagia haud infirma hinc deducentur.

743. Curatio exigit aërem purum, frigidum, renovatum ſaepius; integumenta mini-

minime ſuffocantia, vel aggravantia corpus; ſitum corporis erectum ſaepe; potus copioſos, blandos, demulcentes, ſubacidos, aqueos, calidos; cibos leves, farinaceos, hordeatos, avenaceos, ex fructibus ſubacidis confectos; Venae ſectionem, ſi morbi initium, plethorae indicia, inflammationis ſingularis ſigna, calor intolerabilis, rarefactio nimia, revulſio neceſſaria, ſymptomata urgentia, neque alio remedio facile ſuperanda, hanc exigunt; Clyſmatum blandorum, diluentium, laxantium, antiphlogiſticorum, refrigerantium applicationem repetendam, prout vis ardoris, ſiccitas alvi, revulſio, requiſita imperat: Humectationem totius corporis, hauriendo aërem fumo calidae blandum per nares, colluendo os, & guttur, lavando pedes, manuſque tepidâ, fovendo ſpongiis calidis loca, ubi plurima vaſa contactui magis expoſita; Medicamenta aquoſa, blanda, nitroſa, grato acore ſapida, alvum leniſſimè laxantia, urinae matricem ſuppeditantia, ſupplentia, ſudori vehiculum copiâ praebentia, non acrimoniâ, omnem contractionem fibrarum, craſſitiem liquorum, acrimoniam eorumdem ſolventia, diluentia, temperantia.

744. Quibus qui adjunxerit dicta in regulis univerſalibus de curâ acutarum, ha-

 rumque

rumque ſymptomatum, & ſecutura de a-cutis in perniciem viſcerum ſingularium tendentibus, liquidò perſpecta habebit Ardentis Febris cujuſlibet remedia.

745. Quin & reliquae febres acutae ſingulares ex dictis intelliguntur, vel ad ſymptomata ſingularia pertinent, vel ſunt alius morbi acuti effectus.

FEBRIS INTERMITTENS.

746. Febris Intermittentis definitio jam data (727. 737.). hujus dagnoſis ſponte patet, diſtinctio in varias claſſes facilis, utpote ſoli temporis differentiae innixa. ſeptenaria exquiſita quandoque accidit, ut vidi.

747. Tamen ſcire eſt, hanc in genere eſſe Vernalem, quae à Februario in Auguſtum, & Autumnalem, quae ab Auguſto in Februarium dominatur. Diſtinctione neceſſariâ ob varios mores, ſymptomata, exitus, durationem, curationemque febris; quia una aliam fugat.

748. Quin & ſaepe initio autumni aemulantur exactè indolem continuarum, ob longiores & duplicatos paroxyſmos, dum tamen indoles & curatio planè diverſae ſunt.

749. Incipiunt cum oſcitatione, pandiculatione, laſſitudine, debilitate, frigore,

re, horrore, rigore, tremore, pallore extremorum, reſpiratione difficillima, anxietate, nauſea, vomitu, pulſu citato, debili, parvo, ſiti maxima. Haec prout majora, pluraque ſimul, eo febris pejor, atque in ſubſequente tempore calor, & caetera ſymptomata pejora: & hic gradus febris primus, incremento reſpondens continuarum, & reliquorum maxime periculoſus; Urina tum ut plurimum eſt cruda, & tenuis. Incidens cadavera mortuorum in primo hoc ſtadio febris intermittentis, poſt anhelitus, ſuſpiria, ignaviam, inveni ſanguinem craſſum, impactum pulmonibus, ſemper tum fuerant pulſus parvi, frequentes, inordinati. Harv. exercit. anat. Cap. 16.

750. Hunc ſtatum (749.) excipit alter, incipiens cum calore, rubore, reſpiratione forti, magnâ, liberiore, anxietate minori, pulſu majori, robuſtiorique, ſiti magnâ, dolore artuum & capitis magno, Urina plerumque rubrâ, reſpondet ἀκμῇ febrium continuarum.

751. Tum ultimò ingens plerumque ſudor, remiſſio omnium ſymptomatum, Urina craſſa, ſedimentum lateri contuſo ſimile, ſomnus, ἀπυρεξία, laſſitudo, debilitas.

752. Saepe abeunt in acutas, periculo-

 ſas;

ſas; quod calori nimio, & motui excitato nimis, ut plurimum debetur.

753. Febris intermittens ſua tria tempora (749. 750. 751.) percurrens, fibris minimis vaſculorum & viſcerum magnam infert vim, ſtagnando, obſtruendo, coagulando, pellendo, reſolvendo, attenuando; hinc debilitantur vaſa, morboſa fiunt liquida, eo inprimis genere mali, quo partes minus aſſimilatas, nec aequaliter miſtas habent; ex quibus ſimul acrimonia exoritur; unde ab omnibus ſimul facillima in ſudorem proclivitas multum debilitans, ipſo viſcido ſanguinis tranſſudante; tum urina mire craſſa, turbida, jumentoſa, pinguis; ſimilis ſaliva; inde debilis, ſolutus, vix cohaerens cruor optimâ parte ſpoliatus, reſiduâ acer & craſſus ſimul; adcòque ex laxis vaſis, & craſſis acribuſque liquidis hae febres diuturnae dein terminantur aliquandô in Chronicos, ſcorbutum, hydropem, icterum, leucophlegmatiam, tumores ſcirrhoſos abdominis, & quae hinc ſequuntur mala.

754. Caeterum, niſi malignae (753.), corpus ad longaevitatem diſponunt, & depurant ab inveteratis malis.

755. Unde poſt accuratum examen totius hiſtoriae intermittentium (746. ad 755.), cauſa proxima conſtituitur, viſco-

ſitas

ſitas liquidi arterioſi, forte & nervoſi tam cerebri, quam cerebelli, cordi deſtinati inertia, ſuperveniente dein cauſâ quâcunque velocioris & fortioris contractionis cordis, atque reſolutionis ejus quod ſtagnaverat.

756. Adeòque, quum ordo hic (749. 750. 751.) ſemper in febre intermittente obtineat, videtur is, qui primum tempus (749), & primam cauſam (755.), ſuperare poſſit, etiam totum illum paroxyſmum poſſe tollere.

757. Dein, quum infinitae cauſae, eaeque ſatis exiguae, poſſint primum ſtatum (749.) febris perfectè intermittentis (727. 737.), ejuſque cauſam (755.), producere; atque tales plurimae in ipſo corpore naſci, creſcere, & dato tempore adoleſcere queant, ut in omnibus, in corpore natis, atque ſecretis, liquoribus fit; difficilius eſt ex infinitis poſſibilibus natam jam diſtinguere, quam unam poſſibilem excogitare, quâ poſitâ ratio periodorum dari ex legibus oeconomiae noſtrae poſſit; id autem examinanti pateſcit.

758. Curatio ergò exigit, ut aperientibus ſalinis, alcalicis, aromaticis, mineralibus, diluentibus, oleoſis blandis, calore, motu, fotu, frictione utamur tempo-

xe ἀπυρεξίας, vel & in ſtatu deſcripto (749).

759. Quin abundanti colluviei in primis viis, purgans, vomitoriumve ſaepe prodeſt tollendae; dando ante paroxyſmum eo ſpatio, quo ante hunc effectum praeſtat. Id faciendum cognoſcitur ex victu, morbis, ſymptomatibuſque praegreſſis, nauſeâ, vomitu, ructu, tumore, halitu, ſordibus linguae, gutturis, palati, ἀνορεξίᾳ, amarore oris, vertigine tenebricoſâ; & abſolutâ operatione dato opiato ſedatus ante februm tumultus ſit.

760. Ut & prodeſt idem (759), dum ſtimuli inſtar movet utrumque (759.).

761. Alicet nocet (759.), dum debilitat, liquidiſſima elicit, digeſtiones, hîc inprimis neceſſarias, turbat; ſicque diuturnitatem morbi, vel & mortem producit. Frigus, & Febris ſudorifero hîc tollitur ſaepe, dum aliquot ante tempus cognitum futuri paroxyſmi horis liquido aperiente, diluente, leviter narcotico, repletur corpus aegri, dein unâ horâ ante malum excitatur ſudor, & continuatur, donec binae ultrâ tempus initii paroxyſmi elapſae ſint horae.

762. Hinc & venae ſectio nocet per ſe ſemper, prodeſt aliàs caſu, ut & tenuis exactaque diaeta.

763.

763. Dum febris in ſtatu, (756.) indicantur aquoſa, calida actu, ſubacidis aperientibus nitroſiſque permiſtis, vel & cichoraceis, ſimilibuſque blandis aperientibus, quiete. Calore moderato tunc aeger eget.

764. Ubi criſi paroxyſmus ſolvitur (751.), prodeſt, ptiſana vinoſa, juſculis carnium, decoctis temperatis, ſudori, urinaeque reddere materiem; ſicque haec non vi caloris, medelae, ſtragulorum, exprimere, ſed copia aucta promovere quam blandiſſime, & diu.

765. Porro ſymptomati urgenti occurratur juxta regulas in acutis datas (617. ad 726.).

766. Sublata febri, victu analeptico, medicamentis corroborantibus aeger reficiundus, dein aucto robore purgandus per alvum aliquoties.

767. Si autem febris autumnalis vehemens; corpus ex aegritudine debile; morbus jam aliquo tempore duravit; neque ſigna adſint internae inflammationis; neque collecti alicubi puris, neque obſtructi admodum hujus illiuſve viſceris, Cortice Peruviano abigetur, pulveris, infuſi, extracti, decocti, ſyrupi forma, cum propriis additis requiſitis, tempore ἀπυρεξίας debito ordine, doſi, regimine, adhibito.

768. Quin & Epithemata ſaepe juvant; & Inunctiones ſpinae dorſi; & adſtringentia epota.

769. Ut ſingularis fiat curatio ſingularum, notetur 1. intermittentes veras quo minori ſpatio quieſcunt, eo finiri citius, & contra. 2. eo itidem plus accedere ad acutarum genium, & in has mutari. 3. cauſam eo mobiliorem forte, & copioſiorem habere. 4. hinc vernales, ſuperveniente calore, ſponte ſolvi. 5. autumnales, accedente frigore, increſcere. 6. inde liquere, quibus febribus medicina faciunda, & qualis.

MORBI ACUTI FEBRILES.

770. Nunc morbi Acuti conſiderandi, qui febre ſtipati acuta, tamen ſingularem inflammationem inducunt huic illive organo, unde ab ejus functione laeſa toti morbo imponitur nomen. Tales ſunt Phrenitis, Coma, Carus, Angina, Peripneumonia, Haemoptoe, Pleuritis, Inflammatio Mammarum, Diaphragmatis, Ventriculi, Hepatis, Lienis, Meſenterii, Inteſtinorum, (Dyſenteria, Ileus, Volvulus, Teneſmus, Haemorrhoides, Colica bilioſa,) Renum, Veſicae, Ureterum, Uteri, Juncturarum, Exteriorum in Morbillis, Varioliſque. PHRE-

PHRENITIS.

771. Si ferox & perpetuum delirium a Cerebro primario affecto cum febre acuta continua oritur, vocatur Phrenitis Vera.

Si a malo aliunde in Cerebrum delato in febre, inflammatione, &c. Phrenitis Symptomatica, παραφροσύνη, deſipientia, dicitur.

772. Antecedunt Veram, calor, dolorque internus capitis ingens, & inflammatorius; ſanguinis copia nimia; diſpoſitio inflammatoria; rubor oculorum, faciei; ſomni turbulenti; deſipientia levis; adoleſcentia; calidorum uſus; inſolatio; vigiliae; ira; moeror; protervia ſeu ferocitas; oblivio ſubitanea; ſiccitas totius, maxime cerebri; collectio floccorum.

Alteram vero omnis fere morbus acutus cum febri; dolor lateris non pleuriticus cum levi perturbatione animi; Inflammatio pleurae, pulmonis, diaphragmatis, quae peſſima; hanc praeſagit lingua nigra, alvus ſuppreſſa, urina retenta, foeces albae (hac lethales ubique), urina pallida, decolor, tenuis, ἀδιψία, ferocitas, rubor, urina cum ſuſpenſo nigro, vigiliae, ſigna inſtantis inflammationis in capite.

773.

773. Utraque (772.) ubi preſens eſt, haec habet ſymptomata. 1. Idearum ſenſilium depravationem, ut & ſenſuum internorum, & rationis, & affectuum. 2. ferocitatem auctam & efferam, inquietem, vel ſaepe ſomnos turbulentos. 3 pulſum durum, reſpirationem raram, & magnam. 4. faciem pleruinque rubram valde, vultuoſam, adſpectu horrendam, oculos protuberantes, truceſque, ſtillicidium narium.

774. Prognoſis hiſce fere deſcribitur.

Phrenitis vera 3°, 4°, 7°que die necat, raro hunc tranſgreditur.

Tumque, ſi ſaeva fuerit, ſaepe in Maniam abit.

Paulilper adſcendens immanis fit.

Saepe deſinit in Lethargum, Coma, Catochen.

Vomitus aeruginoſus ratione inflammati cerebri; ſputatio frequens & indecora in adſtantes; tremor; foex alvi & urina interceptae, vel albae; urina cruda, convulſio; venatus floccorum volitantium; oculi pulverulenti; dentium ſtridor; ἀδιψία plerumque convulſionis prenuncia; permutatio ſymptomatum perpetua, ulceris tumentis ſubſidentia, frequentia ſunt praeſagia periculi ſummi, & mortis.

A peripneumonia lethalis. A variolis mala admodum; ab ilco lethalis.

Iu-

Inflammatio paulisper fixa, & aſperitas faucium ad ſuperiora vergens creat phrenitidem mortiferam, hi palpant, & laborioſi ſunt.

Quae verſatur circa neceſſaria, peſſima.

775. Cadavera defunctorum a phrenitide exhibuere meninges inflammatas, gangraenam, abſceſſum, ſphacelum cerebri, aut acres rodentes ichores.

776. Ex quibus cunctis elicitur cauſa proxima Phrenitidis Verae, inflammatio vera piae matris, duraeque primario orta. Symptomaticae vero, inflammatio ſimilis orta a raptu materiae phlogiſticae in cerebri meninges.

777. Quidquid has producere poteſt, fungi poterit cauſae proprioris munere (772.).

778. Quin hinc vera diagnoſis utriuſque mali.

779. Curatio requirit attentionem ad ſequentia.

Phreniticis varices, vel haemorrhoides fluentes proſunt.

Alvi fluor bonus.

Dolor ad pectus, pedeſque, vel & vehemens tuſſis ſuperveniens ſaepe ſolvit malum.

Ut & haemorrhagia.

780. Phrenitis vera requirit citiſſime validiſ-

ANGINA.

783. **I**Mpedita valde, dolens admodum, vel & impedita & dolens ſimul Deglutitio, atque Reſpiratio, quae contingit a cauſa morboſa agente in partes binis his functionibus inſervientes, ſupra pulmones, & ſupra ſtomachum poſitas, Angina vocatur.

784. Cujus duplex obſervatur ſpecies; prima ſine ullo ſigno tumoris externi, internive apparet; altera vero cum aliquo tumore in aliqua parte organorum deſcriptorum (783.) deprehenditur ſemper.

785. Illa prior in fine morborum diuturnorum, maxime poſt ingentes & ſaepe repetitas evacuationes, contingit; pallorem faucium, ſiccitatem harum, tenuitatem ſimul, comites habet; quare nervos & muſculos reſolutos plerunque habet, fere ſemper eſt ſignum imminentis mortis; raro curatur, & tum tantum remediis replentibus vaſa vacua bono ſucco vitali, calefacientibus, corroborantibus.

786. Eadem prior ſpecies aliquando oritur ſubito ſine ſignis manifeſtis praegreſſis ullius morbi; vix capit medelam; & fere ſemper, poſt mortem, ſuppuratum pulmonem demonſtrat.

Digitized by Google

787. Quae cum tumore accidit varia nomina accipit, vel a natura tumoris, vel a loco per tumorem occupato. Hinc eſt oedematoſa, catarrhoſa, inflammatoria, purulenta, ſcirrhoſa, cancroſa, convulſiva, Angina.

788. Occupant hi tumores (787.) linguam, ejus muſculos; palatum, tonſillas; uvulam, hujus muſculos; cava oſſium frontis, maxillae ſuperioris, oſſis ſphenoïdis, enato & ibi radicato polypô increſcente, nares obturante, palatum deprimente pendulum, fauces anguſtante, pharyngem, laryngemque occludente; muſculos oſſis hyoïdis omnes, vel aliquos; muſculos laryngis externos, internos, communes, proprios; aſperae arteriae membranam interiorem muſcularem, pharyngis muſculos ſuperiores, & oeſophageum; ipſum oeſophagi muſculum; glandulas aſperae arteriae & oeſophago ita vicinas, ut hae fiſtulae ab iis tumentibus comprimi queant, ut ſunt ſalivales omnes, tum vagae circa haec loca, ac tandem ipſae Thyroideae.

789. Ex qua hiſtoria (785 ad 789.) perſpecta apparet ratio tam multiplicis, improviſi, & funeſti ſaepe eventus, hujus mali (783.)

790. Quum vero tam varius ille morbus ſit,

ſit, tam varium effectum producat; variaque adeo remedia & artem medendi poſtulet, quantum brevitas hic neceſſaria permittit, eum recenſeri neceſſe eſt.

ANGINA AQUOSA.

791. Angina aquoſa, oedematoſa, catarrhoſa tenuis, eſt impedita, vel dolens reſpirandi, vel deglutiendi exercitatio, cum tumore lymphatico partium, quibus illa fit, vel vicinarum.

792. Habet ergo, ut caeterae aquoſae colluvies, ſedem in parte glandularum, ubi reconditur atque excernitur ſecreta arteriis lympha.

793. Ergo pro cauſa agnoſcit quidquid exitum liberum lymphae impedit: eorum vero eſt numerus ingens, & diverſitas. Compreſſio venarum quaecunque, in quas forte earum glandularum emiſſaria ſe evacuant; obſtructio nata in ipſo folliculo glandulae a gypſo, pituita, lapide, fungo, & ſimilibus ibidem enatis; obſtructio facta in ipſis emiſſariis a cauſis eiſdem; compreſſio eorumdem locorum; frigus finibus excretoriorum meatuum applicatum; debilior humorum circumactio.

794. Effectus talis mali ſunt, tumor aquoſus, albus, frigidus; vicinorum com-

Digitized by Google

preſſio; impedimentum functionum, quae a non compreſſis pendebant.

795. Hinc ſigna diagnoſtica (791. 792. 793), & prognoſtica (794) facillime pateſcunt.

796. Curatio autem hic peragetur iis, quae 1. cauſas obſtruentes reſolvunt, movent, aut rodendo, vel ſecando tollunt. Huc ſpectant emollientia, aperientia, laxantia, forma fotus, cataplaſmatis, gargariſmatis, injectionis, collutorii, vaporis, applicata; tum frictiones; cauſtica; ſcalpellum. 2. quae copiam lymphae, per oppoſita loca evacuando, minuunt: quod fit apophlegmatiſmis, veſicatoriis, ſudoriferis ſiccis externis, internis, diureticis ſimilibus, hydragogis per alvum. 3. abſtinentia ab liquidis, victu calefaciente, exſiccante. 4 augendo vim circulationis per remedia nota (98. 99).

ANGINA SCIRRHOSA.

797. Si vero glandulas deſcriptas (788) ſcirrhoſus, & multum increſcens tumor occupavit, ſignis ſcirrhi (392.) cognoſcitur; atque ex noto ejus ſitu futura angina praevidetur, nata vero perſpicitur; tum ſi extirpatio poſſit fieri, ea ſola remedio erit tuto; aut in internis circa fauces corroſio multa cum prudentia tentanda.

AN-

Digitized by Google

ANGINA INFLAMMATORIA.

798. Verum quando ab inflammatione, glandulae (788.), vel muſculi (788.), occupantur, tum oritur, morbus huc proprie referendus ob ſummam, qua functus eſt, acutiem, & velociſſimam, & inſuperabilem ſaepe violentiam.

799. Hujus (798) mali cauſa 1°. in genere eſt omnis ea, quae inflammationem quamcunque poteſt producere (375. 376. 377. 378.). 2°. illa omnis, quae inflammationis cauſas determinat imprimis ad loca deſcripta (788.), maxime ad laryngem, pharyngem, os hyoides, horumque muſculos, tum ad fiſtulae pulmonalis ſuperiora: talia autem ſunt, diſpoſitio propria juvenibus, ſanguine divitibus, rufis; exercitium frequens, validumque harum partium, oratoria exercitatio, cantus, clamor, fortis equitatio adverſo vento & frigido, tubarum & fiſtularum inflatus, labores validi in aere frigido, calor aeſtuans magnum frigus excipiens tempore verno; aridae fauces ob aëris recepti & expulſi fervorem in aeſtu ſolis, vel in febre inflammatoria.

800. Ubi ex his cauſis (799.) nata eſt, varia, & inter ea horrenda, ſymptoma-

ta ercat, pro diverſitate partis ejus, quam occupat.

801. Si ſola laborat pulmonalis fiſtula, illaeſis aliis, in interna ſua membrana muſculoſa, tum oritur ibi tumor, calor, dolor, febris acuta calida, caeterum externa ſigna nulla; vox acuta, clangoſa, ſibilans; inſpiratio acute dolens; reſpiratio parva, frequens, crecta, cum ſummo molimine; hinc circulatio ſanguinis per pulmones difficilis; pulſus mire & cito vacillans; anguſtiae ſummae; cita mors. Eſtque haec una ex iis, quae funeſtiſſimae, nec externa dant ſigna: quo vero propius glottidi & epiglottidi malum, eo ſane magis lethale.

802. Si larynx inprimis acute inflammatur; & ſedem habuerit malum in muſculo albo glottidis, & ſimul in carnoſis ei claudendae inſervientibus, oritur diriſſima, ſubito ſtrangulans, Angina. Signa ut priora (801.); dolor in elevatione laryngis ad deglutitionem ingens, auctus inter loquendum atque voci ferendum; vox acutiſſima, ſtridula; citiſſima, cum ſummis anguſtiis, mors. Eſtque haec, ſine ſignis externis, omnium peſſima.

803. Si ſoli muſculi elevando oſſi hyoïdi, & laryngi ſervientes inflammantur valide, ſigna evidentia ſunt haec; reſpiratio ſatis libera; deglutitio in prima actione

ſuae exercitationis acutiſſime dolens; tum ſigna inflammationis in genere; & eadem in iis muſculis, qui apparere examinanti poſſunt.

804. Quando autem ſola pharynx eodem infeſtatur malo, ſigna ſpecifica ſunt, inſpectis faucibus apparentia; reſpiratio ſatis commoda; deglutitio dolens, impoſſibilis; materies deglutienda per nares redeuns; eadem in aſperam arteriam pulſa, & tuſſim violentam excitans; hinc defectus cibi, potuſque ingerendi; exſiccatio & exaſperatio omnium humorum in corpore; febris non adeo intenſa; major morbi duratio ante illatam mortem.

805. Si vero tonſillae, uvula, velum membranoſum pendulum; muſculi ejus quatuor pterygoſtaphylini, inflammantur valide, tum fiunt fere eadem ac in priori (804.), reſpiratio incommoda, difficilis, per nares nulla, vel parva, per fauces anguſta; materies deglutienda ob anguſtias & ſummos dolores per os redeuns; exereatio perpetua; pituitae ad cava tonſillarum ſtillicidium perpetuum, copioſum; dolor acutus in aure interna, & via eo tendente a faucibus; crepitatio in aure dum deglutitio fit; ſurditas ſaepe perfecta. Hoc mali genus hodie a lue gallica frequens, & valde metuendum.

806. Quod ſi omnes hae inflammatoriae

ſpecies (801. 802. 803. 804. 805.), vario concurſu, ſimul aegrum infeſtent, concluditur facile, eo ſaeviorem fore morbum, quo plures in unum conſpiraverint: tumque ſimul eo plura, & ſaeviora ſymptomata eventura eſſe.

807. Nam impedito tum cruoris in jugulares externas, vel per has ipſas compreſſas, reditu, fit tumor faucium, labiorum, linguae, vultus; linguae exſertio, intorſio, inflammatio; oculorum rubedo, protuberans tumor horrendus; cerebri, ob eadem ſuffocatio; hinc viſus, auditus, tactus, hebetes; delirium; hiatus oris; ſtertor; decubitus impoſſibilis prae ſuffocatione; rubor, tumor, dolor, pulſatio, ſaepe in collo, pectore, cervice, conſpicui; unde venae jugulares, frontales, raninae varicoſae tument.

808. Decurrit autem omnis Angina conſuetum inflammationis generalis iter, eaſdemque facit, ac patitur mutationes in reſolutionem, pus, gangraenam, ſcirrhum.

809. Ergo ſi ſigna docuerint, anginam eſſe (801. 802.), confeſtim examinandum, an pura hactenus inflammatio adſit (382. 383. 384.); tumque citiſſime per efficaciſſima remedia (395. ad 402.) tentanda reſolutio eſt (386.) Itaque 1°. cita, magna, repetita miſſio ſanguinis, eouſque ut debilitas, pallor, refrigeratio, vaſorum collapſus, doceant,

ceant, vim ſuperſtitis non poſſe augere tumorem & rigiditatem vaſculorum, exercenda erit. 2°. valida alvi ſubductio per purgantia ore hauſta, vel clyſmatum inſtar injecta, repetita. 3°. victu, potuque tenuiſſimo, & leniſſimo opus, 4°. nitroſis, ſubacidiſque medicamentis 5°. vapore humido, molli, tepido aſſidue hauſto: fomentis externis; derivantibus epiſpaſticis, cucurbitis, ſinapiſmis, collo, & pectori, appoſitis.

810. At ſpecies (803.), raro tam perículoſa ac (801. 802.), eadem remedia (809.), ſed leviora, petit. Hic autem imprimis cataplaſmata anodyna, laxantia, emollientia externa neceſſaria.

811. Dum denique angina (804. 805. 806.) adhuc inflammatoria, infeſtat; tum eadem remedia (809. 810.) requiruntur unita, ſed addendae perpetuae humectationes oris & faucium, per leniſſima attenuantia nitroſa, diluentia aquoſa calida, laxantia pinguia, quae ore quieto contineri, leniter gargariſando applicari, fiſtula injici poſſunt: requiritur continua opera, ne arefeſcant partes.

812. Si omnibus his non, ſero, vel fruſtra tentatis (809. 810. 811.), morbus ſit maxime recens & ſtrangulans a cauſa ſuperiori, quam erit locus ſectionis, cum

 ſym-

ſymptomatibus peſſimis (807.), nec tamen adhuc gangraenoſis, ſtatim poſt acerbam prognoſin inſtituenda erit βρογχοτομή.

813. Quae fiet, praeparato corpore aegri, in aſpera arteria infra laryngis inferiora ad pollicis diſtantiam, diſciſſa cute, & integumentis; amotis muſculis; ſecto interſtitio inter annulos arteriae aſperae; impoſito canaliculo argenteo; dein ablata cauſa, quae exegerat hanc operam, vulnus percurando; interim clyſmata nutrientia applicando, ſi deglutitio impoſſibilis.

ANGINA SUPPURATORIA.

814. Verum ſi malum jam eo proceſſerit, ut ſuppuratio loci affecti jam incipiens cognoſcatur, per ſigna (387), erit tentanda via abſceſſus per artem, & remedia generalia (402. ad 412); maxime autem molli, aſſiduo gargariſmate, largo cataplaſmate laxante; pertuſione loci, ſenſibus deprehenſi; bronchotome (812. 813)

815. Illa autem anginae ſpecies, quae prior deſcripta (801. 802.), raro eouſque adoleſcere poteſt, ſed vel prius reſolvitur (809.), vel necat.

AN-

ANGINA GANGRAENOSA.

816. Si tandem cauſae anginae (799) augentur, & in parte nobili magis (801. 802.) haerent, vel & in externis (804. 805), ſaepe in gangraenam abit lethalem; id vero novimus 1°. ex ſignis hujus generalibus (426. 427. 428 429.) applicatis ad partes obſeſſas, quarumque functio laeſa; 2°. ex ſignis propriis: ſi tumor, ruborque prius conſpicui ſubito, ſine bona cauſa, diſparuerint; ſi dolor ſimiliter ſic abiverit; fauces ſubito aequales, laeveſque fiunt; ſiccae, glabrae, lividae fauces: tum nullam capit magnitudo nimis provecti mali medelam.

817. In ſcirrhum circa tonſillas, uvulam, palatum, abit angina eorum locorum, ex cauſis deſcriptis (392.), unde cognoſcitur facile, curatur difficulter: maxime ubi in cancrum jam abiit. Vid. (79. 7.)

ANGINA CONVULSIVA.

818. Si nervi motores organorum deglutitionis, vel reſpirationis, impediuntur ſuas exercere functiones in illa organa, oritur paralytica angina; talis a luxatione dentis vertebrae dicitur contingere,

aut alterius vertebrae cervicis ad interiora. Si convulſionum cauſa quaecunque muſculos pharyngis, laryngiſve occupaverit, oritur ſubita, ſuffocativa angina; talis in epilepticis, ſpaſmodicis, hyſtericis, hypochondriacis ſaepenumero fit, abit, redit: curatur inprimis his, quae iis morbis curandis propria ſunt.

819. Ex hac hiſtoria data (783. ad 819.) intelligitur ratio obſervationum Hippocraticarum.

Angina ſine ullo ſigno conſpicuo, ſolo ſtrangulatu orthopnoico ſe prodens, cum febre acuta, dolore magno capitis, vel crurum, ſine ſignis bonis, cito lethalis, primo ſcilicet, ſecundo, vel tertio die,

Angina ὑπογυίως orta ex aliis inflammatoriis morbis, aut ſi ſpecies (801. 802.) nata ex (803. 804. 805.), lethalis.

Angina ſpumam oris excitans; ſerum tenue exprimens; ſecces alvi ſine ſenſu dimittens; in febre valde acuta ſine ullo ſigno conſpicuo occupans; cum receſſu tumoris, ruboris, pulſationis in faucibus vel lingua tamen ſtrangulans; ubique lethalis, & praeceps.

Google

PERIPNEUMONIA VERA.

820. Si in vaſis pulmonalibus, inflammationi ſuſcipiendae aptis, inflammatio vera concipiatur, morbus vocatur Peripneumonia.

821. Illa vaſa autem ſunt Arteriae Bronchiales, Pulmonicae, & harum laterales Lymphaticae.

822. Unde etiam duplex concipi Peripneumonia poteſt; quarum una ad fines arteriae pulmonalis, altera in bronchialibus haeret.

823. Et ſtatim liquet, priorem periculoſiſſimam; poſteriorem minus diſcriminis habere, ſed illam ex hac naſci poſſe; & cauſas multas communes habere.

824. Quae cauſae plurimae revocari queunt 1. ad generales omnium inflammationum per totum corpus (375. ad 380.). 2. ad eas, quae inprimis pulmones afficiunt: ut ſunt, aër humiditate, ſiccitate, calore, frigore, gravitate, levitate, exhalationibus cauſticis, vel adſtringentibus, aut coagulantibus conſtans, ſicque peccans; chylus ex craſſis, ſiccis, viſcoſis, cum acribus permiſtis, vel ſine iis; exercitia pulmonum violenta, curſu, lucta, nixu, cantu, clamore, equitatione forti in vento

to adverſo, venena coagulantia, cauſtica, conſtringentia, venis ad cor tendentibus immiſſa; vehementes animi perturbationes; angina cum oppreſſione pectoris, & orthopnoea, pleuritis valida, paraphrenitis ingens.

825. Si haec cauſae (824.) morbum produxerint, pro diverſitate ſedis affectae (822.) producet effectus varios; bronchialis enim omnia effecta inflammationis producens (382. ad 393.) ipſos fines arteriae pulmonalis contiguos comprimendo, contagio efficiundo, inflammat.

826. Ubi autem fines ipſi arteriae pulmonalis inflammati, ſtagnat cruor, extenditur vas; exprimitur tranſſudatione quaſi pars liquidiſſima; coarcervatur craſſior, inter cor dextrum, & fines pulmonalium arteriarum, omnis fere colligitur, circulum adhuc obire potens, ſanguis; hinc pulmo gravis, explicari impos, liveſcens; cor ſiniſtrum ſanguine orbatur; debilitas ſumma, pulſus exilis, mollis, omni modo inaequalis; reſpiratio parva, frequens, difficilis, erecta, tuſſiculoſa, calida; ſanguinis venoſi ante auriculam & cor dextrum ſtagnatio, rubor faciei, oculorum, oris, faucium, linguae, labiorum inſolitus; tandem ſuffocans, inexplicabili cum anxietate & delirio, mors.

827.

827. Si tale malum (826.) utrumque pulmonem ſimul, & valide infecerit, erit cita, & inſuperabilis mors; quum nullo remedio antiphlogiſtico juvari natura queat: confer (386. & 395. ad 402.).

828. At ſi parvum in uno pulmone locum infeſtat, nec cauſas validas habet, aliqua, nec tamen certa, ſpes eſt curari bene poſſe.

829. Inde (824. ad 829.) ſigna diagnoſtica, & prognoſtica, utcumque hauriri poſſunt; maxime ſi conſideremus, exitus eſſe ut inflammationis (386 ad 393.); unde etiam ſtatus accipit vario durationis tempore varios, ita ut abeat in ſanitatem, alium morbum, mortem.

830. Sanatur 1°. reſolutione benigna; ſi temperies laxa, humor blandus, viſcoſitas non nimia, pars affecta bronchialis, vel pulmonalis, non magna. 2°. ſputo cito, libero, copioſo, flavo cum pauco ſanguine miſto, ſatis craſſo, dolorem ſedante, reſpirationem emendante, pulſum ampliorem & pleniorem reddente, in album blandum cito mutato; id fit, ſi ſedes mali inprimis eſt bronchialis arteria, aut pulmonalis non valde magna. 3°. alvi fluxu bilioſo, levante, & ſimilia fere, ac ſputa deſcripta, eſiciente. 4°. urina copioſa, craſſa, hypoſtatica, levante, cum ſedimento

mento primo rubro, ſenſim albeſcente; ante ſeptimum diem emiſſa. Atque tum reſpiratio adeſt facilis, febris mitis & boni moris, εὐφορία, calor, humiditas, laxitas, mollities, aequales toto corpore.

831. Abit in alium morbum, pendentem ex natura inflammationis, vel ipſius pulmonis, prout ſua hinc propria actione deſtituitur.

832. Hinc primo in ſuppurationem, quae fit, ubi materies inflammatoria (376. 377. 824.), ab ipſa natura reſolvi non potens (830.), nec arte emendata, tamen blandior (387.), ſtagnans, calens, pulſa, vaſcula tenuia rumpit, in pus reſolvit, latera coërcentia extendendo, vel rodendo abſceſſum vomicamve format intra quatuordecim dies.

833. Id futurum (832.) demonſtratur his obſervationibus. 1°. ſi ſigna certa peripneumoniae ſatis acris (825. 828.), nec tamen acerrimae (826.), primo extitérint. 2°. ſi reſolutio, ejuſque ſigna (830.), non ſatis cito, nempe ante quartum diem, apparuerint 3°. ſi ſymptomata (825. 826) nec ſputo cocto, & criticis diebus, 3°, 5°, 7°, 9°, 11°, 14°, evacuato per ordinem, qui ſanationem doceat mutatione ſucceſſiva excreti; nec eductione cruoris; nec medicamentis, nec victu debito; ſuperata ſint.

ſint. 4°. verum contra ſymptomata non peſſima pertinacia, cum continuo delirio, pulſu undoſo, mollique permanant.

834. Fieri autem jam re ipſa cognoſcimus per haec: 1. ſi ſigna ſint (833.). 2. ubi leves, vagae, ſaepe repetentes, ſine manifeſta cauſa horripulationes contingunt; dolor remiſit; dyſpnoea manet; genae & labia rubent; ſitis adeſt; febricula vexat, inprimis veſpertina; pulſus debilis, molliſque.

835. At jam factum declarant: 1. ſigna praegreſſa (833. 834.). 2. tuſſis pertinax, ſicca, ad paſtum, motumve aucta; reſpiratio difficilis, parva, anheloſa, ſtrepens, poſt paſtum, & motum aucta; decubitus in unum modo, id eſt in affectum, latus tolerabilis, febricula continua, periodica, a cibo, potu, motu exacerbata cum rubore genarum & labiorum; appetitus proſtratus; ſitis magna; ſudor nocturnus, maxime circa jugulum & frontem; urina ſpumoſa; pallor; macies; debilitas ſumma.

836. Id apoſtema jam factum (835.) exitus habet varios: 1. ſuffocat tumore occupante totum pulmonem, vel comprimendo impediente ea, quae adhuc in eo libera. 2. ſuffocat ſubita eruptione puris, vomica in aſperam arteriam ſe exonerante uno cum impetu. 3. ſolvitur ſputo purulento, liberante, conſumente. 4. ſolvitur lapſu puris in

 cava

cava Thoracis, inve mediaſtini dilatata vacua. 5. inde tabes, phthiſiſque varia, empyema fere lethale.

837. Alter morbus a peripneumonia fit, ſi purulenta jam facta inflammatoria materies (832. 833. 834.) intra pulmonales venulas reſorbetur, cruori miſcetur, in loca quaedam deponitur, unde liberatur pulmo, onerantur pars alia; quae ſi minus requiſita ad vitam, eſt μετάςασις bona; ſi vero in hepar, lienem, cerebrum, & ſimilia loca fluxerit, peſſima plerumque erit. Hinc fiunt abſceſſus peripneumonici ad aures, crura, hypochondria.

838. Tales abſceſſus futuros eſſe declarat: 1. obſervatio ſignorum peripneumoniae non peſſimae (833. 834. 835.), cum febre non vehementi, nec maligna, tamen continua; cum dolore thoracis, anxietate, gravitate, dyſpnoea, non peſſimis; ſine ſignis reſolutionis (830.). 2. ſi cum his pulſus multum vacillans, omni modo, aſſidue. 3. dolores, rubores, calores, tenſiones, circa loca dicta (837.).

839. Illos vero futuros circa Crura ſcimus, ſi 1°. ſigna futurorum abſceſſuum (838.) adſint. 2°. ſi ſimul cum iis ſigna ſint levioris inflammationis ad hypochondria.

840. Sed futuros circa Aures ſcimus, ſi 1. ſig-

1. ſigna adſint (838.). 2. mollia ſimul hypochondria.

841. Ad hepar verti novimus, ſi 1. ſigna ſint (838.). 2. dolor manens in hepate, cum urina ſubictericea, colore ſubflavo cutis. Hinc ſaepe, vomica hepatis nata, peſſima mala.

842. Abſceſſus illi (839. 840.) ſi levant pulmonem, ſi tollunt febrim, ſi purulenti, manantes, fiſtuloſi manent, ſi ſatis cito, ante nonum diem, contingunt, tum ſemper ſalutares: verum, ſi ſputo jam purulento, nec magis flavo, ſine levamine dicto, naſcuntur, mali: at; ſi jam nati evaneſcunt, crudo morbo, peripneumonia redeunte, omnino lethales ſunt.

843. Definit iterum morbus hic in tumorem calloſum, ſcirrhoſumve pulmonis; ſi materies, & conditiones (392.) concurrunt: inde tota vita difficilis, erecta, tuſſiculoſa reſpiratio, poſt paſtum motumque aucta, ſine ſignis latentis vomicae deſcriptis (835.); inde adhaeſio pulmonis ad pleuram.

844. Tandem, ſi bronchialis arteria, vel & pulmonalis vehementiſſima inflammatio ne (388) corripitur a cauſa interna, vel externa (824), brevi naſcitur gangraena, & inde cito ſphacelus ob copiam, motumque cruoris, & ob motum aſſiduum viſceris tenuiſ-

nuiſſimi. Id futurum docent: 1. ſigna violentiſſimae peripneumoniae (826.), nullo caſu, nec arte ſedata. 2. debilitas ſumma, cita, pulſu ſe inprimis manifeſtans. 3. frigus extremorum. At jam natam ſcimus, ſi haec praegreſſa, ſputa ichoroſa, tenuia, cinericea, livida, atra, foetida. Inde autem cita mors.

845. Has Peripneumoniae mutationes (830. 832. 836. 837. 843. 844.) docet obſervatio hiſtoriae morbi, cadaverumque inde defunctorum inciſio.

846. Unde evidens eſt, illum morbum, quem vetuſtas hoc nomine deſcripſit, eſſe veram inflammationem pulmonum.

847. Eritque prognoſis clara, qua aſſeritur, morbum hunc ſemper valde periculoſum ob neceſſitatem ſummam functionis pulmonalis ad vitam, & ad ſanandam materiem inflammatoriam, ob ſanguinis perpetuo allati copiam, impetum, ob motum perpetuum viſceris, ob ſitum, qui applicationem remediorum renuit, teneritudinem ſummam vaſculorum facile deſtruendam, impoſſibilitatem revulſionis adeo requiſitam in cura inflammationis.

848 Ex quibus (847.) liquet, quando, cur, & cum quibus ſymptomatibus in mortem abeat: ſc. Si totus pulmo, una cum corde inflammatur, cor in latus procidit, aeger

ger paraplegia reſolvitur, frigidus, & ſenſus expers eſt, tum ſecundo, vel tertio die moritur. Si urina initio morbi bona & cocta, poſt quartum tenuis. Si in vigore morbi erectus ſedere cogitur. Si puris eſt per inferiora ſeceſſus: ſi ſicca cum fervore ſtrepente pleni pulmonis in gutture: ſi vehemens in corpore valde ſicco, duro, calloſo, excercitato: ſi mala eſt cum praerubro valde ſtillicidio ſanguinis ſi ſicca eſt cum maculis rubris pectori adſperſis: ſi coryza aut ſternutatio multa praecedit, ſequiturve: ſi ex ardente febre ortum duxit: ſi ſputum bilioſum cum pure poſt ſextum diem ſtatim inceperit: ſi ſputum ab initio valde cruentum, flavum ſincerum, album rotundum, ſpumoſum valde, dolorem non ſedans, ſi fuſcum, cocnoſum, amurcoſum, nigrum, liveſcens, inaequale, aeruginoſum: ſi neque febris, neque reſpirationis difficultas remiſit, moritur die ſeptimo, vel nono. Mors vero iis contingit dum pulſus deficit, omnia frigent, ſolum pectus, caput, collum aeſtuant, genae rubent, liventque.

849. Curatio hujus mali varianda eſt pro diverſo ſtatu morbi & ſymptomatum, adeo ut quod uno tempore proſit, in eodem tamen morbo alio tempore datum obſit.

850. Si ergo in Peripneumonia omnia ſigna adſint deſcripta (830. N°. 1.) utendum

quiete corporis & animi; aëre tepido humido; balneo vaporis aquae dulcis ad pulmones, nares, os, pedes, crura; victu tenui, potu levi; medicamentis aquoſis, nitroſis, farinoſis, mellitis.

851. Si vero ſtatus adeſt (830. N°. 2.), utendum iiſdem (850.), & medicamentis emollientibus, depurantibus, excreationem promoventibus, leniter reficientibus, vaporibus: vitanda tum venae ſectio, purgatio, ſudoris expulſio, aliave omnia, dictam excretionem perturbantia.

852. Si (830. No. 3.) adeſt, lenia clyſmata emollientia, fomenta lenia abdomini imponenda, decocta emollientia, & leviſſimo gradu laxantia, proſunt, ſimul reliquis peractis (850. 851.).

853. In ſtatu altero (830. N°. 4.) fiant eadem, ac (850. 851. 852.), ſed addantur balnea pedum, fomenta renum per clyſmata emollientia interna, & externa linimenta, bibantur decocta leviſſime abſtergendo diuretica.

854. Si inflammatio recens, magna, ſicca, in corpore robuſto, paulo ante ſano, exercitato, deprehenditur per ſigna (825. 826.), ſtatim recurrendum, 1°. ad citam, largam, pro gradu mali moderandam, aut repetendam miſſionem ſanguinis, ut moles craſſi minuatur, & diluentibus ſpatium conceda-

cedatur. 2o. ad balnea vaporis emollientis pulmonibus aſſiduo, reliquo corpori ſaepe applicanda. 3°. ad decocta diluentia, reſolventia, emollientia, laxantia, antiphlogiſtica, nitroſa, anodyna, parva copia, continenter repetenda, calidiſſima ſorbenda. 4°. ad clyſmata blandiſſima antiphlogiſtica. 5°. ad victum tenuiſſimum ex ſuccis antiphlogiſticis.

855. Si inflammatio magna, cum febre, & reliquis ſymptomatibus validioribus duravit ultra triduum, & ſigna adſint inflammationis jam in ſuppurationem tendentis (833. 834. 835.), ſemper multum diſcriminis adeſt, quamvis diutius jam excurret morbus, & ſpatium dabit curationi: tum 1°. venae ſectione nulla, vel, ſi aliquid urget, parca utendum. 2o. victu leni, ſed paululum incraſſante, & ex maturantibus confecto, utendum. 3°. balneis pulmonicis, emollientibus, maturantibuſque utendum ad quintum ab inchoato malo diem. 4°. die quinto, & ſexto iiſdem utendum, additis ſorbitionibus tuſſim moventibus leniter, ſimulque replentibus, ut ſeptimo forte die locus levari queat pure cocto, vaſis attenuatis, vita ſuſtentata.

856. Si ſigna docent, factum eſſe in pulmone abſceſſum (835.) acceleranda ejus diſruptio in aſperam arteriam, ea-

que facta, depuratio ſubita & tuta ulceroſi loci.

857. Diſruptio tentatur ſi, poſt multa alimenta mollia, ſubpinguia, eum vino molli, pulmo, ſuppuratus (836), & praeparatus (855.) vapore calido, clamore, tuſſi, exercatoriis, concuſſione in navi, vel rheda, agitatur.

858. Simul ac dein ſigna docuerint, apoſtema ruptum eſſe, utendum victu lacteo, vegetabili leniſſimo, nec facile putreſcente, tum de die aperientibus, deterſivis, veſperi levibus opiatis; vaporibus emollientibus, equitatione, vel vectione in rheda, aut navi.

859. Si autem ſigna (838.) docent, ſtatum (837.) jam obtinere, nulla tamen hactenus certa prognoſi quonam materies verget, tum levi, fluido, blande aromatico, paululum vinoſo utendum victu; quietum ſit corpus; medicamenta vero ſint emollientia, & ex genere leviſſimo aperientium; pulmoni proſpiciatur uſu emollientium: ſic vel determinabitur, vel ulterius diſſoluta excernetur mali materies.

860. Sed ſi eum ſignis (838.) ſimul illa adſunt (839.840.), quibus determinatio ſignificatur, fiant modo dicta (859), ſimulque locus praeviſus (839.840.) ſuctu, laxatione, ſtimulo, aperientibus ita tractandus, ut minus reſiſtat, plus trahat.

861.

Google

861. Si (841.) obtinet, fiant eadem (859. 860.), ſed ſimul aperientia paulo fortiora, ſaponacea, hepatica addantur, tum clyſmata, & fomenta his conſtantia.

862. Malum vero, quod deſcriptum(843.) raro medelam capit, niſi forte emollientibus externis, internis, atque motu equitationis, vel vectionis in rheda cedat parum.

863. Quando in ipſam jam gangraenam abiit (844.), incurabilis eſt.

864. Si autem Peripneumonia per ſputum jam expurgari coepta, incipit ſuppreſſum id habere, ſtatim ſumma ope nitendum, ut iterum id prodeat. Tales cauſae impedientes ſunt ſaepe, magnum frigus ſubito admiſſum; ingens exſiccatio undecunque nata; febris calida ſuperveniens; medicamenta calefacientia; alvus liquida, nec critica; ſudor ingens; animi affectus vehementior.

865. Tum ſtatim ad vicinitatem partium a ſuppreſſa, & aggeſtu increſcente materie, inflammatio nova exoritur; unde illico eadem ſymptomata, quae a peripneumonia primaria (825. 826.); illa autem tum debilitato jam corpori accidentia, ut plurimum cito lethalia evadunt.

866. Illi autem vitio (864.), ejuſque ſequelis (865.) occurritur vapore aſſiduo calidi, humidi, emollientis naribus, ore

attracti, pulmonibus recepti; toto aëre ſimili huic vapori per artem reddito; uſus etiam largus potuum ſimilium, cum melle inprimis & aceto, multum prodeſt; medicamenta leniter reſolvendo antipyretica, ut eſt ſtibium diaphoreticum cum nitro fixante; leniter opiata; ſudoris evitatio; maxime tandem placida animi quiete.

PERIPNEUMONIA NOTHA.

867. Quae Peripneumonia hyeme a frigore, verno tempore a calore ſuperveniente multoties accidit, oriri ſolet ex pituita lenta in toto ſanguine nata ex cauſis recenſitis olim (69. 72.), & ſenſim pulmones infarciente, donec in peſſimum hunc, & improviſo ſaepe lethalem, morbum eat.

868. Ubi paululum adolevit id malum, produxit jam in toto corpore effectus plurimos (72. 73. 74.), tumque praeterea eos, qui peripneumoniae lentae proprii (825. 826.), unde malum curatu difficil limum.

869. Nam miſſio ſanguinis, eouſque celebrata, ut in hoc morbo requiritur (854.) nocet admodum ob debiliora viſcera, nimiſque aliena humida lenta; hinc primo juvare viſa, mox mala auget.

870. Attenuantia autem adeo hic famigerata, dum impetum in vaſa pulmonalia augent, denſitatem, impactumque obſtruentis ſaepe augent, ſimulque morbum cito reddunt lethalem.

871. Morbus ille ſenibus, pituitoſis, frigidis, catarrhoſis, gravedine laborantibus frequens, ſequi ſolet omnes cauſas, quae ſtagnantia cito movendo in pulmones agunt, ut curſus, declamatio, cantus, ebrietas inprimis a valide calefacientibus, comeſſatio, calor foci, balnei, ſolis, maxime ſi aeſtum hinc natum ſubito frigus ingens exceperit.

872. Primo fallaci lenitate opprimit nec opinantes: quippe levi fatigatione, debilitate, proſtrato omni fere animi motu, anhelitu, oppreſſione pectoris incipiens, adeo leves motus excitat, ut vix caloris, febriſve indicia moneant periculi: mox vagae horripulationes, levuſculi febris inſultus adſunt; unde ſubito creſcente anhelitu & debilitate mors; cujus in urina & pulſu vix ullum adſint praeſagium.

873. Curatur hæc methodo cautiſſima: 1. mittatur ſanguis ex largo vulnere. 2. mox eluatur alvus clyſmate, quod repetatur quotidie, donec ſigna docuerint levari pulmonem. 3. utatur victu tenuiſſimo juris carnium, inprimis cum levi acido, potu tenui

tenui ex aqua & melle. 4. vapores, ſuffitusque deſcripti (866.), decocta diluentia, abſtergentia, leniſſime aperientia aſſiduo potanda, adhibeantur; ſimulque balnea crurum, pedumque, & larga veſicantia.

874. Ex his omnibus (820. ad 874.) ratio datur, cur pueris hic morbus, foeminiſque rarior? ut & iis, qui laxae ſunt ſtructurae quoad ſolidorum fabricam cur vix accidat? Cur in his facile, & fere ſponte, ſanetur? contra in robuſtis exercitatiſque corporibus? ex iiſdem pariter liquet, hunc morbum fere fieri ex omni alio praegreſſo, antequam ex eo moriarur aeger: adeoque proximam mortis cauſam, & ultimum ferme omnium lethalium morborum effectum, eſſe Peripneumoniam.

PLEURITIS.

875. Pleuritis dicitur adeſſe, quando aeger laborat acuta, continua febre (564. 567.), cum pulſu duro, dolore acuto, punctorio, inflammatorio (382. N°. 3.), in inſpiratu valide aucto, in exſpiratu vel animae retentione leniori, mitiori pariter, ubi reſpiratio, immoto thorace, maxime ope abdominis fit; tuſſi fe-

re

re perpetua, dolorem magnum inferente, hinc ſuffocata.

876. Quoties una cum his ſymptomatibus ſputa ex pulmone ſymptomatica prodeunt; dicitur *humida*; quando haec abſunt, *ſicca* vocatur.

877. Nulla eſt pars integumentorum interni thoracis, quam non aggreditur: tota ergo pleura, totumque mediaſtinum, hinc anterior, poſterior, dextra, ſiniſtra, ſuperior, inferior, exterior, profundior pars aeque obſidetur hoc malo: ſed inprimis latera.

878. Ubi autem ipſa membrana coſtas interne ſuccingens doloris ſedes, aut pars illa muſculorum intercoſtalium internorum, *vera*; ſi autem altius intercoſtales muſculi, externi inprimis, vel & his ſuperiora laborant, *ſpuria* appellatur.

879. Adultos, ſanguineos, lautius potos, paſtoſve, exercitatos valde, acidum raro eructantes, in morbos inflammatorios vergentes; verno tempore, maxime ſubito aeſtuante poſt acre gelu coelo; aut hyberno in acerrime frigido vento; infeſtat primario: tunc vocatur *idiopathica*.

880. At ex materie praegreſſi inflammatorii morbi mota, & in loca deſcripta (877. 878.) delata, exorta *ſymptomatica* dicetur.

881. Pro cauſa antecedente habet: 1. omne id, quod inflammationi generendae cuicunque aptum (375. ad 380.). 2. id, quod hanc cauſam generalem determinat in pleuram praecipue; quo pertinent maxime, natura aegri, intercoſtales arteriolas anguſtiores, magiſque duras, habentis; morbus praecedens, qui reliquit diſpoſitionem eadem proferentem, ut eſt ſcirrhus pleurae, callus, pulmo adnatus &c.; natura epidemici morbi praedominantis; aer frigidus, per anguſtas rimas violente actus in nudatum corpus, ex labore vel igne prius valde aeſtuans; potus gelidus ſubito, magno hauſtu ingeſtus in corpore ſimili; aer hyemali tempore borealis gelidiſſimus. 3. μετάπτωσις materiae inflammatoriae, ichoroſae, ſuppuratoriae, prius in toto, vel in aliqua parte, praedominantis, & dein quacunque cauſa huc depoſitae, ut in morbillis, variolis, tumoribus ulceroſis, ulceribus magnis, latis, ſubito evaneſcentibus, abſorpta venis materie.

882. Hiſtoria haec (875. ad 882.), decurſus mox exponendus (883. ad 907.), diſſectio cadaverum pleuriticorum clare docent, eam eſſe inflammationem ſanguineam (371.) in arteriolis locorum deſcriptorum (877. 878.), ortam plerumque ex febre acuta praecedente.

883.

883. Inde (881. 882.) perſpicue deducitur mali hiſtoria: incipit cum appetitu ciborum ſaepe magno; frigore; horrore; debilitate; laſſitudine; febre; procedit cum calore, ſenſim in aeſtum excreſcente; ſiti; proſtrato appetitu omni; dolore ab miti in acerbiſſimum tendente; reſpiratione valde laeſa: viget cum febre violenta, ſed minus manifeſta ob reſpirationem coactam, & prae ſenſu doloris ſummi ſuffocatam; unde ſaepe turpiter fallitur Medicus: inde deſinit in varios eventus, pendentes ex pluribus cauſis, ſed inprimis a diverſitate mutationum inflammationis (386. ad 393. 492. ad 500.), natura loci ubi malum eſt (877. 878.), & conſideratione harum circumſtantiarum: prout partes plures (877. 878.) affectae ſimul; prout impetus circulantis liquidi violentior (92. ad 102.); aut major malignitas ipſius morbi principis (564. 567.), eo ſymptomata cuncta pejora; inprimis reſpirationis & pulſus vitia magis a naturalibus recedentia, ut & excretorum.

884. Exit in ſanationem, alios morbos, vel in mortem.

885. In ſanationem ope naturae, vel artis in initio, dum ſimplex adhuc morbus.

886. Sanatur auxilio naturae, vel reſolutione

lutione benigna, vel coctione & excretione mali.

887. Reſolutione, ſi contingunt ſimul cauſae (386. 401.); tumque benignitas ſymptomatum nihil agendum docet, niſi ut levi victu, blandiſſimis apetientibus, molliſſimo fotu, malum levetur.

888. Coctione & excretione cauſae ſanatur, inprimis obſervatis hiſce. 1°. quoties haemorrhoïdes debita copia liquidum aptum oportuno tempore fundunt; 2°. quoties urina copioſa, craſſa, hypoſtatica, ſtrangurioſa, ſubrubra cum albo ſedimento fluxit cum levamine malorum ante quatuor diem, qualis & ſiccam ſanavit; 3°. ſi alvus materiem flavam bilioſam ante quartum diem copioſam cum levamine ejecerit: 4°. ſi abſceſſus ichoroſi, purulenti, fiſtuloſi, diu manantes, ante ſextum diem incepti, poſt aures, vel ad crura, prodierunt (juxta 837. ad 843.); 5°. dolor lateris ſi tranſit ad humerum, manum, dorſum, cum ſtupore, dolore, gravitate illarum partium, 6o. ſi ſputum ex parte liberale, levans ſine coryza, copioſum, mox puriforme, album ſtatim, vel ante diem quartum, continuatum, vel a ſuppreſſione ſtatim redeuns, inde enim nono vel undecimodie ſalus.

889. Ubi ſigna accurate obſervata docent,

cent, ſtatum pleuritidis (875.) adeſſe modo deſcriptum (888.), tum Medico nihil mutandum, ſed omnia continuanda incumbunt. Ergo neque venae ſectio, neque evacuatio, vel mutatio alia inſtituenda. 1°. victu molli, tenui; animi, corporiſque quiete; aere temperato calido, & humido; ſomno ſpontaneo, vel lenibus conciliato; medicamentis mollibus, tenuibus, leviſſime aperientibus; utendum. 2°. deinde evacuationi cuilibet ſingulari proficienti providendum: ergo in ſtatu (888. N°. 1.) anus fovendus molli, laxante, aperiente fotu; aut, ſi minus ſic proceſſerit, hirudinum applicatarum ſuctu. Si (888. N°. 2.) obſervatur; ſtatim fomenta ſimilia renibus, perinaeo, hypogaſtrio apponenda; lenia diuretica aperientia danda; aer paulo minus calidus curandus; ſudor, & aliae evacuationes, vitandae; blanda clyſmata diuretica proſunt. In caſu vero (888. N°. 3.), ſimilia fomenta emollientia tori obvolvenda abdomini; clyſmata laxantia injicienda alvo; victus laxans inſtituendus: ubi denuo quartus ſtatus (888. N°. 4.) adeſt praeviſus (838.), & ſimul locus (839. 840. 841.) innotuit, tum utendum memoratis (859. 860. 861.), & apertura facta ſuppuratoriis locum aliquamdiu apertum tenentibus; deinde in caſu (888,

N°. 5.), praeter communia, partes, in quas dolor migrat, fovendae mollibus, calidiſque, fricandae leniter, ſtimulandae emplaſtris parumper attrahentibus. Denique in ultimo dato (888. N°. 6.) tota res eadem ac in peripneumonia bona, adeoque omnia huc repetenda ex (850. 851.), & agenda.

890. Arte autem, ſine alio morbo, ſanatur pleuritis hac inprimis methodo: ſi pleuritis (875.) recens ante tertium diem finitum, magna ex ſymptomatibus validis (875. 883.), ſicca (876.), in robuſto, exercitato, ſicco corpore, ſine ſpe, vel praeſentia (887. 888.); tum 1°. cita, larga, accelerato fluxu celeris, ex magno vaſe, per magnum vulnus, miſſio ſanguinis inſtituenda, corpore quieſcente, ſupino, & reſpiratione, dum fluit, tuſſi, ſuſpiriiſque accelerata, loco affecto eodem tempore ſuto, & leniter perfricto; debet continuari in remiſſionem ſatis notabilem doloris, vel ad prima ſigna deliquii animi; debet repeti ex conſideratione redeuntium denuo ſymptomatum, ad quae tollenda prima inſtituta fuit; cruſta (384.) abſens finem definit. 2°. ſtatim adhibenda fomenta, balnea, tepefactoria, linimenta, emplaſtra, quae laxando, reſolvendo, mitificando, avertendo, prodeſſe queant. vid. (505.

N°.

N°. 6. 398. N°. 3.) 3° tum ea medicamenta danda, quae diluant, reſolvant, laxent, mitigent, refrigerent, dolorem leniant, aut ſopiant: quae calida, humida, magna copia, ſorpta, & ad locum affectum determinata, juvant, & pro mutatis phaenomenis varia aſſumenda ſunt, ſemper curando, ut eligantur illa, quae putredini adverſiſſima. 4°. victu tenui, molli, refrigerante, antiphlogiſtico eſt opus. 5°. denique omne exſiccans, calefaciens, impetum augens, vitandum; ut calor acris, ſolis, foci, lecti, victus, medelae.

891. Quae ipſa (890.) quamdiu continuanda, vel repetenda ſint, docet morbi pertinacia, remiſſio, atque in ſanationem (888.) mutatio.

892. Abit in alios morbos dum *α*. ſuppuratur locus inflammatus, quod futurum ſcimus *α*. ex ſignis generalibus (387.402.) *β*. ex pertinacia doloris, tuſſis, febris, ultra quartum diem. *γ*. abſentia ſignorum reſolutionis (887.), & ſanationis (888.) *δ*. neglectu medelae requiſitae (890.)

893. Ipſum vero apoſtema jam fieri, ſcitur ex ſignis communibus (405.), maxime hic ex horrore ſaepe recurrente ſine cauſa, & ſignis datis (834. 835.) in peripneumonia, & tempore morbi: inde & factum cognoſcitur, & quandoque ſputo per pulmonem evacuatur. O 2 894.

894. Abſceſſus vero ille pure proprio rumpitur, unde pus ſtillat in cava pectoris, ulcus novo pure facto & accumulato totum cavum replet, totum corpus conſumit; id factum noſcitur ex praegreſſis ſignis (802. 893.) duratione mali uſque in decimum quartum diem; ſymptomatum ſubita remiſſione, & repentino reditu: inde Phthiſis.

895. Ubi ergo per ſigna (892. 893.) novimus inflammatum abſcedere, locus ante dolens notus per cauſtica erodendus, uſque circiter ad pleuram incidendus, ſuppuratoriis apertus ſervandus, ut materies extrorſum verſa vi pulmonum a pleura caveat, ne fiat empyema: dein emolliendus, donec mundatio facta ſit.

896. At vero ſi conſtat per ſigna (302. 894) jam rupto apoſtemate pus formaſſe empyema, ilico Thorax aperiendus (303. N°. 5), pus educendum (303.), vulnus percurandum (304.) victu, & medicamentis.

897. In alium quoque morbum abit, ſcirrhoſo, calloſove, facto loco affecto, tum etiam pulmone pleurae jam adnato; quae ubi facta, oritur aſthma, dyſpnoea, tuſſicula ſicca, inprimis a paſtu vel motu corporis; ex quibus cognoſcitur, ſi praeſentia ſunt ſine ſignis abſceſſus (893),

vel

vel empyematis (896.) & inprimis ſi diu, ſine magno mali incremento durant.

898. Cognitum hoc malum (897.) vel nullo remedio medicabile; vel tolletur vita duriore, labore, aëre libero, ruſticatione, equitatione forti, multumque repetita.

899. In Gangraenam quoque talis inflammatio tranſit primo lateris, mox, vicinia loci, pulmonis (844.).

900. Quod malum (899.) vel ex vehementia pleuritidis, vel ex acri, aut putri materia concomitante ſimul oritur.

901. Id vero futurum eſſe, & jam inchoari praeſagitur ex variis: ſi ſputa purulenta ſubbilioſa, rotunda, purulenta ſubſanguinea, nigra fuliginoſa, coenoſa, foetida, ſtrepitus in pectore multus cum vultu moeſto, oculis rubro flavis, pulverulentis, caliginoſis, ſi ſputa initio varia; tum ſaepe tertio vel quinto die moriuntur. Si ſtertor, ſputum nullum, vel difficile, pulſus languidus, urina flammea: ſi alvi fluor liquidus, foetidus, putridus, ſymptomaticus: ſi ſupervenit magna peripneumonia: ſi novus inſultus priori ſuccedit: ſi ſanguis floridiſſimus effluit ex vena ſecta ſine cruſta inflammatoria (384.), licet ex largo vulnere, pleno ſaltu, puro vaſe exceptus ſit: ſi ſputum ſupprimitur dyſpnoea

manente, vel aucta cum dolore, gravitate pectoris, pulſu duro, parvo, celeri, calore magno; haec enim quinto die exacerbata ſeptimo mortem inferunt: ſi urina praerubra, obſcura, cum varia hypoſtaſi, nec diſcreta, intra quatuordecim dies occidit: ſi hypoſtaſis nigra vel furfuracea, citior mors: ſi initio mitis, quinto vel ſexto die exacerbata, ſeptimo & duodecimo periclitantur, raroque ſanantur, niſi poſt quatuordecim dies: ſi dorſum, latus, humeri, cum rubore accenduntur cum angore ſummo, alvi fluxu viridi, & foetidiſſimo.

(901.) Si ſicca ob defectum virium, ob dolorem ſummum, ob ineptitudinem materiae ad expulſionem, ob vaſa nimis contracta & criſpata, ob nimium uſum calidorum, dolore ſimul vergente ad ſuperiora: ſi lingua ſtatim ſicca, ſordibus obſita, livida, nigra, cum bulla nigra: ſi horum ſignorum ſingula, vel plura ſimul, eveniunt, plerumque morbus ex ſe lethalis, non facile ſanandus, ſed ut plurimum gangraena loci in latere, & vicino in pulmone, necat.

902. Quando autem haec ſigna (901.) jam imminere id malum (899.) deſignant, ſtatim uno impetu ſumma remedia tentanda ſunt, nec vitae auxilio, nec leviori fidendum medelae, modo aliquae vires ſuperſint.

903.

Digitized by Google

903. Ergo hoc caſu (902.) ſtatim cruſtae ferro ignito in loco affecto profunde inurantur, dein fortibus emundantibus obducantur, & penetrantiſſimis fomentis calefcant aſſidue, tum fortia diluentia, aperientia, antiſeptica, ſudorifera, larga copia hauriantur. His enim, ſi ullis, lenietur mali ſaevities.

904. Sed ſi cauſa inflammatoria vehementiſſima ſumma crearit ſymptomata pleuritica, nec auxilio naturae (887. 888.), nec remedio ulli antipleuritico (890.903.) cedentia, & haec dein ſubito, ſine cauſa tollantur, quatenus ab inflammatione pendebant, manente pulſu parvo, celeri, intermittente, reſpiratione celeri, parvaque, ſudore frigido, conſtat Gangraenam jam occupaſſe loca inflammata. Hinc delirium brevi, ſtatimque mors, maxime ſi ſimul lividus thoracis color: quod idem fit, ſi ille, qui ſputum ſubbilioſum excreat, dolore levatur ſine ratione, tunc enim pariter lethalis inſania, mortis ex gangraena nuncia, adeſt.

905. In mortem exit ipſa Pleuritis tunc, quando tam vehementes cauſae ejus, ut dolor productus omnem motum thoracis ſupprimens brevi creet, impedito ſanguinis trajectu, peripneumoniam lethalem (848.) quam breviſſime.

906. Hine liquet, cur omni ſæviori pleuritidi peripneumonia ſuperaccidat? cur ſenibus, puerperis, gravidis, plerumque lethalis? cur thoracis per faſciam adſtrictio adeo dolorem levet, ut morbum tolerabilem reddat?

PARAPHRENITIS.

907. Si morbus pleuritidi ſimilis occupat eam membranae Pleurae partem, quae diaphragma ambit, vel & ipſum Septum medium, oritur morbus dirus, quem Paraphrenitidem appellant.

908. Qui longe frequentior, quam vulgo quidem cenſetur, licet praeſens ſaepe ignoretur, negligatur, vel alterius morbi titulo tractetur.

909. Cognoſcitur ex febre acutiſſima, continua; dolore inflammatorio loci intolerabili ob membranas nervoſas; qui dolor immaniter angetur in inſpiratione, tuſſi, ſternutatione, repletione ſtomachi, nauſea, vomitu, compreſſu abdominis in alvo, vel urina reddendis; reſpiratione bine ſublimi, parva, celeri, ſuffocativa, quieſcente abdomine, ſolo thorace peracta; delirin perpetuo; hypochondriorum introſurſum revulſione; riſu ſardonio; convulſione; furore; gangraena.

910. Exitus idem, ut in pleuritide (884. 892. 896. 897. 899.), ſed ob motum partis magnum & aſſiduum, ob neceſſitatem ad vitam, ob nervoſas membranas tenſas, omnia velociora, funeſtiora; & Aſcites hinc purulentus.

911. Curatio hinc eaſdem diſtinctiones & cautelas requirit, tum eadem ferme remedia, exceptis iis, quae loci ſitus reſpuit. Clyſmata mollia ob viciniam loci ſaepe juvant.

912. Ubi vero ſuppurato diaphragmate prius inflammato, abſceſſus in cava abdominis ruptus ſuum pus evomit, ſit collectio ejus in abdomine, aggeſtio, putrefactio, tumor, viſcerum exeſio, tabes miſerrima, mors.

913. Eſtque totum hoc malum inſuperabile, licet cognitum.

HEPATITIS, ET ICTERUS MULTIPLEX.

914. Ut viſcera & partes, de quibus hactenus, ita Hepar quoque inflammationis capax; licet raro de eo cogitetur, & forte etiam non ita frequens ſit ob arteriae hepaticae parvitatem, & minorem impetum ſanguinis Venae Portarum.

915. Locum ergo habet in finibus ultimis utriuſque hujus vaſis (914.), hepati adferentis cruorem effectu arterioſo; hine, ut pulmonis, duplex eſt ſede, origine: ita tamen, ut unam natam altera facile ſequatur.

916. Antecedunt utramque (915.) cauſae ſimiles, nempe generales inflammationis cujuſcunque (375. ad 380.) determinatae inprimis ad hæc loca; tum nonnullae huic maxime loco propriae, quae multae quidem huc referendae: obeſitas omenti ingens; atrabilaria cruoris, biliſve temperies; acrimonia ſtagnantis alicubi materiae purulentae, ichoroſae, ſcorbuticae; ſi his accedit calor, febris, motus, victus, medicamentum, venenum, quod eliquat, movet, in hepar promovet; bilis pinguis, acris, exuſta, per ſuas cauſas agitata; lapis, gypſus, ſcirrhus, callus, ſteatoma, apoſtema, cancer, vermis, aliquem locum jecoris, veſiculae fellis, meatus bilarii occupans, premens, comprimens, ſi acceſſerit tum ſimilis cauſa excitans, ut mox enumerata; ſubita fortis frigoris per aërem, potum, natationem, calefacto fortiter prius jecori applicatio; ſitis diuturna in magno motu, æſtu, ſudore; febris ardens cum inedia & defectu potus; ſummae animi perturbationes; maxi-

mi;

mi motus per vomitoria excitati; mala hypoehondriaca inveterata.

917. Ex his tam multiplicibus cauſis (916.) orta inflammatio varios habet effectus pro varietate diſpoſitionis praecedentis in jecore, pro varietate materiae motae & inflammantis; tandemque pro varietate cauſae pellentis.

918. Dum vero indolem communem inflammationis ſequitur, vaſcula obſtruit; fluida ſiſtit; tumorem elevat; vicina comprimit; eadem ac in ſuo loco producit; hinc ſenſim increſcit, totum fere occupat, ventriculum impedit, & ab eo repleto dolet, ſic & diaphragma; omnem cruorem arteriae coeliacae, & binarum meſentericarum impedit, ad hepar ſiſtit; adeoque omnem venoſum, arterioſum, lymphaticum fluorem in viſceribus, primis abdominalibus integre impedit; bilis generationem, ſecretionem, excretionem, circulationem, actionem invertit; ſcelerum producit, ejuſque effectus, putrefactionem omnium liquorum & viſcerum abdominalium producit; unde infinita mala.

919. Habetque pariter exitum in ſanitatem, alios morbos, mortem.

920. In ſanitatem tranſit beneficio naturae, vel artis.

921. Per naturam autem benigna reſolutione, aut coctione & excretione materiae morboſae.

922. Reſolutione, ſi materies recens, lenis, & reliquae conditiones adſunt (386.): tum ars diluendo, ſolvendo, leniter movendo, per epithemata, potus, clyſmata, negotium promovet.

923. Coctione, & excretione, dum in morbo hoc per ſua ſigna (916. 917. 918.) cognito 1. alvus fluit bilioſis cum pauco cruore ante diem quartum; 2. urinave excernitur multa, acris, craſſa, rubra cum ſedimento ſubalbo, diu continuata, ante diem quartum; 3. ſuperveniente dolore mitiori Lienis ante ſigna ſuppurationis; 4. haemorrhagia larga ex nare dextra; 5. ſudoribus, materie, loco, tempore, continuatione, effectiſque, bonis.

924. Ubi primum apparet (923. № 1), ſtatim epithematibus, clyſmatibus, fomentis, potibus, victu, medicamentis, ea ſunt ſubminiſtranda, quae valent diluere, reſolvere, movere, abſtergere, leniter expellere, putredini bilioſae inprimis obeſſe.

925. Si alter caſus adeſt (923. №. 2.) utendum dictis (889. ad curam 888. № 2.), inque iis addenda parum deterſiva.

926.

Google

926. In tertio caſu (923. N°. 3.) eadem (924. 925.) peragenda; ſed lieni ſimul, & toti viae ab eo in hepar, fomenta ſimilia danda.

927. In quarto (923. N°. 4.) nares interne & externe emollientibus, tepidis ſovendae, donec ad levamen ſymptomatum fluxerit ſanguis; tum vero, ſi nimius fluor, compeſcendus lente per ſtiptica & diaetam; ne nimis cito.

928. In quinto denique (923. N°. 5.) requiritur uſus decoctorum diluentium, abſtergentiumque largus.

929. Inprimis in his (924. ad 929.) cautio ſit, ne aliquid materiae morbi in loco reſtet, difficulter poſtea ſuperandae: & inde prima, atque benigna Icteri ſpecies curatur.

930. Si recens, vehemens, ſine ſignis & ſpe (922. 923.), erit tractanda eiſdem cautelis, remediis, methodo, ac pleuritis (890.), paraphrenitis (911.), & ſimiles morbi: niſi quod ea, quae leniter vi antiphlogiſtica alvum emolliendo ſubducunt pota, & per clyſma injecta, inprimis hic proſint.

931. Signa autem perfectae ſanationis, color non amplius ictericeus in oculis, facie, urina, foece alvi, cum abſentia ſymptomatum (928.),

932.

932. Unde noſcitur origo, natura, effectus, curatio ſecundae ſpeciei Icteri gravioris.

933. Si autem in hepate inflammato (914. 915.), remedia (922. ad 931.) non, ſero, fruſtra applicata; cauſa major; tum oritur ſuppuratio (387. 402.) jecoris, ſimilis ut alibi, niſi quod ob copiam multi hic liquidi cruenti & bilioſi ſtagnantis raro bonum pus, niſi in parvis & exterioribus, plerumque vero funeſta putredo.

934. Cognoſcitur id futurum 1. ex ſignis praegreſſae inflammationis in loco, dolore inflammatorio, ictero flavo in oculis, cute, urina, foece alvi, apparente, febre acuta. 2. ex abſentia reſolutionis (912.), coſti excretionis (913.), aut ſanationis (914. ad 933.) 3. ex mutatione ſymptomatum, remiſſa acutie doloris, ſequente pulſatione, manente ictero, horroribus vagis. 4. ex duratione inflammationis non peſſimae ultra triduum.

935. Factum novimus: 1°. ex ſignis (934.) praegreſſis. 2°. tumore loci. 3°. mutatione ſymptomatum, loco doloris jam praeſente gravitate partis manente ictero. 4°. ex debilitate magna, febricula hectica, ſiti ingente.

936. Tale apoſtema vel 1°. totum depaſcitur jecur; 2°. vel rumpitur in cava abdomi-

minis effuſo pure ſanioſo; vel 3°. per vaſa biliofa in inteſtina; vel 4°. per venam cavam in cruorem; vel 5°. elato tumore accreſcit peritonaeo, atque ibi abſceſſum exterum hepatis format, ibi apparentem.

937. Ubi hepar conſumitur, tum tabe lenta icterica, cum febricula aſſidua, ſiti intolerabili, debilitate ſumma, anxietate inexplicabili, urina fere nigra, tympanitide, fluore alvi ſanioſo, fœtidiſſimo, diu luctatus moritur.

938. Qui caſus (937.), eouſque provectus, nullam medelam, vix palliationem capit; haec nova Icteri idea.

939. Si ulcera facta hepatis, & jam rupta effuderint ſuam materiem in cava abdominis, collecto ibi puri aſſiduo novum addunt; omne corporis humidum & pabulum in novum pus convertunt, cuncta viſcera putrefaciunt, hinc Aſciten, mentiendo Tympanitidem, creant, unde poſt lentam, terribilemque tabem, & ejus ſymptomata, mors: ſimilis fere priori (938.) haec Icteri ſpecies, nulla arte ſanabilis.

940. Quoties vero ſuppurata materies & ichor, exeſis finibus meatuum bilioſorum, in horum amplitudinem, indeque in inteſtina fluxerint, pro varietate affectatae viae, vomitus faetidos, putrefactos, purulentos, ichoroſos, albi, cinericei, fuſci, flavi, nigri

gri coloris, vel ſimiles alvi evacuationes producunt, cum ſumma virium jactura, titulo fluxus colliquativi, brevi lethales. Novus hic iterum Icteri exitus, maxime metuendus.

941. Si vero in Venae Cavae exeſos ſines, hinc in ipſam, denique in maſſam ſanguinis eadem liquida (940.) ſe effuderint, miſcuerintque, teterrima oriuntur, & brevi exitialia, ſymptomata; animi deliquia enormia, frequentia; debilitates ſummae; pulſus omni modo malus; perturbatio omnium functionum ſimul; mors improviſa. Novus iterum Icterus.

942. Quo quidem caſu (941.) nulla valida medela habetur, largus autem uſus eorum, quae vires focillant, putredini reſiſtunt, humida reſtituunt, aliquid proficit.

943. At ſi ultima obtinet mali ſpecies (936. N°. 5.), tum deprehenſus tumor, lino, ferro ignito, cauſticis, lanceola aperitur; vulnus leniter erodentibus & ſuppurantibus tam profunde exeditur, donec ad vomicam perventum.

944. Si tum album, aequale, laeve, inodorum, ſpecillum non colorans, pus extrorſum exit, ſpes eſt: oportet enim ut ulcus tractare (402. ad 413.); ſimul interna depurantia medicamenta adhibere.

945.

945. Si autem flavus, fuſcus, lividus, niger, foetidus, ſpecillum colore iridis inficiens, ſanioſus, amurcoſus ichor prodit, ſenſim exedetur jecur; conſumetur aeger; ſientque fere eadem ſymptomata (941.).

946. Atque rurſum ſi poſt inflammationem jecinoris adſunt conditiones (392.) ſcirrhus ibi naſcetur; qui tumore, duritie, incremento, & ſuam ſedem, & vicina laedit, hinc iterum eadem fere mala, ſed lenta producit (881. 882. 883.); mollibus non auſcultat; acribus in cancrum (492.) horrendum vertitur, cujus dein terribilia effecta intelliguntur ex (499.) comparato cum hac ſede affecta: praecipuum ſcirrhi talis effectum, Icterus perpetuus.

947. Unde patet, id malum per ſua ſigna cognitum (946.) mitiſſime tractandum, ſanari vix unquam.

948. Si autem in parva modo parte jecoris exigua talis inflammatio haeſit, calculo, ſcirrho exiguo, puſtulae, exiguo abſceſſui, originem dabit: quae per ſe parum, ſed orta febre multa mala pariunt (881.).

949. Tandem etiam inflammatio hepatis deſinit ſubito in mortem, ſi cauſae inflammationis tam validae, ut nihil per totum jecur tranſire queat, febre ſimul in-

tenſa urgente: tum ſtrictum ad fines, dilatatum ad vaſa hepar, nullam functionem obit; fit Icterus ſubitus & ingens; rumpuntur vaſa; effunditur ſanguis & bilis; moritur ilico aeger. Id futurum praedicit. 1. vis morbi in hepate cognita. 2. ſumma & ſubita reſolutio virium: at vero jam fieri docet vomitus, aut ſeceſſus ſanguinis, bilis, foecis amurcoſae, viridis, nigrae, foeditiſſimae, cadaveroſae; ſingultus magnus, perpetuus; febris intenſiſſima; ſitis inextinguibilis; ſubitus admodum pallor.

950. Ex his omnibus expoſitis (914. ad 950.) intelligi poſſunt infinita ſymptomata in morbis acutis occurrentia; quorum ignota ratio inanes malignitatis fabulas produxit: nam ab hepate omnia viſcera abdominis, adeoque omnes illorum actiones, digeſtionis, aſſimilationis, nutritionis, refectionis ſanguinis, excretionis alvinae, pendent. In Hepate triplex, facile in calore putreſcens humor, ſanguis multus & ſolutus, bilis veſicaria, & hepatica: Hepatis cum diaphragmate & corde magna vicinitas: finibus bilioſis obſtructis facile liquor Portarum bilioſus in Cavam tranſit. Tum ex iis ſolis perſpicitur, quam varia, quam multiplex Icteri idea? cur aliquando facile ſanetur, & quando? cur ſaepe fit per-

Digitized by Google

pertinaciſſimus? cur ſaepe cito, ſaepe tarde admedum occidat? Cur per vices accedat, maneat, abeat, redeat? cur cum tantis anxietatibus, vomitu, dolore, convulſione, praecedentibus, appareat, quieſcat, redeat? & quid tum denotet? Cur in acutis tam calamitoſus ante ſeptimum diem? Cur tam inexpugnabilis in iiſdem poſt ſeptimum diem? Cur dyſenteria larga, cito deſinente, tam bene ſanetur? Cur miſſio ſanguinis tam patum hos morbos juvet? Cur in omni morbo acuto adeo attendendum ſit ad hypochondriorum dolores, tumores, tetroſurſum elevationes? Cur color oculorum, urinaeque tam cito icterum praeſentem & abeuntem deſignent? Cur vitia inflammatoria, ſuppuratoria, gangraenoſa, ſcirrhoſa, cancroſa, lienis, ventriculi, omenti, meſenterii, inteſtinorum, ſemper ipſum hepar adeo violenter infeſtent? Cur tam enormiter vitia inflammatoria hepatis viciſſim & ſcirrhoſa illa afficiant? Cur jecur tam immenſum augeri, tumere, iterumque exſiccari poſſit? cur hydrops a malo hepatis, & tympanitis eo crudelior? Cur ab hydrope extenuatio, & exſiccatio hepatis, cum praetumido liene; quae dyſenteria hepatica? &c. ſunt enim infinita, quae huc ſpectant.

VENTRICULI INFLAMMATIO.

951. Ut reliquae partes, ita quoque ſtomachus vera inflammatione corripi poteſt. Cujus ſigna, & effectus haec fere habentur: dolor ardens, fixus, pungens in ipſo ſtomachi loco; ejus exacerbatio in ipſo puncto, quo aliquid ei ingeritur, vomitus dolentiſſimus ſtatim ab omni ingeſto, cum ſingultu doloriſico; anxietas ſumma & perpetua circa praecordia; febris acuta continua. Ejus cauſae generales inflammationes, vel vicinia aliorum, vel acria ingeſta.

952. Brevi plerumque lethalis fit, niſi ſubito curetur, ob laeſam neceſſariam functionem, & infinitos nervos connexos.

953. In ſanitatem, morbos ſuppuratorios, ſcirrhoſos, cancroſos, gangraenoſos, vel in ſubitam mortem convulſionibus acceleratam, tranſire, ut reliqui inflammati, ſolet.

954. Simulac praeſens per ſua ſigna ſcitur (951.), ſtatim valida ſanguinis miſſione, ſi opus repetita; potu leniſſimo nutriente, emolliente, antiphlogiſtico, cauſae contrario; clyſmatibus, fomentiſque ſimilibus, diligentiſſime utendum. Cavendum ſummopere ab omni acri, maxime autem a vomitu.

955.

Digitized by Google

955. Si in ſuppuratum abit multa mala, maxime nauſea, vomitus, dolor, ſuccedunt, quae ſaepe mirabilia apparent; ignorata cauſa, raro curantur; cognita (951.) per curam abſceſſus tractari requirunt (402. ad 413.).

956. Ubi ſcirrhum, cancrumve procreat, tum enormes illos vomitus, dolores intolerabiles, ad minima ingeſta acerbatos, fixos, diuturnos, ad omnia medicamenta aſpera inſurgentes, excitat.

957. Solis lenibus, ad hos morbos requiſitis, medelis pacatur (490. 491. 506. 507. 508. 509. 511.); raro curatur: aquae medicatae fontium maxime hic efficaces.

958. Lienis, Pancreatis, Omenti, inflammati, ſuppurati, gangraenoſi, ſcirrhoſi, cancroſi, origo, natura, effectus, cognitio, praeviſio, curatio, palliatio, ex iiſdem dictis (914. ad 958.) hauriri poſſunt.

INTESTINORUM INFLAMMATIO.

959. Inteſtina, maxime tenuia, & frequentiſſime, in ſuis membranis acuta inflammatione, ut ventriculus, ſaepe infeſtantur, a cauſis communibus in-

flammationis huc delatis; vel a materie acri potus, cibi, condimenti, medicamenti, veneni, aſſumta, huc delata, in plicis valvuloſis retenta, haerente; tum etiam ab acri, putrida, foetida materie purulenta, ichoroſa, gangraenoſa, biliosa, atrabilaria, ex oeſophago, ſtomacho, hepate, liene, pancreate, omento, huc appellente, haerente, rodente; denique ab convulſione ingente praegreſſa, flatus creante, motum ſiſtente, ſicque inflammationem creante.

960. Nata his locis, contrahit inteſtina; cavitatem claudit; tranſitum appulſi impedit; fiſtulam loco obſtructo altiorem, ipſumque ventriculum immaniter inflat, extendit, dilacerat, inflammat; hinc dolorem acutiſſimum, ardentem, fixum creat, perque omnem inflammatum locum extendit; convulſiones violentas, ubi appulſis irritatur, producit in diaphragmate & abdominalibus muſculis; alvum claudit; vomitum excitat ingeſtorum, & appulſorum, citius, tardiuſve poſt aſſumtionem, prout ſuperius, vel profundius haeſit; flatus dolentes; tormina cum borborygmis acutiſſima; ileum, volvulum; abſceſſum; gangraenam; ſcirrhum; cancrum; febrim acutiſſimam; debilitatem ex dolore acerbiſſimo ſummam; mortem citiſſimam, producit.

961.

961. Quamdiu in gradu inflammatorio ſubſiſtit, doloris Iliaci nomine imponit incautis, frigori, flatui, vento, periculoſo ſucceſſu adſcribitur, calidis tractatur, & carminantibus, eventu funeſtiſſimo.

962. Cognoſcitur autem facile pro vera inflammatione ex febre acuta continua camite; ſiti ingente, calore magno, pulſu duro, dolore igneo, urina flammea, debilitate ſubitanea.

963. Si flexum Coli occupat (*959.*), facit Colicum dictum dolorem; ſi Recti inteſtini ultima infeſtat, tum pro haemorrhoidibus coecis haberi ſolet: ſolvitur dyſenteria blanda ſubcruenta bilioſa.

964. Simulac noſcitur praeſens per ſigna (*959 960.*) in eo ſtatu ſtatim, maximo molimine tentanda ſanatio, quae acquiritur 1. miſſione larga, & repetita ſanguinis, ut in pleuritide (*890.*) 2. aſſiduo injectu elyſmatum laxantium, diluentium, antiphlogiſticorum, ſaepe repetitorum ad tertiam, quartam, & ultra, vicem uno die. 3. potu aſſiduo calido eorundem, additis prudenter opiatis, & iis, quae cauſae ſingulari compertae (*959.*) adverſa ſunt. 4. fomentis ex ſimilibus toti abdomini applicatis, maxime ex junioribus, vivis, validis, ſanis, animalibus impoſitis. Atque 5. interim caute cavendo ab omni

 aeri,

acri, impetum augente, calefaciente, potu, cibo, medicamento, motu, animi affectu. 6. tamdiu perſiſtendo in uſu horum, donec omne malum ſedatum ſit, nec tribus diebus redierit.

965. Si malo hoc (959. 960.) praegreſſo; nec debitis remediis curato; & ultra triduum ſemper eum vehementia perſiſtente, loco doloris, ardoris, diſtractionis, ſucceſſerit horror vagus per totum corpus ſine cauſa, obtuſus cum gravitate dolor in loco, ſignum erit ibidem formari abſceſſum, unde intra quatuordecim dies eo rupto effluet pus; quod ſi in cava abdominis effluit facit mala multa ſimilia (939); ſi autem effluit in cava inteſtinorum facit dyſenteriam purulentam magnam, parvam, longam, brevem, prout uleeris ibi facti natura dabit; inde ſaepe integre inteſtinorum membranae exeunt, & ſaepe tabes fieret.

966. Simulac id (965.) adeſſe noſcitur, ſtatim inhibendus omnis victus, unde ſtercus multum, durum, craſſum, acre naſcitur; aeger paſcendus ſolis juſculis cum leniter deterſivis radicibus incoctis; incocta balſamica, detergentia, multum bibenda, & inſtar clyſmatum injicienda; aut aquae fontanae medicatae larga copia bibendae, in his pergendum uſque ad perfectam ſanationem. 967.

967. Si vero morbus habuerit cauſas violentiſſimas (959.), & produxerit ſaeviſſima ſymptomata (960.), poterit facile in illo loco (959. 963.) producere gangraenam (388.), miſerrime dein lethalem.

968. Quam futuram ex iiſdem obſervatis praegreſſis facile praevidemus (967.), ſi ſimul nulla benignae reſolutionis (963.), vel medelae (964.), ſigna apparuerint.

969. Eam fieri docent ſigna praegreſſa (968.), tum ſubita, & ſine cauſſa, remiſſio acerrimi doloris, manente pulſu debili, intermittente, ſudore frigido, dyſenteria foetida, cinericea, ichoroſa, livida, nigra, foecum ſine ſenſu demiſſione; unde brevi placida mors.

970. Malum id, euſque provectum, raro medelam capit; curandum prius; caeterum ſola methodus (966.) prodeſt.

971. At ſi cauſae (392.) hic ſcirrhum produxerint, longe alia mali idea naſcitur, quae clare certe pernoſcenda.

972. Ergo, ſi in inteſtinis dictis (959. 263.) inflammatio cum conditionibus (392.), diu perdurans, nec in ſummam ſaevitiem (960.) adſcendens, nec reſolutione (963.), nec medicamentis (964.), nec ſuppuratione (965.) ſoluta, deinde reliquerit in loco affecto ſtuporem, gravitatem, diſtra-

 ctio-

ctionem, conſtantem, cogitandum eſt; ſcirrhum ibi naſci.

973. Qui ſi naturam ſuam (392.) ſequens, effectuſque ſuos (486) producens in hoc loco (959. 963.) multa, gravia, pertinacia mala producit; qualia inprimis: ſtupor, pondus, incrementum; aſſiduo aucta; hinc cavitatis inteſtinalis anguſtatio; foecum ibi & chyli ſtagnatio; horum in locum reſiſtentem actio, maxime putrida, ob moram, materie; hinc inteſtini occluſio; intorſio; ingeſtorum remora; Ileus; volvulus; vel ab acri irritante dyſenteria ſiccior; convulſio; ſingultus; vomitus; dolor aſſiduus; febris, macies; atrophia; mors.

974 Medicamenta parum valent, quaecunque demum ſint: victus ſit (966.). Sic fertur diu, ſine magno malo.

975. Si autem ſcirrhus ille hoc loco conceptus per cauſas (492 495), ſignis (497. 498) cognoſcitur, tum vero miſerrimus rerum ſtatus, & immedicabilis cernitur; qui intelligi poteſt ex (498.) collatis cum natura, functione, nervoſa textura inteſtini: maxime autem dyſenteria acerrima, aſſidua, rebellis, cuncta, per quae vadit, exurens, erodens, conſumens, cum convulſionibus acerrimis, doloribus omni patientia majoribus, fixis, diuturnis, donec

Digitized by Google

nec tandem mors unico ſit miſeriae ſolatio.

976. Si ſimulac ſcirrhi praeſentia noſcitur (972.) tractatur methodo (974.), hoc malum (975.) multum cavetur. Sed ſi, ad id ſuperandum acria (490. N°. 3. 495. 502.) applicata imprudenter, maxime per valida purgantia, tum cancer illic oritur, ſaevitque: tum autem potus ex ſolo lactis recentis ſero; victus ex juſculis farinoſis, carnoſisve ſolis cum vitellis ovi; clyſmata blandiſſima ex ſolo decocto ſeminum lini, foliorum ſolani officinarum, vel capitum papav. alb. injicienda; medicamenta ſummopere demulcentia, anodyna, leniter opiata, non facile in acre tranſeuntia, danda.

977. Hinc demum liquet, cur practicis toties occurrant dolores oeſophagi, oris ventriculi, hepatis, lienis, pancreatis, inteſtini Ilei, inteſtini Coli, adeo ſaevi, fixi, pertinaces, intolerabiles, inſuperabiles? quod in omni Ileo vero ſit ſemper cauſa phyſica tranſitum contentorum per inteſtinum abſolute impediens, quaecunque demum haec fuerit, ſive in ipſa ſcilicet inteſtini fabrica male affecta, ſive in materie quadam cavum occupante, quae multiplex quidem deprehenſa fuit? item quam ſit multiplex, miraque omni modo, dyſfen-

ſenteria? quam male in hujuſmodi malis ſaepe accuſetur acrimonia quaedam hectica humorum ſingularis, & contra eam ſictam dentur nocentia medicamenta? quanta ſit prudentia opus Medico daturo purgans in magno dolore illarum partium? quaenam ſaepe ſit illa poſt haec in nonnullis ſequens, immedicabilis hypercatharſis? quam varia remedia, & methodus medendi requirantur ad dyſenterias curandas? quam vanum, fallax, & damnoſum ſit, ad has commendare unum, qualecunque demum ſit, medicamentum proprium? aut unam univerſalem medendi methodum? Et infinita ſimilia.

APHTHAE.

978. Quum vero in multis morbis acutis cum viſceribus inflammatis Aphthae oriantur, de his nunc paucis agendum.

979. Sunt autem parva, rotunda, ſuperficiaria, ulcuſcula, os internum occupantia.

980. Quae examinata accurate videntur eſſe ultimi emiſſarii, quo in os liquor ſecretus effunditur ſalivoſus, mucoſuſque, exulcerationes, factae ex obturatione ejus canalis extremi per humorem lentum, viſcidumque eo delatum. 981.

981. Hinc occupant omnia loca, ubi talia emiſſaria hiant; adeoque labia, gingivas, genas internas, linguam, palatum, fauces, tonſillas, uvulam, gulam, ſtomachum, inteſtina tenuia, ubique fere eadem ſpecie.

982. Gentibus Borealibus, paludoſa loca inhabitantibus, tempeſtate calida, pluvioſa, infantibus, ſenibuſque, frequentes.

983. Solent autem Aphthas in ore apparituras praecedere febris continua putrida, aut intermittens, continua facta; incipiens cum diarrhoea, vel dyſenteria; magna & perpetua, nauſea, vomitus, proſtratus appetitus; anxietas ingens, ſaepe repetens circa praecordia; debilitas magna; magna evacuatio quaecunque humorum; ſtupor & hebetudo, ſomnolentia levis, inaequalis, perpetua; perpetua querela de pondere & dolore circa ſtomachum.

984. Solet in initio aliquando hinc inde ſparſa apparere ſolitaria puſtula, jam primo in lingua, in labiorum angulis, in faucibus, & alibi, ſine ulla certa conſtantia loci primi: & illae fere ſemper boni genii: aliquando primo apparent in imis faucibus adſcendente quaſi ex oeſophago cruſta alba, denſa, ſplendente, inſtar recentis lardi, tenaciſſime adhaerente, lente adſcendente: atque hae fere peſſimae, & ut

ut plurimum certo lethales: aliquando duris, craſſis, denſis, tenacibus cruſtis totum cavum oris ubique, uſque ad extrema labiorum, obſident, omnia tegentes ſimul; & ab his raro reſurgunt aegri.

985. Varius harum color: albus pellucidus inſtar margaritarum; albus ſincerus ex denſitate magna; fulcus; flavus; lividus; niger: quorum malignitas pari ordine, ac hic recenſetur, procedit, ut prior optimus, peſſimus poſterior, ſit.

986. Ubi haeſerunt aliquamdiu, ſolent interne ſolvi, laxari, fruſtulatim decidere, ſicque ſenſim, & ſucceſſive omnes partes prius affectae liberantur. Tum nonnullae cadunt cito, aliae tarde. Quaedam illico renaſcuntur, quaedam tarde, aliae non: renaſcuntur quandoque aeque denſae ac priores, & etiam nonnunquam adhuc denſiores: patetque iterum tum diverſitas periculi, & ubi.

987. Hic locus (981.), natura (979. 980.), cauſa (980. 983.), ſymptomata hujus mali (984. ad 987), unde de genio ſtatuere licet; atque inde effectus ejus facile deduci poſſunt.

988. Ubi enim talis cruſta aphthoſa totam ſuperficiem tegit partium deſcriptarum (981.), tum ſenſum nervis inprimendum tollit, unde ſapor omnis ſublatus; exi-

exitum liquidorum per ſua emiſſaria impedit, unde ſiccitas, vaſorum ſuppoſitorum dilatatio, liquorum ſub his ſtagnantium putrefactio, inflammatio partium ipſarum; cavitates vaſorum abſorbentium claudit, unde ingreſſum novi chyli, potus, medicamentorum impedit, vitia a denegata refectione corporis nata producit, unde tandem inde mors; cruſtis deciduis, major per dilatata vaſa jam aperta humorum effluxus, unde ſalivatio; diarrhoea, quae bonae ſi non renaſcuntur aphthoſae cruſtae; malae, ſi iterum procreantur; deciduis cruſtis, dolor inflammatarum, & jam denudatarum partium, ſaepe vivum cruorem ſtillantium, unde ſaliva ſanguinolenta, taliſque dyſenteria; haec autem omnia, ſi ſtomacho, emiſſario hepatis, pancreatis, inteſtinorum applicantur, nos docent infinita mala, quae ex hoc uno morbo oriri poſſunt: ut non opus ſit aliam prognoſin dicere.

989 Si vero ulceroſae cruſtae hae admodum lentae, craſſae, latae, compactae, tum ſaepe ſuffocata caro ſubjecta inflammata, ſuppurata, gangraenoſa, in dira ulcera mutatur, eroſo quandoque in os palati uſque ejus involucro; qualia autem in ſtomacho & inteſtinis hinc mala, per ſe patet.

990.

990. Ut curetur optime hoc malum, debet 1. humorum vitalium impulſus internus in partes obſeſſas excitari, temperari, ut ſuppeditato liquido inferne reſolutio, laxatio, lapſus conciliëtur cruſtae ulcerofae: id efficitur potu multo, calido, diluente, reſolvente, abſtergente. Et quia in mala ſpecie hujus morbi vaſa lactea obſeſſa introitum facilem negant, hinc fomenta, vapores, balnea mirifici hic uſus ex eiſdem; cibus autem optimus ex aqua, pane, coctis, dein vino & melle miſtis. 2. debet cruſta in facilem citumque lapſum diſponi: id fit fomento, gargariſmo, clyſmate: quae liquore calido laxante, emolliente, detergente, & ſatis diu adhaerendo humectante, putrefactioni reſiſtente, conſtare debent. 3 ſimulac lapſus conciliatus eſt, tum anodyno, demulcente, & ſimul parum corroborante medicamento ſimili utendum. 4 ſimulac rurſum febris ſedata, urina hypoſtatica, pulſus paulo liberior, tum potus corroborans prodeſt. 5. in fine mali purgans corroborans per alvum exhibendum.

991. Ex hac hiſtoria & curatione aphtharum multa obſcura problemata practica ſolvuntur. Cur enim in febre cum diarrhoea & dyſenteria in fine morbi aphthae? Cur id in pueris, ſenibuſque inprimis? cur maxi-

maxime, ſi medicamenta, victus, regimen, calefacientia, aut adſtringentia, in initio morbi hujus data? Cur ſi in talis morbi initio purgans datur aphthae hujuſmodi praecaventur? Cur in peſſimis aphthis moleſtus & funeſtus ſingultus? Cur ora aphthoſa, ventres turbati, appetitus proſtrati junguntur ab Hippocrate? Cur aphthoſa tunica ventriculi lienteriam creat? Cur aphthae nigrae peſtiferae habentur? Cur aphthoſum os gravidae abortus praenuncium? Cur in putridis pulmonibus, hepate &c. Aphtbae adſunt? Cur tumor, calor, ſuffocatio, angina ab aphthis refrigeratis? Cur deliria, jactationes, pervigilia, ſudor frigidus, adeo hic funeſta?

992. Regula ergo eſt: aphthae pellucidae, albae, tenues, ſparſae, molles, facile cadentes, parum renaſcentes, ſuperficiariae, bonae; contra vero, candidiſſime opacae, flavae, fuſcae, nigrae, denſae, craſſae, coëuntes, durae, tenaces, aſſiduo refectae, erodentes, malae.

NEPHRITIS.

993. Ipſos Renes vera inflammatione occupari ſcimus ex dolore ardente, pungente, magno, inflammatorio loci ubi Renes ſiti ſunt, ex febre acuta, continua

concomitante; ex urina pauca, ſaepe parva copia, emiſſa, admodum rubra & flammea, vel in ſummo malo, aquoſa; ſtupore cruris vicini; dolore inguinis, teſtiſque vicini; dolore iliaco; vomitu bilis; ructu aſſiduo.

994. Hanc (993.) producunt omnes cauſae generales inflammationis renibus applicatae; adeoque 1. quidquid fines arteriae ad tranſmittendum impedit, vulnus, contuſio, abſceſſus, tumor, decubitus diuturnus, nixus corporis validus, lapillus. 2. quidquid urinam in pelvim, ureterem, veſicam tranſire impedit, ut ſimiles cauſae, ac mox enarratae, applicatae his partibus. 3. quae craſſiora ſanguinis vi adigunt in canales urinoſos, ut curſus, equitatio diuturna & vehemens, aeſtus, nixus, plethora, diuretica acria, venena. 4. ſpaſmodica omnium illorum vaſculorum diu permanens contractio.

995. Si ſumma inflammatio haec vaſcula occupat, ita ſaepe ſtringuntur, ut nihil reddatur lotii: aliquando ut valde parum, pellucidum, tenue, aquoſum, quod peſſimum. Irritatis ſaepe nervis cohaerentibus, & viciniis, dolores & convulſiones facit per ſtomachum, meſenterium, inteſtina, ureteres; unde ructus, nauſea, vomitus, dejectiones alvi, ileus, urina inter-

tercepta, crurum ſtupor, horum immobilitas, lumborum ardor.

996. Sanatur bonitate naturae, & morbi, 1°. per reſolutionem. 2°. urina copioſa, ruffa, craſſa, continuato fluore reddita ante diem morbi ſeptimum, aut ad ſummum quartumdecimum. 3°. Haemorrhoïdibus initio morbi large fluentibus.

997. Sanatur, ubi in ſtatu inflammationis per ſua ſigna noſcitur (993. 995.), 1. per remedia generalia omni inflammationi ſanandae propria, venae ſectionem, avulſionem, dilutionem. 2. decocta lenia, emollientia, antiphlogiſtica magna copia ingeſta. 3. Clyſmata, fomenta, balnea ex iiſdem conſtantia, 4. victu humido, leni, quiete, vitatione lecti calidi, inprimis autem decubitus in dorſo.

998. Si nimia ſymptomata doloris, vel convulſionis urgent, opiata proſunt.

999. Vomitum autem nimium, morbi ſymptoma, ſaepe ingeſtu tepidae mellitae juvare prodeſt.

1000. Atque hac ſola methodo tuto curatur ipſa nephritis a calculo renibus, ureteribuſve impacto orta.

1001. Si cauſae nephritidis magnae, nec malum reſolvitur (996.), nec ſanatur (997), ſed excurrit ultra ſeptimum diem, abiceſſus metuendus; quem fieri, docet remiſ-

 ſio

ſio doloris, ejus in pulſationem mutatio; horror ſaepe recurrens, gravitas, ſtupor que partis; jam factum eſſe docet praegreſſus priorum, tum pulſus, ardor, tenſio in loco, urina purulenta, foetida, inſtar urinae ſalſae putrefactae: ſimulac abſceſſus ille factus ſcitur, utendum valde maturantibus primo & emollientibus, dein purulenta apparente urina, diureticis puris ex aquis medicatis, ſero lactis, ſimilibuſque, uſurpatis ſimul balſamicis.

1002. Si vero ſuppuratio illa (1001.) diu durat, totus ren exeſus ſaccum format, nulli uſui ſervientem: tumque frequenter tabes renalis adeſt.

1003. Si ſcirrhum hic format, paralyſis, vel claudicatio cruris ſuppoſiti oritur, immedicabile malum: unde ſaepe lenta tabes, hydrops: &c.

1004. Si autem parva copia materiae inflammatae coagulata in folliculo urinae minimo haeſerit, baſin format, cui appoſita ſabuli in urina materies cruſtatim accreſcens calculum renalem creet, ſicque eundem augeat: de quo poſtea.

1005. Quinetiam aliquando in gangraenam tranſit, quod docet vehementia cauſae (994.), ſymptomatum (995.), abſentia levaminis per remedia (997.), & ſubita remiſſio doloris ſine cauſa, cum ſudore

dore frigido, pulſu debili, intermittente, ſingultu, urina vel nulla, vel livida, nigra, capilloſa, foetente, carunculis fuſcis, nigriſve foeda, defectu virium ſubito, ſummo: ubi nihil juvat, vel medicina (902.).

1006. Hinc patet, infinitas eſſe nephritidis ſpecies, cauſaſque: & inter eas unam a calculo; tamen eſſe omnium ferme eandem curationem? Cur in febribus toties nephritis (993.), ejuſque criſis (996.)? Imo & inde Iſchuria vitio renum, vel ureterum, orta intelligitur, ſanatur.

APOPLEXIA.

1007. Summa velocitas, nexus ſaepe cum inflammatione, foecunditas multorum inde pendentium malorum, requirit, ut ordine nunc de Apoplexia agatur.

1008. Quae tunc dicitur adeſſe, quando repente actio quinque ſenſuum externorum, tum internorum, omneſque motus voluntarii abolentur, ſuperſtite pulſu plerumque forti, & reſpiratione difficili, magna, ſtertente, una cum imagine profundi perpetuique ſomni.

1009. Accuratiſſima & multiplex valde obſervatio docuit, hunc morbum accidiſſe,

quoties illae praegreſſae eſſent cauſae, quae potuerunt impedire integre, vel multum, effluxum liquidi cerebroſi ſpirituoſi in organa ſenſuum, motuumque voluntariorum, & viciſſim hujus refluxum ab his organis in ipſum ſenſorium commune; ſuperſtite interim cerebelloſi liquoris in cor, & naturalia reſpirationis organa, itu, & forſan reditu, aliquo, qui ad has functiones ſuſtinendas quodammodo ſufficiat.

1016. Quae cauſae omnes recenſitae ab Obſervatoribus in aliquas claſſes redigi poſſunt in commoda Praxios.

1. Nativa corporis fabrica, Caput magnum; Collum breve, & ſaepe ſex modo vertebris extructum; Corpus valde craſſum & pingue, Temperies plethorica, cacochymia pituitoſa multum excellens.
2. Quaecunque ſanguinem, lympham, materiem ſpirituum ita mutant, ut per arterias cerebri libere ire non poſſint, ſed impacta haereant: talia ſunt ſaepe α. polypoſae in carotidibus, vertebralibuſque arteriis concretiones, ſive circa cor primo, ſive intra ipſum cranium factae; quae cordis palpitatione, pulſu inaequali, vertigine, ſcotomia, frequentioribus, & ad auctum motum caloremve, increſcentibus, ſe manifeſtant.

β.

oogle

β. ſpiſſitudo inflammatoria cruoris; quam doeent febris acuta continua, phrenitis, dolor capitis ingens, inflammatorius, diu praegreſſa; tum omnia ſigna, quae oriuntur a ſanguine, qui impeditus ire per vaſa cerebri, eo majore copia, & impetu per ramos carotidis alios ruit, unde rubor, tumor, inflammatio oculorum, cum lachrymis excuſſis, faciei, & colli. γ. craſſa, glutinoſa, pituitoſa iners ſanguinis totius natura; unde ſenibus, catarrhoſis, frigidis, humidis, pallidis, leucophlegmaticis, hic morbus admodum familiaris; quin & praeſagitur iis futurus jam ante adventum ſuum, per otia, hebetudines, ſomnolentiam, pigritiam ad motus quoſcunque, vocem ſolito tardiorem, tremores, ſtertores, incubos, oculos pallidos, turgidos, humentes, caliginoſos, vomitum pituitae frequentem, vertigines, reſpirationem ad minimos motus anhelosam, cum narium pinnis compreſſis, omnes cauſae, unde glutinoſum iners fit, accumulatur (69. ad 75.).

3. Quaecunque arterias ipſas, vaſave nervoſa cerebri ita comprimunt, ut cruor, ſpiritusque, transfluere non poſſint. α. plethora, cacochymia replens, cali-

da valde temperies, hinc obnoxia huic malo, maxime ſi motus, calorve ingens velocitatem adauxerint; hinc his accidere ſolet a lauto valde cibo, potu, medicamentis acribus & valde moventibus, ut ſunt cardiaca, volatilia, vomitoria, &c; aeſtu, motuque exorbitantibus, intentione animi ſumma, diuturna, ſaepe repetita. β. tumores quicunque intra cranium nati, inflammatorii, abſceſſus, ſeroſi, pituitoſi, ſteatomatoſi, ſcirrhoſi, oſſei, vel arterias, vel venarum coitum circa torcular, vel nervorum initia medulloſa, comprimentes, aut medullam cerebri ipſam. γ. nimia velocitas cruoris in caput determinata, dum per inferiora arterioſa vaſa impeditum iter per quaſcunque ex infinitis cauſas. δ. quae extra cranium venas cerebri ſanguinem referentes comprimunt rurſum quacunque cauſa ε. effuſi humores ſanguinei, purulenti, ichoroſi, lymphatici, ſupra duram piamve matrem externe comprimentes.

4. Omnia, quae arterioſa, venoſa, lymphatica vaſa interioris cerebri, circa cavitates ita ſolvunt, ut exeuns liquor aggeſtus, compreſſu ſuo fornicatas cerebroſorum nervorum origines laedat. Talia ſunt, ſerum acre in hydropicis, leuco-

eophlegmaticiſque; ſanguis in plethoricis; acrimonia atrabilaria in melancholicis, ſcorbuticis, podagricis; quae vulgaris cauſa intra 40 & 60geſimum aetatis annum agens; quae omnia latentia per cauſas moventes excitata, ſaepe ſubito morbum hunc creant. Hujus ergo praenuncia ex natura materiae prius natae, & cognitis cauſis excitantibus, peti debent. Maxime his animi affectus ſummi, & intenſiſſima ſtudia, nocent.

f. Huc venena quaedam referuntur, quae tamen vel ex vi trium ultimarum cauſarum (N°. 2. 3. 4.) agunt, vel potius pulmoni primo, quam cerebro nocent.

1011. Cauſas has (1010.) docuit Anatomica inſpectio cadaverum apoplexia extinctorum, atque obſervatio hiſtorica eorum, quae in ipſa horum aegrorum curatione obſervari poſſunt: meditatio autem facile in dictas (1010.) claſſes ordinat, curationi inveniendae quam aptiſſimas.

1012. Ex iiſdem conſtat a diverſis, & oppoſitis quidem cauſis, morbum hunc ſaepe produci; adeoque bene dividi in ſanguineam & pituitoſam; ſed non perfecta diviſione, quum & ſeroſa, & atrabilaria,

ria, & polypoſa ſit, & alia.

1013. Locus vero affectus in apoplexia exquiſita eſt totum ſenſorium commune; in parapoplexia vero ejus quaedam pars prae caeteris, reliquis quodammodo, ſed tamen minus, preſſis. Cerebello, ut plurimum, in initio illaeſo.

1014. Unde patet, cur pulſus & reſpiratio exerceantur, ſenſibus interim, motibuſque voluntariis, deſtructis? imo cur ſaepe pulſus & reſpiratio creſcant pro rato, quo ſenſus, motuſque plus decreſcunt, ut & circa mortem?

1015. Magnitudo igitur apoplexiae cenſetur aetate, temperie, fabrica aegri; tum vehementia ſymptomatum, & inprimis abſoluta deſtructione ſenſuum, motuumque; reſpiratione valida cum profundo ſtertore; ſpuma circa os copioſa, viſcidaque; ſudore tenui, guttatim haerente; frigidiuſculo; ortu ex debili primo parapoplexia praegreſſa; ortu ex epilepſia ingenti praemiſſa, vel ex cauſa nota vehementiori.

1016. Levitas & ſanabilitas mali contra decernitur ex levitate ſymptomatum, abſentia dictorum (1015.).

1017. Lenis apoplexia ſolvitur ſuperveniente ſudore multo, aequabili, rorido, calido, levante; urina multa, craſſa, hae-

mor-

Digitized by Google

morrhoidibus largis, diu fluentibus; fluxu menſtruo reſtituto; alvi fluxu; febre magna.

1018. Paulo gravior, ſuperata cauſa, ſolet mutari in paralyſin alicujus partis muſculoſae; totius lateris unius, unde hemiplegia; vel omnium cervici ſuppoſitarum partium, unde paraplegia dicitur; quae raro curatur, ſemperque memoriae, judicii, motuum laeſiones relinquit; unde ſoporoſi, hebetes, tremuli, vertiginoſi, puſillanimes remanere ſolent.

1019. Exquiſita apoplexia (1015.), attrito cerebello, corruptis liquidis, cauſa in cerebellum propagata, in mortem cito finitur, raro ſeptimum diem excurrens.

1020 Futura apoplexia praevidetur; 1. ex cognita naturali temperie (1010. N°. 1.). 2. materie morboſa cognita ut cauſa proëgumena (1010. N. 2. 3.) 3. ex procatarcticis. 4. ex primis effectibus incepti mali, ut ſunt tremor; vacillatio; vertigo; ſcotomia; ſtupor; ſopor; memoria vacillans; tinnitus aurium; inflatus ſuperiorum; reſpiratio ſolito profundior, cum naribus compreſſis; incubus.

1021. Praeſens facile noſcitur, ſi modo inter diverſos ejus gradus diſtinguitur.

1022. Curatio hujus mali generalis nulla

la dari poteſt: oportet enim; ut pro varietate cauſae (1010.), modi applicandi, & loci affecti, varia omnino ſit; & ut applicetur antequam malum adoleverit.

1023. Si ergo ex lenta, inerti, frigidaque cauſa (1010. N. 2. lit. γ.) oritura praevidetur per ſigna ibi poſita, ſtatim conandum. 1. ut preſſio glutinoſi a capite avertatur. 2. lentor in cerebro & in toto corpore attenuetur.

1024. Preſſio in vaſa cerebri minuitur 1. derivatione in alia, & oppoſita loca. 2. evacuationibus univerſalibus.

1025. Vapor, fotus, balneum, ſuctio, epiſpaſticum, rubefaciens, veſicans, cauſticum, fonticulus, ſetaceum, frictio, ligatura determinata, venis majoribus, pedibus, cruribus, femoribus, applicata primo ſcopo attingendo (1025. N°. 1.) valent. Collutiones, gargariſmi, maſticatoria, ſalivam moventia, apophlegmatiſmi, ori, faucibus, naribus applicata, eidem inſerviunt.

1026. Vomitoria, purgantia valida, certo determinata; ſcarificatio; venarum pertuſio ſecundo ſcopo (1024. N°. 2.) ſatisfaciunt; licet aliquid ſemper incerti ſecum ferant.

1027. Lentor vero, praemiſſis (1024. 1025.

1025. 1026.) determinantibus, diſſolvitur remediis generalibus contra gluten deſcriptis (75.) cum prudentia adhibendis, capiti applicandis omni forma: inter omnia veſicae per cantharidas proſunt, & inſecta ſimilia ſenſim uſurpata.

1028. Si ab iiſdem cauſis (1023.) apoplexia jam facta eſt, raro curatur: ſi vires ferunt, eadem tentanda (1023. ad 1028.) naribus, ori, capiti applicanda omnia, quae ſenſus excitare queant; acerrimi uſurpandi ſtimuli quicunque; alvus acri elyſmate laxanda.

1029. In uſum tamen horum omnium (1028,) augetur ſaepe malum, materie magis mota, & impacta, per omnia ſtimulantia: viribus tamen mox projiciundis per evacuantia. Hinc in conciliaoda diſſolutione ſemper evacuationi & avulſioni ſtudendum, quantum res pati queat: inde regula; Venae ſectio, ni juvet, occidit.

1030. Si autem per ſua ſigna (1010. N°. 2. l. β. N°. 3. l. α. l. γ.) apoplexia oritura praevidetur, ilico confugiendum ad ea, quae velociſſime inanire, reſolvere, avertere, queant. 1. ergo fiat larga, cita, miſſio ſanguinis, & quidem ex jugularibus venis; quae, pro re nata, repetatur: poſt hanc enim, ſi ſtatu eſt morbus ſanabili

bili, ſtatim levamen oriri ſolet. 2. tum purgans antiphlogiſticum detur magna copia, aliquoties repetatur, ut fere aſſidua diarrhoea excitetur; ſi autem purgantia non ſatis cito operantur, clyſmate ſatis acri determinentur. 3. toto dein decurſu morbi medicamenta refrigerantia, diluentia, attenuantia, ad urinas ducentia, exhibeantur. 4. aſſiduo ſimul revellentia fortia addantur, donec malum ſuperatum ſit. 5. victu, potuque utatur tenuiſſimis. 6. caveatur ſummopere ab omni medicamento valido ſtimulante, movente, calefaciente; a calore externo; a decubitu in lecto, maxime declivi & ſupino.

1031. At ſi illa ipſa (1030.) jam facta eſt, vix ulla ſpes ſupererit; eaque ſola in exercitatione eorundem (1030.).

1032. Quae vero ab extravaſatis liquidis inter cranium & membranas, inter membranas ipſas, a vulnere, contuſo, fracto, ſuppuratove oritur, jam tractata eſt in vulneribus capitis (267. 268. 273. ad 297.), unde petenda.

1033. Quae ab effuſis jam liquidis in interioribus cerebri cavitatibus orta jam eſt (1010. N°. 4), per ſua ſigna ibi data, cognita, vix requirit medelam, quum plerumque mors certa cito adſit: ſi quid tentandum, id omne ſperandum 1. a reſorptu

ſorptu effuſi in venas iterum (279. 280.). 2. a correctione acrimoniae praedominantis, & glutinis ſimul, quae nulla re felicius, quam per ſaponacea Chemica abſolvitur.

1034. Quae a praedominio lymphae extravaſatae orta eſt, facilius tollitur, omiſſa, utpote hic fere nocente, miſſione ſanguinis; datis hydragogis fortiſſimis ſtatim ad alvum determinatis; tum diſſipantibus applicatis; maxime veſicatoriis largiſſimis, diu apertis; victu exſiccante; fortibus epiſpaſticis, fonticulis, ſetaceiſque.

1035. Si vero a venenis jam producta fuerit, nulla hactenus medela deſcripta habetur; ut nec illi, quae a polypo.

CATALEPSIS.

1036. Catoche, Catochus, Catalepſis, dicitur morbus, quo laborans repente, immotus, nec ſentiens, illum corporis ſtatum retinet, quem primo momento accedentis morbi habebat.

1037. Hujus ergo proxima cauſa immobilitas ſenſorii communis, prout primo momento inſultus ſe habebat.

1038. Ergo ſanguinis cerebroſi, glandularum cerebri, emiſſariorum ejus abſoluta quies, ut in initio.

1039.

1039. Omnes quidem in eo morbo functiones cerebri laeduntur, & illae, quae inde pendent; ſoli muſculi ſic manent ſenſi ut in initio erant; caeterum reſpiratio & pulſus ſuperſunt, at plerumque leves.

1040. Febris intermittens diu perdurans, maxime quartana; melancholica, ſicca, ſtrigoſa temperies; menſtrua, & haemorrhoides retenta; terrores ſummi, ſubitique; profunda, protracta diu in unum objectum meditatio; febres validae in homine ſanguinolento accenſae, morbum hunc plerumque antecedunt.

1041. Diſſecta cadavera demonſtraverunt arterias venaſque cerebri valde turgentes fortiter impacto denſo cruore.

1042. Sanatur ſaepe excitata larga narium haemorrhagia.

1043. In alios morbos raro tranſit; aliquando tamen Epilepſia, Convulſio, Dementia, ἀτροφία, eum exceperunt, in mortem plerumque finitur.

1044 Curatio tentatur pro varietate cauſae varia. Excitando per objecta valide in organa ſenſuum agentia, ut ſunt lux, ſonus, ſtimulus, ſal volatilis acer, dolor, frictio, motus continuatus; haemorrhagiae ex naribus profectu; haemorrhoidalis, menſtruive fluxus profectu; ſter-

ſternutatoriis, vomitivis; veſicatoriis; fonticulis; ſetaceis; victu humectante.

CARUS.

1045. Carus eſt apoplexia levis, ſomnus vero graviſſimus, cum febre, ex cauſis maxime cerebrum illaeſum comprimentibus (1010. N° 3. l. α. β. γ. δ.), aut cauſis obſtruentibus, ſed faciliùs, quam in apoplexia, ſolvendis (1010. N°. 2. l. β. γ.): eſt in hoc aliqua perceptio, ſed ſubitanea; aliquis ſenſus, ſed parvus.

1046. Hinc a caro ſoluto ſanitas, niſi quod forte titubatio vacillans capitis aliquamdiu ſuperſit.

1047. Curatio petenda ex curatione apoplexiae tradita (1020. ad 1036.).

1048. Coma vigil, Coma ſomnolentum, Cataphora, videntur tantum eſſe Cari leviores ſpecies (703. ad 710).

1049. Lethargus autem levior eſt apoplexiae ſpecies ex cauſa frigida, lenta, aquoſa: unde ex hiſtoria apoplexiae ejus cognitio & curatio petenda (1008. ad 1036.).

DE MORBIS CHRONICIS.

1050. Hactenus de morbis principibus acutis internis, & externis: nunc de Chronicis agendum. Illi vero, ſi in corpore nati, orrum duxerunt vel ex vitiis liquidorum ſenſim natis, vel ex vitiis relictis a morbis acutis non bene ſanatis.

1051. Vitia liquidis ſenſim nata oriuntur 1. ex ingeſtis aëre, cibo, potu, condimento, medicamento, veneno, tam alienis, ut noſtris humoribus ſimilia non ſint, tam validis, ut vi noſtrorum viſcerum & humorum noſtris aſſimilari non poſſint. Eaque ſunt *α. acor* (60. ad 69.). *β. auſterum*, ex acore & terreſtri plurimo unitis, ut a fructibus immaturis, vel adſtringentibus, ſuccis, vinis, & ſimilibus; quae liquores coagulant, vaſcula conſtringunt, hinc obſtructiones duras pariunt (31. 36. 40. 50. 51. 113. N°. 1. 117.). Sanatur diluentibus, alcalicis fixis, ſaponaceis alcalicis, diu, prudenter uſurpatis. *γ. acre pingue aromaticum*, ex cibis, potibus, condimentis, calidis odore, ſapore; haec calorem, attritum, laeſionem minimorum vaſculorum, dolores calidos, attenuationem liquorum, horum putrefactiones, extravaſationes, & ſimilia multa producunt: cu-

Digitized by Google

curantur aquoſis, farinoſis, gelatinoſis, acidis. *δ. Pingue iners*, ab nimio uſu pinguium ex animalibus terreſtribus, piſcibus, vegetabilibus oleoſis; hinc obſtructio (117.), ranciditas bilioſa, inflammatio, corroſio, putrefactio peſſima (82. 526.). Curatur diluente, ſaponaceo, acido. *ε. ſalſedo muriatica*, ex ſale, ſalitiſve; vaſcula deſtruit, liquida ſolvit, acria reddit illa, hinc *ἀτροφίαν*, ſolutiones vaſorum, extravaſationes liquorum, non cito putreſcentium, ſed maculas producentium. Tollitur aqua, acidis, lixivio calcis vivae. *ζ. alcali* (76. ad 91.) *η. glutinoſum* (69. ad 76.). 2. a viribus noſtris nimiis in ingeſta (50. ad 58. 92. ad 106.), 3. a ſpontaneis noſtrorum humorum vitioſis permutationibus (58. ad 91.).

1052. Ex morbis acutis male ſanatis oriuntur vitia in humoribus quocunque corporis loco: *α.* purulenta (158. N°. 5. 6. 7. 402.), quae producunt multa mala (936. N°. 4. 941): ſanantur (942.). *β.* Ichoroſa (158. N°. 4. 206.), quorum effectus rodere, conſumere. Sanantur blandis, demulcentibus, inſpiſſantibus: *γ.* putrefacta, quae recenſita (1051. N°. 1. l. *γ*. *ζ*. N°. 3.).

1053. Morbi acuti male ſanati in partibus ſolidis, compoſitiſve, relinquunt Ab-

 ſceſſus

ſceſſus (387. 402.), Fiſtulas (413), Empyemata (894.) Scirrhos (392. 484. 485. 486.), Cancros (492. 494.), Caries (526.).

1054. Ex his in morbis (1051. 1052. 1053.) ſimplicibus, aut omni modo compoſitis inter ſe infiniti ſane alii, ut effectus, ſequi poſſunt; adeoque ex eorum dato intellectu hactenus optime perſpici, & curari.

1055. Quum vero inde pendeant, ut patebit, omnes Chronici; horum ergo generalis doctrina, diviſioque hinc haurienda.

1056. Unde etiam ſtatim apparet, hos varietate quidem infinitos ratione ſymptomatum, tamen ex origine non adeo compoſita pendere, neque tam varia medicamenta, medendive methodum requirere; tum ſimul perſpicitur diuturnitatis in pleriſque, incurabilitatis vero in multis ratio; id ipſum pertractando jam patebit.

PARALYSIS.

1057. Paralyſis vocatur muſculi laxa immobilitas, nullo nixu voluntatis, vel vitae, ſuperanda; ſenſus aliquando ſimul abſolute perit; aliquando levis cum ſtupore, ſenſuque quaſi punctorio levi, ſupereſt.

1058. Cauſa hujus proxima ſemper impeditus fluor liquidi nervoſi a cerebro in muſculum paralyticum, vel liquidi arterioſi in eundem.

1059. Ergo oriri poteſt 1. ab omni cauſa apoplexiam generante (1010.) 2. ab omni ea, quae nervum tranſmittendo ſpiritui ineptum reddit. 3. Quae introitum arterioſi cruoris in muſculum impedit. Inde paraplegiae, hemiplegiae, paralyſios partis ſingularis, natura intelligitur.

1060. Itaque apoplexia; levior parapoplexia (1009. 1010. 1015); epilepſia; convulſio; dolor ingens & diuturnus; omnes ſolitae evacuationes retentae cum ſubſequente vertigine, ut haemorrhoïdum, menſtruorum, abſceſſuum, fiſtularum, alvi, veſicae, ſalivae; metaptoſes cujuſcunque materiae morboſae in acutis, vel chronicis; quidquid obſtruendo, ſolvendo, comprimendo, ligando, diſtorquendo, diſtrahendo, conſtringendo, nervos laedit; adeoque craſſi humores, vulnera, eroſiones, abſceſſus, gangraenae, tumores inflammatorii in integumentis nervorum, medullae, in gangliis, in nervis ipſis, ſeroſi, purulenti, ichoroſi, ſcirrhoſi, & ſimiles, fortes arctaeque ligaturae, fracturae, luxationes, adſtringentia valde alimenta, medicamenta, venena; inde frigus ſummum, calor maxi-

mus, humiditas frigida, uſus aquae calidae nimius, aſſiduus, vapor arſenici, antimonii, calcis recentis, mercurii, & aliorum venenorum, Paralyſin creare poſſunt.

1061. Cauſa proxima (1058.), & remota (1059. 1060.), adeoque his nata paralyſis ipſa, varios admodum producit effectus, pro varietate ſedis, ubi illa cauſa haeret; pro varietate magnitudinis, qua ibi haeret; pro diverſitate partis affectae, prout vitae neceſſaria magis minuſve, magis mediate, vel immediate; inde enim lethalis, minus lethalis, ſanabilis, incurabilisve haberi poteſt.

1062. Paralyſis Cordis, pulmonum, muſculorum reſpirationi inſervientium; gulaeque, brevi lethalis: ſtomachi, inteſtinorum, & veſicae, a cauſis internis, valde periculoſa: muſculorum faciei mala, & facile in apoplexiam mutabilis. Paraplegia valde periculoſa, apoplexiae praenuncia, hac nata lethalis: hemiplegia mala, paraplegiae affinis, hinc apoplexia necans; quae cum frigore, inſenſilitate, atrophia partis, mala, raroque medicabilis: quae cum ſaeva convulſione, & magno calore partis oppoſitae, mala, ex horum vero oppoſitis ſcitur, quaenam ſanabilis, minuſque metuenda ſit: quaenam vero toties cau-

ſa

repentinae, nec ullo praeſagio praeviſae, mortis, ſine ullo fere ſymptomate concomitante.

1063. Quae omnia (1057. ad 1063.) ſi quis ſingulis muſculis, cujuſcunque demum functionis auctoribus, applicat, infinitorum certe, & maxime mirabilium morborum cauſas intelliget, diagnoſin, prognoſinque ſciet.

1064. Sanavit Natura hunc morbum attenuando & diſſipando materiem morboſam, mala criſi ad cerebri exteriora, ejus ventriculos, circa medullam oblongatam, ſpinalem, exitum nervorum a medulla, nervos, depoſitam; ſolvendo impacta per magnam febrim ſupervenientem; movendo per tremorem convulſivum partis; educendo per diarrhoeam largam & diuturnam.

1065. Curatio requirit ablationem cauſae (1059. 1060.), nervorum functionem & arteriarum impedientis, dein liberi fluxus reſtitutionem.

1066. Cauſa impediens aufertur variis modis, cauſae, prius perſpectae, facile applicandis.

1067. Si illa cauſa intus haerens, craſſa, ſtagnanſque eſt, utendum iis remediis, quae producere poſſint illa, quibus Natura (1064.) hunc morbum ſaepe ſanavit.

1068. Ergo curatio tentatur 1. attenuantibus, diſſipantibuſque α. Aromaticis, cephalicis, nervinis, uterinis dictis vegetabilibus, ſpecie ſucci expreſſi, infuſi, decocti, extracti, ſpiritus, conditi. β. Salibus fixis uſtione, volatilibus deſtillatione, aut putrefactione hinc electis. γ. Oleis expreſſione, coctione, infuſione, deſtillatione hinc productis. δ. Saponaceis ex horum combinatione per artem productis. ε. Viroſis animalium partibus, inſectorum ſuccis, ſpiritibus, oleis, ſalibus, tincturis. ζ. Salibus foſſilibus, cryſtallis metallicis, & iis, quae ex his maxime compoſita. η. His omnibus, ut ſe mutuo juvent, cum prudentia, permiſtis: atque horum quidem uſu attenuatio, diſſipatio, calor febrilis, obtinetur. 2. Validis ſtimulantibus, & impacta quaecunque fortiter, motu nervoſo tremente & convulſivo excitato, excutientibus: eo inprimis ſternutatoria, & vomitoria fortia pertinent; ſi aliquoties inprimis repetuntur. 3. Purgantibus per alvum calidis, ſolventibus, aromaticis, vegetabilibus, vel & foſſilibus acribus, metallicisque mercurialibus, antimoniatis, adeoque fortibus hydiagogis, larga doſi, pluribus diebus ſucceſſive repetita, datis; quorum ope copioſa, & aliquamdiu perdurans diarrhoea, excitetur.

4. im-

4. implendo primo vaſa corporis largo potu attenuantium praemiſſorum, dein excitatione majoris motus, & ſudoris, ope vaporis ſpirituum accenſorum.

1069. Frictiones externae ſiccae, calidae ad ruborem uſque, vel cum ſpiritibus penetranti & ſtimulante virtute praeditis ex animalibus, vegetabilibuſque, aut cum oleis, linimentis, balſamis, unguentis, nervinis, proſunt. Balnea vaporum, immerſiva; Emplaſtra acria, aromatica, attrahentia dicta; Cucurbitae; ſcarificationes; veſicatoria; fuſtigationes; dolorem & levem inflammationem excitantia, ut urticae, & ſimilia, juvant.

1070. Maxime autem curandum, ut ad ſedem cauſae detectam omnia remedia (1068. 1069.), ſi poſſibile, applicentur: pars laeſa, plures ſimul eodem vitio laeſae, ſcientia muſculorum, nervorum, horum unitio, origo, diſperſus, & cognitio functionum ab unoquoque horum pendentium, ſi comparantur inter ſe, clare docent ſedem latentem mali.

1071. Priori malo adverſus valde morbus Epilepſia eſt, quae adeſſe dicitur, quoties homo ſubito proſternitur, amiſſis ſenſibus externis, interniſque, cum concuſſu violento, involuntario muſculorum omnium, vel aliquorum, reciproco, alterna eum requie, & novo paroxyſmo.

1072. Morbus hic mira facie variatus ſaepe tam mirabilis apparet, ut diis, daemonibus, irae divinae, incantamentis, & ſimilibus cauſis, naturalibus majoribus, adſcriptus ſaepe fuerit.

1073. Nulla quippe geſticulatio, inflexio, poſituraque noſcitur, quam non aliquando exhibuerit; omnes quoque nonnunquam aemulatur motus, curſus, ambulationis, gyrationis, proſtrationi, decubitus, erecti, rigidique corporis ſpecies.

1074. Omnes tamen hae varietates tantum verſantur in mutatis motibus aliquarum partium mobilium, adeoque muſculoſarum; ergo tantum ponunt varias muſculorum contractiones; hinc varios liquidi nervoſi influxus; inde variam hujus a ſenſorio communi expreſſionem in nervos; tandem

tandem itaque varias cauſas in cerebri medulla has expreſſiones producentes : quae optime noſcuntur enarratione harum hiſtoriea.

1075. Illae autem ſunt 1. haereditariae ex labe gentili Patris, Matris; parentumve, aut majorum, ſilente ſaepe morbo in genitore, dum ex avo derivatur in nepotem. 2. Congenitae, ex imaginatione Matris gravidae excitata per conſpectum Epilepticum 3. Cerebrum in integumentis ſuis, ſuperficie, ſubſtantia, ventriculis male affectum, per vulnera, contuſiones, abſceſſus, pus, ſaniem, ichorem, ſanguinem, lympham aerem, foetidam, excreſcentias oſſeas cranii interni, intropreſſiones ejus, cartilagineam ſinuum venoſorum naturam, fragmenta, ſpinaſve oſſium, vel inſtrumentorum laedentium meningas, cerebrumve, argentum vivum ad cerebrum quacunque via delatum. Idem cerebrum affectum male per inflammationem, corruptionem, eroſionem meningum, a carie oſſis, bile atra, gummatibus venereis. Has autem cauſas juvant omnia, quae liquidorum in cranium affluxum augent, ut ſunt, plethora, motus, calor, ebrietas, epulae, venus, ingenium perſpicax, altum, meditatio profunda, affectus animi ingentes, imaginatrix vis ingens,

terror,

terror, metuſque inprimis. 4. omnes violentae affectiones generis nervoſi, ut ſunt magni & periodici dolores, paſſio hyſterica, roſiones & irritationes a lumbricis, dentitione, acri humore, lacte caſeoſo, acri, acido infantum, meconio, contagio variolarum, cardiogmo, ulceroſa materie alicubi hoſpitante, inedia, crapula, acribus potulentis, eſculentis, medicamentis, venenis. 5. ab interceptis nonnullis, quae olim excerni ſolebant, ſanie, pure, menſtruis, lochiis, haemorrhoidibus, urina. 6. ſumis nonnullis paroxyſmum integrantibus, fomite alicubi haerente, unde ſenſu elevatae aurae adſcendens cerebrum petit.

1076. Quae omnia (1075.) hiſtoria obſervatorum, & inciſio cadaverum, docuit.

1077. Effectus hujus morbi reduci poſſunt: 1. ad mala corrupti tot violentis & repetitis convulſionibus cerebri, unde vacillatio memoriae, hebetudo, ſtultitia, paralyſis, apoplexia, mors. 2. ad mala nervorum & muſculorum, unde horum, & artuum, contractiones, diſtorſiones, deformitates. 3. a violento ſpaſmo inflammatio, gangraena, nigredo partium ſanguinolentarum, maxime quae ſupra muſculos ſitae ſunt. 4. ad ſecretiones quaſdam in

in impetu paroxyſmi vi factas; eibi, potus, lymphae, bilis, ſpumae, muci, ſalivae, ſurſum rejecta; foecum alvi viridium, ſeminis, urinae per inferiora egeſtio; ſanguis utraque via ſecretus huc ſpectant.

1078. Inde intelligitur, quae hereditaria? cur ea nunquam ſanabilis? quae idiopathica? cur raro curabilis? quae ſympathica? cur ſaepe curabilis?

1079. Atque etiam liquet, diverſiſſima remedia, diverſiſſimam curandi methodum, ad hunc morbum requiri, pro nota varietate cauſae, materiae peccantis, loci, ad quem applicatio remedii, per quem eductio mali, fieri debet.

1080. Cauſa enim prima & ſecunda, in mala conformatione ſolidorum conſiſtens (1075. N°. 1. 2.), vix ullam ſuſcipit radicalem medelam; paroxyſmorum autem renovantes cauſas, utpote renatas aſſidue, tollere tuto poteſt: unde hae, quae infinitae, nec niſi obſervando cognoſcendae, indagari debent ſedulo, dein pro ſua natura curari.

1081. Tertia (1075. N° 3.) cognoſcitur ex ſymptomatibus aliis laeſum ſimul cerebrum deſignantibus, ut eſt dolor, gravitas, plenitudo, laeſio capitis antecedens, vertigo, tremor univerſalis, ſcintillae oculorum, eorundem immobilitas, circumgyratio

ratio totius capitis, vel & corporis. Hujus cauſa ſolida vix tolli poteſt, quia vix cognoſcitur ſingularis: revellentia, diſcutientia, viam parantia, depurantia, juvant; hinc venae ſectio; purgatio, vomitus, inuſtio, fonticulus, fiſtula, epiſpaſticum, vulnus capitis, cranii perterebratio, antihyſterica, opiata, proſunt: ex quibus quid eligi debeat, docebit inventa mali cauſa proxima (1079.).

1082. Quae a cauſa quarta (1075. N°. 4) fit, ea tractanda erit varia pro varietate ſuae cauſae proximae: hinc anodyna, paregorica, narcotica, antihyſterica, anthelmintica, demulcentia & corrigentia acrium, inciſio apta gingivarum; ablatio, correctio, materiae ulceroſae, tunc fiunt antepileptica.

1083. A quinta cauſa (1075. N°. 5.) ortae epilepſiae medela fit ſolvendo materiem immobilem, laxando vias, expellendo: hinc veſicatoria, cauſtica, fonticulos, & fiſtulas producentia; ariſtolochica; emmenagoga; haemorrhoidas aperientia; diuretica toties contra hunc morbum proſunt.

1084. Quae autem a cauſa ſexta (1075. N°. 6.) oritur, tolli poterit, ſanata debilitate generis nervoſi nimis facile movendi, quod exercitio motus, luſus, equitationis,

tionis, vectionis; aſſumtu aromatum; uſu chalybis, & corroborantium optime fit: tum etiam loci fomitis exulceratione artificioſa, profunda, diuturna, inducta caeſim, cauſticis, veſicatoriis; dein autem apertis retentis diu per ſuppurantia corroſivis miſta: tandem ligaturis nervum comprimentibus affectum.

1085. Ex his vanitas apparet omnium ſpecificorum, & methodorum, quae inanis jactantia contra hoc malum laudat.

1086. Et patet quidem, cauſam proximam omnis Epilepſiae exquiſitae ſemper eſſe nimiam cerebri in nervos motorios, nullam in ſentientes actionem.

1087. Atque cauſas, quae reciprocos paroxyſmos creant, numero & varietate plurimas eſſe.

1088. Tandem vero ſpaſmi ſingularis, opiſthotoni, emproſthotoni, tetani univerſalis, origo, natura, effectus, ſanatio, ſponte patent; quum ſint modo ſpecies Epileptici inſultus ſingularis.

MELANCHOLIA.

1089. Melancholia vocatur Medicis ille morbus, in quo aeger delirat diu, & pertinaciter, ſine febre, eidem fere & uni cogitationi ſemper affixus,

1090.

1090. Hic morbus oritur ex illa ſanguinis & humorum malignitate, quam bilem atram dixere Veteres; & rurſum idem morbus a mente initium ducens brevi in corpore bene ſano ipſam bilem atram facit.

1091. Ideo opus hic erit paucis ideam pingere mirifici hujus mali, & de quo tam obſcura doctrina habetur, ut injuſti criminis rea agatur Antiquitas.

1092. Si in toto ſanguine mobiliora diſſipata reliquerint immobiliora unita, tum ille erit craſſus, ater, pinguis, terreſtris. Ei vero nomen dabitur *humoris atrabilarii*, vel *ſucci melancholici*.

1093. Cujus (1092.) cauſa, omne id quod mobiliora expellit, reliqua figit: vehemens mentis exercitatio, noctes atque dies in unum fere objectum occupata; pervigilium; animi motus magni, ſive hilaritatis, ſive maeſtitiae; magni & operoſi motus corporis multum repetiti, inprimis in aere valde ſicco & calido admodum; eo & immodica venus; cibi auſteri, duri, ſicci, terreſtres, cum quiete & torpore corporis diu aſſumti; potus ſimiles, huc fumo, aere, ſale induratae animalium partes, maxime durorum & annoſorum, fructus immaturi, farinacea non fermentata, medicamenta adſtringentia, coagulantia, figen-

ſigentia, refrigerantia, venena lenta, ſimilia; febres calidae diu haerentes, ſaepe repetentes, ſine bona criſi, & ſine diluentibus, abeuntes.

1094. Ubi jam in cruore id malum (1092.) per ſuas cauſas (1093.) natum adhuc omnem circumeuntem humorem aequabiliter inficit, producet aliquos morbos ſtatim conſpicuos, qui fere ſequentes: color externus, internuſque, primo pallidior, flavior, magis fuſcus, liveſcens, niger, cum maculis ſimilibus; pulſus lentior; frigus majus; reſpiratio lenta; circulatio per ſanguinea vaſa bona, per lateralia parcior, minus bona; hinc humorum ſecretoriorum & excretoriorum omnium minor, tardior, craſſior, exitus; minor conſumtio; parcior appetitus; macies; moeſtitia; ſolitudinis amor; affectus animi quicunque pertinaces, magni; in reliquis ἀδιαφορία; torpor ad motus; ſumma tamen ſimul ſtudii cujuſque & laborum conſtantia.

1095. Habet ergo pro materie terram & oleum ſpiſſum ſanguinis, unita, compactaque ſimul: quae prout liquidiore, blandiore, diluente parte magis privata, quoque ipſa magis condenſata, tenacius mixta, & diutius nata, eo effectis pejor, eo curatu difficilior eſt.

1096. Inde diagnoſis, & prognoſis (quae clarior ex ſequentibus) patent, quin & ſanationis ratio hinc conſtat.

1097. Statim enim ac initiis primis (1093. 1094.), cauſa, effectuve, ſe prodit, animo aſſidua objectorum variatio concilianda, & quidem ipſo ignaro; eligenda autem, quae affectui praedominanti oppoſitum in aegro creare ſolent; diluentibus, demulcentibus, paregoricis, narcoticis, quiete, conciliandus ſomnus eſt; aëre utendum humido tepeſcente; cibi dandi leves, liquidi, ſanis humoribus ſimiles, recentes, blandi, vi leni ſaponacea laxantes, atque in horum uſu diu perſiſtendum; medicamenta danda diluentia, acre demulcentia, oleoſum terreſtre reſolventia, vaſa laxantia, leni ſtimulo expellentia, ut ſucci bene maturorum fructuum horaeorum, mellita, olera, juſcula ex his confecta; aquae minerales; potus optimus ptiſana mellita leviter; abſtinentia ſedula a cauſis mali (1093.)

1098. Si autem illa ipſa materies (1092.) per eaſdem cauſas (1093.) magis denſa, tenax, immobilis reddita eſt; neceſſario in vaſa hypochondriaca depelletur: id enim natura hujus humoris, ſitus & conditio horum vaſorum, & leges hydraulicae docent. Inde ſenſim hic haerebit, accumulabitur, ſtagnabit: tum vocatur *Morbus Hy-*

Hypochondriacus, lienem, ventriculum, pancreas, omentum, meſenterium, obſidens.

1099. Hinc ibi producit ſenſum aſſidui ponderis, anxietatis, repletionis, maxime ab aſſumtis, cibo, potuque; reſpirationem ob gravata viſcera abdominalia difficilem; bilis utriuſque, pancreatici, ſtomachici, inteſtinorum, meſenterii ſucci in confectione, ſecretione, permiſtione, efficacia in cibis, impedimenta; inde digeſtionem primam omni modo laeſam; eſculentorum corruptionem in crudum acidum, ſi ex vegetabilibus, in putridum alcali, rancidumve oleoſum, ſi ex animalibus; hinc ructus, flatus, ſpaſmos, adſtrictam alvum, foeces induratas; icterum pejorem gradu, quam prior (1094.); omnia mala (1094.) jam pejora.

1100. Ubi jam cousque adolevit (1098.), & per effecta ſua (1099.) ſe manifeſtavit, ſumma ope nitendum in curationem, quia aliter tetra mox oritur mali indoles; difficultas autem maxime vitanda haec eſt: ſi malum perſeverat, fit incurabile, & ſaepe lethale, ut in ſequentibus liquebit: ſi evacuantibus pugnatur, ſani, & facile mobiles humores expelluntur, tenaces malique haerent, unde pejor morbus: ſi per ſtimulantia & ſolventia valida tentatur, ſaepe

ſubito ſoluta materies acris ſit, & impetu magno ruens in tenera vaſa hepatica, ea deſtruit, unde multa, & immedicabilia mala.

1101. Hinc 1°. lente mobilis reddenda materies eſt, indagando naturam praedominantis acrimoniae; tum dando medicamenta ſaponacea, in quibus praedominetur acrimonia oppoſita illi, quae in illo humore adeſt; in his pergendum, donec pulſus inaequalis, debilisque, nauſea, teneſmuſve, anxietas, febricula, ſigna dent motae materiei; tum 2°. ſtatim leni laxante purgatione, clyſmate ſimili, ſero lactis, aqua minerali, ſimilibusque expellenda eſt.

1102. Verum ſi eadem illa materies (1098.) jam fixata, compactaque, ibi diu haeſit, ipſa acris fieri incipit, & rodens, per ſtagnationem, motum viſcerum, calorem ambientium; nova aſſiduo aggeritur, quia jam obſtructio facta eſt, & cauſae eaedem perdurant; hinc mole aggeſta, acrimonia nata, motu aſſiduo, vaſa extendit, rodit, corrumpit; inde lienis, ſtomachi, pancreatis, omenti, meſenterii, inteſtinorum, hepatis, ſimilis deſtructio; adeoque omnia mala (1099.) priora multum auget, maxime vero aſſiduo putrefacti vapore venis recepto omnes functiones,

nes, imprimis cerebri, perturbat. Tumque vocatur vero nomine *Bilis Atra*.

1103. Quae deprehenſa per haec ejus ſigna data (1093. 1094. 1099. 1102.), non niſi prudentiſſima arte eliquari, moveri, educi poteſt, ob difficultates (1000) hic adhuc majores, & facile excitandam, dein vero vix moderandam, morbi acerrimam materiem. hinc fit omnis victus oppoſitus acrimoniae in humore praedominanti cognitae ex (1051.), ſit ille idem ſemper leniter ſolvens, ſtimulans, laxans alvum, paucas foeces a digeſtione relinquens; potus, vel ex ptiſana mulſa, vel ex ſuccis horaeis, vel ex ſero lactis ſit; motus corporis ſit levis, continuuſque; calor admodum temperatus; ſomnus multus; balnea, fomenta, clyſmata, potus in crebro uſu ſint ex his, quae ſine acrimonia, diluendo, ſolvendo, abſtergendo, macerando, materiem eliquent, & dein quam lentiſſime & prudentiſſime exceernant, via a natura præmonſtrata, habita ſemper ratione acrimoniae ſingularis, quae ſimul adeſt.

1104. Id autem malum (1102.) ad magnam jam acrimoniam provectum, cum viſceribus jam valde corruptis, ſi durantibus iiſdem cauſis (1102.), dein motu muſculari; calore ſolis, ignisve; victu a-

 cri,

cri, copioſoque, medicamentis acribus valide moventibus, cum acrimonia mali effervescentibus; veneris ſimili actione laedentibus; vel tandem morbis nonnullis validis movetor, tum acrior, mobilis, & jam agens reddita, vaſa ſua rumpit, corrumpit, putrefaciendo reſolvit, cum atra bile ipſa in vomicas putrefactas mutat; jam eſt *bilis atra turgens:* hac jam hucuſque provecta, ſi liquefacta in ſuis vaſis mota verſus hepar, in exeſos venae cavae ramulos ſerpens, cordi infertur, damnoſa illa mala producit: ſi enim de acido coagulante participat polypos cordis, pulmonis, aortae, carotidum, horum mala, mortem creat. Si in cerebrum perrexerit, apoplexiam, paralyſin, catalepſin, epilepſiam, deliria, maniam, peſſimi generis, & fere immedicabiles, producit. In genere arterioſo omnia motat, febres immanes, brevi omnia putrefacientes profert: ſi de alcali putrefaciente participat, gangraenas ſubito lethales, ubicunque impegerit, ibi naſci facit. Unde infiniti morbi in toto corpore, & qualibet ejus parte, non curabiles, niſi hoc fomite extincto: ſi autem ruptis viſcerum vaſculis elapſa materies cava peritonaei occupat, debilitas mox exoritur ingens & inſuperabilis, putrefactio acris elapſi, ejuſque accumulatio; tum eroſio

eroſio gangraenoſa omnium abdominalium viſcerum, unde mirabilia phaenomena, Tympanitis; mors cum foetore immani: ſi autem mota fuerit in jecur, indeque per exeſa & dilatata vaſcula bilioſa in veſicam fellis, ductum hepaticum, communem, in inteſtina, facit nauſeas, vomitus, dyſenterias atrabilarias, cum anxietate, impetu, dolore, roſione, intolerabilibus, unde inflammationes, exulcerationes, putrefactiones inteſtinorum, ſtomachi, oeſophagi, faucium, oris, inde convulſiones terribiles, tandemque placida fere mors, gangraenam, adeoque indolentiam, ſequens omnium.

1105. Materies vero ſic reddita (1104.), una cum tenacitate ſumma & fere picea ſimul habet acrimoniam acerrimam acidam, quae metalla rodat, terram fermentet; aut alcalinam ſalinam, corroſivam quammaxime; aut oleoſam putrefactam, omnium teterrimam. Quae ſingulae ſpecies, unde oriantur, quomodo cognoſcantur, qui curentur, ſupra ſatis demonſtratum habetur (58. ad 107. 1051. 1052.).

1106. Atque facile patet conſideranti dicta (1000. 1003. 1004.), & ſitum, ſtructuram, circulationem viſcerum, in quibus haeret hic malignus humor, morbum turgentem curatione majorem: diluentia

cum oppoſito acri ad acre praedominans, & opio, primaria ſunt.

1107. Ex quibus (1090. ad 1107.) jam facilis intellectus melancholiae deſcriptae (1089.), malique hypochondriaci; nam liquet a diuturna moeſtitia praegreſſa, vaſa viſcerum abdominalium ſtricta creare ſtagnationem, mutationem, accumulationem bilis atrae (1092. 1093. 1095. 1098. 1102. 1104), ſenſim increſcentem, licet corpus fuerit paulo ante quam ſaluberrimum: Iterumque natam ex corporeis cauſis eandem bilem atram producere illud delirium (1089.).

1108. Evidentes ergo cauſae Melancholiae (1089.) obſervatae ſunt: 1. omnia, quae liquida cerebri nervoſa figunt, exhauriunt, perturbant; ut ſummi terrores, iique ſubitanei, ſtudia acerrima cujuſcunque objecti, amor ingens, vigiliae, ſolitudo, metus, affectio hyſterica 2. quae ſanguinis confectionem, refectionem, circulationem, ſecretionem, excretionem variam impediunt, perturbant, maxime in liene, ſtomacho, omento, pancreate, meſeraeo, inteſtinis, hepate, utero, haemorrhoidalibus vaſis; adeoque morbus hypochondriacus, acuti male ſanati, praeprimis phrenitis, cauſuſque, omnes ſecretiones, & excretiones nimiae, cibi potuſque

que frigidi, terreſtres, tenaces, acerbi, adſtringentes, aeſtus ingens diu protractus & exaſſans cruorem, aer ſtagnans, paluſtris, umbroſus. 3. nativa corporis indoles, nigra, hirſuta, ſicca, gracilis, maſcula, aetas media, ingenium acre, penetrans, altum.

1109 Si morbus hic (1089.) diu perſeverat, producit dementiam, epilepſiam, apoplexiam, maniam, convulſionem, caecitatem, imaginationes mirificas, riſus, ploratus, cantus, ſuſpiria, ructus, flatus, anxietates, urinam copioſam, limpidam inſtar aquae, alio tempore valde craſſam, ſanguineae foecis in vaſis viſcerum abdominalium retentionem, accumulationem, ſubitaneam ſaepe excretionem, alvum pertinaciter ſtipticam, ſputationem tenuem, frequentem, vigiliarum, inediae, frigoris tolerantiam incredibilem.

1110 Attulit ſaepe curationem ſuperveniens ſcabies foeda, aliquando Elephantiaſin aemulans; aut varix numeroſa, ingens, enata; tumentium valde haemorrhoidum fluxus; atrae bilis per ſuperiora & inferiora rejectio.

1111. Ingens damnum capere ſolet ab omni medela labefactante vires; acriter evacuante; rurſumque ab uſu eorum, quae liquida vehementer exagitant, ſive cardia-

ca fuerint; ſive alio quocunque titulo exhibita.

1112. Unde optima ſanandi hunc morbum methodus eſt, ſi cauſa prima bene obſervata, & temperiei varietate, his oppoſita medela, variis varia, adhibetur.

1113. 1. Itaque erit indicatio liquida cerebri & nervorum excitare, augere, in ordinem redigere; quod fit: α. avertendo mentem ab objecto conſueto ad alia priori contraria. β. inducendo caute alium animi affectum, melancholico oppoſitum. γ. inſerviendo falſae imaginationi. δ. aut ſaepe magna vi ei repugnando.

1114. 2. Obſtructiones, vel cauſam, vel effectum falſae imaginationis, reſerando, emolliendo, incidendo, ſtimulando, per aquas minerales, ſerum lactis, mulſam, decocta ſplagchnica, hepatica, anthypochondriaca, aquas ſalibus lixivioſis vel compoſitis acutas, Mercurialia laxantia, vomitoria, motus, exercitia, Equitationes, Navigationes, Uterina, Ariſtolochica, Haemorrhoidalia evacuantia, balnea, litus, emplaſtra.

1115. 3. Symptomata leniendo per venae ſectionem, immerſionem in aquam frigidam, carminantia, opiata.

1116. 4. Praemiſſis evacuationibus (1114. 1115.), exhibendo ea, quae exhilarare

ſanare docet obſervatio, & roborare omnes corporis partes.

1117. Ex quibus (1110. ad 1117.) liquet, ſanationem hujus mali (1089.) abſolutam eſſe in curatione bilis atrae (1097. 1100. 1101. 1103. 1106.), atque inde peti debere non hanc modo, ſed infinitorum, falſo pro incurabilibus habitorum, morborum.

MANIA.

1118. Si Melancholia (1082.) eousque increſcit, ut tanta accedat agitatio liquidi cerebroſi, qua in furorem agantur ſaevum, Mania vocatur.

1119. Quae gradu modo differt a Melancholia triſti, hujus proles eſt, ex iiſdem cauſis oritur, iiſdem fere remediis curari ſolet.

1120. In quo morbo eſt ut plurimum immenſum robur muſculorum, pervigilium incredibile, tolerantia inediae & algoris mirabilis, imaginationes horrendae, Lycanthropiae, Cynanthropiae, &c.

1121. Notandum vero, anatomica ſectione conſtitiſſe, horum cerebrum ſiccum, durum, friabile, in ſuo cortice flavum; vaſa autem turgentia, varicoſa, atro, tenaci cruore diſtenta fuiſſe.

1122. Tum etiam in hoc morbo omnes excretiones fere ceſſaſſe pariter.

1123. Praecipitatio in mare, ſubmerſio in eo continuata, quamdiu ferri poteſt, princeps remedium eſt.

1124. Fruſtra tentatae per omnia remedia, varix, haemorrhois, dyſenteria, hydrops, haemorrhagia magna ſpontanea, febres tertianae, quartanaeve accedentes, ſalutaria fuerunt.

1125. Hujus Maniae ſpecies oritur, poſtquam autumnali, valida, diuturna, intermittente febre, corpus exhauſtum, debilitatumque, tam per morbum, quam per iteratas miſſiones ſanguinis, & evacuationes alvi ſaepiſſime repetitas; tum etiam per eadem haec renovari hoc malum ſolet.

1126. Haec ſpecies ſolis reficientibus, replentibus, cardiacis, roborantibus, diu continuatis, ſanatur. At, ſi evacuando tentatur, atrophiam, debilitatem, inſuperabilem fatuitatem, infert.

1127. Mania vero enata in robuſtis, vegetis, floridae aetatis, plethoricis, calidis, ſanatur iiſdem mediis, ac ſpecies Epilepſiae (1081.); miſſione ſanguinis iterata; purgatione forti, inter ſingulas interpoſita; dein, impetrata ſedatione, opiatis, & cardiacis.

RABIES CANINA.

1128. Eſt & alia aegritudo, quae ob furorem ſaepe comitem, huc commode referri poteſt, quum ob ſummam perniciem tractari debeat.

1129. Vocatur Rabies, & quia a Canum morſu ut plurimum, Rabies Canina, tum a ſymptomate terribili, aquae metus, hydrophobia, &c.

1130. Oritur fere ſemper ab aliis animalibus, prius rabioſis, ſuſcepto contagio, tamen & ſponte in acutis, quibuſdam orta legitur, & obſervatur.

1131. Animalia autem fere quaecunque hoc malo affici, ſuoque contagio alia, & ipſum Hominem laedere poſſunt.

1132. Nempe Canes, feles, lupi, vulpes, equi, aſini, muli, boves, ſues, ſimiae, galli gallinacei, homines, prius rabioſi, id vitium in alios propagaverunt.

1133. Nulli tamen animali frequentius, quam cani, lupo, & vulpi; biſque inprimis ex cauſis internis, abſque contagio praevio, naſcitur.

1134 Regio fervida; regio magno aeſtu ſqualens, & viciſſim ſummo frigore horrens; tempeſtas aeſtuoſa, ſiccaque diu durans; victus ex carne putrida, foetida,

ver-

verminoſa; potus abſentia; vermes renibus, inteſtinis, cerebro, cavis narium olfactoriis, innati, ſunt cauſae praecedentes, in his animalibus, naſciturae rabiei.

1135. Incipientis rabiei ſigna ſunt haec inprimis, quibus tetrae luis cautela nititur: fiunt triſtes, ſolitarii, ſe abſcondentes, muti quoad latratum, murmurantes tamen, cibum potumque omnem adverſantes, in ignotos quoſlibet irati, & irruentes, Heri tamen adhuc & memores & reverentes, aures, caudamque dimittentes, ſomnolentorum inſtar incedentes: hactenus primus gradus mali iis adeſt: morſuſque tum exceptus periculoſus quidem, non vero peſſimus eſt: dein anhelare, linguam exerere, ſpumam plurimam emittere, hiare, nunc ſegniter ut ſemiſopiti, nunc ſubito celeriter incedere, nec recta ſemper via, mox ne Herum quidem amplius agnoſcere, oculos habere demiſſos, lachrymoſos, pulverulentos, linguam plumbeo habere colore, ſubito gracileſcere, inſanire, furere: hic ſecundus eſt gradus mali, quem vix triginta horis ferunt, quin moriantur. Morſus hoc tempore fere inſanabilis: quo vero animal vehementius furit, diutius malo laboravit, morti propius eſt, eo morſus lethalior, acutior, & ſymptomata citiſſime creans violentiſſima, & contra. 1136.

Digitized by Google

1136. Vix autem ullius veneni tam multiplex contagium, nam morſu vel leviſſimo, per veſtimenta adacto, tantum radente, nec eliciente ſanguinem; ſpiritu ex ore in hominis pulmone adducto; ſpumae contactu recentis, vel etiam dudum exſiccatae, labiis, linguave exceptae; oſculo tantum rabido cani dato; infectione a contactu multo inſtrumenti, vel vulneris, quo dudum ante animal rabioſum occiſum fuit; eſu lactis, carniſve animalis rabioſi; attactu, & pertractatione multa rerum per praecedentia infectarum.

1137. Rurſum vix ullum venenum notum, cujus tam atrox, adeoque hominem immutans, virus, quodque, ubi incipit ſe prodere, tam violente & celeriter furit, & tamen ſimul adeo diu latere poſſit, antequam ſe manifeſtet: namque alii ſtatim, alii ut narrant, poſt viginti integros annos a morſu elapſos, alii rurſum omni intermedio tempore urgeri incipiunt malis huic furori propriis: pendet vero haec diverſitas, a calore tempeſtatis anni, a vario gradu morbi in animali mordente (1135.), a temperie hominis morſi, quum bilioſi eo facilius vergant, pituitoſi, & hydropici contra, a diverſo victu, medicamentiſque adhibitis.

1138. Homo optime ſanus contagio hoc

(1136.)

(1136.) infectus, poſt varium tempus (1137.), incipit hoc ordine fere aegrotare: dolet locus, cui impreſſa contagii labes primo fuit; dein vagi per alia, maxime vicina, loca, dolores; laſſitudo, gravitas, tarditas, in toto muſculoſo genere; ſomni inquieti; turbati, terribiles, cum convulſionibus, & ſubſultibus; inquietudo aſſidua; ſuſpiria; triſtitia; ſolitudinis ſtudium; atque his fere primus mali incurſus incipit, bis ferme primus ejus gradus finitur: ſanguis tunc venis emiſſus omni nota bonus. Tum poſtea priora augentur, acceditque porro ingens circa praecordia anguſtia; reſpiratio difficilis, ſuſpirioſa; horror; ad conſpectum aquae, liquorum quorumcunque, & rerum vel pellucidarum, vel inſtar ſpeculi reflectentium, horripulatio, tremor; proſtratus appetitus; deglutitio tamen ſolidae cujuſcunque offae poſſibilis; attactus humoris cujuſque, maxime labiis vel lingua, incredibilem anxietatem, tremorem, convulſiones immanes, atque furorem fere creans; vomitus glutinis fuſci biliosi, aut bilis porraceae; incaleſcentia; febris; vigiliae aſſiduae; priapiſmus; cogitationum alienarum & inſuetarum perturbata valde ſeries. Sic procedit malum, atque hic ſolet ſecundi gradus limites ponere. Poſtea autem

autem omnia enarrata exacerbantur continenter, ſoletque ſequi linguae aſperae exſertio; hiatus oris; vox rauca; ſitis ingens; furor ad conatum bibendi, humorum adſpectum, contactumve; ſpumae in ore collectio; eam in alios exſpuendi conatus vel invitus; ardor obvia quaeque mordendi invitus, nec tamen a voluntate comprimendus; ſpumante rictu frendit; pulſus & reſpiratio deficiunt; ſudor gelidus; rabies ſumma, dum interim, quod mirabile, mens prudens, conſtans, aliis a ſe metuens, adeſt; hinc intra quartum ſere ſemper a primo gradu diem, mors convulſiva, cum ſumma in reſpirando anguſtia.

1139. Ex tota hac hiſtoria (1129. ad 1130.) conſtat hujus mali cognitio: prognoſis autem elicitur ex conſideratione (1135. 1137. 1138.), ſimulque cogitando triſtiſſimos ubique eventus, quum, a nata Medicina hucuſque, omnes fere Artis Principes deplorent, *demorſorum prophylaxin vix ullam certam haberi, at jam aquam paventium ſanatorum exemplum dari certa fide nullum!* maxime vero dolendum, poſt ſecula elapſa, irritum ſucceſſum hactenus applicatorum deplorantia, non eſſe tentatas diverſas a primis methodos.

1140. Diſſectio cadaverum docuit, plerumque

rumque organa deglutiendi utcunque inflammata; gluten biliofum varium in ſtomacho; veſiculam fellis atra plenam; pericardium ſiccum; pulmones coacervato omni fere cruore incredibiliter plenos; cor ſanguine ſaepe fere ſiccato plenum; arterias plenas; venas vacuas; cruorem valde liquidum, & vix in acre concreſcentem, dum miſſus vena concreverat ante triduum; omnes muſculos, viſcera, cerebrum, cerebellum, ſpinalem medullam, ſicciora ſolito.

1141. Curatio omnis hactenus, paucifſima exceperis, incerta, tam prophylactica, quam therapeutica; cujus prima cauſa, inanis jactantia multorum ſpecificorum, & neglectus methodi ex hiſtoria mali excogitatae.

1142. Quantum ergo ex omni hac hiſtoria, comparatione ejus cum aliis morbis, & feliciori paucorum caſuum eventu concludere licet, videtur primo conſiſtere in affectione nervorum, proxime referenda ad convulſiones, quae viſcera, horumque vaſa occupent, dein hinc vitium naſci ſanguini, humoribusque, quod inflammationi gangraenoſae quaſi proximum ſit; ſedem vero mali primum circa ſtomachum, & vicina haerere.

1143. Curatio in demorſo prophylacti-ca

ea requirit, ut 1. ſtatim a contagio ſuſcepto totus locus affectus, una cum vicinis profundis pertundatur ſcarificationibus, multumque mittat ſanguinis; applicentur magnae cucurbitae fortiter trahentes; vel ferro inuratur ignito ſatis profunde; dein adigatur in ſuppurationem perpetuam applicatu eorum, quae aſſidua roſione exulcerant; interim toto illo tempore, ab initio in finem, ſemper foveatur muria ex ſale marino & aceto, nunquam intermittendo; id continuetur uſque ad ſextum quidem menſem. 2. veſtimenta, & caetera, quae venenum attingere, vel afflare potuit, caute abjiciendo, vitando. 3. ſtatim poſt infectionem, magno cum apparatu, metu incuſſo, ſaepe minitando, tandem praecipitem in mare vel fluvium dando, aliquamdiu ſubmerſum tenendo, iterum mergendo, id repetendo aliquoties cum iiſdem omnino circumſtantiis: eas enim ſanare ſpiritum turbando, non aquam ſalſam, docuit funeſtus exitus hominis poſt morſum naufragi, multis horis natantis, ſaepe diu fluctibus ſubmerſi, tamen poſtea hydrophobi; dein Rheo, Agarico, ſucco corticis Sambuci, ſaepe, & valde fortiter purgetur. 4. omni mane jejunus parum ſudet aſſumto aceto aromatico, ſale marino, aqua calida. 5. quotidie pedes, ma-

nuſque, balneo aquae foveat, caput lavet, os, fauceſque colluat, ſaepe natet. 6. frigidam frequenter bibat, evomatque ſaepe, tunc & potus acidulos; victus ſit humidus, levis, laxans tanta copia ſaepe ſumtus, ut revomatur; cavendo a nimiis aromaticis, vino, calefacientibus, ut & a motu nimio corporis, vel animi

1144. Curatio vero morbi jam praeſentis videtur tentanda, maxime in primo gradu; & in initio ſecundi (1138), inprimis quum aliter funeſtiſſimo exitu neglectus plectatur. Apparet maxime probabile, & paucis experimentis confirmatum, ſequentia fieri debere: 1. ſtatim poſt prima ſigna invadentis mali (1138.) morbus tractandus, ut ſummus inflammatorius (890.), mittendo ſanguinem ex lato vulnere magni vaſis ad animi deliquium uſque, mox clyſmata ex aqua nitroſa, modiceve ſalſa, cum pauxillo aceti, injicienda: haec repetenda audacter, etiam plus, quam in aliis morbis prudentia concederet: interim hoc facto, obnubilatis oculis in piſcinam frigidam demittendus, vel aquae frigidae injectu humectandus tam diu, donec aquam vix amplius paveat; tum ſtatim plurimum aquae bibere cogatur; & de die ſic vexato veſperi concilietur ſomnus: victus ſit tenuiſſimus, humectans ſemper.

1145.

1145. Ut vero methodus haec nititur omni morbi indole, omni artis praecepto; ita videtur nihil exitiale magis, quam acerrimis calefacientibus, exſiccantibus, nervoſum genus exacerbantibus medicamentis, hic venenis, jam exſiccatos ſuo malo aegros enecare; rurſumque nihil crudelius, quam abjecta curatela omni, ſtatim negligere, aut ſuffocare.

1146. Nec deſperandum tamen, ob exempla jam in aliis venenis conſtantia, de inveniendo hujus ſingularis veneni antidoto ſingulari.

1147. Hactenus vero nullius ea comperta fides, cui credi queat ſalus miſerrime periclitantis hominis, quum nullum ſit notum, cujus experimenta certa; ſed vel ſpeculationi ortum debent, vel deſcriptis ex alio confiſum fuit: nec Aeſchrionis apud Galenum & Oribaſium arcano de cancris combuſtis; nec Scribonii Largi famigerata opiara ad rabiem Siculorum; nec Peregrini conſilio de pelle hyaenae, nec Aëtii, Rufi, Poſidonii, cinere cancrorum cum Theriaca; nec jactata Palmario medela; vel nimis laudato Mayerno, Grew, & venatoribus, ſtanno cum mithridatio; nec in inſomniis ſacris revelata radice Cynorrhodonis, aliiſve in coelum elato Lichene cinereo terreſtri, pimpinella, jecore

rabioſi canis exuſto, & ſimilibus ; exceptis.

SCORBUTUS.

1148 Scorbutus ſeptentrionalis maris accolis frequentiſſimus morbus, plurimorum aliorum cauſa, neque recens, neque Veteribus praetervisus, licet haud adeo accurate deſcriptus, defectu longarum navigationum, & peregrinationum in plagas telluri frigidiſſimas.

1149. Hic, quum variatis admodum ſymptomatibus ſaepe fallat, melius non cognoſcetur, quam, ſi tota ejus hiſtoria praemiſſa, deinde demum de ejus natura conſtituatur.

1150. Invenitur apud Britannos, Batavos, Suecos, Danos, Norvegos, Germanos ſeptentrionales, ſeu inferiores ; attingit adeoque Boreales populos, & frigidiori ſub climate viventes ; atque inter hos maxime infeſtat vicinos mari, loeis marina aqua ſubmerſis, lacubus, paludibus, glebae ſpongioſae pingui, ſolo depreſſo inter aggeres exaltatos, aquam coercentes, ſito ; inprimis ſaevit in otioſos, hyemali tempore in locis lapidibus inſtratis & extructis frigidos, in nautas ſalſis, fumo duratis carnibus, pane biſcocto, aqua

Digitized by Google

aqua putrida, verminoſaque utentes mari, terrave; item quos aves aquaticae, piſces ſalſamentarii, ad ventos, fumoſve indurati, caro bubula, ſuillave fumo & ſale condita nimis delectat, vel farinacea non fermentata, piſa, fabae, caſeus ſalitus, acer, antiquus; hos qui Melancholiae, Maniae, labi hypochondriacae, hyſtericae, morbis lentis obnoxii vivunt, maximeque qui nimio Cortice Peruviano fuerunt uſi.

1151. Dum vero hos aggreditur, his fere phaenomenis incedit, augetur, maturatur:

1. Pigritia inſolita, torpor, ſedendi & decumbendi amor, laſſitudo ſpontanea toto corpore, gravitas ejuſdem, muſculorum omnium dolor quaſi a nimia fatigatione, maxime in cruribus lumbiſque, ambulandi inprimiſque per acclive vel declive ſumma difficultas; mane a ſomno evigilanti ſenſus omnium artuum & muſculorum quaſi fatigatorum & contuſorum.
2. Difficilis, anheloſa, ad motus vel parvos fere deficiens reſpiratio; crurum tumor accedens, recedenſque, horum prae gravitate immobilitas; maculae rubrae, fuſcae, flavae, violaceae; faciei color pallido-fuſcus; Oris foetor incipiens; Gingivae tumentes, dolentes,

 calidae,

calidae, prurientes, ad minimam preſſionem evomentis cruorem; dentium ob retractas gingivas denudatio, & mobilitas; dolores varii, vagi, per omnes externas, internaſque corporis partes mira producentes tormina, Pleuritica, Stomachica, Iliaca, Colica, Nephritica, Cyſtica, Hepatica, Lienaria &c; Haemorrhagiae variae ſed leviores.

3. Gingivarum putredo foetens cadaver, harum inflammatio ſanguinem ſtillans, gangraena; dentium vacillatio, flavedo, nigritudo, caries; Varicoſi annulli ad raninas venas; Haemorrhagiae ſaepe lethales, ex ipſa cute externa, non apparente vulnere, ex labiis, gingivis, ore, naribus, pulmonibus, ſtomacho, hepate, liene, pancreate, inteſtinis, utero, renibus &c.; Ulcera peſſima, obſtinata, nulli applicato cedentia, facile gangraenoſa, ubique, maxime in cruribus, vagantia, cum diuturno foetore; Scabies, Cruſtae, ſicca & lenis Elephantiaſis; ſanguis venis eductus, in fibroſa parte ater, grumoſus, craſſus, & tamen ſolutus, in parte ſeroſa ſalſus, acer, muco flavo viridi in ſuperficie ſcatens; dolores ſummi erodentes, lancinantes, cito trajicientes, noctu ingraveſcentes per omnes artus, juncturas, oſſa,

Digitized by Google

oſſa, viſcera; maculae lividae.

4. Febres variae, calidae, malignae, intermittentes omni modo, vagae, periodicae, continuae, ἀτροφίαν inducentes; vomitus; diarrhoeae; dyſenteriae; ſtranguriae ſaevae; lipothymiae; anxietates ſaepe ſubito lethales; Hydrops; Tabes; Convulſio; Tremor; Paralyſis; Contractura; Maculae nigrae; Vomitus, & Seceſſus ſanguinis; Hepatis, Lienis, Pancreatis, Meſeraei putredo & conſumtio; Contagium celere.

1152. Ex quibus liquet, hujus morbi naturam & effectus non difficulter elici ab his, qui praedicta expendunt.

1153. Et cauſam ejus proximam eſſe eam ſanguinis indolem, qua & craſſitie ſimul in una, & tenuitate acri ſalſa, alcalica, vel acida in altera parte peccat: quae inprimis accurate inveſtiganda & diſtinguenda ſunt.

1154. Et ex his per hiſtoriam morbi (1151.) cognitis, omnia ejus morbi phaenomena, utut mira, facile deduci poſſe.

1155. Quod ipſum clarius docent regulae, quas curatio morbi proſpero, vel ſiniſtro eventu comprobavit; quarum praecipuae hae ſunt.

1156. In hoc morbo craſſum eſt reddendum tenue; ſtagnans mobile; cohaerens fluidum.

1157. Item nimis tenue cogendum, acre leniendum, in genere, in ſpecie.

1158. Et in correctione unius (1156.) ſemper reſpiciendum ad naturam alterius (1157.), unde ſummae artis opus tentare hunc morbum cum ſucceſſu.

1159 Acria evacuantia ſemper hunc morbum exaſperant, & ſaepe reddunt incurabilem.

1160 Hinc α. incipiendum in ſpecie (1151. N° 1.) prima a leni, attenuante, deobſtruente, purgativo, parca doſi ſaepe iterata. β. pergendum in attenuantibus, & digerentibus dictis. γ deſinendum in ſpecificis lenioribus, diu continuatis, in forma quacunque. δ. interim ſex res non naturales ita ordinandae, ut ſint contrariae cauſis (1150.).

1161. Ad ſecundum gradum (1151. N° 2.) conferent eadem, quae in priori, (1160. α. β. γ δ) Tum uſus Scorbuticorum acriorum paulo, forma ſucci expreſſi, conſervae, ſpiritus, ſal. vol, Vini, Cerevіſiaeve Medicatae; Balnea itidem externa & pediluvia ex antiſcorbuticis; frictiones calidae, ſiccae, cum ſpecificis liquidis; ſaepe venae ſectio conducet, ut pars acris liquidi tollatur, eroſio in vaſa nimis diſtenta minuatur, revulſio procuretur, via paretur medicamentis applicandis.

1162. Prout vero tenuitas acris, calor ingens, metus Haemorrhagiae, majora; vel craſſities, inertia, frigus, vaſorum pallor, majora; utendum ſpecificis modice adſtringentibus, frigidiuſculis, vel calidis, acribuſve.

1163. Ad vitia autem oris in hac ſpecie emendanda oportet uti his, quae antiphlogiſtica, antiſcorbutica, & ſimul huic illive ſcorbuti ſpeciei appropriata ſunt.

1164. Ad ſpeciem tertiam (1151. N° 3) valent omnia praedicta, niſi quod utendum ſit maxima copia liquidorum lenium, facile meabilium, Antiſepticorum, Antiſcorbuticorum, cum leni promotione ſudoris, urinae, faecis alvinae, diu continuata.

1165. Ad quartam vero ſpeciem rara medela; varianda medendi methodus pro varietate ſymptomatum; aliquando mercurialia proſunt; ut & praeſcripta (1164.).

Ex quibus omnibus (1148. ad 1166.) rite conſideratis, & cum phaenomenis morbi, & cadaverum inciſorum, collatis, conſtat, in curatione felici hujus morbi id agendum maxime, ut indagetur indoles vitioſi humoris & ſingularis acrimoniae, quae praedominans peccat: quumque illa acrimonia ſit ſalina muriatica, acida auſtera, alcalina foetens, rancida oleoſa; atque de his

his ſingulis, & univerſis ſaepe actum ſit, ordinatior mali curatio babebitur; & liquet, cur ſerum lactis, lac ebutyratum, aquae medicatae, toties deſperata hujus morbi mala ſanaverint? & quae? Cur acidi ſucci horaei maturi pomorum arantiorum, citriorum, limoniorum, granatorum, acetoſae, acetoſellae, aceti, vini rhenani, moſellani, toties ſpecifica huic morbo, & quando? Cur adſtringentia auſtera, ut Rheum, Lapathum, Tamariſcus, Capparis, vinum auſterum nigrum, rubrumve, ut & chalyhs, adeo ſaepe bona? & ubi? Cur acerrima aromata, Cochlearia, Lepidum, Naſturtia, Arum, Raphani, Piper, Zingiber, ſempervivum minus acre, ſales alcalini volatiles, fixi, oleoſi, aromatici, ſaponacei, iterum ſaepe ſola proſint? Cur quod uni ſcorbutico ſalutare, id exitiale idem alteri fiat? Cur ergo non nomini hujus mali ſtudendum ſit, ſed ejus tantum ſingulari, ac ſi alius foret morbus, genio.

CACHEXIA.

1166. Cachexiae nomine intelligi ſolet ea diſpoſitio Corporis, quae nutritionem ejus depravat per totum illius habitum ſimul.

1167.

1167. Adeoque pro cauſa agnoſcit vel liquidi nutrientis depravatam indolem quamlibet, vel vitium vaſorum receptorum, vel defectum facultatis applicantis.

1168. Humoris depravatio oritur 1. ab aſſumtis, quae a virtute mutante in nobis non poſſunt aſſimilari reſtituundis: qualis cibi farinacei, leguminoſi, craſſi, fibroſi, pingues, acres, aquoſi, viſcoſi (69.). Corpora indigerenda, ut ceſpites, creta, arenae, calx &c. 2. Ab defectu motus animalis in otio, torpore, ſomno nimio. 3. a vitiatis organis per debilitatem nimiam (41. 42. 43. 44.), aut nimium robur (50. 92. &c.); liquidiſve vitio non facili medicabili (60. 69. 76. 106. 107. 406.): hiſce cauſam praebent multa, ut omnes ſecretiones nimiae, qualeſcunque demum fuerint, vomitus, diarrhoea quaelibet, dyſenteria, haemorrhagia quaelibet, viſceris ſingularis vitium ſcirrhoſum &c. retentio quaelibet ſecernendi.

1169. Patet vero, has cauſas ſemel poſitas, vel minuendo ſolida, vel infarciendo ea liquidis libere transfluere ineptis, agere; unde duplex notabilis hujus mali effectus, Tabes ſc., vel Leucophlegmatia, & Hydrops Anaſarca.

1170. Quin & pro vario colore, mole,

tc,

tenacitate, acrimonia, fluiditate liquidi infarcti varii admodum morbi, ut Cachexiae effectus, prodire ſolent: Cutis ſc. albitudo, pallor, flavedo, lividitas, rubedo, viror, nigritudo, fuſcus color; gravitas; tumor ſub oculis, & partium tenuiſſimarum; flatus, oedema partium a corde remotarum; Cordis arteriarumque palpitationes, ad minimum motum admodum auctae; Urinae crudae, tenues; ſudores ſpontanei aquoſi plane; tandemque mareor, vel Leucophlegmatia & Hydrops.

1171. Vitium vaſorum recepturorum bona liquida nutrititia universale fingi vix poteſt ullum; tamen nimia contractilitas & laxitas, atque inde pendentia vitia pro cauſis admitti poſſunt: de quibus actum (24. ad 58).

1172. Defectu facultatis applicantis nutritio univerſalis impeditur; ſi vires circulantes ſunt nimis languidae, vel nimis violentae (92. ad 107.).

1173. Ex quibus diagnoſis morbi facilis: prognoſin firmat conſideratio cauſae, durationis, effectus, graduſque mali.

1174. Quin patet, etiam curationem ſemper quidem requirere 1. aliquando nimis acris, fluidique mitigationem, inſpiſſationemque modicam. 2. Tenacis, haeren-

rentiſque, diſſolutionem atque fluxilitatem. Sed quum a tam variis cauſis haec duo oriri queant, (1168. 1169. 1170.) inprimis neceſſarium eſſe pro horum diverſitate variare & medicamenta, & modum his utendi.

1175. Maxime curandum, ut victus ſit ex his, quae liquidis ſanis ſimilia, facile tranſmittenda, cauſae ſingulari morbi adverſa, aegroque inprimis grata ſunt.

1176. Tum ut optime digeri queant, condimentis, potu vinoſo, exercitio, aëre, procurandum.

1177. Ut vero organa primarum Coctionum itidem bene diſponantur, leni digeſtivo, vomitivo, purgante, roborante, proſpiciendum.

1178. Et ubi horum uſu viae laxatae, materies morboſa attenuata erit, tum attenuantibus, diureticis, ſudoriferis inſiſtendum.

1179. Ultimo Chalybeatis utendum, Alcalinis, Saponatis, cum exercitio curſus, vectionis, frictionis, balnei.

1180. Haec autem ex variis peti, varie praeparari, applicarique debent, pro cauſa proxima cognita.

1181. Ubi vero a nimia acrimonia conſumtio, & tabes Cachectica, inquirendum in acrimoniae ſpeciem, ſi fieri queat; 1. per in-

indagationem cauſae Cachexiae (1168.), 2. Temperici morbi, aegrique. 3. ſymptomatum. 4. Excretorumque.

1182. Haec cognita corrigenda ſuis contrariis (vid. 1166.).

EMPYEMA.

1183. Quoties intra pulmones & pleuram pus in Thoracis cavo colligitur Empyema eſt.

1184. Quod ſemper ſupponit vomicam purulentam fuiſſe ruptam, cujus elapſum pus Thorace recipitur.

1185. Tales ſunt vomicae. 1. Pulmonum ab inflammatione horum (820 867.), a ſputo ſanguineo, a materie ad ſluorem inepta his impacta. 2. Pleurae ab inflammatione hujus, (875.) a vulnere externe inflicto levi, cito externe clauſo, interne rupto (298), a contuſione hujus, vel ruptione tecta in ſuppuratum abeunte (324). 3. Diaphragmatis inflammati, ſuppurati, in ſuperiora rupti (907. 910.). 4. Mediaſtini ſimiliter affecti (877.). ut & 5. Pericardii ipſius (877.).

1186. Cognoſcitur futurum 1. ab inflammatione quinque partium (1185.) nulla coctione, revulſione, criſi, medicamento depurata, ſed cum horrore vago, febri-

febricula, noctu gravi, calore vago, gravitate loco doloris, dyſpnoea, appetitu proſtrato, ſiti majori deſinente. vid. (833. 892. 913.).

1187. Cognoſcitur jam praeſens. 1. a tempore inceptae inflammationis xx. dierum ſine purgatione. 2. a ſignis vomicae in quinque partibus (1185.) diſparentibus. 3. a novo dolore, tuſſi, dyſpnoea, ſalivatione ortis, moxque diſparentibus. 4. a tuſſi ſicca, gravitate ad diaphragma, decubitu in unum latus, ſtrepitu puris ad motus, febre lenta, genis rubentibus, oculis cavis, digitis in extremitate calidis, unguibus recurvis, abdominis tumore.

1188. Effectus hujus mali 1. puris ex ulcere rupto, nec dein ſanato, vel repurgato, continua accumulatio. 2. hujus in loco clauſo, calido, humido, perpetim agitato, exacerbatio, putredo, foetor, attenuatio. 3. diaphragmatis elevandi impedimentum, pulmonumque extendendorum: unde anheloſa, difficilis, erecta reſpiratio, metus ſuffocationis jacenti, decubitus in liberam partem impoſſibilis, tuſſis ſicca perpetua, anxietas. 4. Pulmonis, Pleurae, Diaphragmatis, Pericardii, Cordis ipſius maceratio, corroſio, in tabum fluidum conſumtio, unde febricula hectica cum pulſu celeri, parvo, rubore

 gena-

genarum, ſiti perpetua, fame ſublata, debilitate ſumma, animi defectibus. 5. hinc omnium liquidorum ineptitudo ad nutritionem, circulationem, ſecretionem, excretionemque; unde tabes, ἀτροφία, fibrarum reſolutio, liquidorum putredo, adeoque vel per comeſum pulmonem rejectio, vel alvi fluor ſanioſus lethalis, cum ſudore nocturno poſt ſomnum, puſtulis faciei, aduncis unguibus, flavedine pellucente, facie Hippocratica.

1189. Curatio hujus pro varietate cauſae ſtatuſque mali diverſa plane eſt.

1190. Nam 1. cognita vomica pulmonis, pleurae, diaphragmatis, mediaſtini, & pericardii; quod cognoſcitur ex ſignis propriis, (834 835 893. 910.) omni ope nitendum, ut id rumpatur quantocyus, & determinetur ad exteriora: quod fit igne, ferro, medicamentis, motu idoneo.

1191. 2. Ubi conſtat jam factam diſruptionem (302. 836 N°.4. 5. 894. 910.), tum ſtatim pus elapſum erit educendum, α. per os, ſi natura hanc monſtraverit viam. β. per urinas, ſi in ea apparent puris evacuati ſigna. γ. per Thoracis aperturam, factam ope inſtrumenti idonei in latere affecto, inter coſtam 5 & 6, vel 4 & 5, ab inferioribus numero ducto, pure lente, & per vices educto, & leni mulſa

mulſa aliquando repurgato, ultimo bene conſolidato (303.). δ. dando ſimul decocta Vulneraria, abſtergentia, putredini reſiſtentia ſatis magna copia.

1192. Si pus album, laeve, aequale, foetoris expers, ſpecillum non colorans exit, ſi aeger ſine febri, ſiti, alvi fluore, bene appetit, digerit, caetera ſanus eſt, Aeri ingreſſus in thoracem, quantum poſſibile prohibetur, ſpes eſt, aegrum convaliturum (304. 305.).

1193 Si pus fuſcum, ichoroſum, fibrillis miſtum, foetidum, ſpecillum inſtar ignis colorans, ſubcruentum, uno impetu totum effluens, effluit, ſummum periculum, & mors, vel phthiſis.

1194. Si exeſum fuerit mediaſtinum, aperto Thorace, ſaepe ſubitanea ſuffocatio.

1195. Si Empyema vetus, vires collapſae, capilli jam cadant, alvi fluor colliquativus adſit; Corpus contabeſcat; paracenteſis facta mortem accelerare ſolet.

PHTHISIS PULMONALIS.

1196 Si ulcus pulmones exederit ita, ut totus inde habitus Corporis conſumatur, Phthiſis Pulmonalis aegrum afficere dicitur.

1197. Cujus ulceris origo deducitur ab omni cauſa, quae valet ſanguinem in pulmonibus ita ſiſtere, ut in materiem purulentam abire cogatur.

1198 Hae cauſae poſſiunt referri. 1 ad ipſam Corporis temperiem illam, qua vergunt in haemoptoen primo, hinc in ulcus loci eroſi. Haec conſiſtit α. in teneritudine vaſorum arterioſorum, & in impetu acrioris utcunque ſanguinis: cognoſcitur conſpectu tenellorum vaſculorum, & totius corporis; collo longo; Thorace plano & anguſto; ſcapulis depreſſis; ſanguine valde rutilo, tenui, diſſoluto, acri, calido; colore valde candido, & amoeno roſeo; cute pellucida; hilaritate, & ſubtilitate praecoci ingenii β. in ea debilitate viſcerum, qua ingeſta ſua indole nimis tenacia obſtructiones, putrefactiones, acrimonias, ſuſcipiunt, hiſque dein malis eroſa vaſa, poſt hæmoptöen, exulcerant: cognoſcitur levi febricula, tuſſicula ſicca, calore majori, rubore labiorum, oris, genarum, auctis & inſurgentibus, quo tempore novi chyli in ſanguinem ingreſſus, facili ſudore dormienti, debilitate, anhelitu ad minimum motum magno. γ. in ea aetate, qua vaſa incrementi apicem adepta, ulteriori productioni ſuae reſiſtunt, dum interim ſanguis augetur copia, acrimonia,

monia, impetu; adeoque intra 16 & 36 aetatis annum. δ. in haereditaria diſpoſitione: huc refer dicta (24. 26. 29. 38. 39. 40. 41. 43. 45. 48. 60. 61. 64. 69. 72. 82. 84. 86. 100. 106.), illa enim comparata modo dictis (1198. α. β. γ. δ.) explicant, definiunt, praeſagiunt, naturam, cauſas, effectus, haemoptoës: hujus vero conditionis effectum, haemoptoën accelerant 1. omnes conſuetae excretiones interceptae, maxime ſanguineae, ut haemorrhoïdalis, uterina menſtrua lochiorumve, haemorrhagia narium, miſſio ſanguinis conſueta, inprimis in plethoricis, vel truncatis membra. 2. vis quaecunque magna pulmonibus illata, tuſſi, clamore, cantu, curſu, nixu corporis ingenti, ira, vulnere quocunque quacunque cauſa inflicto 3. victu acri, ſalino, aromatico; potu ſimili; vita; morbo alio, unde copia, acrimonia, velocitas, rarefactio, calor ſanguinis augetur; unde in febribus acutis, peſte, variolis, ſcorbuto, toties contingit.

1199 Hinc (1198.) oritur cum dolore levi, calore modico, anguſta oppreſſione in Thorace perceptis; exit ſanguis plerumque floridus, coccineus, ſpumans, cum tuſſi, ſtrepitu pulmonis, fibris, membranulis, vaſculis arterioſis, venoſis, bron-

chialibus; pulſu molli, parvo, undoſo, anhelitu; ſapore ſalſo in ore antegreſſo.

1200. Curatur 1. Venae ſectione larga, tertio quoque die, ad quartam uſque vicem, repetita, vel donec cruſta inflammatoria integre diſparuit. 2. Medicamentis refrigerantibus, incraſſantibus, ſtipticis, lenientibus, diu uſurpatis, intermiſſis ſubinde leniſſimis balſamicis. 3. Sex rebus non naturalibus ita directis, ut adverſiſſimae ſint Cauſis (1198.) enarratis: maxime victu, vitaque, blandiſſimis ſemper continuatis; quo lactis diaeta inprimis facit. 4. Corrigendo ſpecificam naturam cauſae vel morbi ſingularis.

1201. Ubi ſemel accidit, ſedatumque eſt (1200), quibuſlibet 6 menſibus per aliquot annos mittendus ſanguis, ſenſim tamen copiam minuendo.

1202. Si vero ob magnitudinem mali (1198.), ſtiptica male applicata, neglectamve veram medendi methodum (1200), poſt ſputum ſanguinis oritur dyſpnoea; aſſiduo increſcens; horror vagus; calor ruborque genarum; tuſſicula ſicca; febricula hectica; ſitis major, debilitas; gravitatis in Thorace ſenſus; ſignat, vulnus haemoptoës jam collectam circa labia ſua, & ſub cruſta arefacti cruoris, materiem mutare

mutare in pus, collectionem abire in vomicam tectam, qua rupta, in ulcus pulmonum apertum.

1203. 2° Oritur itidem Collectio haec puris, praeter cauſas dictas (1198.), a peripneumonia quacunque terminata in apoſtema (832. ad 843. 867.); cognoſcitur iiſdem ſignis (832. ad 843. 867.).

1204. 3°. Quin Empyema (1185.) ortum poteſt rodere, eliquare, conſumere pulmonem; ut fiat idem morbus, ac ſi proprio hic ulcere abſumeretur (1188. N° 4). Cognoſciturque ſignis ibidem poſitis.

1205. Unde liquet, quaenam ſigna ſint cognoſcendi ulceris pulmonalis, etiam tecti; quot diverſae ejus cauſae, quam diverſae ſpecies, ut & quam diverſa phthiſis?

1206 Effectus vero Ulceris pulmonalis jam facti, ſed tecti, nomine Vomicae, hi fere obſervandi: puris acrimonia, copia, putredo quotidie auctae; membranae hoc coercentis dilatatio, corroſio, maceratio; vaſorum ſanguiferorum, Bronchialiumque converſio in pus; totius pulmonis, vel alterutrius lobi conſumtio purulenta; tuſſis fere perpetua ſicca, vel ſputa ſolo concuſſu tuſſiculoſo abraſa promens; ſanguinis in ulcus affluentis converſio in-

pus; vomicae propagatio in pulmone; vomicae hujus perruptio in laryngis tubos; puris ſuffocans aliquando ſecretio, vel quotidiana cum tuſſi, ingens, in aqua ſubſidens, coacta, dulcis, pinguis, foetida, alba, rubra, flava, livida, cineritia, ſtrigmentoſa, igni impoſita carnem aſſam ſpirans foetidam; Vomicae perruptio in cavum Thoracis, unde reſpiratio difficillima, phaenomena Empyematis (1188. N°. 4.). Tum reſpiratio peſſima; conſumtio omnis ſanguinis; chylique in pus; nutritivi praeparatio ſublata; ſolidorum conſumtio fere integra; febris hectica cum pulſu parvo, languido, calore ad ſuperiora acri, genis rubentibus, facie Hippocratica; anxietas inexplicabilis circa veſperam plerumque; ſitis magna; ſudor nocturnus ingens; puſtulae rubrae; pedum, manuumque inflatio a parte affecta; debilitas ſumma; vox rauca; capillorum defluvium; pruritus toto corpore, cum puſtulis aquoſis, diarrhoea flava, foetida, purulenta, cadaveroſa, frequens, teneſmodes, debilitans; ſputi ſuppreſſio; mors. Unde Regulae hae perſpiciuntur.

1207. 1. Phthiſis haereditaria omnium peſſima, nec ſananda, niſi cum praecautione haemoptoes.

2. Phthiſis ab haemoptoe per vim externam,

nam, ſine vitio interno praeexiſtente, leviſſima eſt, caeteris paribus.

3. Phthiſis (2.), in qua ſubito rumpitur vomica, expuitur pus album, coctum, aequale, facile, reſpondens copia ulceri, ſine ſiti, cum appetitu, digeſtione, ſecretione, excretione bona, difficulter quidem, tamen ſanari poteſt.
4. Phthiſis ab Empyemate inſanabilis.
5. Sputa gravia, ſolida, olentia, dulcia, cum ſignis ultimis (1206.), deſperata.

1208. Poſtquam Vomica jam facta in pulmone, indicatio oritur medica, eam ilico maturare, rumpere: quod fit victu lacteo, motu equitationis, vapore tepido, expectorantibus: ubi rupta, tum

1. Sanguinem munire contra infectionem purulentam oportet.
2. Ulcus quantocius evacuare pure, & labia abſtergere, conſolidare.
3. Hujuſmodi in corpus ingerere, quae minimam requirunt vim, ut per pulmones fluere, ibique ſubigi queant, tamen nutrire apta, & puris refectioni inepta.

1209. Primae indicationi ſatisfit ope medicaminum leniter & grate acidorum, ſalſorum, Herbarum vulnerariarum, balſamicorum lenium, omni forma, magna copia uſurpatorum.

1210. Alteri vero per medicamina liquida, diuretica, tuſſim moventia, interna, externa, motum, Equitationem, Ruſticationem expellendo; tum ope abſtergentium balſamicorum internorum, externorumque depurando; atque ope Conſolidantium Paregoricorum conſolidando.

1211. Ad tertiam indicationem ptiſana, juſcula, lacticinia ſpectant.

1212. Curatio vero hujus morbi palliativa maxime ſpectat tuſſim, anxietates, alvi fluorem.

1213. Quibus occurritur diaeta (1211.); Opiatis caute adhibitis, liquidis calidis.

PHTHISES ALIAE.

1214. Ut ab ulcere Pulmonis, ita Hepatis, lienis, pancreatis, meſeraei, renum, uteri, veſicae, &c. phthiſis produci poteſt, cujus cognitio, praedictio, effectus, curatio, palliatio facile ex iiſdem fontibus petitur ab eo, qui viſceris cujuſque effectus naturales perſpectos habet.

HY-

HYDROPS.

1215. Quando ſerum aquoſum extra vaſa fuſum, & cavitatibus receptum eſt, vel & ſtagnans alicubi vaſa ſua nimium diſtendit, hydrops vocatur.

1216. Qui ideo obtinere poteſt ubicunque hujus ſeri vaſa, id eſt in omni corporis habitu, atque in parte qualibet ſingulari.

1217. Hinc Hydrocephalus, colluvie facta inter integumenta ipſa externa; inter haec, & cranium; inter cranium & cerebri membranas; inter membranas ipſas; harumque duplicaturas; inter has & cerebrum; inter cerebri plicas; in cavitatibus ipſis; ſine morte tamen ſubita.

1218. Facile cognoſcitur poſterior ſpecies incurabilis, reliquae levi inuſtione, terebratione, punctura, prudenter, lente adhibitis, ſimulque hydragogis & roborantibus internis curatur; vel externis diſcutientibus diſſipatur.

1219. In Thoracis hydrope, qui ex variis locis colligere lympham valet, eadem fere ſigna, quae Empyematis, ſed obſervatio cauſae antecedentis diſcrimen exhibet; paracenteſis ſanat hunc, una adhibitis his, quae cauſae adverſantur ejus.

1220. Deprehenſus itidem pulmo, accu-

cumulata, effuſa, inter ſinus magnos recepta lympha, nunc in hydatidas, nunc in vomicas hydropicas incidiſſe; morbus ſane difficilis cognitu, curatuque, niſi alia ſigna praeſentia fortuitam huic hydropis curationem petant.

1221. Quin & arteria aſpera anteriori, & conſpicua parte, quacunque vi lympham ſtagnantem colligens, Bronchoceles ſaepe ſpeciem exhibet; quam cognitu facilem, punctura, diſcutientibus, avertentibus aggredi licet; ſi obſervatur, ut Auctores ſcribunt.

1222. Simili morbo cujuſlibet glandulae folliculus occupari, ſimili modo ſanari poteſt.

1223. Notabilis itidem hydropis ſpecies ovaria mulierum ſaepe occupat, qui morbus ut plurimum ſteriles, annoſaſque mulieres occupat, difficulter cognoſcitur, & vix ſine inciſo cadavere; curatur vero nunquam, ſed tranſit ſaepe in Aſciten.

1224. Imo in ipſo cavo uterino, clauſo accurate ejus ore interno, ſaepe colligitur tanta aquae copia, ut integrum abdomen mentiatur Aſciten; morbus itidem difficulter cognoſcendus ob ſigna fallacia graviditatis; curabilis laxatione oris uterini per fomenta, vapores, Uterina adhibita.

1225.

Google

1225. Quoties in toto habitu pinguitudinis ſubcutaneae eadem lympha ſtagnat, vel effunditur, hydrops oritur ἀνὰ σάρκα, ὑπὸ σάρκα, λευκοφλεγματία: qui & circum abdomen, & circa ſcrotum.

1226. Dum eadem aqua in duplicatura peritonaei, in cavo abdominis inter peritonaeum & viſcera abdominis, aut in dilatatis glandularum cavis: vaſiſque in abdomine contentis, colligitur, ἀσκίτης appellatur, ut & τυμπανίτης, ſi vapore rarefacto turget, ab aqua, pure, ichore, aere, clauſis hic, fotis, putrefactiſve.

1227 Hydrops teſtium dictus, eſt 1. ſcroti; pertinet ad (1225.); noſcitur ſenſu tactus; pelluciditate conſpicua; veſtigio remanente impreſſi digiti. 2 ſacci ex producto peritonaeo in hernia vera orti: fit in Aſcite (1226) valido: noſcitur ſignis Aſcitis, Tympanitidiſve praegreſſis; evaneſcentia per preſſionem, decubitum ſupinum declivem, evacuationem aquae ex abdomine; ſubito ſaepe augmento & decremento mali, ſine cauſa manifeſta; figura tumoris farciminali per inguina ex ſcroto. 3. involucri vaginalis teſtis: fit, ſi humor ibi ſecretus non reſorbetur ſuis vaſis, ſed ſtagnat, accumulatur, veſicam ſuam diſtendit in immenſum ſaepe; aut ſi ruptis, obſtructis, vaſis, itidem colligitur;

tur; inflammatio, ſuppuratio, ichoroſa collectio, ſaepe hujus ſpeciem mentiuntur. Cognoſcitur tumore non elaſtico, non cedente, duro, lente producto; abſentia ſignorum primi & ſecundi hydropis teſtium; figura tumoris rotunda, vel ovali ſaltem; pelluciditate apparente, ſi circumtenſo ſcroto, ſaccus collectionis candelae lucenti expoſitus cernitur clarus: an vero, praeter hos, inter tunicam nerveam & ipſam teſtis ſubſtantiam, aut in ipſa hujus ſubſtantia ſimilis ſit tumor, haud ita obſervatur, a praecedenti ſpecie vix dignoſcitur, nec forſitan, niſi extirpando, curatur. Vocantur mala haec, ὑδροκῆλαι, hydrocelae.

1228. Obſervatum fuit, hos omnes morbos produci ab omni cauſa, quae valet liquidum ſeroſum 1. ita coercere, ut redire nequeat in venas, ſed extenſis in vaſis ſtagnet. vel 2. ipſa vaſa rumpat ita, ut intra membranulas effundatur. aut 3. vaſa reducentia a cavitatibus ita obſtruat, & liquida in cavitatibus depoſita tam parum moveat, ut non exhalent, nec reſorbeantur.

1229. Quae cauſae obſervatae ſunt inprimis, diſpoſitio gentilitia: potus nimius frigidae ſubitus, neque vomitu, neque alvo, neque ſudore, vel urina, calore motuve

tuvo excitatis, excretus: Morbi acuti, inprimis ardentiſſimi, ſive cum ſiti potuque inexplebili, ſive ſine his: Dyſenteria lienoſa diu permanens: Omnes pertinaces viſcerum obſtructiones, ut ſcirrhi Hepatis, Lienis, Pancreatis, Meſenterii, Renum, Uteri, Inteſtinorum: Icterus: Quartana ſaeva & diuturna: Lienteria: diarrhoea: dyſenteria diuturna: Coeliaca: Empyema: phthöe, podagra: Evacuationes quaecunque nimiae, maxime ſanguinis arterioſi: hauſtus acrium, fermentatorum, que liquidorum: victus tenacium, durorum: Hydatides ingentes, plures, in cavo abdominis pendulae: & plura ſimilia, ut Melancholia, Scorbutus &c.

1230. Effectus adeoque, & morbi progreſſus hic fere eſt: tument pedes, maxime veſperi, ſenſim hic augetur tumor increſcitque: tum tumor abdominis quotidie increſcens: hujus extenſi ſonus in Tympanitide, ſi percutitur; ſtrepitus fluctuantis aquae in moto corpore in Aſcite ab aqua libera fluente in cavo abdominis; at in Aſcite ab aquis clauſis in ſuis ciſtis, fallit: Dyſpnoea: Sitis: Gravitas: Torpor: Alvus dura: Urina pauca: Febricula lenta: Sudor nullus: macies eo major, quo partis affectae major intumeſcentia: tum femorum, ſcroti, cutis abdominalis aqua inter-

intercus: hydatides: aquae, in loco calido, clauſo, ſtagnantis, putrefactae acrimonia: Ulcera: Gangraenae: Haemorrhagiae narium: Exomphali: Viſcerum ſphacelus: Mors.

1231. Hydrops curandus ergo indicat 1. Liberum conciliare fluorem Lymphae: ſive fuerit aqua, ſerum biliosum, ichoroſum, ſanguinolentumve. 2. Aquas jam in cavitates effuſas inde educere. 3. Labem debilitatorum viſcerum tollere, ſive ea cauſa, ſive hydropis fuerit effectus.

1232. Fluor conciliatur Lymphae, tollendo cauſas hunc impedientes, quae 1. vis vitalis minus fortiter circumagens; 2. vaſculorum compreſſio, diſruptio, obſtructio. 3. liquidi nimia tenacitas.

1233. Ad primum (1232.) faciunt Cardiaca dicta, roborantia, & ſtimulantia; quae, ſi ſitis valida non urget, petuntur ex aromaticis, ſalinis, oleoſis, calidis forma Electuarii, Miſturae, Vini Medicati, Cereviſiae Medicatae, Pilularum, Decoctorum, Syruporum, Tabellarum, facillime varianda.

1234. Si ingens vexet ſitis, cauſa fuerit calida, morbus cum febre calida, quod ſaepe ſolet fieri, ad primum (1232.) faciunt Cardiaca dicta reficientia, acida grata, & leniter aromatica.

1235.

Digitized by Google

1235. Utroque caſu (1233. 1234,) prodeſt frictio, motus, calor.

1236. Ad ſecundum ſcopum (1232.) indaganda cauſa vaſa arctans, obſtruens, rumpenſve, quae tollenda, ſi fieri queat, (1229.), vel emendanda ſaepe aquis mineralibus.

1237. Liquidi nimia tenacitas ſolvetur in calido, frigidove hydrope (1233. 1234.). 1. per ea remedia, quae ibidem data. 2. per Alcalinos maxime ſales, tam volatiles, quam inprimis fixos. 3. ope Mercurialium, Antimoniatorumque, & Venereorum medicaminum arte Chemica rite praeparatorum, & ſagacitate medica bene exhibitorum.

1238. Aquae in cavitates congeſtae inde educuntur. 1. paracenteſi. 2. Emiſſariis paratis novis. 3. Urinae via. 4. vomitu. 5. purgatione alvi. 6. diſſipatione.

1239. Si cauſa hydropis aſcitis eſt recens, extrinſecus cito applicata; ſi vires integrae, corpus juvenile; ſi viſcera bene conſtituta, neque alio morbo perdita; ſi aqua nondum putrida, neque diu in loco ſtagnaverit, ſtatim inſtituenda paracenteſis.

1240. Quae fiat 3. pollicum longitudine infra umbilicum, & eadem diſtantia a

 linea

linea alba, menſura in corpore ſano intellecta, in latere a fonte Hydropis averſo, punctura facta ope inſtrumenti idonei, cannula immiſſa, iterumque educta, aquae copia parva, quotidie bis, emiſſa, ad minimum impenſis 15. diebus in evacuando, interim utendo praeſcriptis (1233. ad 1238.): aut & recentiori methodo; qua abdomen circumductis linteis premitur pro proportione eductae aquae: ne laxa, & pendula, viſcera & vaſa fluctuent in inani poſt evacuationem abdomine.

1241. Si conditiones (1240.) abſint, vel ſint contrariae, paracenteſis mortem accelerat.

1242. Emiſſaria ferro candenti, medicamentis cauſticis, veſicantibus, lanceolis, filis facta, in parte carnoſa, loco declivi, ſaepe admodum proſunt; maxime ſi aperta teneri permittit morbi genius.

1243. Per urinas evacuati hydropis quum citentur plurima exempla, & hanc viam tentabimus praeeunte natura, utendo ſalibus urinoſis, fixis, compoſitis, ſpecificis animalibus, vitriolatis, ſolutiſve metallis, ſpecificis renibus.

1244. Per Vomitus ſolvuntur cuncta tenacia, concutiuntur obſtructa, expelluntur ſtagnantia, unde mirabiliter in hoc morbo proſunt.

1245. Sed fortia dari, ſaepe repeti, & ſine longa mora intermedia ſe mutuo excipere debent.

1246. Ut plurimum eadem valide ſolent evacuare alvum, unde duplici effectu, quin ſaepe & tertio, diureſi, proſunt.

1247. Per alvum ſeri eductio fit per uſum largum, ſaepe & breviter repetitum ſumme purgantium, variis formis, maxime liquida, aſſumtorum.

1248. Diſſipatur calore foci, hypocauſti, furni, arenae, ſolis, ſalis, fimi, excitato ſudore, vel diaphoreſi.

1249. Tum maxime pertinaci abſtinentia a potu, victu panis biſcocti, cum pauco ſale, & pauxillo vini oleoſi.

1250. Tertiae indicationi (1231.) ſatisfaciunt inprimis vina chalybeata, chalybs, & roboranția leniter adſtringentia; debita doſi, & in tempore uſurpata; victus ſiccus, vinum meracum, vetus, adſtringens, motus.

1251. Tympanitis iiſdem mediis, eadem methodo tollitur, ſi ortum duxit a rarefacto vapore humoris extravaſati, & putrefacti; tum enim, cauſa ablata, tollitur; ſi vero ortum duxit ex aëre per membranas inteſtinorum putrefactorum perforatas in cava delapſo, retroire non potente, ſed calore corporis rareſcente, tum

cuncta eito putreſiunt, aëre juvante, malumque ex poſita cauſa eſt fere ſemper inſanabile: unde hydrops ſiccus humido longe magis immedicabilis habetur: punctura ſaepe ſolatio, raro ſanatione, ſufficit; faſciae poſt puncturam locum habent.

1252. Hydrocele prima (1227.) ſanatur, ſi 1° hydrops anaſarca, cujus ſoboles eſt, ſanatur (1231. ad 1238.). 2°. per remedia (1248) 3. ſummis diſcutientibus, & corroborantibus ſimul, ipſi ſcroto applicatis, perque calorem externum aſſiduo excitatis in majorem motum. Secunda autem ſpecies (1227.) curabitur optime 1. ſi hernia radicali chirurgica cura perſanatur. 2. ablata aſcitis materie (1238 ad 1252.), & occluſo fonte. 3. tum per machinas comprimentes preſſo loco exitus, ut in herniis per ligamenta: raro autem ſemel factus hydrops hic ſanatur integre. Ultima tandem (1227.) ſanabitur. 1. datis hydragogis fortibus, ſaepe repetitis, dum interim victus eſt exſiccans. 2. validiſſimis diſcutientibus & corroborantibus. 3. paracenteſi ſcroti. 4. Causticis, & ſuppuratione.

1253 Ex quibus denuo apparet, in ſanatione Hydropis plus difficultatis oriri ab indole aquae in ſtagno putrefactae, quam qui-

quidem ab ejus cauſis primis. Cur eductis his aquis acceleratur gangraena partis prius innatantis? Cur educta ſubito ex Thorace, vel abdomine, hac aqua, mors, aut animi deliquium ſummum? Cur tanta in hydropicis ſitis? & quid illa notat? Cur acida ſaepe adeo in hoc morbo proſunt? Cur eductis per evacuantia valida plurimis ſimul aquis tumor abdominalis idem, vel & major videtur? opio autem dato ſubſidet? Cur faſciae hic tanti uſus? & quo uſque?

PODAGRA.

1254. Podagra vocatur dolens admodum aegritudo circa ligamenta oſſium pedis, & circa juncturas horum, vere & autumno maxime revertens.

1255. Qui, ſemper idem, quacunque demum cauſa ortus, ubi naturae ſuae decurſum non turbatum abſolvit, ſequi ſolet aetatem matura majorem triginta, & plurium, annorum; ſexum virilem; ingenium acutum, hujus exercitia duriſſima & protracta, maxime nocturna; victum opiparum; vina acidula, alba, potum generoſum, copioſumque, maxime noctu; Venerem praematuram nimis cultam; Corpus magnum, craſſum, plenum; acido-

rum

rum uſum nimium; pedes ſudantes ſubito refrigeratos, in humidis caligis ſudantes, hinc venatum, equitationem in frigore; haereditatem in ſeros nepotes, per ſaltum ſaepe nondum podagricum, ſed tantum labe genitali damnoſum genitae proli; contagium.

1256. Tempus, aetas, & reliqua vice cauſae fungentia, (1255) tum & phaenomena, initium, progreſſus, effectus, finis hujus morbi, ſimul comprehenſa, cauſas medicas hujus mali demonſtrant.

1257. Repetitos enim ejus, latentis diu, in ſemine nondum germinante, paroxyſmos praecedit cruditas, ructus, gravitas, torpor flatulentus, alvus adſtrictior, febricula, ſudor pedum ſolitus interceptus, horum varices, anni tempeſtas, mutatio coeli.

1258. Accelerat, & inexſpectatos accerſit vitium quodcunque admiſſum in ſex rebus non naturalibus, unde cruditas oritur; hinc venus immoderata; lucubratio; pergraecatio; aſparagorum, lardi & ſimilium comeſtio; defatigatio, animi affectus; purgatio medica alvi ſola; aër humidus, frigidus, proceſſoſus; haec adeo podagricis inimica.

1259. Locus, quem primo, quem regularis aggreditur, ſemper pes; hujuſque illae

illae inprimis partes, quas difficillime ſuum pervadit liquidum; ut perioſtea, tendines, nervos, membranas, ligamenta; quae a corde remotiores; & maxime preſſae.

1260. His (1259.) demum obſtructione, infarctu, tumore occluſis; vel materia morbi quacunque vi diſperſa in alia loca, alias aggreditur partes, ita tamen, ut eadem ibidem loca, eaſdem partes, obſideat (1259.).

1261. Dolor adeſt tenſivus, dilacerans, coarctans, increſcens ſenſim, decreſcens iterum, cum madore, rubore, tumore; finitus diaphoreſi, fotu lecti, pruritu, deſquamatione, vel abeuns in cretam, calcemve, vaſa rumpentem, articulorum vincula, formam, motum, uſum privantem.

1262. Ex quibus cunctis liquet, Cauſam proximam hujus mali eſſe vitiatam indolem minimorum, adeoque nervoſorum, vaſculorum in corpore; tum etiam liquidi, quod nervoſas partes alluit.

1263. Et quidem liquidum peccans hic acrimonia, & majore tenacitate; ſolidum nimia vaſculorum anguſtia, & rigiditate.

1264. Unde in locis a cerebro remotiſſimis, motui maxime reſiſtentibus ob ſoliditatem, duritiem, exercitium, pon-

 dus

dus incumbens, primo ſe manifeſtat.

1265. Ejus vitii autem (1262, 1263.) origo proxima in indigeſtione viſcerum, non attenuantium, aſſimilantiumque ſatis aſſumta in indolem requiſitam in liquido nervoſo, id eſt ultimae elaborationis ultimo effectu, ſpiritui vitae, & radicali ſeminis proliferi materiae, hinc ſe innectit clanculum.

1266. Cujus (1265.) ratio iterum deducitur ex cauſis remotis (1255. 1258.)

1267. Supponit itaque omnes fere coctionum vitiatas functiones ad producendum hoc malum (1265.), & quidem vitio in majoribus vaſis, liquidisve vix ſenſibili.

1268. Adeoque curatio impoſſibilis, niſi per medicamenta, quae integre haec vitia emendare queant, & ſubtiliſſimum peccans rite corrigant. Unde incurabilis fere hactenus habita, niſi paucis Empiricis.

1269. Haereditaria, & tophacea, curatu omnium difficillimae.

1270. Ex iiſdem deducitur, Venae ſectionem non attingere mali materiam, ſedem, cauſam: prodeſſe tamen aliquando caſu, revellendo parum, & vires urgentes minuendo (1257.).

1271. Neque purgationem per ſuperiora,

ra, infirmorave tantum praeſtare, quantum vulgo ſperari ſolet; excitare ſaepe tumultum liquidi nervoſi, ſubducere liquidiora, labefactare virtutem expellentem.

1272. Sudorifera ex arte inſtituta plus proficere.

1273. Nihil autem in hoc morbo damnoſius, quam impedire materiae podagricae jam adultae (1263.), nec alio modo tuto eductae, vel correctae, defluxum ad ſua loca (1259. 1260), maxime quidem dolentia, minime tamen periculoſa. Tum enim retenta apoplexias, paralyſes, deliria, debilitates, ſopores, tremores, convulſiones univerſales, ſi in cerebrum introivit; aſthma, tuſſim, ſuffocationem, ſi in pulmones; pleuritidem ſaevam convulſivam, ſi in intercoſtalia & pleuram; nauſeas, anxietates, vomitus, ructus, tormina, ſpaſmos viſcerum, ſi in viſcera abdominalia; & ita incredibile quot morbos creat, ſaepe ſubito letbales: quos fruſtra exquiſitiſſimo remedio, vel methodo, fonte ignorato, tractes: nec enim cedunt, niſi podagrae recenti paroxyſmo, eoque ſaevo, reſuſcitato. Contingit id damni ex applicatu incauto narcoticorum, refrigerantium, conſtringentium, incraſſantium; vel ex omni remedio debilitante, evacuante, rurſum revellente, ſuffocante; hinc

 miſſio

miſſio ſanguinis, purgatio ſurſum, deorſumve, Emplaſtra, Cataplaſmata modo dicta, opiata omnia, id efficiunt; ut & ſpontanea ſenii decrepiti debilitate ingruente; vel partibus omnibus extremis ita obſtructis, exſiccatis, corruptis, deſtructis, ut mala materies per eas amplius ire nequeat: hinc liquet quae, quibus cum ſymptomatibus, & cur, podagricis, ex hoc morbo, mors.

1274. Proinde Curatio, quam contemplatio mali, & experientia commendavit, abſolvitur 1. reſtitutione vigoris in viſceribus perditi (1265.). 2. ablatione liquidi jam corrupti fluentis in vaſis, vel ſtagnantis ad loca (1262. 1263.).

1275. Ad primum (1274.) ſpectat α. Uſus plantarum aromaticarum, amararum, antiſcorbuticarum, maxime ſi per ſe uſurpentur ſolo melle exceptae. β. uſus ſalium lixivioſorum fixorum ſaepe iterata, parva doſi, diu continuata, aſſumtorum. γ. Tum cibi, potuſque nutrientes, facile digerendi, leves δ. Exercitio magno, continuato, equitationis in aëre puro, tum frictionibus, motibuſque partium ſaepe iteratis. ε. Somno maturo, longo.

1276. Ad alterum (1274) Uſus conducit. 1. ſalis cujuſpiam volatilis parva doſi diu aſſumti, mane ante quam quis ſurgat,

gat, cum largo hauſtu decocti cujuſdam lenis, ſudoriſque, vel madoris, expreſſione levi per horam. 2. frictio calida, cum linteis ſiccis, partium. 3 Uſus purgantia ſeroſi, una cum mercurialibus acuti, & addito circa veſperam potu opiato ſedante.

1277. Quibus equidem remediis, & curandi methodo, multum ſaepe proficitur, etiam in tophacea.

1278. Ad ſummam doloris in loco ſaevitiem temperandam, urgente ſumma neceſſitate, Opiatis internis, copioſo ſeri lactis, ſimilisve, potu calido, externis emollientibus, Anodynis, Calidis, quin verberatione cum urticis, inunctione balſami ſulphuris Therebinthinati, inuſtione cum Lino, utendum ſaepe eſt.

1279. Caeterum non aliter uſurpanda, quin ſummopere metuatur citior induratio loci affecti, mobilitatiſque jactura.

1280. Maximum vero cuique remedium, quod oppoſitum illi cauſae, unde originem duxerat morbus (1255. 1258).

1281. Si autem materiae podagricae introverſae ſigna adſint (1273.), ſine ulla mora tentanda eſt ejus expulſio in juncturas: ergo ſtatim applicentur femoribus larga veſicatoria; locis, dolere aſſuetis, fomenta aromatica ſalina tepida; fiat de-

ambu-

ambulatio, vel motus magnus in rheda; ſumatur larga copia decocti alicujus aromatici ſudoriferi, vel, hoc non juvante, vini rhenani generoſi; his dein factis, dolore incipiente, in calidum lectum repoſitus, & opertus, ſudet.

1282. Quae ſi quis omnia conſideret, videt difficultatem ſummam curandi hujus morbi: tum rationem, cur in renovantibus hujus medelam quaeſiverint ſummi & Medici & Chemici? cur Lac, & quouſque ſanet? an ſit acor ſpecificus cruore conceptus mater podagrae? quae ſit ratio nodi, tophi, cretae, podagricorum? Cur miſerrima ſit, quae ſine tumore, podagra? cur mitior tumens? cur dolor tandem deſinat in podagricis; cur, quamdiu diriſſimus dolor in paroxyſmis, ſerena, eaque longa, intervalla ſint? Cur ceſſante doloris ſaevitie, dein vix unquam integre liber ſit aeger? an ullum abſorbens alcalinum ſpecificum ſit, quod podagram radicitus extirpet? Cur Machina Statica Sanctorii ſumma directrix & index futurorum, & faciendorum in podagra? Caeterum podagra, ſpiritui vitae inhaerens, in humore articulorum tenuiſſimo, & in ſemine ipſo, tantum ſe prodit violentis effectibus.

MOR-

MORBI VIRGINUM.

1283. Praeter omnia haec Acutorum & Chronicorum genera, ſunt nonnulli morbi virginibus, gravidis, puerperiſque proprii, tum & pnerili aetati

1284. Quo tempore foemininum corpus ad incrementum ſuum pervenit, in bene facta temperie plus ſolet conficere cruoris, quam qui vaſis contineatur, unde arteriis uterinis fluoris Menſtrui nomine fecernitur.

1285. Si, poſito corpore in conditione (1284.), hic ſanguis retinetur, oritur plethora; tarditas; gravitas; pallor; dolor lumborum, inguinum; depravatae functiones omnes fere naturales, vitales, animales; quae facile deducuntur a vaſis nimis preſſis, liquido copioſiore, ſtagnante, ſuffocato.

1286. Ab eodem autem ſic accumulato mirae ſaepe parantur viae, raris ſecretionibus menſtruis notae; dum per oculos, aures, nares, gingivas, vias ſalivae, oeſophagum, alvum, veſicam, mammas, cutim, vulnera, ulcera, exire viderint Medici.

1287. Vel & ſaepe labefactantur inde omnia viſcera, oriturque partim a putredine

dine concepta, partim a vaſis laeſis, infinitum morborum genus (166.).

1288. Cognoſcitur bic morbus 1. ab aetate. 2. incremento corporis jam perfecto. 3. plethora. 4. ſignis deinde morbi ſubſequentis.

1289. Pro ſolutione requirit varia remedia reſpectu variae cauſae.

1290. Quas inter naturalis, vel ſupervenìens, pudendorum concretio manum Chirurgi requirit debito inſtrumento, debito vulnere, viam facientis.

1291. Caeterum, ubi a ſtagnante liquido, huic conciliabitur fluor. 1. fotu, & frictu pedum. 2. apertura venae in pede, & ſanguine miſſo. 3. purgantibus Uterinis datis. 4. Emmenagogis. 5. Emplaſtris, fotibus, linimentis, vaporibus, calore. 6. ipſa vaſa a plethora debilitata roborando per Chalybeata, & Adſtringentia.

1292. Sublata his morbi ſcaturigine, ſolent omnia fere mala (1285. 1286. 1287.) ſponte evaneſcere. Vel curantur ex natura & cura ejus morbi, cujus imaginem referunt quam proxime: quod facile ex antedictis fit.

MOR-

Digitized by Google

MORBI GRAVIDARUM.

1293. Poſtquam gravida eſt foemina pluribus afficitur malis ex ſola graviditate oriundis.

1294. Quorum nonnulla oriuntur ex ſanguine menſtruo ſecerni impedito ob clauſum uterum, & foetu tamen non potente hactenus in ſui incrementum eum abſumere.

1295. Alia ex ipſa mole, motuque foetus, atque ſecundinarum, & aquarum, vim exercentium in partes haſce ſenſiles admodum.

1296. A priori (1294) videtur pendere Nauſea, Vomitus, proſtratus appetitus, vel idem depravatus plane, animi deliquia, vertigines, dolores ſummi ſtomachi, pectinis, inguinum, renum, mammarum, torpor, gravitas, dyſpnoea, abortus.

1297. Quae proinde pendentia ab una cauſa eodem remedio, ſanguinis miſſione, tolli ſolent.

1298. In qua tamen inſtituenda, locus, tempus, copiaque, maxime advertenda.

1299. Tum victus tenuis, motus ordinatus, potus levis, admodum proſunt.

1300 Interim Cardiaca aromatica, una cum leniſſimis antihyſtericis, vel & blandis ſubacidis, ſummi uſus ſunt, & efficaciae.

1301. Ab incremento foetus oriri videntur eadem fere, quae enumerata (1296.), tum difficultas urinae, & alvi, Haemorrhoïdes, Varices, Inflatio pedum, Uterinorumque labiorum, lapſus proclivis.

1302. Quibus quidem auxilium ferri poteſt aliquando remedio V. S. (1297.), vel & ſitu corporis pro tempore mutato, tum etiam faſciis, ſimilibuſque, atque tandem linimentis lenibus.

1303. Inter periculoſiſſimos vero gravidarum morbos habetur fluor uterini ſanguinis.

1304. Qui fere ex eo, quod placenta ab utero ſoluta, & arteriis plenis ſanguine diſtendente, uteroque diſtento, ſaepe pleno rivo arterioſus cruor emanet.

1305. Cognoſcitur ex orificio uteri laxato, ſanguinis fluxu magno, citato, admodum debilitante, vivo, vel grumoſo, dolente.

1306. Cauſa hujus, affectus animi vehementes, motus corporis nimii, hyſterica, & emmenagoga male applicata, percuſſio inferioris partis abdominis.

1307. Remedia, quies animi, corporiſque,

que, aër frigidus modice, Venae ſectio, adſtringentia, opiata.

1308. Si his nihil proficitur, Infans methodo optima, pro ſitu ejus mutata, ilico educendus, uterusque ab fœtu, placenta, grumoſo cruore integre liberandus erit.

1309. Neque refert, quonam geſtationis tempore id acciderit, cum melius ſit perire, vel aliter periturum, foetum, ſalva matre, quam perire certo utrosque.

PARTUS DIFFICILIS.

1310. Partus difficilis fit vitio Matris, Infantisve.

1311. Vitio Matris, deficientibus viribus ad expellendum, vel partibus ipſis naturalibus male ſe habentibus.

1312. Si vires deficiunt, hae excitandae ſunt ope Uterinorum, Cardiacorum, Sternutatoriorum.

1313. Si uteri collum internum nimis anguſtum, durumve, linimentis ſuccurrendum quantum poſſibile, ut lubricum emolleſcat, vel fotu.

1314. Si Tumor hic (1313), vel in vagina enatus expulſionem impedit, is diſcutiendus, ſuppurandus, vel eximendus ope Chirurgica.

Digitized by Google

1315. Si excoriata harum partium labia coaluerint, cito, & ante partum, ſi fieri poſſit, diſſecanda, & cicatrice obducenda ſunt.

1316. Si oſſium compages arctior iter impediverit, linimentis emollientibus (1313), fomentis ſimilibus, lenienda ſunt, tum manu lege artis ſuccurrendum parturienti eſt.

1317. Infantis vitio contingit, ubi ille immobilis mortuus, vel ita ſitus, ut ipſe ſibi claudat portam.

1318 Mortuus cognoſcitur, ſi immobilis; ſi arteriae umbilicales ſentiuntur in funiculo umbilicali quieſcere, maxime prope corpus infantis; ſi foetida exeunt; ſi pondus ingens; ſi laborat teneſmo; ſi ſyncope; horripulatione; halitu graveolente; colore livido; ſi diu elapſis aquis nondum peperit; ſi epidermis prompte a cute ſecedit, ſi cutis foetus flaccida, facile ſeparanda; oſſa mollia, & mobilia.

1319 Simul ac foetus cognoſcitur mortuus (1318), metu gangraenae, ſyncopes, mortiſque maternae, eximendus eſt, vel per pedes maxime, ſi fieri queat.

1320. Situs infantis redigendus eſt in eum, quo foetus poſſit educi, vel per caput, vel per pedes inprimis.

1321.

1321. Id efficitur 1. poſitu Matris debito. 2. mutatione ſitus infantis.

MORBI PUERPERII.

1322. Puerpera corripitur lipothymia, ſyncope, convulſionibus, ſtatim a partu: quia ſanguis arterioſus a cerebro, & cerebello, averſus agitur in laxa abdominis vaſa; dein dolore poſt partum, à labore tolerato, partibus contuſis, à ſanguine, foetu alio, ſecundinisve reſiſtantibus.

1323. Faſcia lata laxum abdomen fulciens tollit priora mala (1322.). Foetus alius, ſecundinae partes, grumi ſanguinis, manu educenda.

1324. Dolor à labore tollitur opiato, antacido, cardiaco, diluente, fotu anodyno externo.

1325. Nimio lochiorum fluxu vexatur, a nimia fluiditate, agitatione ſanguinis, vel ut plurimum à retentis (1322.) in utero, ejus contractionem impedientibus.

1326. Si à retentis, haec educenda (1323.)

1327. Si ab affectu animi, ſanguine nimis fluido, nimis agitato, concurrendum ad hordeata, gelatinas, emulſiones, opiata, adſtringentia.

1328. Quorum delectus docent ſigna morbi, temperiei, velocitatis.

1329. Dum fluit ab uteri vaſis reſtrictis in mammas pabulum ſeroſum lacteum, febricula exoritur, qua orta, ſaepe lochia omnino retinentur, unde infinita & peſſimae indolis ſymptomata; prout in hoc illudve viſcus rapiuntur, hinc phrenitides, pleuritides, peripneumoniae, anginae, paraphrenitides, mammarum inflammationes, pejor hepatis, ventriculi, omenti, meſenterii, lienis, renum, inteſtinorum, tum Dyſenteria, Colica, Iliaca, Apoplexia, Paralyſis, & multiplex ſane mali ſpecies.

1330. Cuncta haec eradicantur ſponte, radice mali excisa (1329.).

1331. Hinc requiruntur Antacida lenia, ad labem acidam ſeri ſopiendam; diluentia lenia ex hordeatis, avenatis, amygdalatis, juſculis; aperientia ſpecifica leniſſima ex moderate cardiacis & uterinis; aperientia localia, Clyſmata, Fomenta, Cataplaſmata, Emplaſtra, Linimenta, Cucurbitae, Peſſaria, Suppoſitoria.

1332. Venae ſectio haud facile, nec niſi urgente ſumma neceſſitate, adhiberi poteſt.

1333. Neque curanda ſymptomata proinde,

inde, ac ſi eſſent morbi acuti ſui generis (1329.).

1334. Lacte ad mammas delato, ſaepe fit ejus ſtagnatio, coagulatio, dolor inflammatorius, ſuppuratio, Scirrhus, Cancer.

1335. Cognoſcitur horrore, frigore & calore reciprocis, febricula, ſignisque incipientis inflammationis.

1336. Curatur 1. antacidis lenibus. 2. Diluentibus leniſſimis. 3. diſcutientibus externis cito applicatis.

1337. Si jam in apoſtema tendit, quantocyus maturandum, aperiendum, depurandum, conſolidandum, de quibus in Chirurgicis.

1338. Lactantis papillae dolor, fiſſura, inflammatio, tollitur balſamicis blandiſſimis, ſpirituoſis cephalicis applicatis.

1339. Lac abundans nimis, & tenue, temperatur victu blando, ſiccoque, & motu: lac deficiens curatur victu humido, blando, nutriente; fotu, frictioneque mammae; ſublatione Cauſae indagatae.

MORBI INFANTUM.

1340. Infanti recens nato oriuntur morbi proprii 1. a ſtrigmentis glutinoſis, caſeoſis, lentis, quibus os, oeſophagus, ſtomachus, inteſtina ei replentur.

1341. Qua ſola de cauſa, nauſeae, vomitus, tormina, ſingultus, convulſiones ſaepe oriuntur; atque deinceps reſtant indigeſtiones aſſumtorum.

1342. Curatur facile jejunio horarum x, vel xii; aſſumtione pauci vini cum melle miſti, iterata doſi hoc tempore abſtinentiae dati; vel leniſſimo quodam ſimul adjecto ſtimulo purgante.

1343. Quin, ad proluendam hanc pituitae mucoſae ſaburram, ſaepe proſunt egregie Epithemata moderate aromatica, & ſpirituoſa.

1344. 2. Multum patiuntur vulgo a meconio non ſatis cito expulſo, ob debilitatem foetus, duritiem materiae, copiam ejus nimiam, ſiccitatem viae.

1345. Hinc ab ejus mora, aëre jam appulſo, acrimonia, acor, putredo, in vapores reſolutio, adeoque dolores torminoſi, convulſiones, nauſeae, vomitus, ſingultus, tuſſes, ſternutationes, clamores, fletus, pervigilia,

vigilia, terrores, febres macies, mors.

1346. Corrigitur vis expellens ſopita ſtimulo leni purgante, leni ſuppoſitorio, Cardiaco ſuaviſſimo & leni.

1347. Durities materiae corrigitur hauſtu ſeri lactis recentis cum pauco melle diluto, clyſmate ex ſero lactis ſaponato, vel mellito.

1348. Inteſtina lubricantur, aſſumto oleo Lini, Olivarum, Amygdal. dulcium, &c. tum injectis iiſdem Clyſmatis ſpecie, & linimentis ſimilibus.

1349. Qua methodo, quibus Medicamentis feliciſſime ſuperantur varia illa & peſſima ſymptomata ab hac una radice orta (1345.).

1350. Si vero uſquam, hic antacida uſum habent, & inter illa abſorbentia inprimis.

1351. Opiata raro, neque ſine magna circumſpectione, adhibenda.

1352. Quin evitanda omnia nimis attenuantia, ſtimulantia, volatilia.

1353. Cuique vero ſingulari malo (1345) facile remedium invenitur, cognita hiſtoria cauſae, & curationis omnium morborum hucuſque deſcriptorum.

1354. 3. Multum patiuntur ab ipſo lacte, dum id nimis cito, fortiterque in ſtomacho coagulatum, compingitur in

unam maſſam gravem, acremque.

1355. Haec enim ſenſim acrior, acidiorque reddita, foeces alvi virides, acidum ſpirantes, materiem vomitu rejectam acidam, hinc tormina, flatus, dolores, & infinita alia excitat, maxime convulſiones.

1356 Quae curantur Antacidis fixis, purgantibus permiſtis, Clyſmatibus ſimilibus, Carminantibus blandis, oleoſis internis, externiſque.

1357. Inſultus porro Epileptici hinc plerumque originem ducunt, irritato genere nervoſo ope acrimoniae vellicantis.

1358. Unde & his remediis ſolis curantur, ſi medelam capiunt.

1359. 4 Simulac haec ſuperarunt mala infantes, & incipiunt uti cibis crudis, fructibus horariis, carnibus, caſeo, ſimilibuſque Vermes oriuntur.

1360. Cauſam dant ova inſectorum, in aëre vel terra viventium, aſſumta, neque vi tenelli motus deſtruenda.

1361 Nidum dat pituita inteſtinalis, vel gaſtrica, in qua haerent, foventur, pariunt, augenturque.

1362. Hinc raro in adultis, & in his modo torpidis, & leucophlegmaticis.

1363 Suntque rotundi, lati, aſcarides.

1364. Efficiunt irritatione nauſeas, vomitus,

mitus, alvi fluores, animi deliquia, pulſus exiles, deficientes, intermittentes, pruritus narium, inſultus Epilepticos.

1365. Efficiunt conſumtione chyli eſuriem, pallorem, debilitatem, alvum adſtrictam, inde tumorem abdominis, ructus, borborygmos.

1366 Efficiunt ſaepe perforationem ipſorum inteſtinorum.

1367 Unde & toties lethales reperti ſunt.

1368 Cognoſcuntur ab aetate, victu, temperie, eff ctibus, (1364. 1365. 1366.).

1369 Curatio fit 1. nidum deſtruendo (1361.) per alcalia fixa, gummata phlegmagoga, mercurialia, antimoniata, aromatica amara.

1370. Tum externe inungendo abdomen balſamicis ex aromaticis fortiſſimis, permiſtis purgantibus, oleoſiſque.

1371. 2 Vermes necando, quod fit ope Medicamentorum mellitorum, ſalinorum, indigeſtibilium vermibus, amarorum aromaticorum, Mercurialium, Acidorum, Vitriolatorum ex chalybe, vel cupro.

1372. 3. Expellendo Lumbricos vivos enectoſve ope purgantium amarorum, phlegmagogorum, Mercurialiumque.

1373. Quin Clyſmata, Suppoſitoria, Unguenta externa ad eadem proſunt quam maxime.

1374. Quando Dentes incipiunt prodire, maxime acuti, ab tenſione, punctura, laceratione gingivarum nervoſarum, ſanguinolentarumque, oritur inflammatio, tumor, gangraena, convulſio, alvi fluor viridis, ſalivatio, febris, mors.

1375. Quae cuncta facile ex eadem cauſa oriri demonſtrantur.

1376. Quin ſublata irritatione nervorum (1374) ſponte ceſſant.

1377. Quod fit 1. gingivas emolliendo, refrigerando, leniendo, mollibus, glutinoſis antiphlogiſticis. 2. ſaepe atterendo ad corpora dura, glabra. 3. diſſecando ope lanceolae.

1378. Convulſiones hinc orinndas minuta Sp. C. C. doſis felix tollit.

VARIOLAE.

1379. Qui in infantibus frequens, huc refertur, morbus, qui vocatur Variolarum. Cujus quidem adeo accurata Sydenhami deſcriptio, ut decies legi merenti pauca modo addenda habeam, unde pateat & has ad eandem ſimplicitatem, ut praecedentes morbos, reduci poſſe, & aliquid in ordine medendi deſiderari hactenus.

1380. Eſt ut plurimum Epidemicus, verno

eo tempore primo incipiens, aeſtate creſcens, languens autumno, hyeme ſequenti fere cedens, vere iterum eodem ordine rediturus. Quo citius in hyeme incipit, eo violentior, quo ſerius, eo mitior, erit mali natura. Hinc liquet; quo anni tempore periculoſior.

1381. Occupat omnem aetatem, ſexumque, maxime autem pueros, eoſque, qui hactenus hunc morbum nondum paſſi ſunt; quo aetas humida plus diſſipavit, ſolida magis coegit, eo violentior morbus: Hinc pueris, mulieribus, mollibus, laxis, facilior: exercitatis, viris, ſenibus, pejor.

1382. Malum hoc, licet Epidemicum, contagio ſuſcipitur communicato ab homine qui prius laboravit: quod primo videtur aeri inhaerens, pulmonibus, ori, naribus, oeſophago, ſtomacho, inteſtinis, dari. Adeoque hoc tempore admodum parum materiei venenatae habere.

1383. Haec contagioſa materies (1382.) humoribus miſta ſtatim producit effectus quoſdam ordine ſe mutuo excipientes; qui ſunt: horripulatio; rigor; febris acuta; calor ingens, perpetuus; oculorum ſplendor, a liquore tenui & calido illapſo; Capitis, dorſi, artuum, dolor magnus, maxime circa partes, cordis ſcrobiculo ſubjectas; vomitus, nauſea; inquietudo magna; ſtupor;

ſtupor; ſomnolentia; atque infantibus inſultus Epileptici.

1384. Initio hujus ſtatus (1383.) cruor venis miſſus pulcher, ſaluberrimoque ſimillimus; ſecundo, tertio, quartove die, jam inſtar pleuritici & inflammati cernitur (384), eo plus, quo plus duravit, & vehementius fuit, malum.

1385. Durat hic ſtatus, pro varietate epidemica, vehementia morbi, temperie aegri, vario tempore: quo diuturnior ex ſua natura, eo mitior futurus totus morbus, & contra.

1386. Unde videtur morbus in hoc ſtatu (1380. ad 1386) eſſe velocitas liquidorum aucta a ſtimulo inflammatorio omni ſanguini admiſto.

1387. Morbus ergo ille (1386), affinis omni acuto inflammatorio, difficulter in hoc ſtatu ab eo diſtinguitur; ſcientia Epidemici regnantis (1380.), aegri in hunc morbum proni (1381.), contagii praegreſſi (1382.), & inde ſecutorum ſymptomatum (1383), docet quod adſit, & quod ſecuturae ſint papulae ipſae in altero, mox deſcribendo, decurſu.

1388. Cognito (1387) hoc morbi ſtatu (1380. ad 1387), indicatio videtur oriri haec primo; ut, ſtimulo inflammatorio ablato (1386), ſanetur ſtatus praeſens, &

& impediatur ulterior ejus progreſſus, & proinde caveatur futura ſuppuratio, gangraena, &c.

1389. Stimulus videtur auferri poſſe correctione per ſpecifica ita dicta, vel methodo univerſali antiphlogiſtica.

1390. Correctio ſpecifica niti debet invento remedio oppoſito illi veneno contagioſo, quod tam parva mole ſuſceptum reliqua parit, ut effecta (1382 1383.).

1391. Quale (1390.) inveniri poſſe, comparatio hiſtoriae antidotorum, & indoles hujus mali, faciunt ſperare; & ad indagandum impellit ſumma hinc futura humano generi utilitas.

1392. In ſtibio, & mercurio, ad magnam penetrabilitatem arte deductis, nec tamen ſalina acrimonia nimium corroſivis, ſed bene unitis, ut quaeramus, incitat aliquis horum aliquando ſucceſſus.

1393. Methodus univerſalis videtur hic adhiberi poſſe, & experimentis perfici debere, illa, quae deprehenſa eſt in omni inflammatorio valere, ne inflammatio in pus, gangraenamve, abeat: quum in aliis omnibus ſuccedat, hic nihil repugnet, morbus varioloſus ſaepe ſine variolis ſit.

1394. Conſiſtet illa (1393) in his: 1. mittatur cruor, ut (854. N°. 1. 890. N°. 1. &c.). 2. Clyſmatibus, fotibuſque, laxetur

Google

tur tota cutis, os, oeſophagus, inteſtina, ſaepe. 3. potetur multum aquae tenuiſſime farinoſae, acidulae, nitroſae; hauriatur nitrum ſtibii, vel polychreſtus ſal, & hydrogala tenue. 4. ſit victus tenuis; aer in pulmones ducendus frigidiuſculus; corpus bene tectum, & perſpirabile.

1395. Quamvis enim in boc morbo raro cogitetur de hac indicatione (1388.), & de hac methodo inprimis (1393 1394), caſus tamen, ignaro morbi Medico, ſaepe dedit ſucceſſus probantes talem artem.

1396. Morbus hic ubi ſtatum primum, quem Contagii voco, abſolvit, ſecundum ingreditur, qui ſic ſe habet: punctis parvis rubris inſtar morſus pulicaris cutis capitis primo & faciei, mox manuum & brachiorum, dein trunci, & inferiorum, inficitur; mox miteſcunt ſymptomata (1383.); augentur omni hora quoad magnitudinem, & numerum puſtulae valde rubeſcentes, aſſiduo magis, magiſque, elevantur; inflammantur; cutis tenditur; dolor; calor; impedita circulatio; impedita perſpiratio; hinc humorum major ad interiora repulſus; febris; anxietas; dyſpnoea; dolor faucium; angina; diarrhoea; dyſenteria; mictus cruoris; haemoptoe; cutis inter puſtulas liberae inflammatio rubra, dolens, calens; quae ubi duraverunt ſpatio

4,

4, 5, vel 6, dierum, jam abſolute ſuppuratae ſunt, & in totidem parva apoſtemata converſae Hunc Inflammationis decurſum voco, uſque in Abſceſſum; durat pro varietate Epidemici, temperiei, magnitudinis, regiminis, vario tempore, plerumque quatuor, aut quinque diebus; ita, ut octavo, ab inchoamento, die ſuppuratio adſit; cruor tum valde inflammatus.

1397. Si morbus contagii ingens (1385, ad 1386,), puſtulae multae, ſibi mutuo proximae, ac quaſi implicitae, inflammationis omnia ſigna magna, temperies ſalina oleoſa, vigor aetatis, vita praegreſſa lautiſſima, remedia & regimen velocitatem multum augentia, aeſtas fervidiſſima, fuerint, tum ad finem inflammationis veſiculae lympha rubella diſtentae adſunt, gangraenoſae indolis indices (427. N°. 5.); hinc cutis circulationi, & exhalationi inepta; inde humorum in interiora repulſus; inde ſalivatio ingens, tumor magnus maxuum, pedumque.

1398. Ex his diagnoſis & prognoſis ſecundi ſtatus cognoſcitur, ratioque morbi, & omnium ſymptomatum in eo capitur, his fere regulis circumſcripta:

Quo mitior ſtatus contagii, eo lenior ſtatus inflammationis.

Quo lentius erumpunt puſtulae, quoque proin

proin diuturnior ſtatus contagii, eo morbus levior.

Quo pauciores, magis ſeparatae, majores, plus a facie remotae, candidiores, & dein flavae magis puſtulae, quoque tardius procedunt, eo meliores.

Quo plures, magis intricatae, minores ſingulae, magis in facie haerentes, fuſcae, nigraeve, citiuſque incedunt, eo pejores.

Quo materies puſtularum pus magis blandum & perfectum refert, eo melius.

Quo materies puſtularum ichorem gangraenoſum plus refert, eo pejus.

Quo ſpatium inter puſtulas magis ruber, calet, tenditur, tumet, circa tempus abſceſſus, eo melior ſpes, ob circulationem hic remanentem.

Quo idem plus pallet, vel fuſcum evadit, eo pejus; angina ſequitur lethalis, aut peripneumonia; niſi ſalivatio liquida, vel ingens tumor manuum, pedumve acceſſerit; ratio eſt, liquorum hic impedita, hinc ad interiora aucta, circulatio.

Si in locis inter puſtulas liberis maculae purpureae, lethalis gangraena deſignatur.

1399. Indicatio hoc in ſtatu (1396) eſt varia pro vario gradu durantis morbi: nam in primo initio apparentis inflammationis externae, videtur requiri cautela, ne vergat in ſuppurationem: de qua jam actum (1393.

Digitized by Google

(1393, 1394.): aut, ſi id ſpernitur, curandum ut minima fiat, procul a capite, & tarda; quod fit 1. victu tenuiſſimo, putredini reſiſtente; 2. potu, diluente, blando, ſubacidulo. 3 medicamento antipyico, aperiente, diluente, aſſiduo magna copia ingeſto. 4. balneo pedum bis de die reperito, horum fotu tepido continuo, epiſpaſticis applicatis ad cava pedum & poplitum. 5. regimine frigidiuſculo, maxime admiſſu puri & frigidi aëris, interim corpore inferiore contra frigus munito. Haec autem ſtatim & ab initio ſic applicanda ſunt. 6. ſi nimio impetu fuerit morbus, opiata veſpertina quinta conducunt, reliquis ſimul, ut praeſcriptum eſt, actis.

1400. Poſt toleratum decurſum hunc (1396.), ſequitur ſtatus tertius ſuppurationis, quo incepta illa creſcit & perficitur: in eo puſtulae jam purulentae quotidie augentur, dein matureſcunt, albeſcunt, flavent, ac tertio, quartove die hujus decurſus, rumpuntur. Tum vero tota pinguedo & cutis pure ſcatet mobili, externe aret, locis liberis inflammatur; hinc impedimento perſpirationis, circulationiſque, irritatione generis membranoſi & nervoſi, abſorptu puris in venas, fit febris peſſimae indolis, cum peſſimis ſymptomatibus; ſi materies haec purulenta ſanguini miſta diu

Z move-

movetur, putreſcit (82. 100. 406.); hinc pro vario delapſu in diverſis corporis partes diros effectus, vixque ſuperabiles, producit; deliria; phrenitides; anginas; peripneumonias; pleuritides; vomitus; dyſenterias; hepatitidem; apoſtemata; anthraces; juncturarum tumores, abſceſſus, immobilitates; tabem; phthiſin; & infinita ſimilia.

1401. Si vero tum materies tenuior, acrior, morbuſque vehementior, exeditur cutis, pinguitudo, & caro; fiunt lata, peſſima, ad oſſa ſaepe penetrantia, ulcera cacöethe; cicatrices foedae.

1402. In hoc ſtatu (1400.) curandus puris ad exteriora exitus, ab interioribus expulſio; quod fit laxando cutim fomentis laxantibus tepidis, aſſiduo & laborioſe renovatis; ablutione & gargariſmo oris, fauciumque, aſſiduo; potu largo, calido, cardiaco, detergente, aperiente, putredini reſiſtente; clyſmate blando, diluente, emolliente, laxante quotidie injecto, diu retento; victu ex jure carnium cum ſale & acidis condito; vini meraciſſimi ſubinde moderato uſu; dato ſimul, contra enormes impetus, opio.

1403. Si morbus vehementiſſimus; ichor gangraenoſus loco puris; tota fere cutis occupata; facile patet, cur infelicem adeo, imo

imo ineluctabilem, perniciem adferat hic morbus: omnium vero clariſſime id liquebit ei, qui ex anatomicis norit, ut externam cutim, ita oculos, narium omnes membranas, oris omnia velamenta, aſperam arteriam, bronchia, oeſophagum, ſtomachum, inteſtina, jecur, lienem, pulmones, obſideri his puſtulis; hinc quippe dicta intelligit, & videt, quid ad curationem requiratur, & an magnitudo mali, perditio tot aegrorum, poſt vulgata auxilia applicata fruſtra ſemper, non excitet boni Medici ſolertiam, ut initio mali invadentis ſumma tentet; vulgata quippe methodo nullus, niſi ſponte, emergit. Prophylaxis inſitiva videtur ſatis certa, tutaque,

MORBI EPIDEMICI.

1404. Notandum vero eſt ſuper omnia, morbos hactenus deſcriptos fluidorum, licet nomine, ſignis pleriſque, & aliqua ſpecie eventus iidem appareant incauto, tamen in indole tecta, phaenomenis non niſi perito obſervatis, vario tempore incrementi, ſtatus, coctionis, criſios, effectu, eventu, ſanandi methodo requiſita, ſaepe immenſum differre.

1405. Adeoque requirere longe aliam adminiſtrationem 6. Rerum non Naturalium,

aliam medelam, alia medicamenta.

1406. Cujus tamen varietatis cauſa adeo latens, ut a nullo ſenſili vitio 6 Rerum non Naturalium deduci hactenus queat.

1407. Et tamen ob communem pluribus affictionem, poſſibilem evitationem, & excluſionem vento, vel igne, in aëre reſidere comprehenditur.

1408. Et in eo magis ob varietatem inexplicabilem exhalationum, quae vel miſturae, vel ſtimuli ratione noſtrae machinae nocent, quam ob mutationem notabilem qualitatum ſenſilium; ut obſervatio docet.

1409. Tamen vix niſi contagio humano, quod mirum, morbos excitare.

1410. Hos autem proprie Epidemicos vocare ſolemus.

1411. Horum cognoſcitur natura juxta regulas datas (11. 12. 13)

1412. Lucem vero affundit Medico incognitum talem, & recens invadentem Epidemicum curaturo 1. Determinatio ejus ad ſpeciem notam, cui maxime ſimilis. 2. Obſervatio ejus, qui eo tempore, circa aequinoctium vernum, vel autumnale, frequentior. 3. Attentio ad phaenomena ſpontanea, quae mortem, ſalutem, meliorem, pejorem ſtatum morbi praecedunt, comitantur, ſequuntur. 4. Eorum, quae inevitabiliter geruntur, ingeruntur, egeruntur, adju-

adjutamentum, vel nocumentum. 5. Comparatio plurium eodem tempore decumbentium ſimul. 6. Abſtinentia ab omni auxilio, quod dubium, valde movens, mutans, tectum morbi genium obſcurans.

1413. Ex quibus omnibus accuratiſſima attentione obſervatis indicatio naſcitur.

CALCULUS.

1414. Ubi in corpore alicubi corpus quoddam plane inſolubile haeret, ei cruſta calculoſa brevi ſe applicat, plus, minuſve.

1415. Id ſi in Renibus fit, a parte terreſtri ſanguinis exſiccata, fit Calculus Renum, maxime ortus ad ultimas arterias, ſpecie arenae.

1416. Qui ſenſim ibidem accreſcens renem obſtipat, carnem ejus ſuffocat, conſumit, ſpecie grumi, puris, carunculae, pellium expellit, totumque tandem corrumpit, mictus ſanguineos, purulentos, foetidos excitat; quin ſaepe ulcerationem vicinorum, poſt inflammationem creat.

1417. Idem quacunque cauſa ex loco originis (1415.) in pelvim, & inde in ureterem, hujus flexus, anguſtias, introgreſſum in veſicam delatus, ſaepe intercipit urinas, cum dolore inflammatorio.

1418. Per Ureteres in veſicam delatus expellitur ſaepe.

1419 Reſtitans in veſica creſcit per orbes appoſitos.

1420 Manente ſemper nucleo rubro, reliqui orbes, rubri, albi, cinerei, caerulei, perque gradus colorum notatur gradus inſolubilitatis, ipſa Chemia detegendus.

1421. In veſica haerens inflammationem, ejuſque ſymptomata, tum preſſiones, attritus, ulcera, puris mictus, ſtrangurias, obſtructionem urethrae, impoſſibilem mictum niſi ſupino, febrim hecticam, tabem, facit; ſaepe impellitur in urethram immobilis.

1422. Calculus renum cognoſcitur a dolore ibidem obtuſo, a mictu ſanguineo poſt motum ad ſtrata lapidea, motum corporis vehementiorem, praecipue in curru, a lapidibus ſaepe emiſſis, caruneulis, pure, filamentis (1416.).

1423. Veſicae, ex dolore in reddenda urina, & poſt, & ante, ex urina ſtillicidio tantum emiſſa, alba cum ſedimento mucoſo, craſſo, multo, graveolente, pruritu ad caput penis, teneſmo in reddenda urina, manus per anum immiſſo digito, Catbetere, & (1421.).

1424. Calculus renum indicat ſui imminutionem, expulſionem, redactionem eo, ut non laedat.

1425. 1. Id fit victu humido, blando, tenui, modice ſalito; potu aquae, vel huic ſimillimo; viribus vitae.

1426. 2. Alterum fit laxando vaſa per balnea, clyſmata, linimenta laxantia; lubricando vias medicamentis humidis, emollientibus, lenibus, oleoſis blandis; aperiendo per opiata & anodyna; propellendo ope medicamentorum prudenter diureticorum, motu moderato.

1427. 3. Tertium, occurrendo ſymptomatibus; inflammationi per V. S. & reliqua hujus remedia; dolori per emulſiones anodynas; aſperitati per oleoſa, ſaponata, glutinoſa.

1428. Neque enim de ſpecificis lithontripticis hactenus vera fides.

1429. Delatus in anguſtias pelvis, requirit eadem (1425 ad 1428.), maxime clyſmata, fotus, Venae ſectionem.

1430. Per Ureteres ex rene in veſicam illapſus noſcitur a nephritide antegreſſa, dolore in via Ureteris ſubſecuto, horum ceſſatione cum ſignis (1423.).

1431. Tum requirit citiſſimam hinc expulſionem, ne creſcens pejor fiat.

1432. Id fit iiſdem fere mediis (1425. ad 1428.), ſed topice applicatis: balneo oleoſo, clyſmate ſimili, injectione olei in veſicae vias, affrictu hujus.

1433. Tum ſuccurrendum omnibus ſymptomatibus, prout hunc illumve morbum imitantur.

1434 Si in urethram immobilis impactus, injectio, fotus, ſuctus, auriſcalpium ſpecillum, preſſio lenis, vel & inciſio applicanda requiruntur, aut punctura perinaei.

1435. Si major, quam excerni qui queat, lithotomia educendus.

1436. Et inprimis apparatu magno, utpote certiſſimo, arte Raviana emendato.

1437. Sciendum tamen omnem eventum operationis ſemper dubium: propter ſingularia, vix ulla ſagacitate praevidenda, neque ulla arte ſananda, incidentia.

1438. In mulieribus vero, dilatando urethram, educitur: raro incidendo.

1439. Si in collo veſicae haerens impedit Urinam, Cathetere repellendus.

LUES VENEREA.

1440. Poſt annum 1463. in regno Neapolitano, mox Gallico exercitu, dein per totam Europam Lues Venerea orta adhuc durat.

1441. Quae generatione, lactatione, contrectatione, ſaliva, ſudore, liquido genitali, exhalatione, contagio eſt.

1442.

Google

1442. Et qua parte contrahitur, primo ſe manifeſtare ſolet.

1443. Neque a non infecto, vel non infecta, eodem hoc morbo, unquam orta deprehenſa eſt.

1444. Pars infecta (1442) diverſo quidem tempore pro varietate loci infecti, materiae contagioſae, gradu caloris excitantis, temperiei diverſitate, pruritu, calore leni inflammatione, puſtula ſubalba, ſquamoſa, erodente, mucoſa, inſanabili vulgatis remediis, cognoſcitur primo.

1445 Hinc creſcendo vicina primo, & plerumque externa inficit ſimilibus puſtulis ulceroſis, dehinc interna, labia, gingivas, palatum, linguam, fauces, naſum, cerebrum, pulmones, hepar, lienem, uterum &c.

1446 Quae ſtillant ſaniem mucoſam, lentam, ſubviridem, carnem erodentem, in latum magis, quam profundum proſerpendo.

1447. Hinc in veretro externo cancri; in interno gonorrhoea; in vagina fluor dictus albus.

1448. Tum glandulae inguinales tumentes utroque in ſexu, bubones venerei, communicato per lymphatica reſorbentia contagio.

1449. Et in viris membri inflammatio

ingens, brevi in gangraenam ſoluta.

1450. Tum teſtes tumidi, dolentes, ſaepe in ulcerationem abeuntes, inflammatorio tumore ad veſiculas ſeminales orto.

1451. Ut & carunculae, ſtranguriae, eroſio urethrae, proſtatarum, colli veſicae, vaſorum ſeminalium; ſimilia Mulieribus.

1452. Hinc fertur in membra, cum dolore nocturno medios artus occupante, ut & flexurarum rigiditate.

1453. Unde in Cartilaginibus, naſi maxime, & palato, eroſio.

1454. Mox media oſſa occupans caries producit praecipue in cranio.

1455. Tumque ſuperpoſitae partes in apoſtemata aſſurgunt peſſima.

1456. Quin & in tophos duros elevat, dolentes obſcure, ſenſim acutius, tumque & ſuperpoſita corrumpentes.

1457. Unde facile conſtat de ſignis, quibus morbus hicce cognoſcitur.

1458. Gonorrhoea curatur, balneo, fotu, injectione, purgatione mercuriali ſaepe repetita, emulſionibus, balſamicis, abſtinentia ab omni cibo, potuque lauto & ad venerem ſtimulante, victu contra potuque tenui.

1459. Perſiſtendum in curatione, donec nihil

nihil amplius inſoliti ex pene exſtillet, vel in urina ſe manifeſtet.

1460. Inflatio membri virilis tollitur cataplaſmate anodyno, diſcutiente, emolliente, fotu ſimili, & venae ſectione larga, & dictis (1458).

1461. Bubo Venereus tollitur diſſipando per Emplaſtra ſingularia; ſuppurando, ſi haec non proſunt, & aperta depurando.

1462. Teſtis tumidus fovendus ſimilibus (1460): ſi urget, educendus ſanguis ex brachio; Emplaſtro quoque ſcroto applicato levandus; donec redierit in ſtatum plane naturalem.

1463. Puſtulae, & Cancri dicti Mercurialibus erodendi ad vivum uſque, tum leniſim lenioribus ſanatur iiſdem.

1464. Semper autem utendum iiſdem ſere internis, ac (1458.) praeſcripſit..

1465. In mulieribus fluor venereus curatur iiſdem (1458).

1466. Sed praecipue fotibus detergentibus validis, & mercurialibus.

1467. Ubi vero puſtulae ubique diſperſae, dolores artuum, nocturni labores, bubones magni, torturae oſſium, ſaepe tolerata gonorrhoea, docent adeſſe Luem, ſalivatio Mercurialis requiritur.

1468. Quae ut fiat, aliquot diebus prius impleatur aeger ptiſana.

1469. Tum utatur quolibet bihorio doſi apta Mercurii dulcis.

1470. Simul ac anima foetere, Gingivae dolere, dentes erigi videntur, attendendum an pergere, conſiſtere, vel inhibere, deceat.

1471. Si exſpuitur ad ℔iij, vel ℔iv, quolibet nucthemero, ſufficit.

1472. Si minor, excitandus fluxus erit, ſtimulo eodem.

1473. Si major, quam vires ferre queant, ſiſtendus erit leni clyſmate, vel purgante, vel ſudorifero.

1474. Si ruit vis Mercurii ad alvum, opus erit opiato, & diaphoretico.

1475. Ubi os, gingivae, fauces, nimis tument, dolentve, utendum molli, blando, liquido gargariſmate, vel collutione, vel (1473.).

1476. Pergendum, donec omnia ſymptomata evanuerint, vulgo per xxxvj dies.

1477. Tum ſubinde leni doſi mercuriali utendum per alios xxxvj dies, ut leniſſimae ſputationis maneat veſtigium.

1478. Neque ullum aliud remedium tum ad ſanitatem requiritur.

1479. Tophi minuuntur Emplaſtris (1461.); vel, apertura facta, oſſe abraſo.

R A-

RACHITIS.

1480. Medio fere labente ſeculo decimo ſexto, in mediterraneis Britanniae primo, deinde per totum hoc regnum, denique & per omnia Europae borealis loca, ortus eſt morbus novus, hodie frequentiſſimus, qui *Rachitis* appellatur.

1481. Infantibus ille nunquam connatus, raro ante nonum aetatis menſem, vix unquam poſt biennium vitae, ſed ſpatio hoc medio frequens, accidit.

1482. Maxime autem infeſtus habetur proli, cujus parentes laxa & debili conditione corporis; otioſi; molles; opipara menſa, cibis pinguibus, ſaccharatis, pauco pane, vinis dulciſſimis, & aqua multa calida, uſi; morbis chronicis, venere, aetate, exhauſti, Tabi inprimis venereae, & iteratis gonorrhoeis, multum obnoxii; effoetam ferme genituram impenderunt generandis liberis.

1483 Ubi vero nutricem iiſdem affectam malis nactus eſt, magis augetur infanti praecoci incremento morbus.

1484. Inprimis ſi frigidius, humidiuſque, tractatur, aquoſis, mucoſis, erudis horaeis, piſcibus, farinoſis azymis, & ſaccha-

charatis, paſcitur; febre autumnali intermittente, morbo chronico, vel acuto, diu laboravit; a ſcabie, herpete, ulceribus, ſuppreſſis male curatus; balneo, fotu, linimentis, unguentis vaporibus humidis, enervatus; perpetuae quieti in ſella perforata addictus, nudato inferius corpore.

1485. Cognoſcitur morbus hic incipiens in his, qui nondum incedunt, 1 ab aetate. 2. a cauſis praegreſſis. 3. a fratribus, ſororibus, ſimili malo captis. 4. a tumore flaccido capitis, & faciei. 5. a cute laxa. 6 a tumore abdominis. 7. a macilentia reliquarum partium, inprimis muſculorum. 8. a protuberantia epiphyſium ad juncturas radii, ulnae, humeri, genu, tibiae, fibulae. 9. a magnitudine arteriarum & venarum jugularium, dum reliquae decreſcunt.

1486. In illis vero qui jam ambulare inceperant noſcitur adveniens malum. 1. ex omnibus antecedentibus. 2. ab inceſſu tardiore, infirmo, prolapſu, inſtabilitate, tranſeunte in aſſiduam ſedendi voluntatem, mox abituram in decubitum perpetuum, tandemque in impotentiam motus quorumcunque artuum, collo flexili, capite nutante. 3. ab ingenii praematuro acumine, ſenſuum ſincero exercitio, appetitu & digeſtione ferme illaeſis.

1487. Adultior morbus exhibet magnum caput,

caput, ſuturis amplis interſtinctum; Thoracem ad latera compreſſum ad ſternum in acutum aſſurgens, cum nodoſis coſtarum extremis; abdomen protuberans; carioſos cum nigritudine dentes; quae ſenſim aucta ſaepe in omni vita pernicioſos ſimiles morbos creant, maxime ſpinam ventoſam & cariem oſſium.

1488. Toto interim decurſu mali lenta febricula depaſcitur corpus uſque in mortem; tumque cadaver omnes fibras, membranas, vaſa, viſcera, mollia, flaccida, humores ſolutos, mucoſoſque, exhibet.

Quare cauſa proxima mali cacochymia iners, mucoſa, frigida, vappida, latente forte leni labe venerea permiſta, cum laxa partium firmarum fabrica.

1489. Curatio optima fit. Cibo levi, eupepto, ſicciori, minus pingui, aromatibus mitioribus condito, ſaepe dato & copia moderata. Potu pauco, meraco, ex Cereviſia inprimis non veteri quidem, at diu cocta & ſpiſſa. Aëre ſicco, & calidiuſculo. Veſtitu accurate ſicco, calfaciente, ex lana praeprimis confecto. Decubitu ſuper ſtoreis ex aromaticis, roborantibus, exſiccantibus, herbis factis, in elatiori aedium parte, ſupra tabulata lignea. Geſtatione, concuſſione, oſcillatione,

ne, vectione in rheda ſuper ſtrata viarum, frictione multa, calida, ſicca, pannis fumo aromatum perfuſis inſtituta maxime ad abdomen & ſpinam. Cantharidum iterata quandoque applicatione, vomitoriis lenibus aliquoties cum prudentia repetitis. Purgantibus deinde roborantibus per aliquot dies ſucceſſivos adhibitis. Denique uſu diu continuato medicamentorum roborantium, exſiccantium, antiſcorbuticorum, & ſpiritus excitantium. An & immerſio in frigidam prodeſt? an linimenta? & quae?

RHEUMATISMUS.

1450. Arthritidi, podagrae, ſcorbutoque, agnatus morbus frequentiſſimus deprehenditur, qui *Rheumatiſmus* appellatur.

1491. Quem antecedunt temperies ſanguinolenta labe acri infecta, aetas maſcula, victus lautior, calefacto corpori ſubito admiſſum frigus, autumnalis tempeſtas, perſpiratio prohibita, diatheſis inflammatoria lentior cruore pleuritico ſe manifeſtans. Cum febre continua incipiens, dolorem creat atrociſſimum, dilacerantem, ad minimum motum ſaeviſſime auctum,

diu

diu in uno loco fixum, juncturas quorumcunque artuum obſidentem, caeterum genubus magis infeſtum, lumbis & coxendici, quandoque cerebrum, pulmones, viſcera, excrucians, cum tumore & rubedine loci, periodico itu & reditu.

1492. Si durat, & augetur, ſaepe poſt atrociſſima tormenta articulum motu privat, anchyloſin creat, vix ulli cedentem remedio.

1493. Cauſa proxima ejus videtur inflammatio in arteriis lymphaticis membranarum, quae ad ligamenta juncturarum, non tam ſaeva ut in ſuppurationem eat. Curatur miſſione ſanguinis; purgatione antiphlogiſtica repetita & ſemper veſperi per narcoticum ſedata, balneo leni, tepido, fomentis antiphlogiſticis loco affecto applicatis. Veſicatoriis validioribus, & cauteriis. Medicamentis ſummopere diluentibus atque emollientibus ſimul. Victu tenuiſſimo. Quiete. Tepore lecti. & ad finem curationis frictione ſicca, calida, una cum uſu antiſcorbuticorum.

1494. Si lumborum ſedem occupans lumbago rheumatica, ſi coxam iſchiadicus vel coxarius dolor audiens, eadem methodo, licet paulo difficilius curatur.

1495. Hinc apparet morbi hujus frequen-

tia, varia admodum facies, ſummum periculum ſi cerebro vel pulmoni incubuerit, maxima difficultas eum hic detegendi, diſcrimen in quod praecipitat calidiorum uſus, vel praematura narcoticorum exhibitio.

FINIS.

INDEX
RERUM ET VERBORUM

Numerus Arithmeticus paragraphum, non vero paginam denotat.

A.

Abdominis Vulneris *levis* ſigna 306. Cura. 308. Ad *Peritonaeum* uſque *penetrantis* effectus. 307. Cura. 308 In *Cavitatem penetrantis* ſigna 309 Cura. 311. Viſcerum *illaeſorum* ſigna. 310 *Laeſorum* ſigna. 312. Effectus. 313. Cura. 314 ad 321

Abſceſſus quid? Cauſa. ſigna. 387. Effectus. 406. Indicatio. 402. Cura. 403. ad 413

Acrimoniae Acidae Origo. 60. Cauſae antecedentes. 61. Sedes 62. Effectus inprimis viis *Digeſtionis* 63 In *ſanguine*. 64. Cura. 66. Morbus hic quibus *familiaris* 68

Acuti Febriles morbi qui? 567. Horum Enumeratio. 770 Qui *Chronici*? 567. Utrorumque explanatio unde pendeat? 568

Ἀγκύλωσις quid? Cauſa. Signa Cura. 556

Alimenta *quaedam* Putredinis naturam in corpore adipiſcuntur. 80. *Quaedam* extra corpus ſponte in Putredinem vergunt. 81

Amputatio. Vid. Extirpatio.

Aneuriſma *verum* 160. 176 *Spurium* 178

Angina quid? 783 *Duplex* ſpecies 784 *Sine tumore* quando oritur? Diagnoſis. Prognoſis Cura 785. 786. *Cum tumore?* ejus diverſa nomina. 787. varia ſedes. 788. varia Prognoſis. 789. varia Cura. 790

Angina *Aquoſa Oedematoſa Catharroſa tenuis* quae? 791. Sedes 792. Cauſae 793. Effectus. 794.

794. Cura. 796
Angina *Convulſiva Paralytica. Suffocativa?* quae? cauſa. quibus contingat? Quibus curetur? 818
Angina *Inflammatoria* quae? 798 Cauſae. 799. Effectus varius pro varietate Partis. 800 ad 806. Prognoſis Generalis. 806. 807. Exitus 808. Cura. 809 ad 814
Angina *ſuppuratoria.* 814. *Gangraenoſa.* 816. *Scirrhoſa.* 797. 817. *Cancroſa.* 817
Anginae Prognoſis ex *Hippocrate.* 819
Animalia *quae* ſuccos habent aceſcentes. 78. *Quae* alcaleſcentes, 79
Animalia quae ſponte in Putredinem vergunt. 83
Anodynum pro varietate cauſae variat. 227
Anthracum Cognitio. Praedictio. Curatio unde hauriantur? 416
Anxietas *Febrilis.* 631. Cauſa. Diagnoſis ibid. Effectus. 632. Prognoſis. 633. Cura 634.
Aphthae. 978. quid ſint? 979 980. Cauſa. 980. Locus. 981. Quibus familiares & quando? 982. Cauſae antecedentes. 983. Diagnoſis 984. Symptomata. 984 ad 987. Effectus. 988. 989 Indicatio, Cura 990 Quaeſita. 991. *Regulae* Prognoſticae. 992
Apoplexia. 1007. Ejus Definitio. 1008. *Futura* quomodo praevideatur? 1020. Quomodo *Praeſens* cognoſcatur? 1021. Cauſa proxima. 1009 Remotae, 1010. Harum cognitio unde? 1011. Morbi diviſio. 1012. Locus. 1013 Quaeſita 1014 *Magnitudo* unde cognoſcatur? 1015. Indicatio. Cura. 1022 ad 1036
Apoplexiae *levitas & ſanabilitas* unde decernatur? 1016. Quomodo ſolvatur ope naturae? 1017. *Paraly graviorie* Effectus & exitus. 1018. *Exquiſitae* Prognoſis. 1019 Ar-

Arteria *non nimis magna* omnino tranſverſim diſſecta quid inde? 159. Quid? ſi *eadem* tranſverſim vulnerata non tota diſſecta 160. Quid? ſi arteria *major* tota diſſecta fit. 161. Si ejus *tunica* exterior vulnerata. 176
Atrabilarius humor qui? 1092. Ejus. Cauſa. 1093. Effectus. 1094. Materia 1095. Prognoſis. ib Cura. 1097.

B

Bilis atrae Cauſa Diagnoſis. Effectus. Prognoſis. 1102. Indicatio. Cura. 1103.
Bilis atra *turgens* quando dicatur? Cauſa. Signa, Effectus. Prognoſis. 1104. Vis corroſiva. 1105. Cura. 1106
Borborygmi Vid. Ructus.
Βρογχοτόμια quando inſtituenda? 812. Quomodo? 813. Quomodo abſolvenda? ibid.
Bronchoceles cauſa. Cura. 1221
Bubonum Cognitio. Praedictio. Curatio unde petendae? 416
Bubonum *Venereorum* Locus. 1448. Cura. 1461

C.

Cachexia quid? 1166. Cauſa Proxima *triplex*. 1167. *Prioris* Cauſae. 1168. Harum Effectus 1169. 1170. *Poſterioris cauſae*. 1171. ut & *Ultimae*. 1172. Prognoſis. 1173. Indicatio. 1174. Cura. 1175. ad 1183
Calculus: Ejuſque Materies quid? 1414. In *Renibus* unde? 1415. Diagnoſis. 1422. Effectus. 1416. Indicatio 1424 Cura. 1425. ad 1428 In *Pelvim* delati effectus. 1417. Cura 1429 In *Ureterem* delati effectus. 1417. Cura 1434 ad 1439. Per Ureteres in *Veſicam* delati *expulſio*. 1418. Reſtitantis *accretio* qualis? 1419 *Hujus* natura unde cognoſcatur? 1420 Diagnoſis. 1423. 1430. Effectus, 1421. Cura. 1431 ad 1434. In

Collo Veſicae haerentis effectus. Cura 1439

Calor *Febrilis*, 673. Diagnoſis. ibid. Cauſa Proxima, 674 Hujus proximae. 675. ad 685 *Gradus caloris* unde ſcimur? 686. 687. Effectus. 689. Cura. 690. ad 698. Quaeſita. 698

Calvaria diverſimode laedi poteſt, 254. Diagnoſis, 255 Effectus. Prognoſis. 256. Indicatio curatoria *quintuplex*. 258. ad 265

Cancer quid? 491. Cauſa proxima ibid. Remota. 495. Diverſitas 493. *Occultus* qui? 494 Hujus Diagnoſis 497 Qui *Ulceratus*? 494. Diagnoſis. 498 Sedes 496. Effectus. Prognoſis. 499 500 Cura. 509

Cancer *parvus* quomodo curetur? 501. Quae in curatione vitanda? 502

Cancer *magnus* quid ſuadicet? 503. ad 508 *Symptomatum* Palliatio. 508 Prognoſis 505

Cancrorum *Venereorum* locus 1447 Cura. 1463. 1464

Capitis vulnera quas partes laedant? 239

Capitis *tegumentorum externorum* laeſorum Diagnoſis. 240. Prognoſis 241 ad 245 Cura. 245 *Symptomatum* ablatio 246. ad 249

Capitis *concuſſus* validus quid efficiat? 274. Diagnoſis. 275. Indicatio Cura. 282. 283

Carbunculorum Cognitio. Praedictio. Curatio unde ſciantur? 416

Caries oſſis unde? 526. 541. 544. Prognoſis, Cura 548. Quaeſita, 550. ad 556

Carus quid? Cauſa. Diagnoſis. 1045 Curatio *naturalis* 1046 *Artificialis* unde petenda. 1047

Catalepſis quid? varia ejus nomina. 1036. Cauſa proxima. 1037. Hujus proxima. 1038. Effectus. 1039. Cauſae antecedentes. 1040. exitus in alios morbos. 1043. Anatomia quid demonſtret. 1041. Sanatio ope *naturae*. 1042. Ope *Artis*. 1044

Ca-

Cataphora quid ſit? 1048
Cauſos. Vid. Febris Ardens.
Cerebri *intropreſſi* vel *intropulſi* effectus. 268
Chronici morbi Febriles qui? 567. Cauſa generalis *duplex*. 1050. *Prioris* Cauſae & Cura. 1051. *Poſterioris* effectus in *Fluidis*. Horum cura. 1052. In *ſolidis*. Horum Cura unde petenda? 1053. 1054. Prognoſis. 1056
Cibus quo Tempore *Febris* & qua copia dandus? 600. ad 603
Colicus dolor unde? 959. Sedes 963. Effectus. 972. Prognoſis. 973
Coma *Febrile* quid? Cauſae. 703. Antecedentes. 704. Indicatio. 705. Cura. 706. 707
Combuſtio unde? 476. gradus. 477. Cura. 479. ad 484
Conſolidatio in *Oſſe* quomodo fiat? 472. Quomodo in *Carne*?
Contuſio quid? 321. Ejus Idea. 322. Effectus varii. 323. ad 329. Praeſentis & Partis affectae Diagnoſis. 329. Prognoſis. 330. Indicatio. 331. Cura. *Pharmaceutica*. 332. ad 337. *Chirurgica*. 337
Convulſio quid? 230. Cauſae. 231. 232. Effectus. 233. Cura. 234
Convulſio *Febrilis* unde? 710. Effectus. 711. Prognoſis. 712. Indicatio. Cura. 713. 714
Coxarius dolor. 1494. Vid Rheumatiſmus.
Cranii in *Junioribus intropreſſi*. In *Adultioribus* poſt fracturam *intropulſi* effectus. Prognoſis. 267. Diagnoſis. 269. Cura. 270. 271. 272
Cranium ſi *fiſſum Fractum Contuſum* ſit quid inde? 273. Diagnoſis. 275. Prognoſis. 330. 3. *locus laeſus* intra cranium quo-

 me-

modo cognoſcatur? 276. Indicatio. 277. 278. Cura. 279. ad 297
Crepitus. Vid. Ructus.
Cruor quid ſit? 93. Quomodo in ſerum reſolvatur? 94. Ejus motus aucti cauſa proxima. 98. Remotae. 99. Effectus. 100. Signum Pathognomicum. 101. Curatio. 102. ad 106.

D.

Debilitas *Fibrae* quid ſit? 24. Cauſae antecedentes 25. Effectus. 26. Cura. 28
Debilitas *Vaſorum & Viſcerum* quid? 41. Hujus Differentia. 42. Cauſae. 43. Effectus. 44. Cura & in ea *obſervatio* 46. 47. 48
Debilitas *Febrilis* unde? 660 Diagnoſis. 662. Cauſae remotae. 661. Unde cognoſcantur? 663. ad 667. Cura. 667. ut & *Cauſarum.* 668. ad 672
Delirium *Febrile* quid? 700. Diagnoſis. ibid. Cauſae. 701. Cura. 702
Dentitio. Vid. Infantum morbi
Deſipientia. Vid. Παραφροσύνη
Diarrhoeae *Febrilis* Materia. Cauſa 719. Prognoſis. 720 Effectus. 721. Cura. 722
Dogmata Medica quid explicant? 4
Doloris Idea. 220. Differentia 221. Proprietas. 222. Cauſa proxima. 223. Remotae. 224 Effectus. 226. *Cauſae* ablatio 228. *Senſus* ablatio. 229
Dolores ſine *apparente tumore* in quibus vaſis fiant? 122
Dyſenteria *Blanda*, *ſubcruenta*, *Bilioſa*, cui bono? 963
Dyſenteriae *Purulentae* Cauſae. Effectus. 965. Cura. 966
Dyſenteria *Foetida. Cineritia. Ichoroſa. Livida* &c. quid Indicet? quid praeſagiat? 969

Digitized by Google

Dyſenteriae *Siccioris* Cauſa. 973
Dyſenteriae *Acerrimae Aſſiduae* cauſa. Effectus. 975. Prognoſis. ibid.
Dyſpnoeae cauſae. Effectus. 1202

E.

Elaſticitas Fibrae Imminuta. 29. Vid. Debilitas Fibrae.
Elaſticitas nimia. 36. Vid. Rigiditas nimia.
Emproſthotonus. Vid. Spaſmus.
Empyema quid? 1183. Cauſa Proxima. 1184. 1185. Prognoſis. 1192. ad 1196. Effectus. 1204 Cura. 1191. Cauſae antecedentes. Harumque Cura; Vid. Vomica.
Epidemici Morbi qui? 1407. ad 1411. Cauſa proxima. 1409. Antecedentes. 1407. 1408. Natura unde cognoſcatur? 1411. Medico Epidemicum curaturo quae obſervanda? 1412
Epilepſia quid? 1071. Pro quo Morbo olim habebatur? 1072. Cur? 1073. Cauſa proxima. 1074. 1086. Remotae per διωρισμέναι. 1075. 1. Προπεπαθεῖαι ibid. 2. Ἰδιοπαθεῖαι. ibid. 3 Συμπαθεῖαι. ibid. 4 5. 6. Effectus. 1077. Prognoſis. 1078 Indicatio. 1079 Cura 1080. ad 1085. *Quaeſitum* de remedio huic morbo ſpecifico. 1085
Eryſipelatum Cognitio. Praedictio. Curatio unde pateant? 380
Exanthematum *Febrilium* materies. Cauſae. Nomina. 723. Cura 725
Exoſtoſis quid. 549
Extirpatio Oſſis *quando* inſtituenda? 464. In quo *loco* 465. Hujus Definitio. 467. 468. Ad *Adminiſtrationem* quid requiratur? 469. *Actio* quomodo fiat. 470. *Symptomatum* hanc ſequentium cura. 471. ad 476

F.

Febris qualis Morbus? 558. In hujus indagatione quae obſervanda? 559. 562. Diagnoſis. 563. Signum Pathognomonicum. 570. 571. Natura unde cognoſcatur? 569. Cauſae proximae. 572. ad 575. Remotae infinitae. 583. Quae dividuntur in *communes* ſive *Epidemicas*. 584. Vel in *ſingulares*. 586. Phaenomena, 575. ad 580. Effectus. 587. Prognoſis. 588. 589. Exitus in *mortem*. 592. In *alium morbum*. 593. In *ſanitatem* & quomodo? 594. 595. Indicatio *quadruplex*. 598. *Primae* ſatisfit. 599. ad 603. *Secundae*. 603. ad 609. *Tertiae*. 609. ad 617. *Quartae*. 617. ad 728

Febris *acuta* quae? 564. Cauſa proxima. 581. Remotae. 582

Febris *ardens*. 738. Cauſa proxima. 742. Antecedentes. 740. Diagnoſis. Effectus. 739. Prognoſis. 471. Cura. 743

Febri *Autumnalis intermittentis* vehementis cura. 767. 768

Febris *continua* quae? 727. Quae *continua non putris*? 729. Harum Cauſa. Signa. Cura 728. 729. Differentia. ibid.

Febris *continuae putridae* cauſa. 730. Diagnoſis. 731. Differentia. 732. 733. Prognoſis. 734. 735. Cura. 736

Febres *continuae remittentes* quae? 727. Dicuntur & ἐπακμαστικαί. 737.

Febris *Ephemera* ſeu *Diaria*. Vid. Febris continua.

Febris *Intermittens* quae? 727. Quae *Autumnalis*. Quae *Vernalis*? 747. Phaenomena. 749. ad 752. Exitus in alium morbum cauſa. 752. Cauſa proxima. 755. Effectus. 753. 754. Indicatio. 756. 757. Cura & qualis in *initio*. 758 *Cauſae proximae* tollendae quid proſit. & quando? 759.

759 760 Quid nocent? 761 762 In *ἀκμῇ*. 763. In *Decremento*. 764. *Symptomatum* prophylaxis. 765. Aegriqu *virium* reſtauratio. 766. Prognoſis. 769

Febris *Lenta* ſive *Chronica* quae? 565. *Epidemica* ſive *communis*? 566. *Singularis*? ibid.

Febris *συνοχὴς* ſive *continens*. 737. Vid. Febris continua.

Fibrarum *minimarum*. Origo. 21. 23. Morbi. 24. ad 38

Fibrae Debilitas, Laxitas &c. Vid. Debilitas &c.

Fiſtulae, 413. Harum Cauſa. 406 *Apertae* & *clauſae* quomodo cognoſcantur? 414. Cura 415. *Clauſarum* Effectus. 417. Prognoſis. 418

Flatus Vid. Ructus.

Flatus *dolentes* Unde? 960

Flexilitas Fibrae. Vid. Laxitas.

Fluida omnia ex arteria magna propulſa unde ſecreta ſint? 92

Fluida in Corde mixta unius liquidi ſpeciem referunt. 92 Horum Figura. Subſtantia. Color. 93

Fluidum rubrum concretum. Vid. Cruor.

Fluor *Uterinus*. Vid. Gravidarum Morbi.

Fluoris *Albi a Lue Venerea* Locus. 1447. Cura. 1465.

Fractura quid? 339. Quae *ſimplex*, Quae *complicata*? 340 Differentia 341. Effectus. 342 343. Diagnoſis. 344. 345. Prognoſis. 346. Indicatio. 347. 348 Cura 349. ad 357. Eventus. 357

Frigus *Febrile*. 621. Cauſa ibid. Effectus. 622. Prognoſis. 623. Cura *mala* quae? 624. Quae *optima*? 625. 626

Furunculorum Cognitio. Praedictio. Curatio unde petendae. 416

G.

Gangraena quid? 419. Locus. 420 Cauſa proxima. 388. Antecedentes. 422. Efficientes 423. ad 426. Augentes. 389. 390. Signa *Futurae.* 426. *Praeſentis,* 427 Prognoſis 430. ad 433. Indicatio. 433. Cura. 434. ad 442

Gangraenae *inveteratae* effectus. 442 Indicatio 443 ad 446. Cura. 446. ad 454

Gangraenae *ab impacto acri Gelu* factae cura, 454. ad 457

Glutinoſum pingue unde? 60. Cauſae antecedentes 69. Sedes. 70. Effectus in *primis viis.* 71. In *ſanguine.* 72. 73. Cura. 75

Gonorrhoeae Locus. 1447. Cura. 1458. 1459

Gravidarum Morbi. 1293. Cauſa *duplex.* 1294. 1295 *Prioris* effectus. 1296. Cura. 1297. ad 1301. *Poſterioris* effectus. 1301. Cura. 1302. *FLUOR UTERINUS* Gravidis qualis morbus. 1303. Cauſa. 1304. Diagnoſis, 1305. Cauſae Remotae. 1306. Cura. 1307. ad 1310.

H.

Haemorrhagiae Cauſa. Prognoſis. 160. 161. Cura. 218. *Revulſio* an hic juvet; & quando? 219

Haemorrhoidum *caecarum* Cauſa. 959 Sedes. 963. Solutio. ibid.

Hemiplegia quid? 1018. Prognoſis. 1062. reliqua Vid. In *Paralyſi.*

Hepatis Uſus. Humor. Situs 950 Circa ejuſdem Morbos, Horumque Effectus Quaeſita. ibid.

Hepatis Inflammatio ſive *Hepatitis.* 914. Sedes. 915. Cauſae antecedentes. 916. Effectus. 917. 918. Exitus in *SANITATEM.* Ope *Naturae.* 919.

919. ad 930. Ope *artis*. 930 Signa *perfectae ſanationis*. 931. In *ALIUM MORBUM* puta *ſuppurationem* 933. Signa hujus futurae 934 factae. 935 Effectus. Prognoſis. 936. ad 943. Cura. 942. ad 945. *Scirrhum*. ejuſque effectus. 946 Prognoſis. 947. *Calculum Hepatis*. 948. In *MORTEM*. 949. Prognoſtica. 950

Humores in Homine vivo quales reperiantur? 58. *Crudi*, unde hauriantur? 59

Hydrocelarum variae ſpecies. 1227. Harum cauſa. Diagnoſis. ibid. Cura 1252

Hydrocephali Locus. 1217. Prognoſis. Cura. 1218

Hydrops quid? 1215. Locus. 1216. ad 1228. Cauſae proximae. 1228. Remotae. 1229. Effectus. 1230. Indicatio *triplex*. 1231. *Primae* ſatisfit. 1232. ad 1238. *Secundae*. 1238. ad 1250. *Tertiae*. 1250. Quaeſita. 1253

Hydrops *ἀνὰ σάρκα*. 1225

- - *ἀσκίτης*. 1226. 939
- - *Aſperae Arteriae*. 1221
- - *Glandularum*. 1222
- - *λευκοφλεγματία*. 1225
- - *Ovariorum*. 1223
- - *Pulmonis*. 1220
- - *Thoracis*. 1219
- - *ὑπὸ σάρκα*. 1225
- - *Uteri*. 1224

Hydrops *Tympanites*. 1226. 939. Cura. 1251

Hypochondriaci morbi Origo. Cauſa. ſedes. 1098. Effectus 1099. Prognoſis. 1100. Cura. 1101

I.

Icterus *Multiplex* 914. Primae ſpeciei *Benignae* dictae Origo. 918 Cura. 919. ad 930 Secundae, *paulo gravioris* Cura. 930. ad 933. Tertiae, *pejoris* cauſa 937. Prognoſis 938. Quartae, *nulla arte ſanabilis* Cauſa. 939. Quintae, *val-*

valde periculoſae, Diagnoſis. 940. Sextae, *cito lethalis* conditio 941, Cura. Si quae, 942. Septimae, *perpetuae* productio. 946. Palliatio. 947. Octavae, *ſubitae & ingentis* meta. 949. Prognoſtica circa Icterum 950
Ilei Cauſa Diagnoſis. Prognoſis. 961. 962
Infantum morborum Cauſa *prima*: ſc. ſtrigmenta glutinoſa. 1340. Effectus. 1341. Cura 1342. 1343 *Secunda*: Meconium non ſatis cito expulſum. 1344. Effectus. 1345. Cura 1346. ad 1354. *Tertia*: Lac in ſtomacho coagulatum. 1354 Effectus. 1355. Cura. 1356. ad 1359. *Quarta*: *VERMES*. 1359. Horum generatio. 1360. 1361. Quibus minus familiares. 1362. Figura. 1363. Effectus. 1364. ad 1367. Prognoſis. 1366. 1367. Diagnoſis. 1368. Cura. 1369. ad 1374. *DENTITIONIS* effectus. 1374. 1375. Cura. 1376. 1377. *Convulſionum* ſanatio. 1378
Inflammatio quid? 371. Ejus nomen. 370 Sedes. 373. 374. Cauſa proxima 372. Cauſae ſtagnationem in *arteriis minimis* efficientes 375. ad 378. In *vaſis Lymphaticis arterioſis*. 378 In omni *vaſo Conico*. 379. Ejus diverſitas cum aliis morbis. 380. Diagnoſis & Effectus. 381 ad 386. Sanatio *beneficio naturae*. 386. Exitus in *ſuppurationem*. 387. In *gangraenam*. 388. In *ſphacelum* 389. ad 392. In *Scirrhum*. & quando? 392. Prognoſis. 393. Indicatio *quadruplex*. 395. *primae* ſatisfit 396. *Secundae*. 397. *Tertiae* 398. 399. *Quartae*. 400. Quaeſita. 401
Inflammatio *primi* generis in quibus vaſis; in quibus *ſecundi* accidat? 122

In-

Inſtituta Phyſiologica Medica quid explicant. 4
Inteſtinorum Inflammationis Cauſae 959. Diagnoſis. Effectus. Prognoſis. 960. ad 964. Exitus in *Abſceſſum* ſigna. Effectus. 965. Cura. 966. In *Gangraenam*. 967. Hujus futurae ſigna, 968. Praeſentis. 969. Prognoſis. ibid. 970. Cura. ibid. In *ſcirrhum*. 971. Hujus Diagnoſis. 972. Effectus. 973. Prognoſis. 975. Cura. 974. 976. In *Cancrum*: quomodo? 976. Hujus Palliatio. ibid. Quaeſita. 977
Iſchiadicus dolor. 1494. Vid. Rheumatiſmus.

L.

Laryngis Inflammatae deſcriptio. 802. Cura. 809
Laxitas Fibrae quid? 29 Vid. Debilitas.
Laxitas vaſorum & Viſcerum. Vid. Debilitas.
Lethargus quid? 1049. Cognitio. Curatio unde petendae? ibid.
Lienis affecti Hiſtoria unde petenda? 958
Liquida noſtra unde conficiantur? Qualem indolem in nobis acquirant? 60. Ex Animalium partibus confecta varia ſunt. 77. 78. 79
Lochiorum fluxus. Vid. Puerperii Morbi.
Lues Venerea. Vid. Venerea lues.
Lumbago Rheumatica. 1494. Vid. Rheumatiſmus.
Luxatio quid? 358. 359. Cauſae. 361. ad 364. Prognoſis. 366. Indicatio. 367. Cura. 368. 369

M.

Macularum *Rubrarum* Cognitio. Praedictio. Curatio unde noſcantur? 416
Mania quid? 1118. Cauſae &c. ut in *Melancholia*. 1119. Diagnoſis. 1120. Quid Anatomia demonſtret? 1121. Huic morbo *princeps* remedium. 1123. Sanatio ope

No-

Naturae. 1124. Quando oritur hic Morbus 1125. Huic proficua. Nocua. 1126
Maniae natae in *Robuſtis* &c. Hominibus cura. 1127
Medela *univerſalis* quae? quae *propria*? 9. Utraque unde reperiatur? 10. ad 14
Medullae a *contuſione Oſſis* laeſae effectus. 325
Melancholia quid? 1089. Cauſa Proxima 1090. Hujus Cauſae effectus &c Vid. *Atrabilarius ſuccus* 1092. Cauſae evidentes 1108 Prognoſis. 1109. Sanatio *naturalis*. 1110. *Artificialis*. 1113. ad 1118
Melancholicus ſuccus qui? Vid. Atrabilarius ſuccus.
Memoraniae vulneratae. Vid Nervi
Membri Virilis inflammationis exitus 1449. Cura. 1460
Morbus quid? 1. Quando effectus *Corporeus* dicatur? 7. Hujus ablatione quid fiat? 8 Haec quomodo fiat? 9. Morbi cognitio & Curatio quae requirant? 4
Morborum deſcribendae Hiſtoriae & Curationi ordo optimus qui? 14. Qui hujus tractationis? 16. ad 21
Morbi qui *Temperiei* vel *Congeniti* falſo habentur. 44
Morbi ex *Exceſſu* circulationis. 92. ad 106.
Ex *Defectu*. 105
Morbi Acuti Febriles. Chronici. Epidemici. Virginum &c. Vid. Acuti &c.
Mundatio Vulnerum *Artificialis* quae? 260. Quae *naturalis*? 261
Muſculorum *contuſione* laeſorum effectus. 325
Muſculorum Oſſi Hyoidi & Laryngi elevandis ſervientium inflammationis ſigna. 803. Cura. 810

N.

N.

Nauſeae *Febrilis* Cauſa proxima Remotae. Harumque Diagnoſis. 642 Effectus 643. Cura. 644. Quaeſita. 645
Nephritis quid ? ejus Diagnoſis 993 Cauſae. 994. Effectus. 995. Cura bonitate *naturae*. 996. *Artis*. 997 ad 1001. Exitus in *ſuppurationem*. 1001. Hujus Futurae. Praeſentis ſigna. Cura ibid. Effectus. 1002. In *ſcirrhum*. 1003. In *Calculum Renalem*. 1004. In *Gangraenam*. 1005
Nervi *viſibilis* Origo. Structura. Liquor. Vis Contractilis 181
Nervi *partium integre diſſectarum* effectus qui? 182. Qui ſi *totus* Nervus *diſſectus* ſit ? 162. *Secti* vel *puncti* Diagnoſis. Effectus. Prognoſis. 163. 183. 184

O.

Obſervatio Medica unde habeatur ? 11
Obſtructio quid ? 107. Cauſa proxima. 108. Remotae 109. ad 119. Effectus. 120. ad 124 Cura. 125. ad 144
Oedema in quibus vaſis fiat ? 122 Ejus differentia cum inflammatione unde pateat ? 380
Omenti affecti Hiſtoria unde haurienda ? 958
Opiſthotonus. Vid. Spaſmus.
Oſſa Morbos ſimiles quos *molliores partes* patiuntur. 512. Cur ? 513. *Quintuplici* morborum ſerie diſtinguuntur 514. ad 526. Prima adſcribitur *Interſtitiis* Oſſium. 513. ad 518. Morborum Cauſa 513 516. 531. Effectus. 531. Secunda *Veſiculis* oſſium. Harumque *Liquori*. 518. Morborum

rum cauſa. Effectus. 526. Prognoſis. 527. 528. Tertia oſſis *Tegumento externo.* 520. Morborum cauſa. 531. Prognoſis. 533. Harum *omnium* cura. 534. Quarta Oſſis *Tegumento interno.* 522. Morborum Cauſa. 531. 543. Exitus in *Gangraenam.* 543. In *Cariem* oſſis. 544. Hujus Diagnoſis. 545. Cura 546. Cura ſi *ſuppuratio* vel *Gangraena* adſit 547. 548. Quinta *vaſis & vaſculis veſiculorum* Oſſium. 524. Diagnoſis & effectus morborum. 526 Cura. 534

Oſſium Inflammationis in *ſuppurationem* vergentis ſigna. 535 Hujus Praeſentis. Signa. 536. Effectus. 537. Cura. 538. In *Gangraenam* 540. In *Cariem.* 541. Cura. 542

P.

Pancreatis affecti Hiſtoria unde haurienda? 958

Paralyſis quid? 1057. Cauſa proxima 1058. Remotae. 1059. 1060. Effectus. 1061. Prognoſis. 1062. 1063. Sanatio ope *naturae.* 1064. Indicatio. 1065. ad 1068 Cura. 1068. ad 1071

Paraphrenitis quid? 907. Diagnoſis. 909. Prognoſis. 910. 913. Cura. 911. 912

Paraplegia quid? Unde? 1018. Prognoſis. 1062

Parapoplexiae effectus. 1015

Παραφρενῖτις quid? 771. §. 2. Cauſa proxima. 776. Antecedentes. 772. §. 2. Cura. 782. Reliq. Vid. in *Phrenitide vera.*

Partus Difficilis Cauſa *duplex.* 1310. *Prioris* Cauſae & Cura 1311. ad 1317. *Poſterioris* Cauſae. ſigna. Effectus. Cura. 1317. ad 1322

Peri-

Pericranii laeſi Diagnoſis 249. Cauſa. 250. Effectus. 251. Cura. 252

Perioſteum. Vid. Oſſium morbi.

Peripneumonia *vera* quid? 820. Sedes. ibid. 821. 822. Cauſa proxima. 820 Remotae. 824 Effectus. 825. 826 Prognoſis. 823. 827. 828. 847. 848. Exitus 820 In *SANITATEM reſolutione benigna* 830. 1. Hanc juvantia 850. *Sputi evacuatione*. 830. 2. Hanc promoventia. 851. Impedientia. 864 Hinc effectus qui? 865. Cura 866 *Alvi excretione*. 830 3. Huic proficua, 852. *Urinae emiſſione*. 840 4. Hanc efficientia. 853. In *ALIUM MORBUM*. 831. Putri in *ſuppurationem*. 832. Diagnoſis hujus futurae. 833. Jam jam inſtantis. 834. Factae. 835. Effectus 836. Cura. 855. ad 859. In *abſceſſus* ad alia loca 837. Horum futurorum circa *pulmones* ſigna. 836. Cura. 858. 859. Diagnoſis vergentium ad *crura*. 839 ad *Aures*. 840. Prognoſis. 842. Cura. 860. Ad *Hepar*. 841. Cura. 861. In *Tumorem Scirrhoſum*, *Calloſum* 843. Cura 862. In *Gangraenam*. 844. Prognoſis. ibid. 863. In *MORTEM*. 848

Peripneumoniae *Nothae* invaſionis tempus. Cauſa Prognoſis 867. 868. Diagnoſis. 872. Quibus familiaris; Quibus minus? 871. 874. Cura *ſalutaris* 873. Minus *ſalutaris* 869, 870

Pervigilium *Febrile* quid? 708 Cauſa proxima. ibid. Exitus ibid. Cura. 709

Pharyngis inflammatae ſigna. Effectus. Prognoſis. 801. 815. Cura. 809

Phlegmones cum inflammatione differentia unde ſciatur? 380

Phrenitis *vera* quid? 771. Cauſa proxima. 776. reme-

remotæ. 777. Antecedentes. 772. Diagnoſis 773 Prognoſis. 774. Quid Anatomia demonſtret? 775 Curatio ope *Naturae*. 779. *Artis*. 781

Phrenitis *Symptomatica*. Vid. παραφρενιτις

Phthiſis *Pulmonalis* quid? 1196. Cauſa proxima. 1167 Remotae 1198. 1203, 1204. Diagnoſis, 1199. Cura. 1200. Prophylaxis. 1201. Prognoſis. 1207. Reliq. Vid. in *Vomica*.

Phymatum Cognitio. Praedictio. Curatio unde petendae? 416

Plantae ſponte alcaleſcentes quae? 76

Plethora quid? 106. α. Cauſa proxima. ibid. β. Remotae. ibid. γ. Effectus Diagnoſis. Prognoſis ibid. δ. Cura ibid ζ

Pleuritis quid? 875. Quae *humida*; Quae *ſicca*? 876 Utriuſque ſedes 877 Quae *vera*; Quae *Spuria*? utriuſque Locus 878. Quae *Idiopathica*? quos & quando infeſtet? 879. 906. Quae *Symptomatica* 880. Cauſa Proxima 882. Antecedentes 881. Effectus. 883 Prognoſis. 901. 904 906. Exitus in *SANITATEM auxilio naturae* 885. ad 890, *Auxilio artis*. 890. 891. In *ALIOS MORBOS*. Puta in *ſuppurationem* 892. Signa hujus futurae. ibid. Praeſentis. 893. In *abſceſſum* Hujus Diagnoſis. Effectus. 894. Cura 895. In *Empyema* 896 Cura ibid. In *Scirrhum*. *Callum* Hujus Diagnoſis Effectus. 897. Cura. 898 In *Gangraenam*. 899 Hujus Cauſa 900. Futurae & Inſtantis ſigna. 901 Praeſentis ſigna. Effectus. 904. In *MORTEM*. 905

Pleuritidis *ſiccae*. Cauſa. Effectus. 901. Cura. 902 903

Podagra quid? 1254. Dia-

Diagnoſis 1261. Cauſa proxima, 1262. 1263. Hujus origo. 1255. Antecedentes. 1265. 1258. Remotæ 1266. 1267 Locus. 1259. 1264 Signa inſtantis *paroxyſmi* 1257. Progreſſus. 1260. Prognoſis. 1268 1269. Quæſitum an *V S.* profit? 1270. An *Purgatio*? 1271. An *ſudorifera*? 1272. Indicatio *duplex.* 1274 *Primæ* ſatisfit. 1275. *Secundæ* 1276. *Doloris* Sedatio 1278 1279 *Materiae* impeditae & introverſae Cauſae, ſigna. Effectus 1273. Cura. 1281. Quaeſita. 1282

Podagrae *tophaceas* cura. 1274 ad 1278

Praxis Medica quid? 2. Eam tradituro quae ſcitu neceſſaria 3. 5. 6. Quae agenda 11. 12. 13

Puerperii Morbi, 1322. *Doloris* poſt *partum* Cauſae. 1322. Harum ablatio. 1323. 1324. *LOCHIORUM* *nimis fluxus* cauſae. 1325. Cura. 1326 ad 1329. *Febris* ut & *LOCHIORUM* *retentorum* Cauſae. Effectus, 1329. Cura 1330 ad 1334. *LACTIS ſtagnantis* effectus 1334. Diagnoſis. 1335. Cura. 1336. In *Apoſtema* vergentis Cura. 1337 Lactantis *Papillae doloris* ablatio 1338. Lactis *nimis abundantis* temperatio. 1339

Puſtulae Inflammatoriae. Eryſipelatoſae. Scarlatinae, &c. Vid. Exanthemata Febrilia.

Putredo quid? 82. Cauſae. 84 Effectus, 85. 86. Cura. 88

R.

Rabies *Canina.* 1128. Cur ita vocetur? 1129. Unde Oriatur? 1130. A quibus Animalibus? 1132. A Quibus frequentius? 1133. Cauſae antecedentes, 1134. Effi-

cien-

cientes. 1136. *Incipientis Rabies* ſigna ut & gradus in *Animalibus*. 1135. In *Homine*. 1138. Diverſitas *temporis* reſpectu invationis. 1137. Prognoſis. ibid. Quid Anatomia demonſtret? 1140. Indicatio. 1141. 1142. Prophylaxis. 1143. Cura Morbi *praeſentis*. 1144 Quae nocent. 1145 An *ſpecificum* detur? 1147

Rachitis. Ejus prima *nativitas*, 1480. Quibus familiaris. 1481. Cauſa proxima. 1488. §. 2. Antecedentes, 1482 ad 1485. Signa *incipientis* in nondum *incedentibus*. 1485 In jam *ambulare incipientibus*. 1486. Diagnoſis *factae*, hujuſque effectus. 1487. Symptomata. 1488 Cura. 1489

Ratiocinium Medicum quid efficiat? 13

Rheumatiſmus quibus Morbis agnatus. 1490. Cauſa proxima. 1493. Antecedentes, 1491. Effectus. 1492. Prognoſis. 1495. Cura. 1493

Rigiditas *Fibrae* nimia quid? 31. Cauſae. 32. Effectus. 33. Cura. 35

Rigiditas nimia *Vaſorum* & *Viſcerum* quid? 50 Cauſae. 51. Effectus. 52. Cura. 54

Ructus Diagnoſis Cauſa proxima. 646. Remotae. 647 648. Effectus 649. Cura 650. Quaeſita. 651

S.

Salivatio *Mercurialis* in quo *morbo* inſtituenda? 1467. Ante inſtitutionem quae applicanda? 1468. Quomodo producatur? 1469. Quamdiu? 1470. Qua copia? 1471. Quomodo excitetur? 1472. Quomodo ſiſtatur? 1473. ſi ad Alvum ruit, quomodo detineatur? 1474. Quomodo abſolvatur? 1476 1477. *Symptomatum* ablatio. 1475

Sa-

Sanatio quid? Quid requirat? 4. Quid efficiat? Quomodo? 5. Per quae? 6
Sanguinis concretionis cauſa, 96. Ejus Rubedo unde? 97
Scirrhus quid? 392. Cauſa proxima. ibid. Remotae. 484. Antecedentes. 485. Sedes. 484. Effectus. 486. Prognoſis. 488. 489 Cura. 490. 491. Differentia cum *inflammatione* unde pateat? 380
Scorbutus Quibus Frequentiſſimus. 1148. 1150. Cauſa proxima, 1153. Effectus. Prognoſis. 1151. Indicatio, 1156, ad 1160 Cura, 1160. ad 1166. Quaeſita circa *curam.* 1165. §. 2. Diagnoſis *ſpeciei primae* 1151. 1. Cura. 1160. *Secundae.* 1151. 2. Cura. 1161. ad 1164. *Tertiae.* 1151. 3. Cura. 1164 *Quartae.* 1151. 4. Cura. 1165
Serum quid? 93. Quomodo in Liquidum tenuius reſolvatur? 98
Siccitatis *Febrilis* Cauſa. Natura. Effectus. Cura. 699
Sinus. Vid. Fiſtulae.
Sitis *Febrilis* Cauſae. Diagnoſis. 636. 637. Prognoſis 638. Indicatio 639. Cura. 640. 641
Spaſmi ſingularis. Opiſthotoni. Emproſthotoni. Tetani Univerſalis Origo. Sanatio &c. unde hauriendae. 1088
Sphacelus quid? 419. Locus. 420. Cauſa proxima. 390. 391. Antecedentes. 422. ad 426. Signa *futuri*. 427. 428. *Praeſentis* 429. Prognoſis. 430. ad 433. Indicatio. 457. ad 460. Cura. 460. ad 476
Spina Ventoſa. 549. Ejus Cauſa. 526
Sudoris *Febrilis* Cauſa proxima. 715. Effectus. 716. Indicatio. 717. Cura. 718
Suppuratio. Vid. Abſceſſus.

T.

Tabes *Renalis* unde? 1002. Tabes *Lenta* in *crure* unde? 1003
Tendines *vulnerati*. Vid. Nervi &c.
Terebrationis *Uſus*. 282. *Locus* unde cognoſcatur? 283. Quae obſervanda *ante* inſtitutionem? 284. ad 287. *In* ipſo inſtituto? 287. 288. *Poſt* inſtitutionem? 289. 290. 292. *Cranium perforatum* eſſe unde ſciatur? 291
Teſtium *tumidorum* exitus. 1450. Cura 1462
Tetanus. Vid. Spaſmus.
Thoraci vulnerum inflictorum *nec in cava* penetrantium ſigna 297. *Obliquorum deſcendentium* effectus. 298. Cura 299. *In Cava* penetrantium Diagnoſis. 300. Effectus. 301. *Effuſi cruoris* ſigna 302. Cura. 303. ad 306
Tonſillarum Inflammatarum ſigna Effectus. Prognoſis. 805. Cura. 811
Tophorum *durorum* effectus. 1456. Cura. 1479
Tormina cum Borborygmis unde? 960
Tremoris *Febrilis* cauſa. 627. Effectus. 628. Prognoſis. 629. Cura. 630
Trepanum Terebra. Vid. Terebratio.

V.

Variolarum Morbi *deſcriptionis* Auctor optimus qui? 1379. *Qualis* Morbus? ejuſque *natura*. Prognoſis quoad *tempus* invaſionis, 1380. Quibus *familiariſſimus*, Quibus *facilior*, Quibus *pejor*? 1381. *Status primus* CONTAGII dictus quomodo ſuſcipiatur? 1382. Hujus Effectus. 1383. 1384. Diagnoſis ibid. Duratio. Prognoſis. 1385. Cauſa proxima 1386. Morbus hic à *morbo inflammatorio* unde diſtinguatur? 1317. Indicatio *hujus*

jus ſtatus 1388. Cura. 1389. ad 1393. *Methodus univerſalis* in morbo inflammatorio cur *hic* adhiberi poſſit? 1393. In quibus conſiſtat? 1394. Quid efficiat? 1395. *Status ſecundus* quomodo ſe habeat? 1396. Signa *futurarum PAPULARUM.* 1387. *Praeſentium.* 1396. Harum *Locus.* ibid. Effectus. ibid Exitus in *ſuppurationem. Abſceſſum* ibid. in *Gangraenam.* 1397. Prognoſis 1398. Indicatio. Curatio. 1399. *Tertius ſtatus* ejuſque ſequelae 1400 1401. Cura. 1402. Prognoſis. 1403

Vaſorum *minimorum* Origo. Structura. Morbi. 38 *Majorum* origo. ſtructura. *duplex* Morbi genus. 39 41 ad 58

Venereae Luis primus *ortus* 1440 Fit *Contagioſa* 1443. Quomodo 1441 *Locus* ubi primo ſe prodit. 1440. Diagnoſis in *hoc* loco. 1444. In *ulteris,* 1445 Horum affectorum effectus. 1446 ad 1457 Cura. 1458. ad 1480 Imprimis *ſalivatio Mercurialis,* ſi morbus in ſummo gradu. Vid. *Salivatio.* 1467

Ventriculi *Inflammati* Cauſae. Signa. Effectus 951. Prognoſis. 952. Cura. 954. *Suppurati* Diagnoſis. Effectus. Cura 955. *Scirrhoſi* vel *Cancroſi* facti ſigna. Effectus. 956. Cura. 957

Vermes. Vid. Infantum morbi.

Virginum Morbi. 1283. Cauſae antecedentes 1284 Remotae 1285. Effectus 1286 1287. Diagnoſis. 1288. Cura 1289. ad 1292. *Symptomatum* ablatio. 1292

Viſcerum *contuſorum* Effectus. 327

Volvuli unde? 960

Vomicae *Pulmonum.* 1185. 1. *Pleurae* ibid. 2. *Diaphragmatis* ibid. 3. *Mediaſtini* ibid. 4 *Pericardii.* ibid. 5. Cau-

 ſae

ſae ibid. Signa futurarum. 1186. Praeſentium. 1187. Effectus. 1188. 1206. Prognoſis. ibid. Cura. 1189. 1190. 1208 ad 1214

Vomitus *Febrilis* quid? 652. Cauſa proxima. ibid. Hujus Cauſae. 653 ad 656. Effectus. 656. Cura. 657. 658. Quaeſita. 659

Vulnus quid? 145. Cauſa. 146. Subjectum. 147. Diagnoſis. 148. Effectus. 149. Differentiae. 150 ad 157. Phaenomena. 158. *Oculo patentis* praeſentia & natura quomodo noſcatur? 167. Quomodo *abſconditi*? 168. Prognoſis 169. ad 175. Indicatio *Quadruplex*. 185. *Prima* ſatisfit. 186. ad 189. *Secunda*. 189. ad 210. *Tertiae*. 210 ad 217. *Quartae*. 217

Vulnera Capitis Thoracis. Abdominis. Vid. Capitis &c. Vulnera.

Vulnera Arteriae. Nervi &c. Vid. Arteria. Nervus &c.

Vulnera *inevitabiliter* lethalia. 150. 151. Unde praedicentur? 170

Vulnera *ſua natura* Lethalia, *arte* vero *curabilia* 152. Unde cognoſcantur? 171.

Vulnera *ex non lethalibus* lethalia facta. 153. Unde renuntientur? 172

Vulneris *inter firmas partes* deſcendentis Cura. 237. 238

Uterinus Fluor. Vid. Gravidarum Morbi.

F I N I S.

280

Google